

Sherobod - Quyosh FV loyihasi

Hayotni tiklash rejasi

Masdar

Loyiha raqami: 60667132

2023-yil yanvar

Muhim ma'lumot

Tayyorlagan shaxs	tomonidan tekshirilgan	tomonidan tasdiqlangan	Tomonidan tasdiqlangan
Jeyms Askvit Bosh ijtimoiy mutaxassis	Katerina Koshcheeva EIA bo'yicha maslahatchi	Iain Bell mintaqaviy direktori	Iain Bell mintaqaviy direktori

Qayta ko'rib chiqish tarixi

Qayta ko'rib chiqish	Qayta ko'rib chiqish sanasi	Tafsilotlar	Vakolatli	Ism	Lavozim
01	21-10-2022	LOYIHA	Y	Iain Bell	Mintaqaviy direktor
02	25-11-2022	LOYIHA	Y	Iain Bell	Mintaqaviy direktor
03	09.11.2022	LOYIHA	Y	Iain Bell	Mintaqaviy direktor
04	22-12-2022	LOYIHA	Y	Iain Bell	Mintaqaviy direktor
05	17-01-2023	LOYIHA	Y	Iain Bell	Mintaqaviy direktor
06	23-01-2023	Oshkora qilish uchun loyiha	Y	Iain Bell	Mintaqaviy direktor

Masdar uchun Tayyorlangan

masdar.ae

Tayyorlagan shaxs:

AECOM Limited
Aldgate Tower
25 Abchurch Lane
ko'chasi
London E1 8FA
Buyuk Britaniya
aecom.com

© 2022 AECOM Limited. Barcha huquqlar himoyalangan.

Ushbu hujjat AECOM Limited ("AECOM") tomonidan umumiy qabul qilingan maslahat tamoyillariga, to'lovlar byudjetiga va AECOM va Mijoz o'rtasida kelishilgan texnik topshiriqlarga muvofiq mijozimiz ("Mijoz")ning yagona foydalanishi uchun tayyorlangan. Uchinchi shaxslar tomonidan taqdim etilgan va bu erda eslatib o'tilgan har qanday ma'lumot, agar hujjatda boshqacha ko'rsatilmagan bo'lsa, AECOM tomonidan tekshirilmagan yoki tasdiqlanmagan. Hech bir uchinchi shaxs AECOMning oldindan va ochiq yozma roziligisiz ushbu hujjatga tayanishi mumkin emas.

Qisqartmalar

Qisqartma	Ta'rif
AOI	Hududta'siri
OTB	Osiyo taraqqiyot banki
CCtelevizor	Kuzatuv lamerasi
CLO	Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha mutaxassis
EHS	Atrof-muhit xavfsizligi
EMA	Ekologik Boshqaruv Hokimiyati
Ral	Ekvator Prinsiplari
ESIA	Ekologik Ijtimoiy Ta'sirni Baholash
ESMS	Ekologik va ijtimoiy boshqaruv tizimi
FAO	Ovqat va qishloq xo'jaligi tashkiloti
YalM	Yalpi ichki mahsulot
GHG	Zangori uy gazi
GIIP	Ilg'or Xalqaro sanoat amaliyoti
GW	Gigavatt
ha	Gektar
HV	Yuqori Kuchlanish
ID	Identifikatsiya Raqami
IFC	Xalqaro Moliya Tashkiloti
XMT	Xalqaro mehnat tashkiloti
km	Kilometrlar
LARF	Er olish va qayta joylashtirish asoslari
LRP	Hayotiy faoliyatni qayta tiklash rejasi
Ltd	Limited
m	Metr
mm	Millimetr
MPI	Ko'p o'lchovli Qashshoqlik Indeksi
MV	O'rta Kuchlanish
MVt	megavatt
OECD	Tashkilot uchun Iqtisodiy Hamkorlik va Rivojlanish
OTL	Havo uzatish liniyasi
PAP	Loyiha Ta'sirlangan Shaxs
PS	Ishlash Standarti
FV	Fotovoltaik

Mundarija

1.	Loyiha tavsifi va yer aspektlari	9
1.1	Loyiha haqida	9
1.2	Loyiyaning joylashuvi	9
1.3	Loyiha komponentlari	11
1.3.1	Quyosh FV maydoni	11
1.3.2	Havo uzatish liniyasi (OTL)	11
1.3.3	Er olish talablari	11
1.3.4	Istisnolar	12
1.4	Loyiha dasturi	12
1.5	Qayta joylashtirishni minimallashtirish	12
1.5.1	Muqobil variantlar ko'rib chiqildi	12
2.	Yer olish va ko'chirishga umumiy nuqtai	14
2.1	Hayotiy faoliyatni tiklash doirasi va maqsadlari	14
2.2	Cheklovlar	15
3.	Ijtimoiy-iqtisodiy ma'lumotlar va profil	16
3.1.1	Boshqaruv, aholi va etnik	18
3.1.2	Yerdan foydalanish va yerga egalik qilish	19
3.1.3	Iqtisodiyot va turmush sharoiti	25
3.1.4	Daromad darajasi va qashshoqlik	26
3.1.5	Jamiyat infratuzilmasi va resurslari	29
3.1.6	Uy xo'jaliklari hamjamiyatining salomatligi	32
3.1.7	Ta'lim	33
4.	Zaif odamlarni himoya qilish	34
5.	Manfaatdor tomonlarning ishtiroki	38
5.1	Yondashuvga umumiy nuqtai	38
5.2	LRP manfaatdor tomonlari va ustuvorligi	38
5.2.1	Gender inklyuziyasi	38
5.3	Oldingi jalb qilish faoliyati	39
5.3.1	Quyosh izi boshlang'ich ekologik ekspertizasi	39
5.3.2	AECOM ESIA	40
5.3.3	LRP bosqichi	42
5.3.4	Kreditorlar maydoniga tashrif buyurish	50
5.3.5	Tugatish sanasi e'lon	51
5.4	Kelajakda rejalashtirilgan uchrashuvlar	51
5.4.1	LRP tekshiruvi	52
5.4.2	LRP ma'lumotlari	52
5.5	LRPni amalga oshirish uchun jalb qilish	57
5.6	Zaif va marginal odamlar	57
6.	Shikoyat mexanizmi	58
6.1	Umumiy ko'rinish	58
6.2	Mas'uliyat	58
6.3	Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmini amalga oshirish	59
6.4	Shikoyatlarni ko'rib chiqish tartiblarini e'lon qilish	59
6.5	Shikoyat mexanizmini joriy etish	60
6.6	Fikr-mulohaza so'rash	61
6.7	Apellyatsiya va boshqa murojaatlar	61

6.8	Shikoyat mexanizmini monitoring qilish va hisobot berish	62
7.	Huquqiy va siyosat asoslari.....	63
7.1	Milliy huquqiy baza.....	63
7.1.1	O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi.....	63
7.1.2	Yer kodeksi.....	63
7.1.3	Fuqarolik kodeksi	63
7.1.4	Mehnat kodeksi (1995-yil 21-dekabr)	63
7.1.5	911-son "Kafolatlash bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida Jismoniy va yuridik shaxslarning mulkiy huquqlari hamda yer uchastkalarini olib qo'yish va tovon to'lash tartibini takomillashtirish to'g'risida".....	63
7.1.6	Vazirlar Mahkamasining 146-son "Shaharsozlik faoliyatini amalga oshirish va qishloq xo'jaligidan tashqari boshqa ehtiyojlar uchun yer uchastkalari berish tartibini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori.....	64
7.1.7	O'zbekiston Respublikasining "Qishloq xo'jaligiga oid bo'lmagan yer uchastkalarini xususilashtirish to'g'risida"gi O'RQ-552-sonli Qonuni.....	64
7.1.8	O'zbekiston Hukumatining "Xalqaro moliya institutlari va xorijiy davlat moliya tashkilotlari tomonidan moliyalashtiriladigan loyihalarni tayyorlash va amalga oshirish samaradorligini oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 3857-son qarori.....	65
7.1.9	O'zbekiston Respublikasi Qonuni № 336-sonXususiy mulkni himoya qilish va mulkchilik huquqlarining kafolatlari to'g'risida	65
7.1.10	O'zbekiston Prezidentining "O'zbekiston Respublikasida investitsiya muhitini tubdan yaxshilash chora-tadbirlari to'g'risida"gi 5495-son Qarori.....	65
7.1.11	O'zbekiston Hukumatining "Jismoniy va yuridik shaxslarga yerlarning davlat ehtiyojlari uchun olib qo'yilishi munosabati bilan yetkazilgan zararni qoplash uchun markazlashtirilgan zaxiralar mablag'larini jamlash va ulardan foydalanish tartibini tasdiqlash to'g'risida"gi 1047-son qarori.....	66
7.1.12	O'RQ-378-son "Jismoniy va yuridik shaxslarning murojaatlari to'g'risida"gi Qonun	66
7.1.13	Vazirlar Mahkamasining 1050-son qarori"Elektr ta'minoti obyektlarini muhofaza qilish qoidalarini tasdiqlash to'g'risida", 2018-yil, 26-dekabr	66
7.1.14	Vazirlar Mahkamasining 2018-yil 26-dekabrdagi 1047-son "Jabrlanuvchi jismoniy va yuridik shaxslarga yer uchastkalarini davlat yoki jamoat ehtiyojlari uchun olib qo'yish munosabati bilan kompensatsiya to'lash uchun markazlashtirilgan mablag'larni shakllantirish va ulardan foydalanish tartibi to'g'risida"gi qarori	66
7.1.15	Milliy qurilish standartlari va qoidalari № KMK 2.10.08-97. "0,4 – 750 kV elektr tarmoqlarini qurish uchun yer ajratish me'yorlari"	66
7.1.16	2022-yil 29-iyundagi "Ijtimoiy ehtiyojlar uchun kompensatsiya to'lagan holda yer uchastkalarini olib qo'yish tartibi to'g'risida"gi Qonun № ZRU-781	66
7.1.17	"Baholash faoliyati to'g'risida"gi qonun (2009-yilgi tahrirda).....	66
7.1.18	O'zbekiston Respublikasining "Yaylov yerlari to'g'risida"gi 538-sonli Qonuni (2019-yil 21-may) (o'zgartirilmoqda).....	66
7.2	Institutsional asos.....	66
7.3	Ijtimoiy himoya tizimi	67
7.4	Milliy kontekstda yerni boshqarish	69
7.5	Kreditorlar standartlari	69
7.5.1	Ekvator tamoyillari va IFC ishlash standartlari	69
7.5.2	OTB talablari	71
7.5.3	Er olish va ko'chirish asoslari (LARF).....	72
7.5.4	Yevropa tiklanish va taraqqiyot banki talablari	72
7.5.5	Osiyo infratuzilmasi va investitsiya bankiga qo'yiladigan talablar	74
7.5.6	Yevropa investitsiya banki (EIB) talablari	76
7.6	Milliy va xalqaro talablar orasidagi farqni tahlil qilish.....	78
8.	Muvofiqlik, huquqlar, yordam va imtiyozlar	85
8.1	Muvofiqlik istisnolari	86

8.2	Huquqlar doirasi	86
9.	Ko'chirish ta'sirini baholash	92
9.1	Quyosh FV maydoni	93
9.1.1	Lizing oluvchilar	93
9.1.2	Norasmiy fermer	94
9.1.3	Chorvachilar	94
9.1.4	Ta'sir qilingan tuzilmalar	94
9.1.5	Iqtisodiy daraxtlar va ekinlar	94
9.2	Loyihaga kirish yo'li	94
9.3	Havo uzatish liniyasi	95
9.3.1	Ijarachilar / Rasmiy huquq egalari	95
9.3.2	Norasmiy fermerlar	99
9.3.3	Uy bog'i	99
9.3.4	Klaster fermasi	99
9.3.5	Ipakchilik kompaniyasi	99
9.3.6	Qamoqxona (koloniya yerlari)	99
9.3.7	Yaylov yerlari bo'yicha hukumat qo'mitasi	99
9.3.8	Fermer ishchilari	99
9.3.9	Ta'sir qilingan tuzilmalar	100
9.3.10	Iqtisodiy daraxtlar va ekinlar	100
10.	Baholash va kompensatsiya	101
10.1	O'zbekistonda baholash qoidalari	101
10.2	Ushbu LRP uchun baholash tamoyillari	101
10.3	Kompensatsiya jarayoni	105
11.	Hayotiy faoliyatni tiklash va jamiyat uchun imtiyozlar	106
12.	Amalga oshirish va monitoring	110
12.1	Rol va mas'uliyat	110
12.2	LRP qo'mitasining tarkibi	111
12.3	Amalga oshirish byudjeti	112
12.4	Amalga oshirish jadvali	113
12.5	Amalga oshirish monitoringi	117
12.5.1	Ichki monitoring	117
12.5.2	Tashqi mustaqil monitoring	117
12.5.3	Ko'rsatkichlar	118
12.5.4	LRPni yakunlash auditi	120
1-1-rasm.	Loyihaning joylashuvi	10
3-1-rasm.	Quyosh FV hududi yaqinidagi jamoalar	17
3-2-rasm.	Loyiha hududidagi ijara mulklari	21
3-3-rasm.	Ijaraga olingan yer SB070	22
3-4-rasm.	SB070 lizing oluvchining egasiga tegishli boshqa erlar (loyiha hududidan tashqarida)	22
3-5-rasm.	Fermer xo'jaligi va norasmiy fermerning uyi	22
3-6-rasm.	Norasmiy fermer tomonidan qurilgan otxona/do'kon	22
3-7-rasm.	Sherobod tadqiqot xaritasi (OTL yaqinidagi kadastr uchastkalari)	24
3-8-rasm.	Ta'sir qilingan lizing oluvchilarning moliyaviy holatlari	27
3-9-rasm.	Manba bo'yicha daromadlar ulushi	28
3-10-rasm.	Uy xo'jaliklarining o'rtacha xarajatlari turlari	29
3-11-rasm.	Loyiha hududidan tashqarida joylashgan uy	30
3-12-rasm.	Loyiha maydonidan janubda joylashgan uy	30
3-13-rasm.	Loyiha maydonining markazidagi qabriston	31
3-14-rasm.	Namoz maydoni loyiha maydonining o'rtasida qabristonni biriktirdi	31

5-1-rasm. Bog'obod mahallasi ayollari bilan uchrashuv	41
5-2-rasm. 41-maktab o'qituvchilari va ma'muriyati bilan uchrashuv	41
5-3-rasm. Muzrobod tumanidagi mahalla rahbarlari va qabriston vakillari bilan uchrashuv	41
5-4-rasm. Fermerlar bilan uchrashuv	41
5-5-rasm. Uchrashuv: Bog'obod mahallasi, mahalla a'zolari, mahalla yetakchilari	50
5-6-rasm. Uchrashuv: Norasmiy fermer	50
5-7-rasm. SB070 ijarachining o'g'li bilan muqobil yer oldida uchrashuv	50
5-8-rasm. OTL bo'ylab fermerlik klasteri bilan uchrashuv	50
5-9-rasm. Fermerni tasdiqlash shakli	51
6-1-rasm. Shikoyatlarni ko'rib chiqish jarayoni sxemasi	60
7-1-rasm. O'zbekiston ijtimoiy himoya tizimi	68
9-1-rasm. Norasmiy fermerga tegishli omborxona	94
9-2-rasm. Norasmiy fermerga tegishli pech	94
9-3-rasm. OTL ostidagi tipik qishloq xo'jaligi erlarining 1 ko'rinishi	95
9-4-rasm. OTL ostidagi tipik qishloq xo'jaligi erlarining 2 ko'rinishi	95

Jadvallar

1-1-jadval. Loyihaning asosiy xususiyatlari	9
3-1-jadval. Uy xo'jaligi a'zolarining kasbi natijalari	25
3-2-jadval. HEUL bo'ylab ta'sir ko'rsatilgan uy xo'jaliklari, chorva soni	26
3-3-jadval. Qishloq xo'jaligi turi	26
3-4-jadval. Surxondaryo viloyatida markazlashtirilgan suv ta'minoti va kanalizatsiya inshootlaridan foydalanish imkoniyati mavjud xonadonlar	31
3-5-jadval. O'zbekistonda shahar va qishloqlarda kommunal xizmatlardan foydalanish imkoniyati (2013)	31
3-6-jadval. Jins va joylashuv bo'yicha tug'ilishda kutilayotgan umr ko'rish	32
3-7-jadval. Uy xo'jaligi a'zolarining ta'lim olish natijalari	33
4-1-jadval. Zaiflik toifalari	34
4-2-jadval. Zaiflikni tahlil qilish	35
4-3-jadval. – Zaif oilalarning tavsifi	36
5-1-jadval: Manfaatdor tomonlar guruhi, manfaatdor tomonlar va manfaatdor tomonlarni jalb qilishda ustuvorlik	38
5-2-jadval. Quyosh izi ekologik ekspertizasining 2-bosqichida maslahat so'ralgan shaxslar ro'yxati	39
5-3-jadval. Maydonga tashrif davomida jalb qilingan manfaatdor tomonlar guruhlari	40
5-4-jadval: LRP maydoniga tashriflar davomida ishtirok etgan manfaatdor tomonlar	42
5-5-jadval. LRP bosqichidagi barcha majburiyatlar ro'yxati	44
5-6-jadval. LRP tekshirish va oshkor qilish ishtiroki dasturi	54
6-1-jadval, Shikoyatlarni boshqarishdagi rol va mas'uliyat	58
6-2-jadval. Mas'ul shaxslar va aloqa ma'lumotlari	59
7-1-jadval. O'zbekistonda yerlarni xususiyalashtirishning institutsional asoslari	65
7-2-jadval. O'zbekistondagi milliy qonunchilik va Kreditorlar (OTB, YETTB va & XMT) standartlarini taqqoslash loyihasi	78
8-1-jadval. Muvofiqlik doirasi	85
8-2-jadval. Huquqlar doirasi	87
9-1-jadval. Ta'sirlar bo'yicha xulosa	92
9-2-jadval. OTL bo'ylab yer uchastkasini olish loyihasi	98
10-1-jadval Baholash jadvali	103
11-1-jadval. Jamiyat manfaati bo'yicha chora-tadbirlar, asosiy xavflar va amaliy amalga oshirish uchun keyingi qadamlar	107
12-1-jadval. LRP rollari mas'uliyati	110
12-2-jadval. Kompensatsiya xarajatlari loyihasi	112
12-3-jadval. Hayotiy faoliyatni tiklash xarajatlari	112
12-4-jadval – LRP boshqaruvi xarajatlari va ma'muriy xarajatlar	113
12-5-jadval. LRPni amalga oshirish jadvali (dastlabki)	114
12-6-jadval. Kompensatsiya va Hayotiy faoliyatni tiklash bo'yicha faoliyatning kirish ko'rsatkichlari	118

1. Loyiha tavsifi va yer aspektlari

1.1 Loyiha haqida

Ushbu hisobot O'zbekistonning Surxondaryo viloyati Sherobod tumanida 456.7 MVt quvvatga ega quyosh FV loyihasini ishlab chiqishni qamrab oladi.
"loyiha" deb nomlanadi. Loyiha maydoni 631 ga. Shuningdek, u yerdagi podstansiyadan mavjud podstansiyagacha bo'lgan 50.5 km uzunlikdagi havo uzatish liniyasini ham o'z ichiga oladi.

Taxminan toza energiya bilan ta'minlashi kutilayotgan kamida 456.7 MVt qayta tiklanadigan energiya ishlab chiqarish. Surxondaryo viloyatida 300 ming xonadon.

1-1-jadval. Loyiyaning asosiy xususiyatlari

Manzil	O'zbekiston Respublikasi, Surxondaryo viloyati, Sherobod tumani
O'rnatilgan quvvat	456.7 MVt
Quyosh FV maydoni	631 ga
Yuqori tarmoqqa ulanish liniyasi	50.50km 220 kV Chelik panjarali minoralar
Milliy tarmoq podstansiyasi	Surxon podstansiyasi Jarqo'rg'on tumanida joylashgan

Loyiyaning dizayni, qurilishi va ekspluatatsiyasi haqida batafsil ma'lumot quyidagi bo'limlarda keltirilgan.

1.2 Loyiyaning joylashuvi

Loyiha uchastkasi Sherobod tumanida joylashgan bo'lsa-da, yangi elektr uzatish liniyasi Surxondaryo viloyatining Sherobod, Qiziriq va Jarqo'rg'on tumanlari, mavjud Surxon podstansiyasi esa Jarqo'rg'on tumanida joylashgan bo'ladi. Maydonning maydoni 631 ga bo'lib, loyiha maydonining joylashuvi rasmda ko'rsatilgan1-1-rasm-1 quyida.

1-1-rasm. Loyihaning joylashuvi

1.3 Loyiha komponentlari

Loyiha uchun tegishli bo'lgan asosiy komponentlari:

1.3.1 Quyosh FV maydoni

Bu quyosh FV modullari, invertorlar, transformatorlar, tarmoqqa ulanish interfeysi va maydon ofisini o'z ichiga olgan maydon. Quyosh FV komponentlarining qisqacha funksiyasi quyida tasvirlangan:

- Quyosh FV modullari - ular harakatlanuvchi qismlarni talab qilmaydigan jim va toza jarayonda fotovoltaiik effekt orqali quyosh nurlanishini elektr energiyasiga aylantiradi.
- Invertorlar - Bular elektr tarmog'iga ulanish uchun doimiy elektr energiyasini o'zgaruvchan tokga (AC) aylantirish uchun talab qilinadi.
- Modullarni o'rnatish tizimlari - bular FV modullarini erga qattiq egilish burchagida yoki quyoshdan kuzatuvchi ramkalarda mahkam bog'lash imkonini beradi.
- Transformatorlarni kuchaytirish - kuchaytiruvchi transformator inverterlardan kerakli tarmoq kuchlanishiga chiqishni oladi.
- Tarmoqqa ulanish interfeysi - Bu elektr energiyasi tarmoq tarmog'iga eksport qilinadigan joy.

FV zavodini o'rab turgan devor taxminan 10 km uzunlikda. Ruqsatsiz kirishning oldini olish uchun FV elektr stansiyasining perimetri yuqorida o'rnatilgan 0,5 m lasan lasan bilan 2,5 m balandlikdagi payvandlangan simli mato panjarasi bilan o'rnatiladi. Ob'ektga eshikli kirish ob'ektning janubiy uchida, shuningdek, loyiha kichik stansiyasida joylashgan bo'ladi. Maydonning perimetri bo'ylab ustunga o'rnatilgan ichki qaragan yopiq elektron televizor (CCTV) kameralari o'rnatiladi. Devorning yoritilishi xavfsizlik CCTV tizimining ishlashi uchun etarli bo'lishi kerak. Maydon dizayni, panjara va CCTV tizimi 2-bo'limda batafsil tavsiflangan ESIA. Yozish vaqtida loyiha rejasi qat'iy tasdiqlangan, ammo Quyosh FV hududida loyihalash hali ham davom etmoqda. Quyosh FV hududi yoki OTL chegarasiga qo'shimcha joy almashish bilan bog'liq ta'sirlarni keltirib chiqaradigan har qanday keyingi o'zgarishlar ushbu LRPga qo'shimcha kiritishni talab qiladi.

1.3.2 Havo uzatish liniyasi (OTL)

OTL ishlab chiqarilgan elektr energiyasini nimstansiyaga olib boradi va u erda u milliy tarmoqqa beriladi. OTL bo'ylab temir panjarali minoralar qo'llaniladi. OTL yo'nalishi 50.5 km uzunlikda bo'lib, qishloq xo'jaligi yerlaridan o'tadi.

Ushbu minoralar Sherobod Quyosh FV ESIA da tasvirlangan.

Elektr uzatish liniyasini loyihalash va yo'nalishida imkon qadar xavfsizlik va atrof-muhitning quyidagi jihatlari hisobga olingan:

- Qo'riqlanadigan hududlar, boshqa ekologik jihatdan sezgir hududlar yoki etuk o'rmonzorlar orqali OTLni kuzatishdan saqlanib.
- Madaniy va meros ob'ektlaridan saqlanib.
- Elektr uzatish liniyalari minoralarini erning baland joylariga joylashtirib, shunda o'tkazgichlar vodiylar bo'ylab zanjirlangan bo'lishi mumkin, bu esa daraxtlarni olib tashlash zaruratini yo'q qiladi.
- OTMni og'ir qushlar o'tkazgichlarga tegishi mumkin bo'lgan vodiylar markazida emas, tog' yonbag'irlari bo'ylab joylashtirib.
- Aholi punktlaridan o'tmaslik uchun OTLni topib.
- Iloji boricha yangi kirish yo'llarini qurish zaruratini minimallashtirib.
- Iloji boricha mavjud yo'llar va kirish yo'llaridan foydalanib.
- Kabellar va yer, avtomobil yo'llari, yo'llar, temir yo'l liniyalari, binolar, aloqa tizimlari va boshqalar orasidagi minimal masofalarga rioya qilinishini ta'minlash.
- Yo'nalish bo'ylab ijarachilar bilan maslahatlashgan holda fermer xo'jaliklari va turar-joy tuzilmalari va infratuzilmalaridan qochib.

1.3.3 Er olish talablari

Erga ta'sir qilish turlarini uch toifaga bo'lish mumkin:

- Doimiy ta'sir ko'rsatiladigan hududlar topografiyaga qarab 631 ga maydonli Quyosh FV stansiyasini va 42.49 m² dan 169 m² gacha maydonga ega OTL qoplaydigan zonani o'z ichiga oladi. Bu OTL bo'ylab doimiy ta'sir ko'rsatiladigan hududlar uchun birgalikda 1,174 ga maydonni tashkil etadi. OTL izlari kiradi. Ushbu er maydonlari qurilish va ekspluatatsiya davrida loyiha tomonidan talab qilinadi va faqat loyiha to'xtatilgandan so'ng jamiyat foydalanishi mumkin bo'ladi.
- Qurilish bosqichida vaqtincha ta'sirlangan hududlar talab qilinadi va maydoni 500 m² dan 630 m² gacha bo'lgan, umumiy maydoni esa 9,1254 ga bo'lgan har bir minoraga tutashuvchi minoralarni yig'ish uchastkalarini va elektr kabellarini to'xtatib turish uchun zarur bo'lgan OTL bo'ylab 18 m kenglikdagi yo'lni o'z ichiga oladi. Har bir minoraga kirish ushbu yo'l huquqi orqali olinadi. Sterilizatsiya zonasi OTLning har ikki tomonidagi 32 m yerni o'z ichiga oladi. Sterilizatsiya zonasi ichidagi yerlar loyiha tomonidan ishg'ol qilinmaydi, ammo bu yerdan foydalanuvchilardan xavfsizlik shartlariga rioya qilishlari talab qilinadi, xususan, bu hududda balandligi 6 m dan ortiq tuzilmalar yoki daraxtlar bo'lishi mumkin emas. Boshqa barcha dehqonchilik ishlari ushbu zonada davom etishi mumkin.

Ta'sir ko'rsatiladigan yer turi quyida batafsil tavsiflangan:

Quyosh fotoelektr maydoni:

- Davlat qo'riqxonasi – 617 ga doimiy ta'sir ostida bo'ladi
- Ijaraga olingan ikkita uchastka (mahsuldor emas) - 14 ga doimiy ta'sir ostida bo'ladi.

OTL:

- Ijaraga olingan qishloq xo'jalik yerlari – 0,67 ga doimiy ta'sir ostida va 67,02 ga vaqtinchalik ta'sir ostida bo'ladi
- Davlat yaylovlari – 0,57 ga doimiy ta'sir ostida va 43,2 ga vaqtinchalik ta'sir ostida bo'ladi
- Qamoqxona koloniyasi – 0,05 ga doimiy ta'sir ostida va 4,61 ga vaqtinchalik ta'sir ostida bo'ladi
- OTL bo'ylab yerlarning qolgan qismi davlat zaxirasida turibdi.

ESIAda belgilangan dastlabki maydon loyihasi asosida jami 7,34 ga er tozalanadi yoki umumiy maydonning 1,2% dan sal kamroq qismi tozalanadi. Hozirgi vaqtda bu hududga ichki kirish yo'llari uchun zarur bo'lgan erlar kirmaydi. Og'ir texnika va transport vositalarining maydonga kirishi uchun ba'zi mavjud yo'llar va ko'priklarni kengroq yuklarni sig'dirish uchun kengaytirish/mustahkamlash kerak bo'lishi mumkin.

1.3.4 Istisnolar

Ushbu LRP hali yakunlanayotgan quyidagi loyiha komponentlarini o'z ichiga olmaydi:

- Ishchilarni joylashtirish lageri o'sha joyda joylashmaydi, balki ishchilar yaqin atrofdagi aholi punktlarida mavjud bo'lgan turar-joylarda qolishadi. Ishchilarning yashashi natijasida biron-bir joy o'zgarishi kutilmaydi, lekin agar ular aniqlansa, bu LRPni yangilash yoki qo'shimcha kiritish zaruratini keltirib chiqaradi.
- Quyosh FV maydoniga kirish shimoldan kirish yo'lidan foydalangan holda mavjud yo'l tarmog'idan foydalanadi va hech qanday joy almashishga olib kelishi kutilmaydi. Kirish yo'lini yakuniy loyihalashda aniqlangan har qanday siljish ushbu LRPni yangilash yoki qo'shimcha kiritish zaruriyatiga olib keladi.
- Kichik stansiya Surxonda joylashadi, u kichik stansiya hududida turibdi (yer tarmoq operatoriga ijaraga berilgan) va qo'shimcha yer olishni talab qilmaydi.

1.4 Loyiha dasturi

Yozish vaqtida (2022-yil dekabr), yakuniy Loyiha loyihasi hali tugallanmagan, biroq maydonning umumiy rejasi, shu jumladan OTL liniyasi yo'nalishi aniqlangan. Qurilish LARFda ko'rsatilgan OTB SPS (2009) talablari bajarilgandan so'ng, tegishli ruxsatnomalar va litsenziyalar berilgandan so'ng boshlanadi. OTB SPS bo'yicha qo'shimcha ma'lumotlar ushbu hujjatning 7.5.2-bo'limida keltirilgan.

FV elektr stansiyasining qurilishi taxminan davom etadiTugatish uchun 12 oy. FV elektr stansiyasi 2024 yilning birinchi choragida tarmoqni yetkazib berishni boshlashdan oldin o'rnatishni ishga tushirish va sinovdan o'tkazish uchun yana bir yarim oy kerak bo'ladi.

Qurilishning asosiy bosqichlari, ishchi kuchini safarbar qilishdan to tijorat foydalanish sanasigacha Sherobod Quyosh FV ESIAning 2.4 va 2.5 bo'limlarida batafsil bayon etilgan.

1.5 Qayta joylashtirishni minimallashtirish

1.5.1 Muqobil variantlar ko'rib chiqildi

1.5.1.1 Loyiha yo'q - muqobil

Har qanday yangi loyiha uchun ko'rib chiqilgan birinchi muqobil ishlab chiqilmagan variant bo'lib, bu mamlakatning energiya tarkibiga past uglerodli (quyosh) ishlab chiqarish quvvatini qo'shmaslikni anglatadi. O'zbekiston katta tabiiy gaz zaxiralarga

ega va bu yerda elektr energiyasining 85 foizdan ortig'i tabiiy gazdan ishlab chiqariladi (Xalqaro energetika agentligi, 2020-yil).

Prezidentning 2019-yil 4-oktabrdagi PQ-4477-son qarori bilan 2019–2030-yillarda O'zbekiston Respublikasining yashil iqtisodiyotga o'tish strategiyasi (O'zbekiston Respublikasi Prezidenti, 2019-yil) tasdiqlandi. Strategiyaning ustuvor maqsadlari yalpi ichki mahsulot birligiga to'g'ri keladigan ISH gazlarining solishtirma emissiyasini 2010 yil darajasidan 10 foizga kamaytirish va 2030 yilga borib elektr energiyasining umumiy ishlab chiqarishida qayta tiklanadigan energiya manbalarining ulushini 25 foizdan ko'proqqa oshirishdan iborat.

Elektr energiyasiga bo'lgan talab ortib borayotganligi sababli, milliy energiya tarkibidagi quyosh kabi kam uglerodli energiya ishlab chiqarish ulushini oshirish uglerod chiqindilarini kamaytirish va global iqlim o'zgarishini yumshatish uchun juda muhimdir. O'zbekiston o'zining geografik joylashuvi va iqlimi tufayli katta quyosh salohiyatiga ega. Rivojlanish imkoniyati mavjud bo'lmagan taqdirda, Strategiya maqsadlariga erishishga hissa qo'shish imkoniyati boy beriladi.

1.5.1.2 Maydon tanlash

Quyosh energiyasini ishlab chiqish uchun mos joyni aniqlashda turli elementlarni hisobga olish kerak. Bularga quyidagilar kiradi:

- Quyosh resursi

- Ekologik belgilar
- Turar-joy mulklari
- Maydonga kirish
- Tarmoqqa ulanish

Ushbu mezonlarni hisobga olgan holda, O'zbekiston Respublikasi Hukumati butun mamlakat bo'ylab, shu jumladan Sherobod viloyatida kommunal miqyosdagi quyosh FV qurilmalari uchun bir nechta potentsial maydonlarni aniqladi. TYP SA injiniring kompaniyasi tomonidan obyektga tashrif buyurganidan so'ng va O'zbekiston Respublikasi Hukumati qarorlaridan so'ng, ushbu hisobotga tegishli bo'lgan Quyosh FV maydoni oldinga o'tkazildi va keyingi tadqiqotlar uchun tanlab olindi.

Ta'kidlash joizki, maydon O'zbekiston hukumati tomonidan potentsial ishtirokchilarga taqdim etilgan va natijada Masdar (Ishlab chiquvchi) uchun maydon tanlashga ta'sir o'tkazish imkoniyati bo'lmagan, ammo Masdar hududning chegara dizayniga ta'sir qilgan.

Keraksiz ekologik va ijtimoiy ta'sirlarni, shu jumladan keraksiz joy almashinuvini oldini olish uchun quyosh FV maydoni va OTL yo'nalishi.

1.5.1.3 Chegarani sozlash

Masdar, AECOM va uning mahalliy subkonsultanti Green Business Innovation (GBI) mahalliy kadastr idorasi bilan quyosh FV zonasining chegarasi oldini olish mumkin bo'lgan ko'chishlarga olib kelmasligini ta'minlash uchun ishladi, xususan, erni ishlatayotgan norasmiy fermer. maydonning janubi-sharqiy burchagi. AECOM va GBI maydonga tashrif buyurish chog'ida ushbu fermer bilan ularning tashvishlari va qaysi erlardan foydalanayotgani va fermer tomonidan ijaraga olingan boshqa er o'rniga (suvdan foydalanish imkoniyati yuqori bo'lganligi sababli) qolishni afzal ko'rishlarini tushunish uchun suhbatlashdi. Keyinchalik GBI, AECOM va Masdar mahalliy kadastr idorasi bilan loyiha chegaralarini, bu norasmiy dehqon erlari va uylaridan qochish uchun dastlab MN tomonidan Masdarga taqdim etilgan chegaralarni qayta ko'rib chiqish uchun ishladilar. Faqat ikkita tuzilmalar endi ta'sirlanadi (saqlash qutisi va pechka), ular loyiha tomonidan almashtiriladi.

1.5.1.4 Transmissiya yo'nalishini tanlash

OTL uchun asosiy marshrut iloji boricha tuzilmalar, yuqori qiymatli ekinlar yoki boshqa ijtimoiy retseptorlardan qochish uchun liniya marshruti bo'ylab zarar ko'rgan ijarachilar bilan maslahatlashgan holda ishlab chiqilgan.

Ushbu muqobil variantlarni ko'rib chiqish va yo'nalishni optimallashtirish Dasturchining maslahatchisi Juru Energy, O'zbekiston Milliy elektr tarmog'i va mahalliy kadastr tomonidan amalga oshirildi.

2. Yer olish va ko'chirishga umumiy nuqtai nazar

2.1 Hayotiy faoliyatni tiklash doirasi va maqsadlari

Ushbu hujjat loyiha tomonidan yaratilishi mumkin bo'lgan har qanday potentsial iqtisodiy joy almashishni, shu jumladan havo uzatish liniyasini (OTL) va har qanday oqibatda vaqtinchalik er cheklovlarini ko'rib chiqadi. Taklif etilayotgan Quyosh FV maydonchasi chegarasidagi yer (FV maydoni) hozirda davlat zaxirasiga tegishli.

Loyihani rivojlantirish uchun kelgusida xalqaro moliyalashtirish zarur bo'lganligi sababli, Loyiha Kreditorlar Standartlarini, jumladan, Yevropa tiklanish va taraqqiyot banki (YTTB) faoliyatiga qo'yiladigan talablar va OTBning Himoya siyosati bayonotini (SPS) qo'llashni talab qiladi. Shunday qilib, ushbu LRPning maqsadlari quyidagilardan iborat:

- Iqtisodiy ko'chish uchun milliy va xalqaro talablarni aniqlang.
- Ishtirokchi-davlatlar tomonidan amalga oshiriladigan er sotib olish va kompensatsiya to'lash bo'yicha tartiblarni belgilang.
- Ta'sirlangan odamlarni aniqlang va zarar ko'rgan uy xo'jaliklarining ijtimoiy-iqtisodiy xususiyatlarini tushuning.
- Loyiha hududida joylashgan ijtimoiy-iqtisodiy faoliyatni baholash va baholash.
- Milliy qonunchilik va OTB standartlariga muvofiq loyiha natijasida kelib chiqadigan zararlarni qoplashning tegishli darajalari va vositalarini belgilang.
- Jabrlangan uy xo'jaliklariga o'z turmush darajasini tiklash va yaxshilash uchun boshqa yordam va chora-tadbirlarni belgilang.
- Loyihadagi asosiy tomonlarning roli va mas'uliyatini belgilang.
- Shikoyatlarni hal qilishning tegishli mexanizmini taklif qiling.
- Loyiha kreditorlari tomonidan talab qilinadigan tushuntirish va maslahat talablarini baholang va hal qiling.

Ushbu hujjat Osiyo Taraqqiyot Banki bilan O'zbekiston Quyosh PPP Dasturi uchun qisman kredit kafolati sifatida ishlab chiqilgan Yer olish va ko'chirish bo'yicha asos (YYBK) asosida ishlab chiqilgan. Ushbu LRP LARF maqsadlari va tamoyillariga muvofiq ishlab chiqilgan, xususan:

- LAR bo'yicha xavfsizlik choralari rejalashtirish va amalga oshirishda qo'llanilishi kerak bo'lgan printsiplar, protseduralar va kompensatsiya huquqlarini belgilash.
- OTB SPS (2009) ga muvofiq qayta joylashtirish choralari rejalashtirilgan va samarali amalga oshirilishini ta'minlash uchun maxsus maqsadli transport vositasiga (SFV) LRPlarni tayyorlash va amalga oshirishda rahbarlik qilish.
- Loyihalarning dizaynlari LAR ta'siridan qochishi va/yoki minimallashtirishi kerak. To'liq qochishning iloji bo'lmaganda, loyiha tufayli o'z erlarini, mulklarini va/yoki daromadlarini yo'qotadigan AHLar uchun ko'chirish kafolatlari va ta'sirini yumshatish choralari ta'minlash uchun ushbu LARF qoidalar qo'llaniladi.
- Loyihani amalga oshirish davomida LARning potentsial ta'siri monitoringi amalga oshiriladi. Agar loyihalarni amalga oshirish jarayonida kutilmagan ta'sirlar yuzaga kelsa va LARPda ko'rib chiqilmagan bo'lsa, LARPga qo'shimcha yoki ushbu LARF tamoyillariga muvofiq tuzatuvchi harakatlar rejasi (CAP) tayyorlanadi va amalga oshiriladi.

Huquqlar yoki majburiyatlar bo'yicha har qanday nomuvofiqliklar bo'lsa, majburiyatning eng yuqori darajasi yoki eng ehtiyotkor yondashuv qo'llaniladi.

2.2 Cheklovlar

LRPning ushbu loyihasini (05-versiya) yozish vaqtida LRP jarayoni uchun barcha majburiyatlar va so'rovlar tugallanmagan. Hali ham mashhur:

- Baholashni o'rganish ishlariga LRP oshkor qilinganidan keyin ba'zi kichik tuzatishlarga duchor bo'lishi mumkin. 7 dekabr 2022 yilda Qiziriq tumani kadastr boshqarmasi GBI va AECOMga OTL vaqtinchalik ta'sir ko'rsatgan qo'shimcha 17 ta uy xo'jaliklari haqida ma'lumot berdi, ular 2022-yil avgust oyida AECOMga taqdim etilgan dastlabki ma'lumotlar to'plamiga kiritilmagan. Bu 15 ta kichik ijara xo'jaligi, davlat zaxirasidan foydalanadigan norasmiy fermer va bog' er uchastkasini o'z ichiga oladi. Bu yangi uy xo'jaliklarining barchasi OTL qurilishidan vaqtinchalik ta'sir ko'rsatadi, norasmiy fermer bundan mustasno, ular doimiy va vaqtincha zarar ko'radi. minoraning joylashishi. Ushbu guruh 9-dekabrda to'xtatilishidan oldin 7-8 dekabrda baholash so'rovidan o'tkazildi. Keyinchalik bu guruh 13-15 dekabr kunlari aholini ro'yxatga olish/ijtimoiy-iqtisodiy so'rovdan o'tkazildi. Ushbu guruh hali ham boshlang'ich bobdagi barcha ijtimoiy-iqtisodiy ko'rsatkichlarda aks ettirilmagan, ammo ular umumiy uy xo'jaliklari/ta'sir ko'rsatilgan odamlar soniga, shuningdek zaiflik tahliliga kiritilgan. Barcha uy xo'jaliklari ushbu LRPdagi huquqlar matritsasiga muvofiq kompensatsiya va yashash uchun vositalar bilan ta'minlanadi.

3. Ijtimoiy-iqtisodiy ma'lumotlar va profil

Ushbu bo'limning maqsadi Loyiha hududidagi ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlar haqida qisqacha ma'lumot berish va Ta'sirlangan Shaxsning soni va holatini aniqlashdan iborat. Bo'limlar loyihaning ESIA uchun ishlab chiqilgan ijtimoiy-iqtisodiy asos va baholashning qisqacha mazmunini, shuningdek, 2022-yil 29-avgustdan 2-sentabrgacha LRP jarayoni doirasida o'tkazilgan ijtimoiy-iqtisodiy aholini ro'yxatga olish natijalarini, 2022-yil 17 va 18-sentabr kunlari o'tkazilgan manfaatdor tomonlar bilan suhbatlar va seminarlarni hamda 13-15 dekabr kunlari uy xo'jaliklari orasida o'tkazilgan so'rovlarni o'z ichiga oladi.

Lizing oluvchilar va klasterli fermerlar bilan 2022-yil avgust va sentabr oylarida jami 43 ta intervyu o'tkazildi. So'ralganlarning besh nafari keyinchalik LRPdan chiqarib tashlandi, chunki ularga ta'sir ko'rsatilmagan. Dekabr oyida yana 17 ta intervyu o'tkazildi, chunki ular keyinroq aniqlangan (jami 60 ta intervyu), biroq 60 ta intervyudan 15 tasi ta'sir korsatilgan ijarachining yo'qligi, kasalligi yoki boshqa ishtirok eta olmasligi sababli uning vakiliga ta'sir ko'rsatilgan shaxs bo'yicha so'rovni yakunlashga ruxsat bilan berilgan. Vakillar odatda zarar ko'rgan ijarachining uzoq qarindoshi yoki to'rtta holatda ukasi/turmush o'rtog'i edi.

Loyihaning ta'sir doirasi LRP jarayoni Surxondaryo viloyatining Sherobod, Qiziriq va Jarqo'rg'on tumanlarini qamrab oladi, bu yerda Loyihaning barcha ob'yektlari joylashadi. Dastlabki tadqiqotning diqqat markazida Loyiha hududi va uning atrofidagi jamoalar bo'lsa-da, kengroq ijtimoiy-iqtisodiy kontekstni ta'minlash uchun ba'zi milliy va mintaqaviy darajadagi boshlang'ich ma'lumotlar ham kiritilishi mumkin. Vaqtida yo'qolgan ijarachi yoki yerdan foydalanuvchi aniqlanmaganligi to'g'risidagi yozuv.

Quyosh FV hududining perimetridan 2 km uzoqlikda uchta mahalla, shu jumladan Bog'iobod mavjud Mahalla, Yangi Yer mahallasi, Yelduzi mahallasi. Bu jamoalar ichida aniqlangan3-1-rasm-1 quyida:

3-1-rasm. Quyosh FV hududi yaqinidagi jamoalar

3.1.1 Boshqaruv, aholi va etnik

Hududlarning atrof-muhitni muhofaza qilish bo'yicha majburiyatlari hokimiyat rahbari (hokimlar) boshchiligidagi xalq deputatlari Kengashlari zimmasiga yuklanadi. Mintaqaviy va mahalliy davlat hokimiyati organlari tabiat resurslari, ekologik zararli obyektlarning holatini hisobga olish va baholash uchun javobgardir va tabiatni muhofaza qilish, nazorat qilish va tabiatdan foydalanish uchun javobgardir.

3.1.1.1 Rasmiy boshqaruv

O'zbekistonda davlat boshqaruvi tizimi markaziy va mahalliy bo'g'inlardan iborat. Mahalliy hokimiyat organlari viloyat, tuman va shahar hokimliklariga bo'linadi. Bundan tashqari, mahallaning o'zini o'zi boshqarish organlari ham markaziy davlat boshqaruvi tizimiga kirmasa ham, mahalliy darajada faoliyat yuritadi (Bektemirov va Rahimov, 2001).

Mintaqaviy (yoki viloyat) ham, tuman (yoki tuman) darajasida ham mahalliy boshqaruv quyidagilarga bo'linadi:

- **Mahalliy davlat boshqaruvi**, ma'muriy organ vazifasini bajaradi, uning rahbarlari markaziy hukumat tomonidan tayinlanadi va tegishli mahalliy kengashlar tomonidan rasmiy tasdiqlanishi kerak. Prezident viloyat hokimlarini tayinlaydi, ular o'z navbatida viloyatlar bo'ysunadigan tuman va shahar/shahar hokimlarini tayinlaydi. Tuman va shahar hokimlari viloyat hokimiga, u o'z navbatida prezidentga hisobdor; va,
- **Saylangan mahalliy kengash**, vakillari besh yil muddatga tayinlanadigan/saylanadigan qonun chiqaruvchi organ vazifasini bajaradi. Ushbu boshqaruv darajalari viloyat va tuman darajasida davlatning ijro etuvchi va tartibga soluvchi organlarini ifodalaydi, viloyatlarda markaziy hukumat siyosatini amalga oshiradi.

Tuman darajasida shahar va qishloqlarda boshqaruv instituti vazifasini bajaradigan Mahalla qo'mitalari mavjud. Mahalla qo'mitalari maoshli davlat amaldorlari bo'lib, mahalliy davlat boshqaruvi organlari oldida mas'uldirlar, chunki ular to'liq ularning moliyalashtirilishiga bog'liqdir¹. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 105-moddasida mahallalar o'zini o'zi boshqarish organlari sifatida e'tirof etilgan bo'lib, ularning o'rni mahalliy darajada boshqaruv va faoliyatni nazorat qilishdan iborat bo'lib, ular quyidagilarni o'z ichiga oladi, lekin ular bilan cheklanmaydi:

- Infratuzilmani rivojlantirish.
- Ijtimoiy ta'minot dasturlarini boshqarish (masalan, kam ta'minlangan oilalarga ijtimoiy yordam ko'rsatish).
- Xavfsizlik va tartibni ta'minlash.

Loyiha hududi Sherobod tumani Bog'obod mahallasiga tegishli. Bo'g'obod mahallasi loyiha maydonining shimoli va shimoli-sharqida cho'zilgan. Loyiha maydonining janubi va g'arbiy tomonida Musrobod tumani, xususan, Yangi er, Tong Yulduzi va Mehrgiyoh mahallalari joylashgan (AECOM, 2021).

Rasmiy Mahalla qo'mitalari bilan bir qatorda norasmiy/ijtimoiy mahallalar ko'pincha parallel ravishda ishlaydi. Bu muassasalarning asosiy farqi shundaki, norasmiy mahallalar rahbarlari ko'ngillilar bo'lib, mahalliy aholi tomonidan saylanadilar, shuning uchun ular jamiyat tomonidan boshqariladigan, o'zini o'zi boshqarish institutlari sifatida qaraladi. Biroq, loyiha hududida norasmiy/ijtimoiy mahallalar aniqlanmagan.

Mahalliy nomoddiy meros amaliyotlari, jumladan, dehqonchilik va hunarmandchilik kuchli ma'muriy yordamga ega va 2021 yilda AECOM tomonidan ishlab chiqilgan ESIAGA muvofiq rivojlanishga chidamli hisoblanadi.

3.1.1.2 Aholi

Loyiha maydoni va OTM O'zbekistonning 14 ma'muriy tumanini o'z ichiga olgan va 2,5 milliondan ortiq aholiga ega Surxondaryo viloyatida joylashgan. Ushbu aholining taxminan 64% qishloq joylarda istiqomat qiladi (BMTTD, 2019). Viloyatning umumiy maydoni 20 099 km². Viloyat markazi — Termiz shahri, aholisi 122 9000. Loyiha hududi Sherobod tumani hududida joylashgan bo'lib, aholi soni 193 365 kishini tashkil etadi va umumiy maydoni 2 620 km² (O'zbekiston Davlat statistika qo'mitasi, 2020). Shu bilan birga, OTM Sherobod, Qiziriq va Jarqo'rg'on tumanlarini kesib o'tadi: ikkinchisida tegishli ravishda 116,300 (umumiy maydoni 345 km²) va 222,100 (umumiy maydoni 1149 km²) aholi istiqomat qiladi.

Sherobod aholisi 34364 ta xonadonda istiqomat qiluvchi 44439 oiladan iborat 98000 erkak va 95200 ayol bo'lishi prognoz qilinmoqda. Tumanda 630 ta kam ta'minlangan oila ro'yxatga olingan (Quyosh izi, 2020).

Loyihadan bevosita ta'sirlangan uy xo'jaliklari va jismoniy shaxslar soni 40 ta uy xo'jaligini, shu jumladan Quyosh FV zonasi ta'sirida bo'lgan 3 ta uy xo'jaligini, Quyosh PV zonasi ta'sirida bo'lgan 37 ta uy xo'jaligini va OTL ta'sirida bo'lgan 1 ta korxonani tashkil etadi.

Ta'sirlangan ijarachilarning uy xo'jaliklarining kattaligi maksimal o'n kishidan (Solar PV maydonchasida joylashgan SB070 eriga ega zarar ko'rgan ijarachi) kamida bir kishilik uy xo'jaliklarigacha tashkil qiladi, to'rt kishilik uy xo'jaliklari ma'lumotlar to'plamida ko'rsatilgan. Jabrlangan ijarachilarning aksariyati erkaklar (90%) bo'lib, uy xo'jaligida, odatda, asosiy mashg'uloti uyni ta'mirlash (uy va oilaga qarash)dan iborat.

Tayyorlangan:

(Manba, LRP aholini ro'yxatga olish, 2022)

3.1.1.3 Etnik tarkibi

O'zbekistonning boy etnik tarkibi uning tarixini ifodalaydi. Aholining 83,8 foizini o'zbeklar, qolgan 16,2 foizini tojiklar, qozoqlar, ruslar, qoraqalpoqlar, tatarlar kabi boshqa millatlar tashkil etadi. O'zbek tili mamlakatdagi yagona rasmiy va eng keng tarqalgan til bo'lib, aholining taxminan 85% ona tilida so'zlashadi. Rus tili millatlararo muloqot tili va boshqaruv tili sifatida keng tarqalgan. Mamlakatda so'zlashadigan boshqa etnik tillar - tojik, qozoq, tatar, qirg'iz. va boshqalar. Diniy e'tiqodi bo'yicha aholining 88% musulmon (asosan sunniy), 9% sharqiy pravoslav xristianlar va 3% boshqa din vakillari.

Sherobodga keladigan bo'lsak, ko'pchilik, ya'ni 94,7% (178,7 ming) o'zbeklar, 3,7% (7100) tojiklar, 0,9% (1600) turkmanlar, 0,1% (236) rus, 0,1% (196) tatar va 0,5% (903) boshqa millat va elatlar (Quyosh izi, 2020).

Mamlakatda yashovchi etnik guruhlar barcha ijtimoiy va boshqa xizmatlardan, jumladan, sog'liqni saqlash, ta'lim, suv va kanalizatsiyadan teng foydalanish imkoniyatiga ega. Guruhlarning hech biri huquqiy nuqtai nazardan ham, haqiqiy vaziyatdan ham ijtimoiy jihatdan chetda qolmagan. Bundan tashqari, etnik guruhlarining hech biri ularni etnik ozchiliklar deb tasniflaydigan asosiy O'zbekiston jamiyatidan alohida madaniy yoki ijtimoiy xususiyatlarni saqlamaydi. Shu sababli, maydonga tashrif va manfaatdor tomonlarning ishtiroki davomida olingan ma'lumotlarga asoslanib, mintaqada 7-Talab - Mahalliy xalqlar yoki quyida ko'rsatilgan OTB mezonlarida belgilangan YETTB mezonlariga javob beradigan mahalliy aholi yo'qligi tushuniladi:

- o'zini alohida mahalliy madaniy guruh a'zolari sifatida identifikatsiya qilish va bu o'ziga xoslikni boshqalar tomonidan tan olish.
- loyiha hududidagi geografik jihatdan ajralib turadigan yashash joylari yoki ajdodlar hududlariga va ushbu yashash joylari va hududlaridagi tabiiy resurslarga jamoaviy bog'lanish.
- hukmron jamiyat va madaniyatdan ajralib turadigan odatiy madaniy, iqtisodiy, ijtimoiy yoki siyosiy institutlar; va
- ko'pincha mamlakat yoki mintaqaning rasmiy tilidan farq qiladigan alohida til.

Loyiha hududi hududiy jihatdan "Gulbahor" qishloq fuqarolar yig'ini, "Mehrigiyo" fuqarolar birlashmasi bilan bog'liq. Sherobod tumani. Loyihaning kengroq hududi janubda Bayqishloq va Paxtaobod qishloq aholi punktlari/fuqarolar birlashmasi, sharqda Yangiyer, Talashqon, Beshqo'rg'on va g'arbda Navbahor bilan chegaradosh (Quyosh izi, 2020). Loyiha uchastkasi Sherobod shahridan 18 km janubi-g'arbda joylashgan (Quyosh izi, 2020).

Bu barcha ozchilik guruhlar (tojik, qozoq, qoraqalpoq va rus) madaniy jihatdan to'g'ri munosabatda bo'lishini ta'minlash uchun zarur bo'lgan hollarda (ya'ni, agar ular o'zbek tilida gapirmasa/o'qimasa) qo'shimcha choralar ko'rildi. Bularga, masalan, ozchilik guruhlar madaniy kontekstda foydalanish uchun tushunarli va mos bo'lgan tildan foydalanish bilan shug'ullanishlarini va har qanday yozma ma'lumotlarning tegishli tilda taqdim etilishini ta'minlash kiradi (bo'limga qarang).

5.4.2 – LRPni oshkor qilish uchun manfaatdor tomonlarni jalb qilish bo'yicha tadbirlar).

LRP aholini ro'yxatga olish doirasida intervyu qilingan barcha jabrlangan uy xo'jaliklari va baholashga kiritilgan barcha uy xo'jaliklari o'zbek tilida gaplashdilar. Atrof-muhitni muhofaza qilish obyektiga tashrif davomida loyiha hududidan tranzit o'tayotgan bir chorvachi kuzatildi, u o'zining tojik ekanligini tasdiqladi, lekin ular o'zbek tilida gaplashishdi. LRPni oshkor qilish chog'ida tojik cho'ponlari bilan muloqot qilish uchun shartlar qo'yiladi ularga ta'siri kichik bo'lishi kutilmoqda.

3.1.2 Yerdan foydalanish va yerga egalik qilish

3.1.2.1 Loyihaning ta'sir doirasidagi yerdan foydalanish va egalik qilish

Maydon hududi cho'l dashtda qishloq xo'jaligi erlari o'rtasida joylashgan bo'lib, asosan bo'z tuproq turiga ega. Hududdan asosan bahorda chorva boqish uchun foydalaniladi. Maydonning sharqiy qismida tamarisk butalari bitta keng chiziqli o'sadi.

2021-yilning 21-24-oktabr kunlari AECOM tomonidan loyiha hududi va quyosh energiyasidan ta'sirlanganlar haqida yaxshiroq tushunchaga ega bo'lish uchun maydonni aylanib chiqish amalga oshirildi (AECOM, 2021). Ko'zdan kechirish natijasida ushbu hududda ijaraga olingan ikkita ijarachi, loyiha hududining sharqiy qismida 2018 yildan beri ijaraga olingan bitta yer mavjudligi aniqlandi. U yerdan hali foydalanmagan va erni egallashni boshlashdan oldin suv kanaliga sarmoya kiritishni rejalashtirmoqda.

G'arbiy maydonda tarixiy er ekinlari va eski suv kanali borligi haqida dalillar mavjud, bu oxirgi marta taxminan 30 yil oldin faol bo'lgan. Maydonning sharqiy tomonida tashlandiq suv qudug'i, qo'yxona, xo'jalik binolari, suv yig'uvchilar bor. Mahalliy erdan foydalanuvchilar ESIA maslahatchilariga ushbu inshootlar sovet davridan beri tashlab ketilganligi haqida xabar berishdi.

AECOM 2022-yil 17- va 18-sentabr kunlari maydonga qaytdi va ikkita faol ijara mulki qolayotganligini tasdiqladi.

Quyosh FV maydoni, lekin ular hozirda ijarachilarning o'zlari tomonidan foydalanilmayapti (ammo SB064 norasmiy fermer tomonidan ishlatilgan). Ushbu lizing obligatsiyalari ko'rsatilgan 3-2-rasm-2 quyida kadastr posilkasi SB070 va SB0642 sifatida. Jabrlangan ijarachi SB070 aholi punktida 65 yildan beri yashaydi. Ijaraga oluvchi bilan og'zaki kelishuvga ega bo'lgan norasmiy dehqonlari bundan mustasno, ularning hech biri erning o'zidan foydalanmayotgani va ekin ekish yoki yerga investitsiya qilish haqida hech qanday dalil yo'qligi yana bir bor tasdiqlandi. Biroq, ikkala fermer ham kelajakda yerdan chorvachilik uchun foydalanish istagini bildirdi va shuning uchun Hayotiy faoliyatni tiklash chora-tadbirlarida "imkoniyat" ga ta'siri hisobga olinadi.

Norasmiy fermer quyosh FV maydonchasining janubi-sharqiy burchagidan tashqarida joylashgan 3 gektar yerda dehqonchilik va chorvachilik bilan shug'ullanadi, u erda uning uyi ham bor. Uning boshqa yerlari bor, lekin u suvdan foydalanish imkoniyati yaxshilangani uchun loyiha hududidagi maydondan foydalanadi. Loyiha chegarasi bu fermerning uyi va qishloq xo'jaligi erlari Quyosh FV hududidan tashqarida bo'lishidan qochish uchun o'zgartirildi, Quyosh FV hududida uning faqat ikkita kichik inshooti, do'kon va pech qoladi, ular loyiha bilan almashtiriladi.

Ba'zi chorvadorlar quyosh FV zonasi atrofidagi hududga mavsumiy ravishda tegishli ozuqa mavjud bo'lganda tashrif buyurishi mumkin, biroq maydonning shimolidagi hududlar tez-tez ishlatiladi va ko'proq ozuqaga ega. AECOM tomonidan hech bir joyda chorvadorlar kuzatilmagan

maydonga tashrif buyurgan, ammo shimoldagi hududda ko'rilgan. 2022-yil oktabr oyida Kreditorlar maslahatchisi maydonga tashrifi chog'ida tojik cho'ponining Quyosh FV maydonchasi hududidan tranzit o'tayotgani kuzatilgan va u kreditorlar maslahatchisi tomonidan jalb qilingan. Har qanday potentsial o'tkinchi chorvadorlarni jalb qilish choralari (jumladan, tojik tilidagi aloqa) LRPni oshkor qilish paytida amalga oshiriladi.

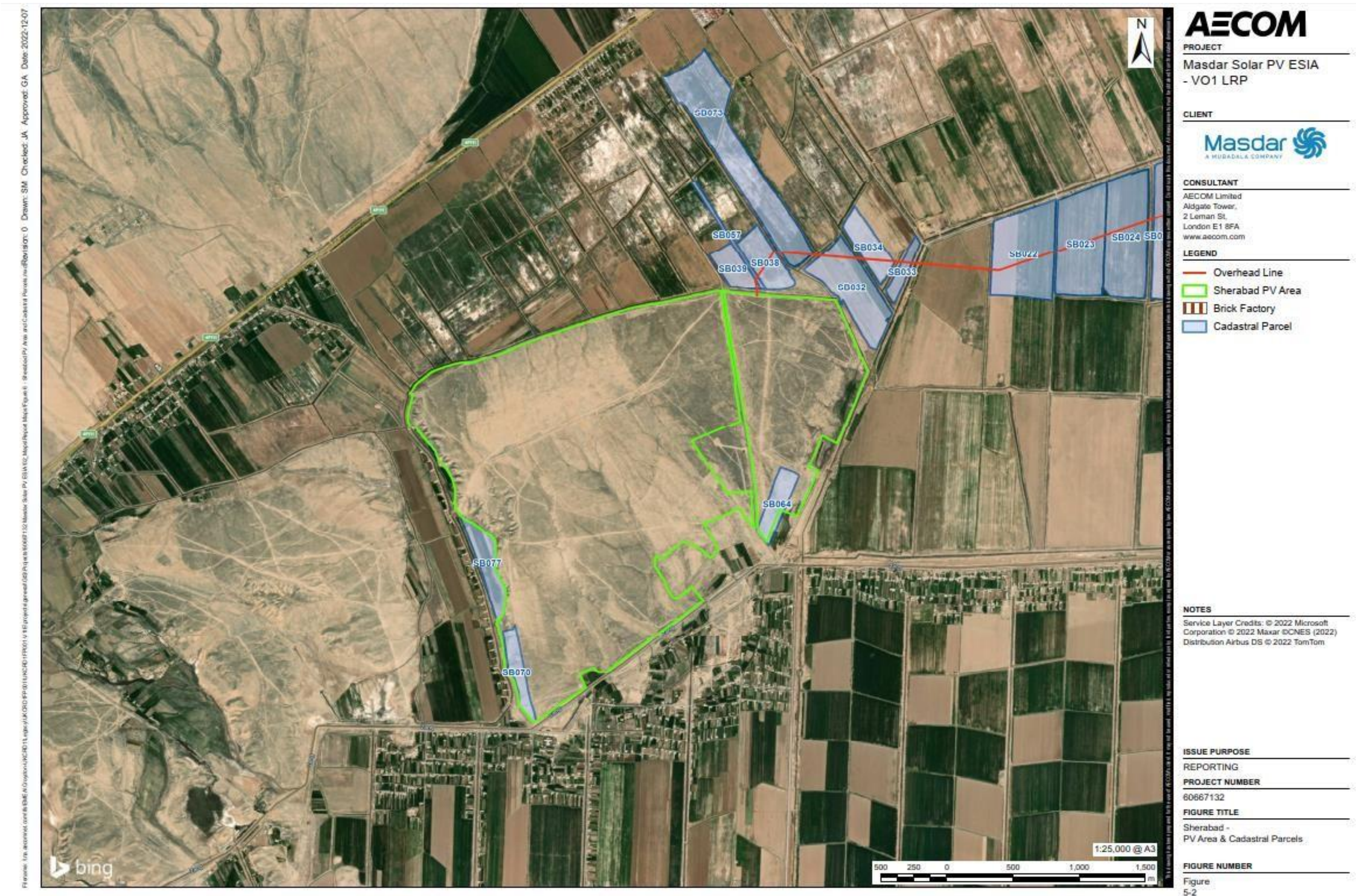
Mahallalar tomonidan AECOMgacha jamoa yerlaridan boshqa tarzda foydalanish (masalan, dori-darmonlar yoki o'tin uchun o'simliklarni yig'ish) kuzatilmagan yoki bu haqda ma'lum qilinmagan. Uy xo'jaliklarining ijtimoiy-iqtisodiy so'rovi, shuningdek, chorva boqishdan tashqari, hech kim jamoa yerlarida tabiiy resurslarni yig'magan yoki ekotizim xizmatlaridan foydalanmaganligini tasdiqladi

3.1.2.1.1 Loyiha hududi: Quyosh FV maydoni

.

.

²Esda tutingki, SB077 kadastr uchastkasi loyiha chegarasidan tashqarida joylashgan .Shuningdek, SB070 (maydonning janubi-g'arbida) yaqinidagi Quyosh FV maydonchasi bilan chegaradosh yerdan foydalanayotgan norasmiy fermer ma'lumotlarni yig'ish vaqtida savollarga javob bermaganini ham ta'kidlash lozim.

3-2-rasm. Loyiha hududidagi ijara mulklari

SB070 ijara mulki yetti gektarni tashkil etadi(3-3-rasm) va ijarachi u hozirda foydalanilmayotganini va unga faqat erni "optimallashtirish" jarayoni (tarixiy jarayon bo'lib, ijaraga olingan yerlar kamida 10 ga bo'lgan) qismi sifatida berilganligini tasdiqladi va uning boshqa yerlari, 3 gektar sug'oriladigan er. anorchilik uchun foydalaniladigan yerlar (3-4-4-rasm). Ijaraga oluvchi bu yerga kelajakda chorva boqish niyati borligini tasdiqladi va avvalroq u sug'orish kanali o'rnatmoqchi ekanligi aytilgan edi. 2022-yil sentabr oyida SB070 lizing oluvchining maydonga tashrifi chog'ida hech qanday aktiv yoki hosil bo'lmagan.

3-3-rasm. Ijaraga olingan yer SB070

3-4-rasm. SB070 lizing oluvchining egasiga tegishli boshqa erlar (loyiha hududidan tashqarida)

SB064-sonli ijara egasi yerdan o'zi foydalanmaydi va hozirda O'zbekistondan tashqarida istiqomat qiladi, ammo yerdan foydalanishga og'zaki kelishuvga ega bo'lgan boshqa norasmiy fermer foydalanmoqda. Bu norasmiy fermerning xotini va yetti nafar farzandi bor va u mehnat muhojiri singlisining bolalariga ham qaraydi. Bu xonadon SB064 ijara mulki ichidagi yerdan o'zi shu hududda boqiladigan chorva mollari uchun ozuqa yetishtirish uchun foydalanadi. Norasmiy fermer uyni otxona, konteyner va qurgan boshqa binolarbu sohada. Norasmiy fermerning Loyiha hududidan tashqarida o'zining ijara mulki bo'lsa-da, u SB064 ijara mulki doirasidagi hududni dehqonchilik qilishni tanlaydi, chunki u janubdagi sug'orish kanallariga yaqinroq bo'lib, shimoldan sug'orish kanallari qurib qolganda u suvni haydab chiqaradi. Uning shaxsiy ijarasi yoz oylarida bunday suvdan foydalanish imkoniyatiga ega emas.

Suhbat chog'ida bu norasmiy fermer u norasmiy foydalanayotgan yer suvdan foydalanish imkoniyati yaxshilangani uchun o'zining ijara mulkidan ko'ra muhimroq ekanini tasdiqladi. Ushbu kelishuvdan keyin loyiha o'z chegaralarini, yerga ushbu fermer tomonidan ishlov berilmaydigan va uning uyiga ta'sir ko'rsatmaydigan tarzda o'zgartirdi.

3-5-rasm. Fermer xo'jaligi va norasmiy fermerning uyi

3-6-rasm. Norasmiy fermer tomonidan qurilgan otxona/do'kon

3.1.2.1.2 Loyiha hududi: havo uzatish liniyasi

220 kV kuchlanishli elektr uzatish liniyasi bo'yicha taklif qilinayotgan trassa uy xo'jaliklari / aholi punktlari (jami 11 ta qishloq) va yaylovlar bo'ylab 110 kV kuchlanishli mavjud havo uzatish liniyasidan keyin amalga oshiriladi. Elektr uzatish liniyasi bilan bog'liq bo'lgan yo'l to'g'ridan-to'g'ri (QAT) turli xil yashash joylarini kesib o'tadi, Qorasuv daryosini kesib o'tadi (Qorasuv daryosining liniya kesishmasidagi kengligi taxminan 12,4 metr). OTL ta'sirida jami 37 ta uy xo'jaliklari mavjud. Bunga quyidagilar kiradi:

- Xususiy subijara shartnomalari (49 yil) bo'lgan 20 ta uy xo'jaligi
- 10 yillik vaqtinchalik shaxsiy foydalanish uchun rasmiy yer ajratilgan (auksion orqali olingan va 2022-yilda hokimlik bilan kelishilgan) 15 ta uy xo'jaligi, vaqtinchalik ta'sir ostidagi turarjoyga tutash bo'lgan xususiy bog'i bor 1 ta xonadonga yaqin ta uy xo'jalishi
- Doimiy yoki vaqtinchalik ta'sir ko'rsatiladigan davlat qo'riqxonasida bog'i/uchastkasi bo'lgan 1 ta norasmiy fermer

Shuningdek, quyidagilar ham bor:

- klasterli fermadan iborat 1 ta korxona (paxta va bug'doy yetishtirish bo'yicha biznes)
- uy xo'jaliklari klasterli fermada ishlaydigan 18 ta ishchi/pudratchi, ular HEUL ostidagi yerlarga ishlov beradi.
- 1 ta ipakchilik fabrikasi

Izoh: 2022-yil 7-dekabr kuni Qiziriq tuman kadastr boshqarmasi tomonidan GBI va AECOMga 17 ta xonadon haqida ma'lum qilindi. 2022-yil avgust oyida AECOMga taqdim etilgan dastlabki ma'lumotlar to'plamiga kiritilmagan OTL ta'siriga duchor bo'ldi. Bunga 15 ta kichik ijara xo'jaligi, davlat zaxirasidan foydalanadigan bitta norasmiy fermer va shuningdek, uy bog'i kiradi. Bularning hammasi qo'shimcha uy xo'jaliklari vaqtincha ta'sir ko'rsatadi, bundan mustasno bitta norasmiy dehqon, ham vaqtinchalik, ham doimiy ravishda OTL QAT ta'sirida. Ushbu uy xo'jaliklari kadastr idorasi tomonidan jalb qilingan va 13-15 dekabr kunlari o'rganilgan va yuqorida keltirilgan uy xo'jaliklari soniga kiritilgan va shuningdek, tugatish sanasidan oldin baholashga kiritilgan, ammo ular hali ham ijtimoiy-iqtisodiy tahlilga (ushbu bobda keltirilgan va izohlar bilan belgilangan jadvallar, diagrammalar va foizlar) kiritilmagan. Barcha uy xo'jaliklari ushbu LRPdagi huquqlar matritsasiga muvofiq kompensatsiya va yashash uchun vositalarni tiklash bilan ta'minlanadi.

Havo elektr uzatish liniyasining yo'nalishi bilan o'zaro aloqada bo'lgan aniqlangan fermer xo'jaliklari lizing oluvchilar xaritada ko'rsatilgan 3-7-rasm pastda³.

OTL bo'ylab so'rov qilingan uy xo'jaliklarining 20 tasi yer uchun "uzoq muddatli ijara"ga ega bo'lgan va 15 tasi auksionga rasmiy ariza bergan (bu ijaradan farq qiladi), biri norasmiy fermer (hukumatda dehqonchilik qilish uchun norasmiy ruxsatnomaga ega) hamda uning turar-joy mulkiga tutash yerga huquqi bo'lgan kishi.

Shuningdek, bitta korxona (klasterli ferma) bilan suhbat o'tkazildi va OTL bo'ylab klasterli fermada yerga ishlov beruvchi 18 nafar ishchi ham suhbatdan o'tkazildi.

Fermer xo'jaligi klasteri paxtachilik biznesi bo'lib, klasterda ko'plab kichik fermer pudratchilari ishlaydi. Ijtimoiy-iqtisodiy aholini ro'yxatga olish doirasida OTL ta'siriga uchragan klaster yerlaridan foydalanadigan pudratchilar bilan suhbat o'tkazildi. Bu pudratchilar paxta ishlab chiqaradi va ishlab chiqarish kvotasi asosida ish haqi oladi va ular ishlab chiqargan har qanday ortiqcha paxta bonusga sotilishi mumkin (odatda bu ortiqcha paxta ularni ish bilan ta'minlagan klaster xo'jaligiga sotiladi).

SB052 kadastr identifikatoriga ega ta'sirga uchragan ijarachilar o'z turar joylarida eng ko'p 62 yil yashagan, bunda barcha so'rov qilingan ta'sirlangan lizing oluvchilar bo'yicha 17 yil minimal bo'lgan. Jabrlangan ijarachilarning aksariyati ushbu hududda tug'ilgan, biroq bir qancha odamlar ish topish yoki turmush qurish uchun munitsipalitet yoki jamoaga ko'chib o'tishgan.

Suhbatga olingan ijarachilardan birining ta'kidlashicha, er uchastkasi ularning asosiy doimiy dehqonchilik yoki ish joyidir, ammo zarar ko'rgan SB1033 lizing oluvchi yerdan dehqonchilik yoki ish uchun mavsumiy joy sifatida foydalanadi. Ijtimoiy-iqtisodiy holat ma'lumotlariga ko'ra, zarar ko'rgan ijarachining yer uchastkalaridan hech qanday begona shaxslar foydalanmaydi yoki ijaraga olmaydi. Shuni ham ta'kidlash kerakki, SB081 va SB080 kadastr identifikatoriga ega zarar ko'rgan yer ijarachisining yana to'rtta ishchisi bor, ular ish haqi talab qiladi, ammo ularga OTL tomonidan ta'sir qilishi kutilmaydi.

3. Iltimos, xaritada davlat zaxirasidagi barcha boshqa kadastr uchastkalari, shuningdek, yirik klaster fermasi va davlat qamoqxonasiga tegishli posilkalar mavjudligini unutmang. Kadastr uchastkalarining to'liq ro'yxati va ulami tayinlash (ijarachi yoki davlat zaxirasi va boshqalar) 6-1-jadvalda keltirilgan.

Tayyorlangan: Masdar AECOM

3.1.3 Iqtisodiyot va turmush sharoiti

3.1.3.1 Milliy va mintaqaviy iqtisodiyot

Iqtisodiy jihatdan O'zbekiston paxtaning asosiy ishlab chiqaruvchisi va eksportchisi bo'lib, Sovet davridan beri katta energiya ishlab chiqarish quvvatiga ega va tabiiy gazning mo'l zaxirasiga ega bo'lgan mamlakat Markaziy Osiyodagi eng yirik elektr energiyasi ishlab chiqaruvchisiga aylandi. O'z ixtiyorida katta likvid aktivlarning mavjudligi yuqori iqtisodiy o'sishga va davlat qarzining pastligiga olib keldi. Biroq, mamlakatning aholi jon boshiga yalpi ichki mahsuloti nisbatan pastligicha qolmoqda va mintaqaning Qozog'iston (26 728 AQSH dollari), Turkmaniston (16 195 AQSH dollari) va Ozarbayjon (14 452 AQSH dollari) kabi boshqa iqtisodiyotlari bilan solishtirganda 7 378 AQSH dollarini tashkil etadi (Jahon banki, 2021).

Jahon banki O'zbekistonni o'rtacha daromadi pastroq mamlakatlar qatoriga kiritadi, chunki uning aholi jon boshiga yalpi milliy daromadi (YaIM) 1026 AQSH dollaridan 3995 dollargacha bo'ladi 4. Xalqaro valyuta jamg'armasi ma'lumotlariga ko'ra, 2019-yilda YaIM (YaIM) O'zbekiston 60,490 milliard dollarni tashkil etdi (XVF, 2021). Ishlab chiqarish tarmoqlari bo'yicha milliy YaIM tarkibi o'rtasida bo'linadi qishloq xo'jaligi (28,1%), sanoat (36,4%) va xizmatlar (35,5%). 2017-2019 yillar davomida iqtisodiyot tuzilmasidagi o'zgarishlarni solishtirsak, sanoat tarmog'i ulushi 30 foizga oshgani, qishloq xo'jaligi ulushi esa 28,1 foizga kamaygan.

So'nggi yillarda milliy statistika ma'lumotlariga ko'ra, ishsizlar ulushi 2009-2016 yillarda 4,9 foizdan 5,2 foizga oshgan va 2018 yilda 9,3 foizga yetgan. Mamlakat miqyosida aholining asosiy qismi (60,9 foiz) xizmat ko'rsatish sohasida band bo'lganlar, qishloq xo'jaligida ham aholining salmoqli qismi (25,9%), sanoat sektorida esa aholining eng kam qismi (13,2%) band. Surxondaryo viloyatida aholining 63,9 foizi banddir (O'zbekiston Davlat statistika qo'mitasi, 2020 yil).

3.1.3.2 Mahalliy turmush vositalari

Sherobod atrofidagi ta'sir zonasida paxta yetishtirish ustunlik qiladi, bu esa mavsumiy dehqonchilikda ishlaydigan ayollarga ko'proq imkoniyatlar yaratadi. 220 kV elektr uzatish liniyasi uchun tavsiya etilgan tekislash mavjud 110 kV havo liniyasiga mos keladi.

elektr uzatish liniyasi agrolandshaftlar (paxta, bug'doy va beda maydonlari, bog'lar, sabzavot bog'lari), daraxt liniyalari, yo'llar va sug'orish kanallari tarmog'i va yaylovlar bo'ylab o'tadi (Quyosh izi, 2020).

Quyidagi 3 1-jadvalda jabrlangan uy xo'jaligi a'zolarining soni asosiy mashg'ulotlari boyicha baholangan. Ba'zi shaxslarda bir nechta mashg'ulot bo'lganligiga e'tibor bering. Loyiha hududidagi zarar ko'rgan uy xo'jaliklarining asosiy mashg'uloti qishloq xo'jaligi, ta'lim va uyni ta'mirlashdir.

3-1-jadval. Uy xo'jaligi a'zolarining kasbi natijalari⁵

Kasb-hunar	Asosiy mashg'ulotlar soni
Haydovchilar, zavod operatorlari	1
Fermerlar	33
To'liq vaqtda talaba yoki maktab	16
Uyga texnik xizmat ko'rsatish (uy va oilaga g'amxo'rlik qilish)	30
Ishchilar yoki umumiy ishchilar	4
Huquqiy va ma'muriy	2
Yo'q	2
Malakali mutaxassislar	5
Xizmatlar, do'kon yoki do'kon ishchilari	2
Texniklar	2
Ishlay olmaslik (kasal; juda qari, nogiron)	2
Rasmiy mehnat yoshi 18 ga etmagan	70
Ishsiz - ish izlamayapti	8
Ishsiz - ish izlayotgan	5
(bo'sh)	
Umumiy jami	182

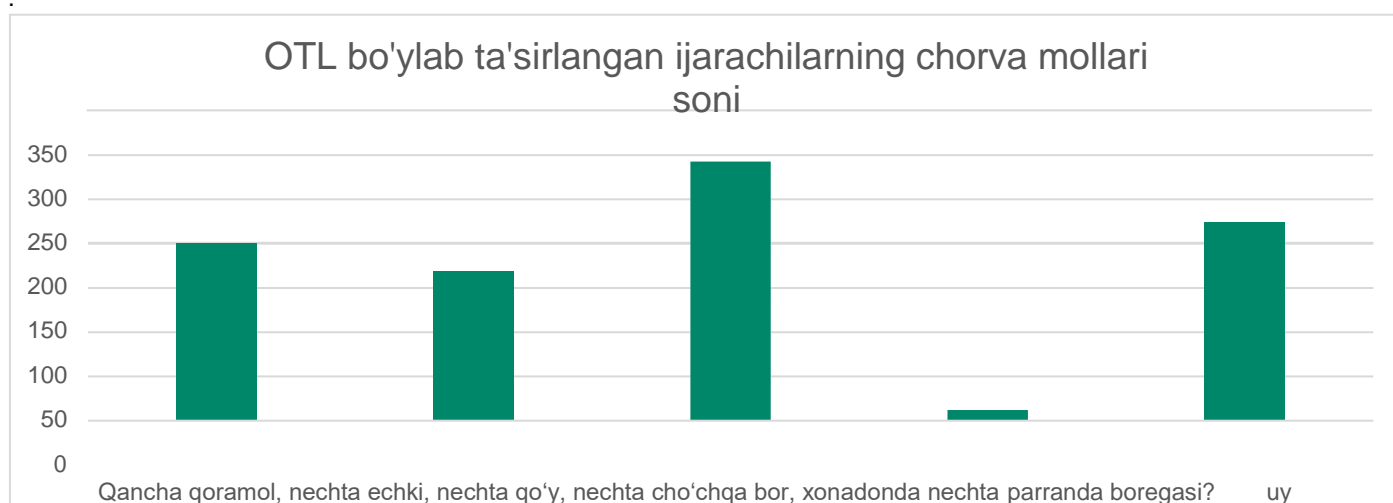
4 O'zbekiston so'mi (so'm) O'zbekiston valyutasi bo'lib, 2021-yil 5-oktabr holatiga ko'ra 1 AQSH dollari 10 638,30 so'mga teng edi.

5 izoh. 2022-yil dekabrda qo'shilgan 17 ta yangi uy xo'jaligi hali bu jadvalga qo'shilmagan.

(Manba, LRP aholini ro'yxatga olish, avgust-sentabr 2022)

Rasmda ko'rsatilganidek 3-1-jadval, ta'sir qiluvchi lizing oluvchilarning uy xo'jaliklarining ikki a'zosi (masalan, SB738) ishlay olmaydilar (kasal; juda qari, nogironlar) va shuning uchun Loyiha ta'siriga ko'proq moyil. Bundan tashqari, uy xo'jaligi a'zolaridan biri yurish yoki zinapoyaga chiqishda qiynalayotganini bildirdi (bu shaxs jabrlangan SB073 ijarachining uy xo'jaligining bir qismidir); boshqasi o'ziga g'amxo'rlik qila olmadi, shu jumladan yuvinish va kiyinish (bu shaxs jabrlangan SB1051 ijarachining uy xo'jaligining bir qismidir); yana bir kishi o'z-o'zini parvarish qilishda juda ko'p qiyinchiliklarni boshdan kechirdi, masalan, yuvinish va kiyinish (bu shaxs oylik nogironlik nafaqasini oladi va jabrlangan SB081, SB080 lizing oluvchining uy xo'jaligining bir qismidir); va uy xo'jaligi a'zolaridan biri kundalik hayotda eslay olmadi yoki diqqatni jamlay olmadi. Ushbu uy xo'jaliklari zaiflik tahlilida 4-bo'limda aniqlangan.

3-8 jadvaldagi so'rov natijalariga ko'ra ijarachilarning chorva mollari haqida ma'lumotni OTLda taqdim etish. Shuni ta'kidlash kerakki, so'rovda qatnashgan lizing oluvchilardan ikkitasi baliqchilik faoliyati bilan ham shug'ullangan. Uy xo'jaliklarida yirik shohli mol eng ommabop uy chorvasi hisoblanadi: 42 ta uy xo'jaligi yirik shohli molga ega, biroq 23 ta uy xo'jaligiga tegishli qo'ylarning umumiy soni ko'proq. Uy hayvonlari qishloq xo'jalik ekinlari bilan solishtirganda uy xo'jaliklariga muntazam sezilarli daromad keltirmasligiga qaramasdan, uy chorvasi uy xo'jaliklari uchun muhim aktiv hisoblanadi, ular moldan ko'proq pul kerak bo'lganida sotish uchun foydalanadi.

3-2-jadval. OTL bo'ylab ta'sirlangan ijarachilarning chorva mollari soni

	Qoramol	Echkilar	Qo'y	Cho'chqa	Tovuq
OTL bo'ylab joylashganlarning umumiy soni	228	197	308	13	269
Uy chorvasiga ega uy xo'jaliklari soni	42	13	23	2	23
Bir xonadondagi eng ko'p miqdor	70	70	130	12	50
Bir uy xo'jaligiga o'rtacha miqdor	2	10	6	6.5	6

(Manba, LRP aholini ro'yxatga olish, avgust-sentabr 2022 – 2022, dekabr)

3-3-jadval quyida OTL ichidagi har bir er uchastkasidan qanday foydalanilishi ko'rsatilgan. Ba'zi ta'sirlangan lizing oluvchilar bir vaqtning o'zida bir xil er uchastkasida bir nechta ekinlarni etishtirishadi, bu hosil miqdori zarar ko'rgan ijarachilar sonidan bir oz ko'proq ekanligini hisobga oladi. Barcha zarar ko'rgan lizing oluvchilar bo'yicha yiliga ishlab chiqarilgan o'rtacha umumiy birliklar 1,434,323 ni tashkil etdi. Ammo shuni ta'kidlash kerakki, bu ta'sirlangan lizing oluvchilar o'rtasida katta farq qiladi, eng kattasi 142,6 gektarni (SB050 va SB051 sub-lizing shartnomasiga ega bo'lgan zarar ko'rgan ijarachilar) va eng kichigi atigi 3 gektarni (ta'sir ko'rgan) bu uchastkalarning maydoni kattaligi. SB079 sub-lizing shartnomasiga ega lizing oluvchilar).

3-3-jadval. Qishloq xo'jaligi turi

Qator yorliqlari	Yer uchastkasidan nima maqsadda foydalaniladi?
Chorvachilik	2
Ekinlar	42

Ekinlar, aralash foydalanish	1
boshqa	1
Daraxtlar	5
Umumiy jami	51

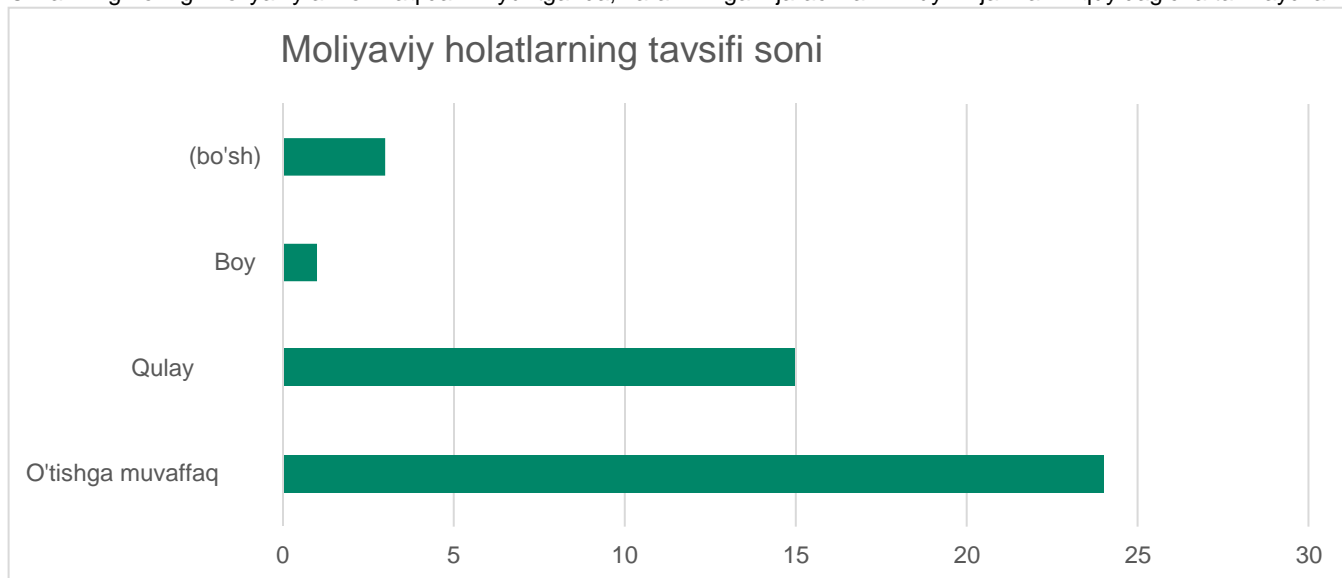
(Manba, LRP aholini ro'yxatga olish, avgust-sentabr 2022)

3.1.4 Daromad darajasi va qashshoqlik

Surxondaryo viloyati aholi jon boshiga to'g'ri keladigan daromadlar bo'yicha ikkinchi eng qashshoq mintaqqa bo'lib qolmoqda va O'zbekiston umumiy yalpi ichki mahsulotiga (1,3 milliard dollar) atigi 4 foiz hissa qo'shgan.

Ijtimoiy-iqtisodiy aholini ro'yxatga olish natijalariga ko'ra, so'ralgan ijarachilarning deyarli hammasi so'nggi 2 yil ichida uy xo'jaligiga qurg'oqchilik/suv toshqini jiddiy salbiy ta'sir ko'rsatgan, bu esa uy xo'jaliklari daromadlarining qisqarishiga olib kelganligini, ayniqsa, suv tanqisligi asosiy masala sifatida ta'kidlandi. Bunga baliq hovuzlari bo'lgan sharqiy chegaradagi fermer va Quyosh PV hududidagi norasmiy fermer ham kiradi⁷. To'rtta ijarachining ta'kidlashicha, uy xo'jaligi ham shu vaqt ichida o'simlik kasalligidan jiddiy salbiy ta'sir ko'rsatgan (SB823 subijara shartnomasiga ega ta'sirga uchragan ijarachi; SB059 subijara shartnomasiga ega zarar ko'rgan ijarachi; SB067 subijara shartnomasiga ega zararlangan ijarachi; va SB058 subijara shartnomasiga ega ta'sirga uchragan ijarachi).

O'zlarining hozirgi moliyaviy ahvoli haqida fikr yuritganda, zarar ko'rgan ijarachilar o'z uy xo'jaliklarini quyidagicha ta'riflaydilar:

3-8-rasm. Ta'sir qilingan lizing oluvchilarning moliyaviy holatlari⁸

(Manba, LRP aholini ro'yxatga olish, avgust-sentabr 2022)

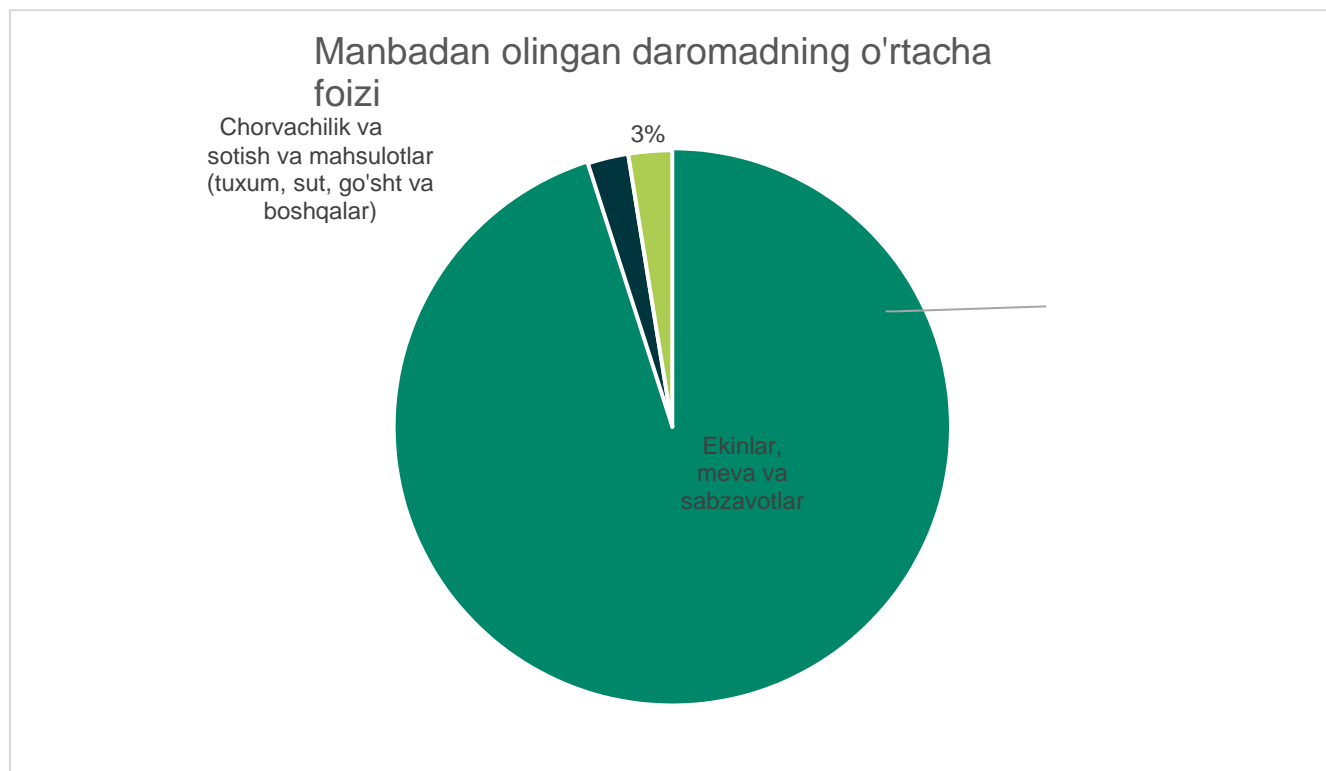
3-8-rasmda ko'rsatilganidek, yuqorida ko'pchilik (taxminan 56%) o'zlarining moliyaviy sharoitlarini qulay deb tasnifladi. Shuni ta'kidlash kerakki, zarar ko'rgan lizing oluvchilardan ikkitasi (SB072 va SB069 subijara shartnomalari) shuningdek, kichik korxona/savdo faoliyatiga ega bo'lib, ular uy xo'jaligidan tashqarida (jami besh) fuqaroni ishga oladi.

18 ta klaster fermerlari daromadlari to'g'risidagi ma'lumotlarni taqdim etmadi va ikkita xususiy ijarachilar ham taqdim etmadi. Ijtimoiy-iqtisodiy so'rov davomida so'ralgan qolgan uy xo'jaliklaridan (2022-yil dekabr oyida qo'shilgan 18 ta yangi uy xo'jaligini hisobga olgan holda) o'rtacha yillik daromad (o'rtacha) 95 452 815 so'm yoki 8 400 AQSH dollarini tashkil etdi (bu oyiga 07 AQSH dollari yoki kuniga 23,27 AQSH dollari). O'rtacha yillik daromad 37 500 000 UZB yoki 3 337 AQSH dollarini (oyiga 278 AQSH dollari yoki kuniga 9,14 AQSH dollari) qayd etilgan eng past daromad (chetdan tashqari) yiliga 1602 AQSH dollari yoki kuniga 4,39 dollarni, eng yuqorisi esa oyiga 71 200 AQSH dollarini yoki kuniga 5,079 dollarni tashkil etdi. Hech bir uy xo'jaliklari kuniga 2,15 AQSH dollari miqdoridagi kambag'allik chegarasidan past kunlik daromad qayd etmagan. Ro'yxatga olingan daromadlarning katta qismi quyida 3-9-rasmda ko'rsatilganidek, ekinlar, meva va sabzavotlar etishtirishdan olingan va xarajatlar 3-10-rasmda ko'rsatilganidek, bir qancha moddalar bo'yicha taqsimlangan, eng katta xarajatlar oziq-ovqat, zaxiralar, yoqilg'i va elektr energiyasidir.

6 Izoh: 2022-yil dekabr oyida qo'shilgan 17 ta yangi uy xo'jaliklari hali bu jadvalga qo'shilmagan

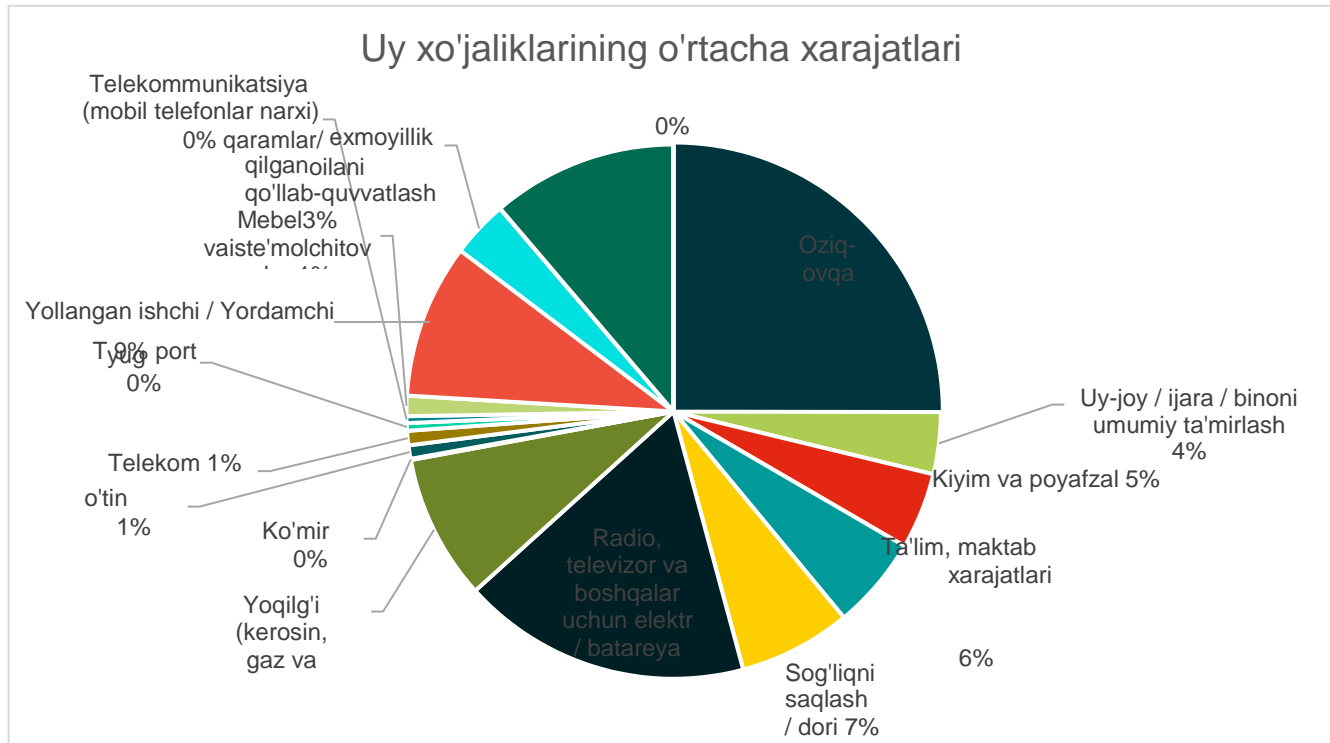
7. Loyiha chegarasini o'zgartirgandan so'ng, bu joylardan qochish kerak bo'ladi.

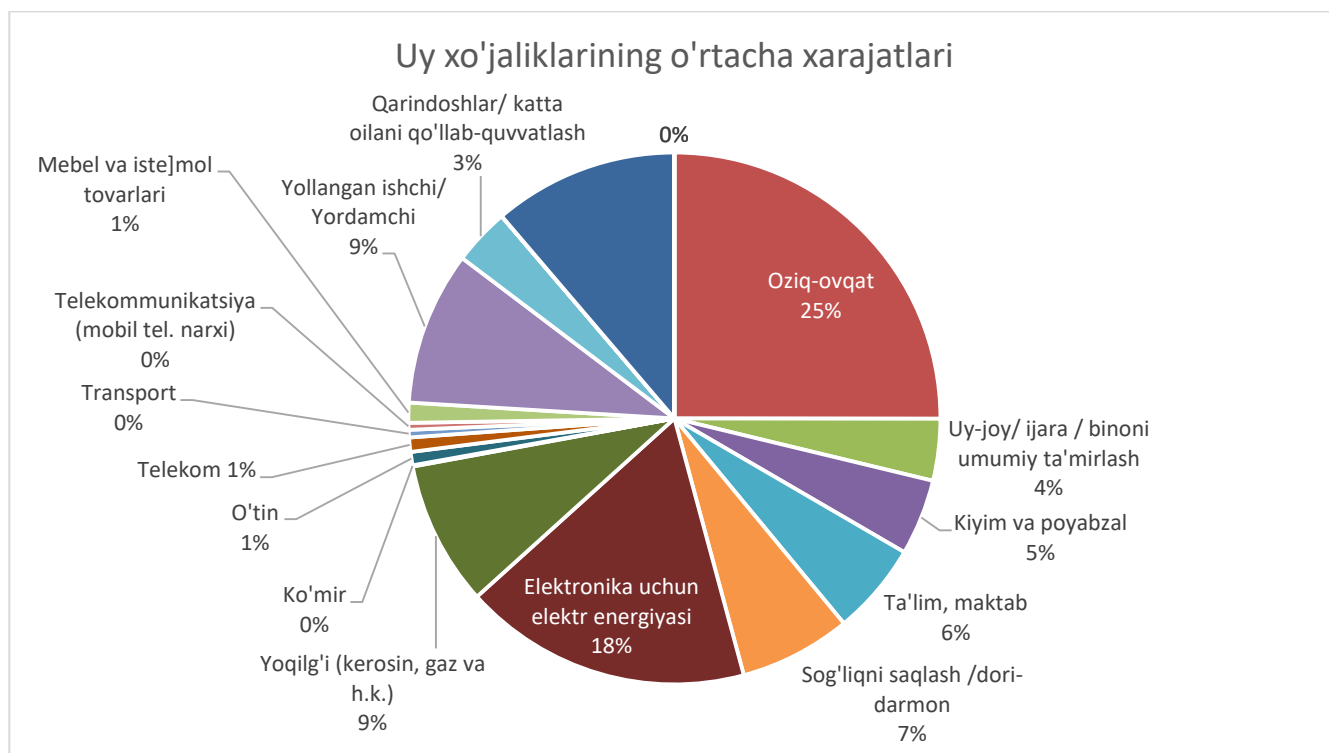
8. Izoh: 2022-yil dekabr oyida qo'shilgan 17 ta yangi uy xo'jaliklari hali bu jadvalga qo'shilmagan

3-9-rasm. Manba bo'yicha daromadlar ulushi⁹

(Manba, LRP aholini ro'yxatga olish, avgust-sentabr 2022)

Rasm3-10. Uy xo'jaliklarining o'rtacha xarajatlari turlari¹⁰

(Manba, LRP aholini ro'yxatga olish, avgust-sentabr 2022)

9. Izoh: 2022-yil dekabr oyida qo'shilgan 17 ta yangi uy xo'jaligi hali bu raqamga qo'shilmagan.

10. Izoh: 2022-yil dekabr oyida qo'shilgan 17 ta yangi uy xo'jaligi hali bu raqamga qo'shilmagan.

3.1.5 Jamiyat infratuzilmasi va resurslari

3.1.5.1 Uy-joy

Birlashgan Millatlar Tashkilotining Yevropa Iqtisodiy Komissiyasi (BMT Yevropa Iqtisodiy Komissiyasi) qishloq uy xo'jaliklari odatda shaharnikiga qaraganda kattaroq ekanligini aniqladi, ular o'rtacha 4,9 dan 6 kishigacha, shaharlar poytaxti Toshkent shahrida esa 3,8 kishini tashkil qiladi (UNECE, 2015). Biroq, O'zbekistonning qishloq joylarida bir kishiga to'g'ri keladigan turar-joy maydoni kamroq (qishloq joylarida 14,5 m² va shaharlarda 16 m²) aniqlangan (O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot vazirligi, 2014 yil).

Loyiha AOIdagi jamoalar qishloq, har bir xonadondiruchastka odatda biriktirilgan er uchastkasi bo'lgan alohida uydan iborat. Uy xo'jaliklari odatda birga yashaydigan bir necha oila avlodlarini joylashtiradi. Bunday uylarning aksariyati mavjud materiallardan foydalangan holda o'z-o'zidan qurilgan va shuning uchun ko'pincha zamonaviy qurilish standartlariga javob bermaydi va muhim qulayliklarga ega emas (Loyiha hududiga yaqin, lekin undan tashqarida joylashgan uylarga misollari uchun.3-11-rasm va 3-12-rasmga qarang).

3-11-rasm. Loyiha hududidan tashqarida joylashgan uy

3-12-rasm. Loyiha maydonidan janubda joylashgan uy

3.1.5.2 Jamoat xizmatlari va inshootlari

AECOM jamoat obyektlari haqida ma'lumot to'pladi 2021 yil dekabr oyida maydonga tashrif buyurish paytida. Loyiha hududidagi asosiy obyektlar quyidagilar sifatida belgilandi:

Bog'iobod mahallasi

- Mahallada bitta 41-maktab (900 nafar o'quvchi, 150 nafar o'qituvchi va boshqa xodimlar), ikkita bog'cha mavjud.

Yangi Yer Mahalla

- 47-sonli maktabda 250 nafar o'quvchi, 35 nafar xodim ishlaydi.
- Mahalla ma'muriyati maydondan uzoqroqda, Guldiyer qishlog'ida joylashgan. O'sha qishloqda feldsherlik, militsiya, tez yordam mashinasi bor.
- Mehrgiyadagi kasalxona.

Yulduzi Mahalla

- Ikkita maktab (№ 42 va 52), jami 670 o'quvchi va 100-120 nafar xodim.
- Feldsher poliklinikasi, 4 shifokor, 8 hamshira. Mahalliy xususiy tibbiyot klinikalari mavjud.
- Mahalla maydondan foydalanmaydi.

2022-yil 17-18-sentabr kunlari bo'lib o'tgan maydonga tashrif davomida AECOM g'arbiy hududda Muzrobod mahallalariga tegishli faol qabriston mavjudligini aniqladi (3-13-rasm) Qabristonda ma'muriy bino va namozxonlik joyi mavjud(3-14-rasm) qabriston yaqinida. Ushbu qabriston va ibodat joyi Quyosh FV maydonidan chiqarib tashlangan va unga kirish saqlanib qoladi.

3-13-rasm. Loyiha maydonining markazidagi qabriston

3-14-rasm. Namoz maydoni loyiha maydonining o'rtasida qabristonni biriktirdi

3.1.5.3 Utilitalar

Elektr energiyasidan foydalanish O'zbekiston bo'ylab deyarli universaldir, chunki aholining aksariyati milliy tarmoqqa ulangan. Kengroq Sherobod tumanida aholi xonadonlarining 99,4 foizi elektr ta'minoti, shu jumladan qishloq aholi punktlarining 16,6 foizi tabiiy gaz bilan ta'minlangan. Uydagi suv ta'minoti uy xo'jaliklarining 36 foizi uchun mavjud (Quyosh izi, 2020).

3-4-jadval. Surxondaryo viloyatida markazlashtirilgan suv ta'minoti va kanalizatsiya inshootlaridan foydalanish imkoniyati mavjud xonadonlar

Mintaqa	Markazlashtirilgan suv ta'minotidan foydalanish (uy xo'jaliklari ulushi)	Kanalizatsiya tarmoqlaridan foydalanish imkoniyati (uy xo'jaliklari ulushi)
Surxondaryo	23,9%	72,5%

Manba: O'zbekiston Davlat statistika qo'mitasi, 2020 yil

3-5-jadval. O'zbekistonda shahar va qishloqlarda kommunal xizmatlardan foydalanish imkoniyati (2013)

Utilitalar	Qishloq uy xo'jaliklari ulushi (%)	Shahardagi uy xo'jaliklari ulushi (%)
Suv ta'minoti	50.3	82.8
Kanalizatsiya	8.9	53.9

Isitish	25.8	59
Issiq suv	5.5	45.4
Tabiiy gaz	72.1	87.5
Ruxsat etilgan telefon liniyasi	14	57

Manba: O'zbekiston Davlat statistika qo'mitasi, 2020-yil

O'tkazilgan so'rovlar asosida Bog'jobod mahallasi ko'chalarida ichimlik suvi ta'minlangan. Hukumat dasturi doirasida 2022-yilda uy-joylarga suv ta'minotini o'rnatish bo'yicha muayyan ishlarni amalga oshirish taklif etildi. Suv bilan sug'orish uchun infratuzilma mavjud emas. Propan gazli idishlar odatda pishirish uchun ishlatiladi.

LRP ijtimoiy-iqtisodiy aholini ro'yxatga olish doirasida so'rovda qatnashgan jabrlangan uy xo'jaliklarining 72 foizi¹¹ markazlashtirilgan suvga kirishni to'ldirish uchun suv yetkazib berishdan foydalangan xolos, 12 foiz¹² uy xo'jaliklari ichidagi jo'mrakdan foydalanish imkoniga ega edi. Qolganlari faqat markazlashtirilgan jamoat kranlari va tabiiy manbalardan foydalangan. Kanalizatsiya inshootlari kamligi sababli, so'rovda qatnashgan jabrlangan uy xo'jaliklarining atigi 5 foizida¹³ yuviladigan hojatxona bor (ammo u markazlashtirilgan kanalizatsiya inshootiga ulanganligi aniq emas), qolganlari esa hojatxona sifatida chuqur hojatxonadan foydalangan.

3.1.6 Uy xo'jaliklari hamjamiyatining salomatligi

Jahon banki va milliy statistik ma'lumotlarga ko'ra, O'zbekistonda tug'ilishda kutilayotgan umr ko'rish 1960 yildagi 58 yoshdan 2020 yilda 71,725 yoshga to'xtovsiz o'sib bormoqda. Quyidagi jadvalda o'rtacha umr ko'rish milliy darajada jins va joylashuvga qarab qanday o'zgarishi ko'rsatilgan. Umuman olganda, ayollar erkaklarinikiga qaraganda, shaharlardagilar esa qishloqda yashovchilarga qaraganda uzoqroq yashaydilar.

3-6-jadval. Jins va joylashuv bo'yicha tug'ilishda kutilayotgan umr ko'rish

Jami		Shahar		Qishl oq	
Ayol	Erkak	Ayol	Erkak	Ayol	Erkak
74.9	71.1	77.1	71.8	74	68.5

Manba: Jahon banki, 2021 yil

Oziq-ovqat va qishloq xo'jaligi tashkiloti (FAO) tomonidan o'tkazilgan gender-mamlakatni baholash tahliliga ko'ra, qishloq aholisining sog'liqni saqlash, onalik va bola salomatligi va reproduktiv salomatlik, shu jumladan kontratsepsiya vositalaridan foydalanish imkoniyatlari sezilarli darajada yaxshilandi (Oziq-ovqat va qishloq xo'jaligi tashkiloti, 2019 yil). Biroq, O'zbekistonda hali ham bir qator muhim sog'liqni saqlash muammolari mavjud, ya'ni yuqumli bo'lmagan kasalliklarning tarqalishi, bu asosan tamaki, spirtli ichimliklarni iste'mol qilish, noto'g'ri ovqatlanish va jismoniy mashqlar etishmasligi bilan bog'liq. Yuqumli bo'lmagan kasalliklarning yuki ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish nuqtai nazaridan jiddiydir, chunki bunday kasalliklar "daromadning pasayishiga, erta pensiyaga chiqishiga, mehnat unumdorligining pasayishiga va xodimlar almashinuviga,

Ijtimoiy-iqtisodiy aholini ro'yxatga olish paytida 7 ta uy xo'jaligi so'nggi 12 oy ichida sog'lig'idan aziyat chekkan yoki nogironligi bo'lgan a'zosi borligini ma'lum qildi, ularga quyidagilar kiradi:

- Nafas olish tizimi kasalligiga chalingan bir kishi
- Covid 19 bilan kasallangan bir kishi
- Jismoniy jarohat olgan bir kishi
- Bir oila a'zosi aqliy nuqsoni bor
- Oila a'zosi kar bo'lgan bitta xonadon
- Qandli diabet bilan kasallangan ikkita uy xo'jaligi (2-toifa)

9. Izoh: 2022-yil dekabr oyida qo'shilgan 17 ta yangi uy xo'jaligi hali bu raqamga qo'shilmagan.

10. Yuqoridagi kabi

11. Yuqoridagi kabi

Tibbiy muassasalar haqida so'ralganda, deyarli barcha zarar ko'rgan xonadonlar Bog'obod qishlog'ida joylashgan shifoxona va mahalliy dorixonadan foydalanadilar. Suhbatdan o'tkazilgan jabrlangan uy xo'jaliklarining 31 foizi¹⁴ ularga 10 dan kam bo'lishini aytdi. Ularga erishish uchun bir necha daqiqa kerak bo'lsa, 36%¹⁵ 11 dan 30 minutgacha, 23%¹⁶ 31 daqiqadan bir soatgacha vaqt ketishini aytdi va 5% o'zlari afzal ko'rgan medial provayderga erishish uchun bir soatdan ko'proq vaqt ketishini aytdi. Qolgan 5%¹⁷ esa javob bermagan.

3.1.7 Ta'lim

Jahon banki ma'lumotlariga ko'ra, 2018 yilda O'zbekistonda boshlang'ich maktab yoshidagi bolalarni boshlang'ich ta'limga qamrab olish darajasi 96,85 foizni tashkil qilgan. Qabul qilingan barcha o'quvchilarning 98,31 foizi boshlang'ich sinfning oxirgi sinfini davom ettirgan (o'sha yerda). Biroq, gender obyekti orqali tahlil qilinganda, bu raqam erkak talabalar uchun (97,56%) qiz talabalarga (96,15%) nisbatan bir oz ko'proqdir (o'sha erda).

O'rta ta'lim darajasida mamlakatda 4 milliondan ortiq o'quvchi ta'lim oladi, ularning 48 foizi ayollardir (Jahon banki, 2021b). Oliy ta'lim darajasida O'zbekiston milliy aholisining 10% dan kamrog'i oliy ma'lumotga ega.

3-7-jadvalquyida ijtimoiy-iqtisodiy aholini ro'yxatga olish doirasida so'ralgan uy xo'jaliklari a'zolarining ta'lim darajasi jamlangan. Oila a'zolarining aksariyati o'rta yoki undan yuqori ma'lumotga ega bo'lgan, 14 oila a'zosi hech qachon maktabga bormagan.

3-7-Jadval. Uy xo'jaligi a'zolarining ta'lim olish natijalari¹⁸

Qator yorliqlari	Ta'lim darajasi
O'rta maktab - tugallangan	2
O'rta maktab - Hozir qatnashmoqda	1
Hech qachon ishtirok etmagan	14
Boshlang'ich maktab - tugallangan	4
Boshlang'ich maktab - hozir qatnashmoqda	45
Katta o'rta - tugallangan	66
Katta o'rta - Hozir qatnashmoqda	8
Katta o'rta - qisman tugallangan	2
Rasmiy maktab yoshigacha - 6	2
Universitet yoki kollej	35
(bo'sh)	
Umumiy jami	179

(Manba, LRP aholini ro'yxatga olish, 2022)

14. Yuqoridagi kabi

15. Yuqoridagi kabi

16. Yuqoridagi kabi

17. Yuqoridagi kabi

18. Izoh: 2022-yil dekabr oyida qo'shilgan 17 ta yangi uy xo'jaligi hali bu raqamga qo'shilmagan

4. Zaif odamlarni himoya qilish

Loyiha zaif guruhlar va shaxslarga ta'sir ko'rsatish potentsialiga ega. Zaif odamlar - bu loyiha tomonidan nomutanosib ravishda salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan yoki loyiha imtiyozlaridan to'liq foydalana olmaydiganlar. 4-1-jadval quyida LRPda ko'rib chiqilgan zaif odamlar uchun odatiy toifalarni o'z ichiga oladi, ammo zaif odamlarni aniqlash formulali jarayon bo'lmashligi kerak va ba'zi zaif odamlar quyida keltirilgan ma'lum bir toifaga mos kelmasligi mumkin.

4-1-Jadval. Zaiflik toifalari

Zaiflik	Tushuntirish
Ikkala ota-onasidan ayrilgan yosh oilalar yoki etim bolalar (ota-onasi 30 yoshdan kichik).	Etim qolgan va oilada boshqa qarindoshlari bilan yashovchi jabrlangan odamlar, ayniqsa, iqtisodiy faol bo'lgan ota-onalari bo'lmasa, ularning ijtimoiy-iqtisodiy holatidagi har qanday o'zgarishlarga ayniqsa moyil bo'ladi. Ularga keksa qarindoshlar ham qarashlari mumkin.
Nogiron ota-onalari yoki bolalari bo'lgan oilalar	Nogiron kattalar yoki bolasi bo'lgan oilalar, ayniqsa, jabrlanuvchiga g'amxo'rlik qilish zarurati tufayli, ularning ijtimoiy-iqtisodiy holatidagi har qanday o'zgarishlarga moyil bo'lishi mumkin.
Beva ayol	Iqtisodiy faol sherigi bo'lmagan bolalarga g'amxo'rlik qilish zarurati tufayli beva ayol ijtimoiy-iqtisodiy holatidagi har qanday o'zgarishlarga ayniqsa moyil bo'ladi.
Bitta ota-ona oilasi	To'g'ridan-to'g'ri oilalar, ayniqsa, iqtisodiy faol sheriksiz bolalarga g'amxo'rlik qilish zarurati tufayli o'zlarining ijtimoiy-iqtisodiy holatidagi har qanday o'zgarishlarga ayniqsa moyil bo'ladi.
Yagona nafaqaxo'r	Nafaqaxo'rlar, ayniqsa, uy xo'jaliklarining daromad manbalari cheklanganligi sababli o'zlarining ijtimoiy-iqtisodiy holatidagi har qanday o'zgarishlarga ayniqsa moyil bo'ladi.
Keksa odam (65 yoshdan oshgan)	Keksa odamlar yoshlarga qaraganda iqtisodiy jihatdan faol bo'lmashligi mumkin va ularning turmush tarzi yoki yashash sharoitlaridagi har qanday o'zgarishlarga nisbatan zaifroq bo'lishi mumkin. Keksa odamlar, shuningdek, sezilarli o'zgarishlar bilan shug'ullanganda katta ruhiy stressni boshdan kechirishlari mumkin.
Oiladagi ayollar	Ayollar ko'pincha oilada chetda qolgan shaxslar bo'lib, pul yoki er bo'yicha qaror qabul qilishda ishtirok etmasligi mumkin. Ayollarning kompensatsiyani qanday sarflash yoki qanday moddiy yordamni tanlash borasidagi qarashlari tan olinmasligi mumkin.
Dehqonchilik bilan shug'ullanayotgan yoki yerga sarmoya kiritayotgan har qanday shaxs qonuniy huquqqa ega bo'lmasdan turib	Rasmiy huquqiy mulkka ega bo'lmagan yerga sarmoya kiritgan fermerlar zaifdir, chunki ular kompensatsiya yoki qo'llab-quvvatlanmasdan olib tashlansa (loyiha, hukumat yoki mulk egasi tomonidan) erga katta sarmoyani yo'qotish xavfi bor. Loyiha norasmiy er foydalanuvchilariga kompensatsiya to'lashni mo'ljallasa ham, rasmiy mulk egalari loyihani kutgan holda norasmiy fermerlarni quvib chiqarishni afzal ko'rishlari xavfi mavjud.
Sog'lig'i yomon odamlar	Jismoniy va/yoki aqliy nogironligi yoki sog'lig'ining yomon ahvoli bo'lgan odamlar zaif bo'lishi mumkin, chunki ular loyiha bilan bog'liq (va loyiha bilan bog'liq bo'lmagan) ishga joylashish imkoniyatlariga kirishda va/yoki tirikchilik faoliyatini amalga oshirishda qiyinchiliklarga duch kelishi mumkin, bu esa ularning imkoniyatlarini cheklaydi. o'zini-o'zi ta'minlash, bu esa qarindoshlar, jamoat a'zolari, nodavlat notijorat tashkilotlari va hukumatning yordamiga tayanishga olib keladi. Jismoniy va/yoki aqliy nogironligi bo'lgan odamlar, yoki sog'lig'ining yomon ahvoli, ish joyida va/yoki mahalliy hamjamiyatda kamsitish va marginallanishga duchor bo'lishi mumkin. Differentsial munosabat va/yoki ushbu sharoitlarda istisno qilish ijtimoiy izolyatsiyaga olib kelishi va ushbu guruhning zaifligini kuchaytirishi mumkin. Jismoniy va/yoki aqliy nogironligi yoki sog'lig'ining yomon ahvoli bo'lgan odamlar Loyiha, ko'chirish tanlovi haqida yetarlicha ma'lumotga ega bo'lishlari uchun muayyan turdagi yordamga muhtoj bo'lishi va ko'chirishni amalga oshirish jarayonida foydalaniladigan yozma hujjatlarni tushunmasligi mumkin. Shuningdek, ular kamsitilishi mumkin, bu esa sog'liqni saqlash xizmatidan foydalanishning qisqarishiga olib kelishi mumkin, bu esa ushbu toifadagi zaif guruhning sog'lig'i bilan bog'liq muammolarni yanada kuchaytiradi.
Diskriminatsiyaga uchragan odamlar	Diskriminatsiyaga uchragan odamlar odatda jamiyatda ta'sirchan bo'la olmaydi, qaror qabul qilish jarayonlarida yordam bera olmaydi va "eshitilishi" mumkin emas.

Diskriminatsiyaga uchragan odamlar ish bilan ta'minlash imkoniyatlariga kirishda qiyinchiliklarga duch kelishlari mumkin, bu ularning daromad olish imkoniyatlarini kamaytiradi.

Moliyaviy qiyinchilikka uchragan yoki kuniga \$2,15 miqdorida xalqaro qashshoqlik chegarasidan tashqarida bo'lgan uy xo'jaliklari	Katta qarzga ega bo'lgan uy xo'jaliklari o'z qarzlarini (ba'zi yoki barchasini) yopish uchun berilgan har qanday naqd puldan o'z hayotlarini tiklash uchun ishlatishlari mumkin. turmush darajasi. Bunday uy xo'jaliklariga qo'shimcha yordam kerak bo'lishi mumkin. Juda kam daromadli uy xo'jaliklari ham zaif deb hisoblanadi ularning turmush tarzidagi har qanday kichik o'zgarish sezilarli ta'sir ko'rsatishi mumkin.
Giyohvandlik yoki spirtli ichimliklarga qaram bo'lgan a'zosi bo'lgan uy xo'jaliklari	Giyohvandlik yoki spirtli ichimliklarga qaram bo'lgan a'zolari bo'lgan uy xo'jaliklari zaif bo'lishi mumkin, chunki uy xo'jaligi a'zosi kompensatsiyani butun uy xo'jaligiga foyda keltiradigan tarzda sarflamaslikka moyil bo'lishi mumkin. Giyohvandlikdan aziyat chekadigan a'zolar ham Hayotiy faoliyatni tiklash tashabbuslarida qatnasha olmaydi.

Yuqoridagi mezonlardan biriga mos keladigan uy xo'jaliklari yoki shaxslar bir nechta ma'lumot manbalari yordamida aniqlandi:

- **Ijtimoiy-iqtisodiy aholini ro'yxatga olish:** Ijaraga oluvchilar va norasmiy yerdan foydalanuvchilarni ijtimoiy-iqtisodiy ro'yxatga olish ijtimoiy himoyaga muhtoj shaxslarni aniqlash uchun bir qator savollarni, jumladan, uy xo'jaliklarining demografik holati, oila a'zolarining sog'lig'i, daromad manbalari va daromad darajasini o'z ichiga oldi.
- **Ayollar va yoshlar bloknoti:** Mahalliy hokimlik yordam so'rab murojaat qilgan ijtimoiy himoyaga muhtoj ayollar va yoshlarning hisobini yuritadi. Bular Ayollar va yoshlarning "nota qog'ozi" sifatida tanilgan. Hokimlik zarar ko'rgan uy xo'jaliklarida ma'lum bo'lgan, himoyaga muhtoj ayollar va yoshlar ro'yxatini taqdim etdi.
- **Asosiy ma'lumot beruvchi intervyulari:** Shuningdek, ijtimoiy himoyaga muhtoj uy xo'jaliklari yoki shaxslarni aniqlash uchun hokimlik, mahalliy mahallalar va jabrlangan odamlar bilan suhbatlar o'tkazildi.
- **Fon tadqiqoti:** Ba'zi guruhlarini so'rovda osongina aniqlash mumkin emas, chunki ta'sirlangan shaxs shaxsiy ma'lumotlarini oshkor qiladi, ammo fon tadqiqoti orqali mavjudligi ma'lum. Uy xo'jaligidagi chetda qolgan ayollar bunga misol bo'la oladi.

Ijtimoiy-iqtisodiy aholini ro'yxatga olish va LRP jarayonining bir qismi sifatida o'tkazilgan suhbatlar davomida, zarar ko'rgan ijarachilarning aksariyati ularning uy xo'jaliklariga Loyiha sezilarli ta'sir ko'rsatishiga ishonishmadi; va so'roq qilingan uy xo'jaliklarining 97 foizi o'z uy xo'jaliklarini himoyasiz deb hisoblamadilar - garchi suhbatda qatnashganlarning 9 foizi ishonchsiz edi. SB969 va SB971 erlariga ega bo'lgan jabrlangan ijarachi o'z uy xo'jaliklarini qandaydir tarzda himoyasiz deb hisobladi. Qayd etish joizki, so'nggi 12 oy ichida yettita xonadon sog'lig'idan aziyat chekkan.

Yuqoridagi toifalarda aniqlangan zaif guruhlar va shaxslar 4-2-jadvalda umumlashtirildi (2022-yil dekabrda aniqlangan 17 ta uy xo'jaligi bilan birga), 4.3-jadvalda ko'rsatilgan qo'shimcha yordam va qo'llab-quvvatlash turini asoslash bilan quyida:

4-2-jadval. ZaiflikTahlil

Zaiflik toifasi	Loyiha hududida aniqlangan	Xavf ostida ekanligi aniqlangan
Ikkala ota-onasidan ayrilgan yosh oilalar yoki etim bolalar (ota-onasi 30 yoshdan kichik).	•	•
Nogiron ota-onalari yoki bolalari bo'lgan oilalar	• OTL bo'ylab joylashgan 7 ta uy xo'jaligiga tegishli 67 kishi	•
Beva ayol	•	•
Bitta ota-ona oilasi	•	•
Yagona nafaqaxo'r	•	•
Keksa odam (65 yoshdan oshgan)	• 3 ta uy xo'jaligiga tegishli 5 kishi (bu uylardagi qo'shimcha 3 kishi hali hisobga olinmagan)	•
Oiladagi ayollar	•	• Xavfli guruh aniqlangan
Dehqonchilik bilan shug'ullanayotgan yoki yerga sarmoya kiritayotgan har qanday shaxs qonuniy huquqqa ega bo'lmasdan turib	• 2 ta norasmiy fermer uy xo'jaligi aniqlandi, shu jumladan 7 kishidan iborat	•

bir uy xo'jaligi va bir
kishidan iborat bir uy
xo'jaligi (jami 8 kishi)

Sog'lig'i yomon odamlar	<ul style="list-style-type: none"> OTL bo'ylab 7 ta uy xo'jaligi (yuqoridagi kabi) 	
Diskriminatsiyaga uchragan odamlar		
Moliyaviy qiyinchilikka uchragan yoki kuniga \$2,15 miqdorida xalqaro qashshoqlik chegarasidan tashqarida bo'lgan uy xo'jaliklari		
Giyohvandlik yoki spirtli ichimliklarga qaram bo'lgan a'zosi bo'lgan uy xo'jaliklari		

Har bir zaif oila va guruhlar va xavf ostida bo'lganlar quyida batafsilroq tavsiflangan 4-3-jadval Ular nomutasib ravishda ta'sirlanmasligi va loyiha imtiyozlaridan to'liq foydalana olishini ta'minlash uchun taklif qilingan himoya choralari bilan.

4-3-jadval. – Zaif oilalarning tavsifi

Zaiflik toifasi	Tavsif
Nogironligi bo'lgan yoki sog'lig'i zaif uy xo'jaliklari	<p>Oilasida nogironlari bor 7 ta uy xo'jaligi aniqlandi. Ular quyidagilarni o'z ichiga oldi:</p> <ul style="list-style-type: none"> Respirator kasallikka ega bir kishi Covid 19 bilan kasallangan bir kishi Tan jarohatlarini olgan bir kishi Oilasining bir a'zosida ruhiy buzilishlar bo'lgan bir uy xo'jaligi Oilasining bir a'zosi kar bo'lgan bir uy xo'jaligi Oila a'zosida qand kasalligi (2-turdagi) aniqlangan ikkita uy xo'jaligi <p>Minimal ish haqiga teng bo'lgan zaiflik bo'yicha nafaqa uy xo'jaligiga olti oy davomida taqdim etiladi.</p> <p>Uy xo'jaligi, agar hali berilmagan bo'lsa, qo'shimcha imtiyozlar va yordam olish uchun hokimlik bilan bog'lanishlari tavsiya etiladi. Ishlab chiquvchi mahalliy hokimlik bilan bog'lanish orqali uy xo'jaligiga mavjud nogironlik nafaqalaridan foydalanishda yordam beradi.</p> <p>LRPni amalga oshirish davrida uy xo'jaliklari qo'shimcha ravishda maqsadli monitoring qilinadi va ushbu monitoring natijasida bu uy xo'jaliklariga keyingi ko'mak choralari belgilanishi mumkin. Aralashuvlar quyidagilarni o'z ichiga oladi:</p> <ul style="list-style-type: none"> Agar zarurat bo'lsa, zaiflikni 6 oydan ko'pga uzaytirish Agar uy xo'jaligi yashash uchun vositalarni tiklash variantlariga to'liq mos tushmasa, qo'shimcha yashash uchun vositalar bilan ko'mak berish. Loyiha doirasida ularga yoki ularning oila a'zolariga ishga joylashish imkoniyati borasida ko'maklashish (masalan, ro'yxatdan o'tishga yordam berish) Agar zarurat bo'lsa, uy xo'jaligiga kompensatsiya to'lovlaridan foydalanish imkoniyatida yordam berish (masalan, bank hisobraqamini ochishda ko'maklashish). Mavjud davlat sog'liqni saqlash tizimidan foydalanish uchun ko'makni taqdim etish
Keksa odam (65 yoshdan oshgan)	<p>3 ta uy xo'jaligi aniqlandi.</p> <p>Uy xo'jaligiga olti oy davomida eng kam ish haqi miqdoridagi zaiflik uchun nafaqa beriladi.</p> <p>Uy xo'jaligi, agar hali berilmagan bo'lsa, qo'shimcha imtiyozlar va yordam olish uchun hokimlik bilan bog'lanishlari tavsiya etiladi. Ishlab chiquvchi mahalliy hokimlik bilan bog'lanish orqali uy xo'jaligiga mavjud nogironlik nafaqalaridan foydalanishda yordam beradi.</p> <p>LRPni amalga oshirish davrida uy xo'jaliklari qo'shimcha ravishda maqsadli monitoring qilinadi va ushbu monitoring natijasida bu uy xo'jaliklariga keyingi ko'mak choralari belgilanishi mumkin. Aralashuvlar quyidagilarni o'z ichiga oladi:</p> <ul style="list-style-type: none"> Agar zarurat bo'lsa, zaiflikni 6 oydan ko'pga uzaytirish Agar uy xo'jaligi yashash uchun vositalarni tiklash variantlariga to'liq mos tushmasa, qo'shimcha yashash uchun vositalar bilan ko'mak berish. Loyiha doirasida ularga yoki ularning oila a'zolariga ishga joylashish imkoniyati borasida ko'maklashish (masalan, ro'yxatdan o'tishga yordam berish) Agar zarurat bo'lsa, uy xo'jaligiga kompensatsiya to'lovlaridan foydalanish imkoniyatida yordam berish (masalan, bank hisobraqamini ochishda ko'maklashish). Davlat pensiyasi kabi mavjud davlat ko'magidan foydalanish uchun ko'makni taqdim etish.

Uydagi ayollar. Ayollar odatda pul yoki er bo'yicha qaror qabul qilishda ishtirok etmaydi, deb taxmin qiladi. Bu OTBning O'zbekiston bo'yicha gender bahosida tasdiqlanadi, unda mulkka bo'lgan qonuniy huquqlarning aksariyati odatda erkaklar bo'lgan uy xo'jaligi boshlig'i nomiga ro'yxatga olinganligini e'tirof etadi.

Katta ta'sir ko'rsatadigan uy xo'jaliklari uchun LRPni tekshirish jarayoni har ikkala turmush o'rtog'ini ham o'z ichiga oladi va agar imzo kerak bo'lsa, ikkala turmush o'rtog'idan ham imzo qo'yish so'raladi.

Dehqonchilik bilan shug'ullanayotgan yoki yerga sarmoya kiritayotgan har qanday shaxs qonuniy huquqqa ega bo'lmasdan turib

Ikki uy xo'jaligi aniqlandi.

Uy xo'jaliklari LRPni amalga oshirishda qo'shimcha yo'naltirilgan monitoringdan o'tkaziladi.

Uy xo'jaligiga olti oy davomida eng kam ish haqi miqdoridagi zaiflik uchun nafaqa beriladi.

Ishchilar va mavsumiy ishchilar (zaruratga qarab)

Bu guruh zaif bo'lishi va loyiha ta'siriga uchragan bo'lishi shart emas, biroq loyiha uning hamjamiyat yetakchilari bilan o'zaro aloqasini va ishchilar va mavsumiy ishchilarga biror-bir kutilmagan ta'sirlar bor-yo'qligini tushunish uchun hamjamiyatning shikoyatlarini ko'rib chiqish mexanizmi monitoring qilinishini ta'minlaydi. Agar ta'sirlar LRP ni amalga oshirish davrida aniqlansa, loyiha qayerda zarur bo'lsa, shu yerda huquqlar matritsasiga va yuqorida ko'rsatilgan zaifliklardan himoya choralariga muvofiq yordam ko'rsatadi.

5. Manfaaddor tomonlarning ishtiroki

5.1 Yondashuvga umumiy nuqtai

Ushbu bo'limning maqsadi - LRPni tayyorlash paytida hozirgi kunga qadar amalga oshirilgan manfaaddor tomonlarni jalb qilish faoliyatining qisqacha mazmunini taqdim etish; va kelajakda LRPning kelajakda oshkor etilishi paytida amalga oshiriladi. Batafsil ma'lumot uchun

loyiha davomida manfaaddor tomonlarni jalb qilish Sherobod Quyosh FV manfaaddor tomonlarni jalb qilish rejasiga qarang.

Hayotiy faoliyatni tiklashni rejalashtirishning bir qismi sifatida manfaaddor tomonlarni jalb qilishning maqsadi:

- Er olish va Hayotiy faoliyatni tiklash jarayonini oshkor eting.
- Manfaaddor tomonlar o'rtasidagi munosabatlarni o'rnatish va saqlang.
- Loyiha hududida mahalliy erdan foydalanish, ijtimoiy muammolar haqida ma'lumot to'plang va ko'chish ta'sirini tushuning.
- Manfaaddor tomonlarga Hayotiy faoliyatni tiklash imkoniyatlari haqida fikr-mulohazalarini taqdim etish imkoniyatini taqdim eting.
- Shikoyatlarni boshqaring.

5.2 LRP manfaaddor tomonlari va ustuvorligi

5-1-jadval: Manfaaddor tomonlar guruhi, manfaaddor tomonlar va manfaaddor tomonlarni jalb qilishda ustuvorlik.

Manfaaddor tomonlar guruhi	Manfaaddor tomonlar	Ustuvorlik
Hukumat/mahalliy hokimiyat vakillari	<ul style="list-style-type: none"> • Surxondaryo viloyati hokimining investitsiyalar bo'yicha o'rinbosari • Sherobod tumani hokimi • Sherobod tumani hokimining birinchi o'rinbosari • Sherobod kadastri • Surxondaryo viloyati ekologiya boshqarmasi boshlig'i • Sherobod hokimligi investitsiyalar bo'limi boshlig'i 	O'rta
Jamoa tashkilotlari	<ul style="list-style-type: none"> • Qabriston direktori 	Yuqori
Jamiyat vakillari	<ul style="list-style-type: none"> • Bog'obod mahallasi ayollari • "Yangi er", "Tong yulduzi", "Mehrgiyoh mahallasi" sardorlari • Mahalla stullari 	Yuqori
Yerdan foydalanuvchilar	<ul style="list-style-type: none"> • Loyiha hududidagi, loyiha hududi atrofidagi va OT ostidagi yerlarni ijaraga olgan va ishlatayotgan fermerlar 	Yuqori
Hamjamiyat a'zolari	<ul style="list-style-type: none"> • Bog'obod №41 maktab ma'muriyati va o'qituvchilari 	Yuqori

5.2.1 Gender inklyuziyasi

Manfaaddor tomonlarni jalb qilish va yashash vositalarini tiklashda gender inklyuziv yondashuvni qo'llash bo'yicha sa'y-harakatlar amalga oshirildi, bular quyidagilardan iborat:

- Ko'pgina dala ishlarini ayollar soha xodimlari va mutaxassislari olib borishgan
- Xotin-qizlar duch kelayotgan muammolarni tushunish maqsadida hokimlikda xotin-qizlar va xotin-qizlar masalalari vakillari bilan uchrashuv.
- Jamiyatdagi turmush o'rtoqlar va ayollarni jalb uchrashuvlariga taklif qilish
- Tasdiqlash shakllarining birgalikda imzolarini so'rash
- Uy xo'jaligidagi ayollarga qaratilgan treninglar bo'yicha fikr-mulohazalarni so'rash
- Uydagi ayollarni potentsial zaif yoki marginal guruh sifatida tan olish.
- Amalga oshirish bosqichida kamida bitta CLO ayol bo'lishi kerak

5.3 Oldingi jalb qilish faoliyati

5.3.1 Quyosh soyasi boshlang'ich ekologik ekspertizasi

Nemis konsalting firmasi Quyosh izi joriy Loyiha uchun 2019-yilning noyabridan 2020-yilning oktabriga qadar dastlabki ekologik ekspertizadan o'tkazdi va shu sababli manfaatdor tomonlarning dastlabki ishtirokini o'tkazdi. Qaysi manfaatdor tomonlar bilan maslahatlashgani, nima muhokama qilingani va eng muhimi, hozirgacha qaysi manfaatdor tomonlar o'tmaganligi haqidagi rasmni yaratish uchun ESIA va LRP doirasida har qanday keyingi ishtirokni o'tkazishdan oldin ushbu maslahatlashuvlarning chuqurligi va kengligini tushunish muhim edi. maslahatlashgan.

5.3.1.1 Usullari

Loyihaning ta'sir doirasidagi mahalliy manfaatdor tomonlar bilan dastlabki maslahatlashuvlar 2019 yil noyabr oyida har qanday loyiha faoliyati boshlanishidan oldin ularni taklif etilayotgan loyiha haqida xabardor qilish va fikr-mulohazalarini olish uchun o'tkazildi (Quyosh izi, 2020). Maslahatlarning ikkinchi bosqichi 2019 yil dekabr va 2020 yil yanvar oylarida texnik va mahalliy atrof-muhit bo'yicha maslahatchilar ishtirokida o'tkazildi.

/ mutaxassislar birlamchi va ikkilamchi ma'lumotlarni yig'ish uchun bir qator joylarga tashrif buyurishdi. The5-2-jadvalQuyida maslahatlashuvning ikkinchi bosqichida uchrashgan shaxslarning tafsilotlari keltirilgan.

5-2-jadval. Quyosh izi ekologik ekspertizasining 2-bosqichida maslahat so'ralgan shaxslar ro'yxati

Jismoniy shaxs raqami	Jins, yosh, kasb, yashash joyi	Sana	Manzil
1	Erkak, 42 yosh, cho'pon, Ko'ktosh posyolkasi.	03.07.2020	Qoraqir tepaligi - Quyosh zavodi maydoni
2	Erkak, 30 yosh, cho'pon.	03.07.2020	Qoraqir tepaligi- Chapanchi Mehriyo qishlog'i, Quyosh zavodi uchastkasi
3	Erkak, 45 yosh, cho'pon.	03.07.2020	Qoraqir tepaligi- Chapanchi Mehriyo qishlog'i, Quyosh zavodi uchastkasi
4	Erkak, 60 yosh, cho'pon.	3/11/2020	Qoraqir tog'i-Muzrabot qishlog'i
5	Erkak, 23 yosh, cho'pon.	3/11/2020	Qoraqir tog'i
6	Erkak, 60 yosh, Buyuk Ipak yo'li posyolkasi rahbari.	3/10/2020	Kampirtepa, IBA Amudaryo suv toshqinlari
7	Erkak, 63 yosh, cho'pon.	3/11/2020	Qoraqir tepaligi – Yangier qishlog'i
8	Erkak, 44 yosh, cho'pon	3/11/2020	Qoraqir tog'i-Yangier qishlog'i, Quyosh zavodi uchastkasi
9	Erkak, 44 yosh, cho'pon.	3/11/2020	Qoraqir tepaligi - Quyosh zavodi uchastkasi
10	Ayol, 47 yosh, Bog'obod posyolkasi boshlig'i (bu aholi punkti Quyosh uchastkasidan shimolda joylashgan).	3/11/2020	Qoraqir tepaligi - Quyosh zavodi uchastkasi
11	Erkak, 57 yosh, mashhur.	12/3/2020	Qoraqir tog'i-Quyosh zavodi uchastkasi, Bog'obod posyolkalari
12	Erkak, 65 yosh, Surxondaryo viloyatida katta ovchi, Oqtepa ov uchastkasi (Oqtepa va uchta ko'l) bosh ovchisi.	3/9/2020	Jarqo'rg'on (elektr uzatish liniyasi)

Manba:(Quyosh izi, 2020)

5.3.1.1.1 Natijalar

Ushbu ishtirok etish faoliyati natijalari mahalliy va mintaqaviy ekologik va ijtimoiy muammolarni tushunish va baholash imkonini berdi. Manfaatdor tomonlar bilan maslahatlashuvlar davomida aniqlangan asosiy ekologik muammolar qurg'oqchilik mavsumida changning ko'payishi va qurilish bilan bog'liq chiqindilarni tashlab yuborishdan iborat edi.

- Manfaatdor tomonlar bilan maslahatlashuvlar davomida aniqlangan va muhokama qilingan ijtimoiy masalalar quyidagilardan iborat:
- Taklif etilayotgan joy hayvonlarni boqish uchun ishlatilmaydi; mahalliy aholining chorva mollarini boqish uchun boshqa ajratilgan joylari bor.
- Biroq, taklif etilayotgan elektr uzatish liniyasi ichidagi va uning atrofidagi hudud chorva mollari/hayvonlarini boqish uchun ishlatiladi.
- Umuman olganda, taklif qilingan loyiha suhbatdan o'tgan manfaatdor tomonlar/qishloq aholisi tomonidan yuqori baholandi.
- Manfaatdor tomonlar/qishloq aholisi loyiha hududdagi qishloqlarni har tomonlama rivojlantirish, jumladan, elektr energiyasidan foydalanishni yaxshilash, ayniqsa, qishi qattiq va issiq yozda va hayot sifatini yaxshilash uchun juda zarurligini ta'kidladilar.

- Mahalliy manfaaddor tomonlar / qishloq aholisi qurilish bosqichida vaqtinchalik ish va quyosh FV zavodida bir qator doimiy ish o'rinlariga ega bo'lishga umid qilmoqda.
- Manfaaddor tomonlar qurilish vaqtida mavjud yo'llarga zarar yetkazilishi va ekspluatatsiya bosqichida elektr uzatish minoralarining mavjudligi sababli xavfsizlik bilan bog'liq muammolar yuzasidan xavotir bildirdilar.

5.3.2 AECOM ESIA

ESIANi tayyorlash jarayonida mamlakatdagi loyiha guruhi tomonidan maydonga dastlabki tashrif amalga oshirildi, unda manfaaddor tomonlarni jalb qilish bo'yicha ba'zi keyingi tadbirlar kiritilgan. Maydonga tashrif 2021-yil 21-24-oktabr kunlari o'tkazildi. Shundan so'ng ESIA va LRP uchun qo'shimcha maydon tashriflari o'tkazildi.

5.3.2.1 Usullari

Manfaaddor tomonishtirok etish ESIA ning barcha bosqichlarida muhim jarayondir, biroq, ayniqsa, tegishli masalalar bilan shug'ullanish foydalidir

dastlabki bosqichlarida manfaaddor tomonlar ESIA ta'sirlarni baholash va yumshatish, boshqarish va yaxshilash choralarini ishlab chiqishda ularning kirish qismi sifatida ko'rib chiqilishi mumkin. Maydonga tashrif buyurishdan oldin loyiha manfaaddor tomonlarning dastlabki ro'yxati aniqlandi. Aniqlangan manfaaddor tomonlarga loyiha rivojlanishiga ijobiy yoki salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan shaxslar, guruhlar va tashkilotlar kiradi. Maydonga tashrif davomida aniqlangan va ishtirok etgan manfaaddor tomonlar Jadval 5-3 quyida.

5-3-jadval. Maydonga tashrif davomida jalb qilingan manfaaddor tomonlar guruhlar

Manfaaddor tomonlar guruhi	Manfaaddor tomonlar
Mahalliy hokimiyat vakillari	Surxondaryo viloyati hokimining Sherobod tumani hokimining investitsiyalar bo'yicha o'rinbosari Sherobod shahar Sherobod tuman kadastr hokimining birinchi o'rinbosari Surxondaryo viloyati ekologiya boshqarmasi boshlig'i Sherobod hokimligi investitsiyalar bo'limi boshlig'i Bog'obod mahalla fuqarolar yig'ini raisi Bog'obod mahallasi xotin-qizlar masalalari bo'yicha mutaxassis
Jamoa tashkilotlari	Qabriston direktori
Jamiyat vakillari	Bog'obod mahallasi ayollari Yangi er, Tong raxbarlari Yulduzi, Mehrgiyoh mahallasi
Yerdan foydalanuvchilar	Sherobodlik fermerlar OHL yo'nalishi bo'yab Fermer FV maydonchasining g'arbiy qismidagi erdan foydalanmoqda (loyihadan tashqarida) Loyiha hududining janubi-sharqidagi yerdan foydalanadigan norasmiy fermer (endi chiqarib tashlandi). Quyosh FV hududida ijaraga olingan ikkita lizing oluvchi.
Hamjamiyat a'zolari	Bog'obod №41 maktab ma'muriyati va o'qituvchilari
Mutaxassislar, akademiklar	Mahalliy tarmoq vakili Surxondaryo geologiya boshqarmasi boshlig'i

Har bir ishtirok sessiyasi boshida Loyiha haqida qisqacha ma'lumot berildi va muayyan manfaaddor tomonlar bilan hamkorlik qilishning mantiqiy asoslari tushuntirildi. Ishtirok etish formati manfaaddor tomonlarning hozir bo'lgan soniga va atrof-muhitga (ya'ni, loyiha maydonida yoki majlislar zalida) qarab o'zgarib turardi. Tanlangan hamkorlik metodologiyalari quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- **Asosiy axborot beruvchi intervyular (KII):** ushbu metodologiya shu tarzda muloqot qilishga odatlangan mahalliy hokimiyat vakillari bilan yakkama-yakka muloqot qilish uchun ishlatilgan. Ushbu metodologiya, shuningdek, loyihadan turli yo'llar bilan ta'sirlanishi mumkin bo'lgan aniq er foydalanuvchilari bilan ishlash uchun ham ishlatilgan.
- **Fokus-guruh muhokamalari (FGDs):** ushbu metodologiya loyiha va uning ehtimoliy ta'siri haqida o'xshash tashvishlari, ustuvorliklari va tasavvurlariga ega bo'lishi mumkin bo'lgan manfaaddor tomonlarning muayyan guruhlari bilan ishlash uchun ishlatilgan. Bularga jamiyat a'zolari, ayollar, jamoat rahbarlari va o'qituvchilar kirdi.

KII va FGD ikkalasi ham har bir manfaaddor tomon uchun standart savollar ro'yxati bilan yarim tizimli formatga amal qildilar. Manfaaddor tomonlar edi

keyin ESIA maslahatchilariga savollar berish imkoniyati berildi. Loyihaning maydon xaritasi kerak bo'lganda ko'rgazmali yordam sifatida ishlatilgan.

5.3.2.2 Natijalar

Maydonga tashrif davomida bir qator manfaaddor tomonlar bir qator manfaaddor tomonlar, jumladan, mahalliy hukumat (5-1-1-rasm), mahalliy maktablar (5-2-2-rasm), jamoat rahbarlari (5-3-3-rasm) va fermerlar (5-4-4-rasm). Har bir manfaaddor tomonlar yig'ilishida eslatmalar olindi. Har bir uchrashuvda muhokama qilingan asosiy masalalar quyida keltirilgan.

5-1-rasm. Bog'obod mahallasi ayollari bilan uchrashuv

5-2-rasm. 41-maktab o'qituvchilari va ma'muriyati bilan uchrashuv

5-3-rasm. Muzrobod tumanidagi mahalla rahbarlari va qabriston vakillari bilan uchrashuv

5-4-rasm. Fermerlar bilan uchrashuv

5.3.3 LRP bosqichi

5.3.3.1 Usullari

Maydonga tashrif buyurishdan oldin loyiha manfaatdor tomonlarning dastlabki ro'yxati aniqlandi. Aniqlangan manfaatdor tomonlarga yer olish jarayoni ta'sir ko'rsatadigan shaxslar va guruhlar va LRP jarayonining bir qismi bo'lgan tashkilotlar kiradi.

5-4-jadval: LRP maydoniga tashriflar davomida ishtirok etgan manfaatdor tomonlar

Manfaatdor tomonlar guruhi	Manfaatdor tomonlar
Mahalliy hokimiyat vakillari	<p>Surxondaryo viloyati hokimining Sherobod tumani hokimining investitsiyalar bo'yicha o'rinbosari</p> <p>Hokimlikning xotin-qizlar va oila masalalari bo'yicha o'rinbosari Hokimlikning yoshlar bo'yicha o'rinbosari</p> <p>Sherobod shahar Sherobod tuman kadastr hokimining birinchi o'rinbosari</p> <p>rahbari Viloyat qishloq xo'jaligi boshqarmasi</p> <p>Sherobod hokimligi investitsiyalar bo'limi boshlig'i</p>
Jamiyat vakillari	<p>Bog'obod mahallasi a'zolari</p> <p>Jamiyat yetakchilari</p>
Yerdan foydalanuvchilar	<p>Paxtachilik klasteri</p> <p>OTL ostidagi qamoqxona rahbarlari</p> <p>Loyiha hududining janubi-sharqidagi yerdan foydalanayotgan norasmiy fermer (hozir bundan mustasno). Quyosh FV hududidagi ijarachilar</p> <p>OTL bo'yicha lizing oluvchilar</p>

LRP bosqichida manfaatdor tomonlar bilan hamkorlikni quyidagi vazifalarga bo'lish mumkin:

- LRP jarayonini jamiyatga oshkor qilish: 15th-16th2022 yil avgust.
- Loyihadan ta'sirlangan ijaraga olingan uy xo'jaliklarining ijtimoiy-iqtisodiy ro'yxati: 29thavgust - 2nd2022 yil sentabr.
- Manfaatdor tomonlar bilan suhbatlar va seminarlar: 17th- 18th2022 yil sentabr
- Loyihadan ta'sirlangan erlari, ijarachilari, aktivlari yoki ekinlari bo'lgan uy xo'jaliklari bilan baholash uchrashuvlari: 2022-yil 15-sentabr – 9-dekabr.
- Qo'shimcha ijtimoiy-iqtisodiy ro'yxatga olish va 2022-yil 7-dekabrda aniqlangan 17 ta yangi uy xo'jaligi bilan o'zaro munosabatlar

LRP jarayonining bir qismi sifatida amalga oshirilgan barcha majburiyatlar quyidagi 5-5-jadvalda batafsil bayon etilgan.

5.3.3.2 Natijalar

Maydonga tashrif buyurish natijasida quyidagi natijalar tushunildi:

- Chorvadorlar loyiha maydonidan foydalanmaydi, faqat vaqti-vaqti bilan va Quyosh FV hududining shimolida yaxshi yaylovlar ko'p. Chorvadorlar professional emas, ular jamoa chorvasini boqish uchun navbatchilik qilishadi. Mahallalar hududning shimolida chorvachilik uchun qulayroq bo'lgan boshqa yerlar ko'pligini tasdiqladi. loyiha maydoni va shuning uchun loyiha natijasida chorvachilikka ta'sir ko'rsatmaydi. Mahalla ma'lumotlariga ko'ra, loyihaning shimolidagi hududda 200 sigir va 900 qo'y bilan 10 ta chorvador bor.
- Janubi-sharqiy chegarada uyi bo'lgan norasmiy fermer loyihada qolishni va ishga joylashishni xohladi. Hozirda u loyiha chegarasidan tashqarida yerni ijaraga oladi, lekin sug'orish suvi doimiy ta'minlanmaganligi sababli bu yerni dehqonchilik qilmaslikka qaror qildi. Sug'orish kanallari uchastkaning shimolidan uning ijarasiga o'tadi, lekin ular odatda yozda quriydi. Shuning uchun norasmiy fermer avvalgi loyiha chegarasida (ko'chib o'tgandan beri) janubda fermer xo'jaligi yuritadi va suvni bu yerdan haydab chiqaradi.

yozda janubda. Norasmiy dehqon bilan hamkorlik oxir-oqibat loyiha chegarasini fermerning qishloq xo'jaligi erlaridan qochish uchun o'zgartirilishiga olib keldi (do'kon binosi va kompensatsiya qilinadigan pechdan tashqari)

- Ayollar odatda mavsumiy qishloq ishlari, jumladan paxta terimi, bug'doy yig'im-terimi va to'qimachilik sanoatida ishlaydi. Ishchilar odatda kuniga 100 kg yuk olib, 150 000 so'm atrofida maosh oladilar (10 kunlik ish ularga taxminan 100 AQSH dollari oladi). Biroq, bu ayollarga OTL bo'ylab juda kichik er maydoni va mavsumiy va o'zgaruvchan ish tabiati tufayli loyiha ta'sir qilmaydi.
- Mahallada ayollar juda faol, chunki ular ish bilan band bo'lgan erkaklarga qaraganda ko'proq vaqtga ega. Rahbar ayollarning aksariyati g'alla va paxta yig'im-terimi davrida (oktyabr va noyabr) fermer xo'jaliklarida mavsumiy ishchilar hamdir. Hech kim Quyosh FV maydonida ishlamagan. Fermerlar xotin-qizlarning mavsumiy ishlarga tayyorligini bilishadi va ular bilan guruh bo'lib bog'lanib, hosilni yig'ib olishga yordam berishadi.
- Mahallalarda telegram guruhi mavjud bo'lib, ular ish yuzasidan bir-birlari bilan bog'lanishadi, balki uchrashuvlarga qo'ng'iroq qilish uchun ham.
- Jamiyatdagi asosiy muammo - sug'orish uchun suv etishmasligi, gaz yo'qligi va yo'llarning yomonligi. Biroq, hamjamiyat loyihani qo'llab-quvvatlamoda va qurilish ish bilan ta'minlanishiga umid qilmoqda
- Qabrston janubdagi jamoa tomonidan foydalaniladi.
- Rahbariyat aylanib o'tish uchun velosiped so'radi. Mahallalardan biri Masdardan quyosh texnologiyalari bo'yicha maslahat olishni istaydi, ular quyosh panellarini sotib olish imkoniyatiga ega, ammo ular kichik mahalliy quyosh energiyasi uchun Masdardan maslahat va texnik yordamga muhtoj.
- Klaster fermasi organik paxta yetishtiradi, u Buyuk Britaniyadagi boshqa kompaniyaga tegishli yirik kompaniya va asli Rossiyadan. Klaster fermer xo'jaligida fermer xo'jaligida shartnoma asosida tuzilgan oilalar paxta yetishtirish uchun yer uchastkalarida ishlaydilar, ularga yetishtirishlari kerak bo'lgan kvotalar ajratiladi, keyin esa ularga maosh to'lanadi. Agar ishchilar ortiqcha daromad olsalar, ular buni o'zlaridan boshqa joyda sotishlari mumkin tranzaksiya xarajatlari pastligi sababli buni har doim klasterga soting. Klaster hududdagi boshqa fermer xo'jaliklaridan ham xarid qiladi. Klaster fermasi ichidagi yerdagi barcha ekinlar ishchilarga emas, kompaniyaga tegishli.
- Klaster fermer xo'jaligining afzalligi Masdar bilan kelishuvga ega bo'lish, unga ko'ra ular ish haqining o'zgarmasligini va kompensatsiya klaster tomonidan hal qilinishini ta'minlaydi.
- Ijara mulki SB070 fermerga tegishli bo'lib, u Quyosh FV zonasi ichidagi yerdan foydalanmaydi va anor bog'i bor muqobil sug'oriladigan yerga ega. Loyiha haqida eshitgach, ular kelgusida yerdan chorvachilik uchun foydalanishni xohlashlarini aytishdi, ammo hozirda yo'q.
- SB064 ijara mulki O'zbekistonda istiqomat qilmaydigan, lekin yerdan foydalanadigan norasmiy fermer bilan shartnomaga ega bo'lgan fermerga tegishli. Loyiha haqida eshitgach, ular kelgusida yerdan chorvachilik uchun foydalanishni xohlashlarini aytishdi, ammo hozirda yo'q.

5-5-jadval. LRP bosqichidagi barcha majburiyatlar ro'yxati

Manfaatdor tomonlar toifasi	Manfaatdor tomonlarni jalb qilish usullari	Manzil/ Vaqt jadvali	Maqsad	Konsultatsiya Oshkora qilish materiallari	AnglatadiOldind an bildirishnoma	Mas'uliyat ty
LRP jarayonining barcha uch tumandagi hamjamiyat rahbarlarining oshkor etilishi, Har uch tumandan hokimlik vakili.	Jamoatchilik bilan yuzma-yuz uchrashuv	15 th – 16 th avgust	<ul style="list-style-type: none"> Loyiha hududi va OTL xaritasini taqdim etdi Er olish kimga ta'sir qilishi mumkinligi haqida tushuntirish (lizing oluvchilar, norasmiy fermerlar, chorvadorlar, maydonga kirgan boshqa jamoa a'zolari) Ta'sir turlarini, shu jumladan doimiy yer olish, vaqtincha er olish va sterilizatsiya zonasi bilan bog'liq shartlarni tushuntirish. Yer olish jarayoni va tadqiqot va qurilishning asosiy sanasi haqida tushuntirish. LRP jarayonining tamoyillarini tushuntirdi, jumladan: Yo'qotilgan yoki shikastlangan barcha er va mulklar uchun kompensatsiya beriladi Tekshiruv sanasidan keyin yangi ekinlar, binolar yoki sotilgan erlar hisobga olinmaydi yoki kompensatsiya qilinmaydi Yuqori ta'sir ko'rsatadigan uy xo'jaliklari qo'shimcha yashash uchun yordam oladi Zaif oilalar qo'llab-quvvatlanadi Jamiyat bilan maslahatlashiladi va qaror qabul qilishda ishtirok etadi Barcha shikoyat va shikoyatlar bo'ladi qayd qilinadi va murojaat qilinadi 	Oshkora PowerPoint taqdimoti	Telegram guruhidagi reklama	GBI

			<ul style="list-style-type: none"> • Kelgusi so'rovlar va ishtiroklar • Shikoyat mexanizmi uchun aloqa ma'lumotlari 			
Ijtimoiy-iqtisodiy so'rov Ta'sir ko'rsatgan barcha ijarachilar va norasmiy fermer bilan suhbat.	Yakkama-yakka intervyu	29 th avgust - 2 nd Sentabr turli joylar	<ul style="list-style-type: none"> • Demografik ma'lumotlarni yig'ish • Ijtimoiy-iqtisodiy ma'lumotlarni to'plash • Yashash haqida ma'lumot yig'ish 	Yo'q	Telefon orqali oldindan xabar berish	GBI
Barcha ta'sirlangan lizing oluvchilar bilan baholash uchrashuvi	Yakkama-yakka intervyu	29 th avgust - 2 nd Sentabr turli joylar	<ul style="list-style-type: none"> • Baholash uchun ma'lumot to'plash 	XafalikMexanizm varaqaasi Tugatish sanasi shakli	Telefon orqali oldindan xabar berish	GBI
Ijtimoiy-iqtisodiy tadqiqot klaster fermerlari bilan suhbat	Yakkama-yakka intervyu	2022 yil 8-9 sentabr Turli joylar	<ul style="list-style-type: none"> • Demografik ma'lumotlarni yig'ish • Ijtimoiy-iqtisodiy ma'lumotlarni to'plash • Yashash haqida ma'lumot yig'ish 	Yo'q	Telefon orqali oldindan xabar berish	GBI
Sherobod hokimligi o'rinbosari	Yakkama-yakka intervyu	17 th Sentabr hokimligi	<ul style="list-style-type: none"> • LRP jarayoni • Kelajakdagi jalb qilish faoliyati (kreditorlar tashrifi va LRP tekshiruv) • Loyiha hududidagi yerdan foydalanishning hozirgi turlari • Dehqonchilik va tirikchilik bilan bog'liq dolzarb muammolar • Loyihaning manfaatdor tomonlarga ma'lum va potentsial ta'siri • Ta'sir qilingan odamlarni, shu jumladan norasmiy fermerlar va chorvadorlarni aniqlash. • Zaif odamlar va guruhlarni aniqlash • Joriy boshqaruv tuzilmalari va jamoat faoliyati (masalan, chorvachilik almashinuvi) • Hayotni tiklash va qo'llab-quvvatlashning potentsial variantlari 	Yo'q	Telefon orqali oldindan xabar berish	AECOM va GBI

Hokimlikning xotin-qizlar va oila masalalari bo'yicha o'rinbosari	Yakkama-yakka intervyu	17 th Sentabr hokimligi	<ul style="list-style-type: none"> Ayollarni ish bilan ta'minlash Kam ta'minlangan ayollarni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash "Temir bloknot" Dehqonchilikda ayollar duch keladigan muammolar Fermer ishchilari va mavsumiy ishlarda ayollar 	Yo'q	Telefon orqali oldindan xabar berish	AECOM va GBI
hokimlikning yoshlar masalalari bo'yicha o'rinbosari	Yakkama-yakka intervyu	17 th Sentabr hokimligi	<ul style="list-style-type: none"> Yoshlarni ish bilan ta'minlash Kam ta'minlangan yoshlarni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash "Temir bloknot" Dehqonchilikda ayollar duch keladigan muammolar Fermer ishchilari va mavsumiy ishlarda ayollar 	Yo'q	Telefon orqali oldindan xabar berish	AECOM va GBI
Viloyat qishloq xo'jaligi boshqarmasi boshlig'i Kadastr boshqarmasi vakili	Yakkama-yakka intervyu	17 th Sentabr hokimligi viloyat qishloq xo'jaligi boshqarmasi boshqarmasi	<ul style="list-style-type: none"> Loyiha hududidagi yerdan foydalanishning hozirgi turlari Dehqonchilik va tirikchilik bilan bog'liq dolzarb muammolar Loyihaning manfaatdor tomonlarga ma'lum va potentsial ta'siri Yer tartibi va Masdar xaritasi bilan nomuvofiqliklar aniqlandi 	Yo'q	Telefon orqali oldindan xabar berish	AECOM va GBI
Paxtachilik klasteri	Yakkama-yakka intervyu	17 th Sentabr hokimligi	<ul style="list-style-type: none"> Paxta fermasi qanday faoliyat yuritishi haqida ma'lumotlar to'plangan Tushunish Qanaqasigaxodimlar/fermer oilalari OTL ta'siriga tushishi mumkin Barcha muzokaralar ish beruvchi sifatida klaster fermasi orqali o'tishi kerakligini tasdiqladi Qonuniy MoA bo'lishi mumkinligiga rozi bo'ldi <p>Masdar va o'rtasida o'rnatilgan</p>	Yo'q	Telefon orqali oldindan xabar berish	AECOM va GBI

			xodimlarning hayotiyiligini himoya qilish uchun klaster			
“Bog‘obod mahallasi” mahalla fuqarolar yig‘ini yetakchilari	Guruh uchrashuvi	17 th Sentabr hokimligi	<ul style="list-style-type: none"> LRP jarayoni Kelajakdagi ishtirok tadbirlar(Kredit beruvchilarning tashrifi va LRP tekshiruvi) Loyiha hududidagi yerdan foydalanishning hozirgi turlari Dehqonchilik va tirikchilik bilan bog‘liq dolzarb muammolar Agar hozirgi vaqtda chorvadorlar yerdan foydalansa Afzal chorvachilik joylari maydonning shimolida joylashganligi tasdiqlangan Mahallalarda qancha ayollar paxtachilikda mavsumiy mehnat qilayotganini muhokama qilish 	Yo‘q	Telegram kanalida oldindan xabar	AECOM& GBI
Norasmiy fermer Kadastr boshqarmasi vakili	Yakkama-yakka intervyu	18 th Sentabr Quyosh FV maydoni	<ul style="list-style-type: none"> ni muhokama qildiloyiha va u qanday ta'sir qilishi mumkin Uning fermasi va uyidan qochish yo'llarini muhokama qildi Uning ijtimoiy-iqtisodiy ahvoli haqida ma'lumot to'pladi Uning muqobil erlari va u norasmiy dehqonchilik qilayotgan erlarda suvdan qanday foydalanishini muhokama qildi Loyiha haqidagi fikrlarini muhokama qildi 	Yo‘q	Yo‘q	AECOM& GBI
Qo‘shni fermer Kadastr boshqarmasi vakili	Yakkama-yakka intervyu	18 th Sentabr Quyosh FV maydoni	<ul style="list-style-type: none"> Loyihaning borishi muhokama qilindi Re uning eriga ta'sir qilmasligini tasdiqladi 	Yo‘q	Yo‘q	AECOM& GBI
Dehqonning o‘g‘li ijaraga olingan SB070	Yakkama-yakka intervyu	Fermerning turar joyi	<ul style="list-style-type: none"> Uning Quyoshdagi erini qanday qilib muhokama qildi <p>FV maydoni hozirda foydalanilmoqda va u</p>	Yo‘q	Yo‘q	AECOM& GBI

Kadastr boshqarmasi vakili			yerdan foydalanmayotgani tushuntirildi			
Ijarachi SB070	Telefon qo'ng'irog'i	Telefon qo'ng'irog'i	<ul style="list-style-type: none"> Uning Quyosh FV hududidagi yeridan hozirda qanday foydalanilayotgani muhokama qilindi. Bu yerdan chorvachilik uchun foydalanish niyati borligini tushuntirdi. 	Yo'q	Yo'q	AECOM va GBI
Ijarachi SB064	Telefon qo'ng'irog'i	Telefon qo'ng'irog'i	<ul style="list-style-type: none"> Uning Quyosh FV hududidagi yeridan hozirda qanday foydalanilayotgani muhokama qilindi. Bu yerdan chorvachilik uchun foydalanish niyati borligini tushuntirdi. 	Yo'q	Yo'q	GBI
OTL bo'ylab barcha fermerlar. Tumandagi mahallalar vakillari.	Yuzma-yuz uchrashuvlar	2022-yil 14-dekabr	<ul style="list-style-type: none"> Loyiha haqida buklet taqdim etildi Yer uchastkasi taqdim etildi Sterilizatsiya zonasidagi ta'sir haqida ma'lumot taqdim etildi Pul kompensatsiyasi taqdim etilishi tasdiqlandi Pul kompensatsiyasining miqdori (mavjud bo'lganida) taqdim etildi Shikoyatlarni taqdim etish mexanizmi Yashash uchun vositalarni tiklash bo'yicha afzal usullar haqida fikr-mulohazalar to'plandi. Ulardan so'rovnomanini to'ldirish va imzolash iltimos qilindi 	<ul style="list-style-type: none"> Loyiha bukleti Jamlanma huquqlar jadvali Yashash uchun vositalarni tiklash usullari 	OTL bo'ylab joylashgan barcha fermerlar	OTL bo'ylab joylashgan barcha fermerlar
17 ta yangi uy xo'jaligi, shu jumladan: 2022-yilda auksion orqali 10 yil muddatga vaqtinchalik foydalanish uchun olingan yakka tartibdagi yer huquqlariga ega 15 ta. 1 norasmiy fermer uyiga tutash yerga ega 1 ta xonadon	Yuzma-yuz suhbat va telefon qo'ng'iroqlari	2022-yil 13-15 dekabr, tuman bo'limlarida.	<ul style="list-style-type: none"> Uy xo'jaliklarini o'rganish doirasida ijtimoiy-iqtisodiy ma'lumotlar to'plandi. Loyiha haqida buklet taqdim etildi Yer uchastkasi taqdim etildi Sterilizatsiya zonasidagi ta'sir haqida ma'lumot taqdim etildi Pul kompensatsiyasi taqdim etilishi tasdiqlandi Pul kompensatsiyasining miqdori (mavjud bo'lganida) taqdim etildi Shikoyatlarni taqdim etish mexanizmi 	<ul style="list-style-type: none"> Loyiha bukleti Jamlanma huquqlar jadvali Yashash uchun vositalarni tiklash usullari 	Qo'llanmaydi	GBI

- Yashash uchun vositalarni tiklash bo'yicha afzal usullar haqida fikr-mulohazalar to'plandi.
- Ulardan so'rovnomani to'ldirish va imzolash iltimos qilindi

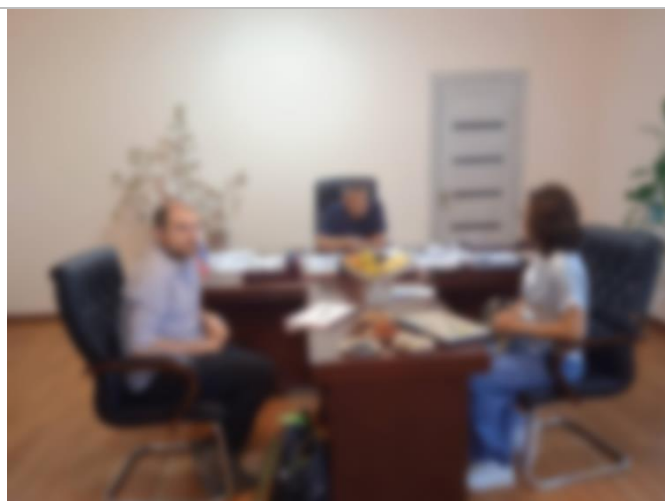
5-5-rasm. Uchrashuv: Bog'obod mahallasi, mahalla a'zolari, mahalla yetakchilari

5-6-rasm. Uchrashuv: Norasmiy fermer

5-7-rasm. SB070 ijarachining o'g'li bilan muqobil yer oldida uchrashuv

5-8-rasm. OTL bo'ylab fermerlik klasteri bilan uchrashuv

5.3.4 Kreditorlar maydoniga tashrif buyurish

Shuningdek kreditorning maydonga tashrifi chog'ida ham uchrashuvlar bo'lib o'tdi. Ushbu maydonga tashriflar asosiy manfaatdor tomonlar guruhlar, jumladan, tuman hokimliklari, mahallalar va davlat idoralari bilan asosiy informator suhbatlari va fokus-guruh muhokamalarini o'z ichiga oldi. Konsultatsiyalar ESDD maslahatchisining so'rovnomalari orqali o'tkazildi.

Kreditorlar ESIA va LRP tadqiqotlari davomida AECOM va GBI guruhlar mintaqaviy va tuman hokimiyatlari, shuningdek, boshqa asosiy vakillar bilan hamkorlik qilgan oldingi kelishuvlar haqida ma'lumot oldi. Shuningdek, Mahallalarda kreditorlar bilan AECOM va GBI ijtimoiy guruhi tomonidan zarar ko'rgan jamoalar bo'yicha munozaralar bo'lib o'tdi. Ushbu oldingi kelishuvlarning to'liq natijalarini SEPda topish mumkin.

Kreditor maydonga tashrifining bir qismi hokimliklar va mahallalar bilan yerga egalik qilishga ta'sirini muhokama qilishdan iborat edi. Bunga er ijarasi shartnomalari va Loyiha hududida norasmiy er egalari yo'qligiga oydinlik kiritish bo'yicha muhokamalar kiradi. Shuningdek, ayollarning daromad olish qobiliyati, yaylovlarda o'tlash va dehqonchilik kabi turmush tarziga ta'siri muhokama qilindi. Loyihaga kirish yo'li, yaqin atrofdagi qabriston, ayollar, ijtimoiy himoyaga muhtoj xonadonlar, farovonlik, mahalliy xalqlar, GBV, arxeologiya va qurilish ishchilari uchun rasmiy ishga joylashish imkoniyatlari kabi boshqa ijtimoiy-iqtisodiy masalalar ham ta'kidlandi. Kreditorlar, shuningdek, Energetika vazirligi bilan ertalari doimiy ravishda sotib olish, yerdan vaqtincha foydalanishni cheklash va kompensatsiya fondlari bo'yicha maslahatlashdi. Bundan tashqari, E& S bo'yicha muhokamalar Tuman hokimliklari bilan monitoring o'tkazildi.

Qarz beruvchilar maydonga tashrif buyurgan cho'ponning maydon orqali tranzit o'tayotgani kuzatilgan va u tojikistonlik ekanligini tasdiqlagan. Qadamlar bo'ladi

o'tkinchi chorvadorlar loyiha haqida xabardor bo'lishini ta'minlash uchun ma'lumotni oshkor qilish paytida olingan (va kerak bo'lganda tojik tilida muloqot olib boriladi).

5.3.5 Tugatish sanasi e'lon

Chiqib ketish sanasi loyihaning harakatlariga ta'sir qiladigan har qanday shaxs aktivlar bo'yicha tegishli ma'lumotni baholovchiga taqdim etgan va kompensatsiya yoki ko'chirish bo'yicha yordam olish huquqini belgilaydigan tugatish sanasini bildiradi. Deklaratsiya qilingan yoki tugatilgan sanadan keyin hosil qilingan ekinlar kabi har qanday yangi sotib olingan aktivlar har qanday turdagi imtiyozlarga mos kelmaydi.

kompensatsiya yoki ko'chirish yordami. Baholash so'rovi davomida (15-sentabrda boshlangan va 9-dekabrda yakunlangan) to'xtash sanasi zarar ko'rgan lizing oluvchilarga yetkazilgan va har bir lizing oluvchi tomonidan tugatish sanasi shu kundan boshlanishini tushunishlarini tasdiqlash uchun shakl imzolangan. ularning shaxsiy so'rovining oxiri. Ushbu shaklning nusxas ilovaga kiritilgan

5-9-rasm quyida. Yakuniy yakuniy sanada (2022-yil 9-dekabr) tuman bo'ylab mahalliy hokimlik Telegram kanali va fermerlar telegram kanali orqali o'zbek tilida e'lon qilindi (quyida ingliz tilidagi tarjimasini):

"Hozirgi kunga qadar loyiha ta'sir ko'rsatgan ekinlar va infratuzilma uchun barcha baholashlar yakunlandi 9th Dekabr 2022. Bu kompensatsiya uchun loyihaning "to'xtash sanasi".

Ushbu sanadan oldin baholash tadqiqotiga kiritilgan barcha ekinlar va infratuzilma, agar ular loyiha ta'sirida bo'lsa, kompensatsiya qilinadi.

Ushbu sanadan keyin ekilgan har qanday yangi ekinlar yoki loyiha hududida yaratilgan infratuzilma kompensatsiya uchun hisobga olinmaydi.

Ushbu sanadan keyin fermer xo'jaligi yoki infratuzilmani rivojlantirish uchun loyiha hududiga ko'chib o'tadigan har kim kompensatsiya yoki yordam olish huquqiga ega bo'lmaydi.

Sherabad Solar Project

Farmer survey acknowledgement form

To be signed and then scanned using a mobile phone box. Pass the signed copy to the farmer.

Location: _____

Time and date: _____

Name of surveyor: _____

Name of Farmer: _____

Farm reference Number: _____

I have received a copy of the
Grievance Mechanism Leaflet.

I understand the **cut-off date**
which is the date after my land
has been surveyed. After the cut-
off date any additional crops or
structures that are installed on
the land surveyed, will not be
eligible for compensation.

please sign inside the

5-9-rasm. Fermerni tasdiqlash shakli

5.4 Kelajakda rejalashtirilgan uchrashuvlar

Tirikchilikni qayta tiklashni rejalashtirish va kompensatsiya bosqichining bir qismi sifatida rejalashtirilgan bir nechta kelajakdagi majburiyatlar mavjud. Ushbu kelishuvlar quyida tavsiflanadi.

5.4.1 LRP tekshiruvi

LRPni tekshirish jarayoni barcha zararlangan tomonlarning barcha kompensatsiya kelishuvlarini qabul qilishlarini tekshirish uchun maslahat olishni o'z ichiga oladi. Ishtirokchilar tekshirish jarayonidan 2 hafta oldin xabardor qilinadi va ularga quyidagilarni o'z ichiga olgan ma'lumotlar to'plami taqdim etiladi:

- Yakuniy maydon xaritasi va joylashuvi
- Erga ta'sir qilish turlari, shu jumladan:
 - Doimiy yer olish
 - Vaqtinchalikyer olish
 - Sterilizatsiya zonasi (6 metrdan ortiq daraxtlar yo'q)
 - Maydon orqali ommaviy o'tish huquqini yo'qotish
- Yuqoridagi toifalarning har biri uchun har bir lizing oluvchi uchun yer olish talab qilinadi
- Huquq matritsasining maqsadi va turli toifalar
- Kompensatsiya qanday hisoblanadi
- Indikativ kompensatsiya summalari imkon qadar taqdim etiladi (faqat birma-bir taqdim etiladi)
- Hayotiy faoliyatni tiklash doirasida taqdim etiladigan turli treninglar, jumladan:
 - Loyiha o'qitishni tanlashda o'z hissasini so'raganligini tekshirish
 - Agar xohlasalar, ularning fikrini o'zgartirishga hali vaqtlari borligini tasdiqlash.
 - Treningda ishtirok etayotgan turmush o'rtoqlarning ahamiyati.
- Zarar ko'rgan uy xo'jaliklari qurilish bosqichida bir a'zo uchun imtiyozli ish bilan ta'minlanadi.
- Shikoyat mexanizmi jarayonini tushuntirish, jumladan:
 - Shikoyatni qanday ko'tarish kerak
 - Jarayon davom etdi
 - Shikoyat berishning boshqa usullari (masalan, hokimlik orqali) ochiq qoladi
- LRP qo'mitasini muhokama qiling:
 - Uning kompensatsiya va Hayotiy faoliyatni tiklashda yordam berish, kerak bo'lganda shikoyatlarni ko'rib chiqish va LRP monitoringida ishtirok etish funksiyasini tavsiflang
 - Ushbu qo'mitada kim bo'lishi kerakligi haqida fikr-mulohazalarni to'plang.

LRP tekshirish tadbirlari jadvali quyida 5-6-jadvalda keltirilgan.

5.4.2 LRP ma'lumotlari

Qarz beruvchining talablariga muvofiq, LRP ESIA hujjati bilan birga barcha ta'sirlangan manfaaddor tomonlarga oshkor qilinadi. LRP, ESIA va ularning texnik bo'lmagan xulosalari o'zbek tiliga tarjima qilinadi va loyiha kreditorlarining veb-maydoniga joylashtiriladi va manfaaddor tomonlar, shu jumladan, zarar ko'rgan jamoalar uchun ochiq bo'lgan tegishli jamoat joylariga joylashtiriladi. ESIA va LRP natijalarini taqdim etish uchun jamoatchilik eshituvlari o'tkaziladi.

Onlayn ma'lumot Internetga ega bo'lgan barcha manfaaddor tomonlar uchun hujjatlarga tez va bepul kirish imkonini beradi. Onlayn tarzda oshkor qilingan hujjatlar shu maqsadda Masdar tomonidan yaratilgan veb-maydonda oshkor qilinadi. Quyidagi hujjatlar ommaga oshkor qilinadi:

- Dastlabki ESIA.
- Manfaaddor tomonlarni jalb qilish rejasi loyihasi.
- Milliy organlar va agar mavjud bo'lsa, kreditorlar tomonidan tasdiqlangan yakuniy ESIA/OVOS va agar mavjud bo'lsa, ruxsatnomalarda belgilangan tasdiqlash shartlari).
- ESIAning texnik bo'lmagan xulosasi.
- Ekologikva ijtimoiy harakatlar rejasi.
- LRP loyihasi (ushbu hujjat)
- LRP bo'yicha xulosa (ushbu hujjatga A ilova)

Muhim joylarda (masalan, mahalliy hokimiyat binolari) bosma hujjatlarni oshkor qilish. Qog'oz nusxalari bepul taqdim etiladi va savodxonlikning barcha darajalariga yordam beradigan hujjatlar bilan birga ingl. Quyidagi hujjatlar kamida ingliz va mahalliy tilda (o'zbek) taqdim etiladi:

- ESIA.
- Yakuniy ESIAning texnik bo'lmagan xulosasi va kreditorlar tomonidan tasdiqlangan LRP loyihasi.
- Loyiha varaqalari

Oshkor qilish quyidagi maqsadlarga ega bo'ladi:

- Ta'sir qilingan er egalari bilan aktivlarni o'rganish va baholash natijalarini tekshirish,
- zarar ko'rgan er egalari va chorvadorlarni qo'llaniladigan baholash usullari va kompensatsiya va ko'chirishga yordam berish tamoyillari haqida xabardor qilish;
- Shaxsiy va jamoaviy huquqlarni ravshan va shaffof tarzda taqdim etish.
- Aktivlarni inventarizatsiya qilish va keyingi baholash natijalariga bo'lgan har qanday e'tirozlar aktivlar bo'yicha kuzatuvni, ishtirokchi tadqiqotni va/yoki bahsli baholash jihatlarini takrorlashni kafolatlaydi.

5-6-jadval. LRP tekshirish va oshkor qilish ishtiroki dasturi

Sana	Manfaatdor tomonlar toifasi	Manfaatdor tomonlarning ishtiroki Usullari	Manzil/	Xabar berish sanasi	Xabar berish usuli	Maqsad	Mas'uliyat
LRP tekshiruvi (yaxshi LRP loyihasi bo'yicha konsultatsiya)							
TBC	Jamiyat yetakchilari hokimlik vakili Kadastr idorasi vakili vakili Qishloq xo'jaligi boshqarmasi	Yuzma-yuz	hokimlik	Ikki hafta oldin	Telefon qo'ng'irog'i va Telegram	<ul style="list-style-type: none"> Ularga loyiha haqida varaqani bering (uchrashuvdan oldin) Belgilangan ijtimoiy ta'sirlarni muhokama qiling: <ul style="list-style-type: none"> Yaylov joylariga kirish OTL uchun yer olish Kirish marshruti Tarixiy ta'sirlar Jamiyat foydasi variantlarini taqdim eting Shikoyat mexanizmini bildiring (batafsil) 	GBI
TBC	Ijrochi agentlik (Energetika vazirligi)	Yuzma-yuz uchrashuv	Toshkent	Ikki hafta oldin		<ul style="list-style-type: none"> Yaxshi LRP loyihasini va barcha yakuniy hujjatlarni taqdim etish Ijrochi agentlikning ma'qullovini olish 	GBI
TBC	Jamiyat rahbarlari va mahallalar	Guruh uchrashuvi	Mahallalar	Ikki hafta oldin	Telefon qo'ng'irog'i va Telegram	<ul style="list-style-type: none"> Ularga loyiha haqida varaqani bering (uchrashuvdan oldin) Belgilangan ijtimoiy ta'sirlarni muhokama qiling: <ul style="list-style-type: none"> Yaylov joylariga kirish OTL uchun yer olish Kirish marshruti Jamiyat foydasi variantlarini taqdim eting Shikoyat mexanizmini bildiring (batafsil) 	GBI
TBC	OTL bo'ylab barcha fermerlar va turmush o'rtoqlar	Guruh uchrashuvi	hokimlik	Ikki hafta oldin	Telefon qo'ng'irog'i va Telegram	<ul style="list-style-type: none"> Ularga loyiha haqida varaqani bering (uchrashuvdan oldin) Erni olishni taqdim eting Sterilizatsiya zonasida ta'sir ko'rsating Pul kompensatsiyasi berilishini tasdiqlang Pul kompensatsiyasi miqdorini tasdiqlang (agar iloji bo'lsa) Shikoyat mexanizmini bildiring (tafsilotlar Ulardan tekshirish so'rovini to'ldirishlarini va imzo qo'yishlarini so'rang 	GBI

TBC	Qo'shimcha kichik lizing oluvchilar va OTL bo'ylab ilgari tekshirilmagan norasmiy er foydalanuvchilari.	Guruh yig'ilishi va birma-bir so'rovlar.	Mahallalar	Ikki hafta oldin	Telefon qo'ng'irog'i va Telegram	<ul style="list-style-type: none"> • Ularga loyiha haqida varaqani bering (uchrashuvdan oldin) • Erni olishni taqdim eting • Hayotni tiklash imkoniyatlarini muhokama qiling • Sterilizatsiya zonasida ta'sir ko'rsating • Pul kompensatsiyasi berilishini tasdiqlang • Pul kompensatsiyasi miqdorini tasdiqlang (agar iloji bo'lsa) • Shikoyat mexanizmini bildiring (tafsilotlar • Ijtimoiy-iqtisodiy aholi ro'yxatini o'tkazish 	GBI
TBC	Ayollar guruhlar va ayollar qo'mitasining mutaxassisi bilan muhokama	Yuzma-yuz uchrashuv	Hokimlik	Ikki hafta oldin	Telefon qo'ng'irog'i	<ul style="list-style-type: none"> • Yaxshi LRP loyihasini ta'minlash • Jamlanma materiallarni taqdim etish • Fikr-mulohazalarni to'plash 	
TBC	Yoshlar guruhlar va yoshlar qo'mitasining mutaxassisi bilan muhokama	Yuzma-yuz uchrashuv	Hokimlik	Ikki hafta oldin	Telefon qo'ng'irog'i	<ul style="list-style-type: none"> • Yaxshi LRP loyihasini ta'minlash • Jamlanma materiallarni taqdim etish • Fikr-mulohazalarni to'plash 	
ESIA va LRP bo'yicha oshkor qilish							
TBC	Barcha manfaatdor tomonlar guruhlar	Onlayn oshkor qilish ESIAning qog'oz versiyalarini jamoat joylarida joylashtirish Jamoat joylarida varaqalar OAV e'lonlar	TBC		Ommaviy axborot vositalarida e'lonlar	<ul style="list-style-type: none"> • ESIA tadqiqoti natijalarini onlayn tarzda oshkor qiling va muhokama qiling • LRP tadqiqoti natijalarini oshkor qiling va muhokama qiling 	GBI
TBC	Mintaqaviy boshqaruv organlari	Yakkama-yakka uchrashuvlar	TBC	Ikki hafta oldin	Telefon qo'ng'irog'i va Telegram	<ul style="list-style-type: none"> • Mahalliy ESIA va LRP natijalari bo'yicha ommaviy eshitish tadbirini muhokama qilish/muvofiqlashtirish 	GBI

TBC	Mahalliy kutubxonalar yoki jamoat zaxiralari	Yakkama-yakka uchrashuvlar Telefon qo'ng'iroqlari ESIAning qog'oz versiyalarini jamoat joylarida joylashtirish?Bukletlarni joylashtirish	TBC	Ikki hafta oldin	Telefon qo'ng'irog'i va Telegram	<ul style="list-style-type: none"> Mahalliy ESIA va LRP paketini oshkor qilishni tashkil qiling 	GBI
TBC	Yagona ayollar guruhlar va xotin-qizlar qo'mitasi mutaxassisi bilan suhbat	Jamoatchilik muhokamasi tadbiri Guruh uchrashuvi	TBC	Ikki hafta oldin	Telefon qo'ng'irog'i va Telegram	<ul style="list-style-type: none"> ESIA va LRP tadqiqoti natijalarini oshkor qiling va muhokama qiling Jamoatchilik muhokamasiga muqobil uchrashuv 	GBI
TBC	Munozaraqamoqxona bilan	Guruh uchrashuvi	TBC	Ikki hafta oldin	Telefon qo'ng'irog'i va Telegram	<ul style="list-style-type: none"> ESIA va LRP tadqiqoti natijalarini oshkor qiling va muhokama qiling 	

5.5 LRPni amalga oshirish uchun jalb qilish

Hayotni tiklash bo'yicha tadbirlar bilan shug'ullanadigan asosiy muassasalar qatoriga Masdar va tuman hokimligining hukumatning tarmoq bo'limlari kiradi. Quyidagi ro'yxat LRPni amalga oshirish uchun mas'ul shaxslarni tushuntiradi:

- Kompaniya - LRPni amalga oshirish uchun umumiy mas'uliyat loyihaning ushbu tomonini moliyalashtiradigan Masdarga tegishli. Masdar LRPni amalga oshirish davomida kundalik jalb qilish faoliyati, jumladan shikoyatlarga javob berish, faoliyat va vaqt jadvallari va er olish qachon sodir bo'lishi to'g'risida bildirishnomalar uchun mas'ul bo'lgan Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha xodimni ishga oladi. Ularning majburiyatlari to'g'risidagi qo'shimcha ma'lumotlar 11.1-bo'limda keltirilgan.
- Ko'chirish ishlariga mahalliy hokimlik hamda tegishli davlat organlari ham jalb etiladi.
- Er va davlat kadastr boshqarmasi mavjud yerdan foydalanish bo'yicha barcha rasmiy hujjatlar va buyruqlarni yangilash uchun javobgardir.
- Mahalliy mahallalar kerak bo'lganda jamoa a'zolarini yig'ish va jamoa a'zolariga vaqt jadvallari va yangiliklarni etkazish uchun. Mahalliy mahallalar, shuningdek, LRPni amalga oshirish jarayonida yuzaga keladigan har qanday mahalliy kelishmovchilik yoki nizolarni hal qilishda rol o'ynaydi.

5.6 Zaif va marginal odamlar

Zaif odamlarga ko'chirish bo'yicha maxsus yordam kerak bo'ladi, chunki ular boshqalar bilan solishtirganda iqtisodiy ko'chish bilan kurashishga qodir emaslar. Erga kirish cheklovlari va erdan foydalanishni o'zgartirish orqali bevosita ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan zaif odamlar ro'yxati quyida keltirilgan:

- Yosh oilalar (ota-onasi 30 yoshdan kichik) yoki ikkala ota-onasidan ayrilgan etimlar
- Nogiron ota-onalari yoki bolalari bo'lgan oilalar
- Bevalar
- Bitta ota-ona oilasi
- Yagona nafaqaxo'r
- Keksa odam (65 yoshdan oshgan)
- Oilada marginal ayollar
- Dehqonchilik bilan shug'ullanayotgan yoki yerga sarmoya kiritayotgan har qanday shaxs qonuniy huquqqa ega bo'lmasdan turib
- Sog'lig'i yomon odamlar
- Diskriminatsiyaga uchragan odamlar
- Qashshoqlik chegarasi ostidagi uy xo'jaliklari
- Moliyaviy qiyinchilikka duchor bo'lgan uy xo'jaliklari
- Giyohvandlik yoki spirtli ichimliklarga qaram bo'lgan a'zosi bo'lgan uy xo'jaliklari

Biroq, ushbu ro'yxat qo'llanma sifatida qaralishi kerak va ta'kidlanishicha, zaif odamlarni aniqlash formulali jarayon bo'lmasligi kerak va ba'zi zaif odamlar yuqoridagi ma'lum bir toifaga kirmasligi mumkin. 4-bobda ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan yoki potentsial ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan har qanday guruhlarni ajratib ko'rsatadigan to'liq zaiflik tahlili taqdim etilgan. Ijtimoiy-iqtisodiy so'rovning tahlili jamiyatning zarar ko'rgan a'zolarining uy xo'jaliklarida zaif odamlar bor-yo'qligini baholash uchun ishlatilgan.

Loyiha zaif guruhlarning ishtirok etishini va ularning ovozini quyidagi shaxslar tomonidan eshitishini ta'minlaydi:

- Uy xo'jaligidagi ayollar bilan alohida maslahatlashishga ruxsat berish va zarur hollarda tekshirish va kompensatsiya hujjatlarini birgalikda imzolash.
- Zaif guruhlarning loyiha tomonidan tuzilgan har qanday qo'mitalarga kiritilishini ta'minlash.
- Boshqa tilda gapiradigan yoki savodsiz bo'lganlarga yordam berish uchun iloji boricha vizual va diagrammalardan foydalangan holda madaniy jihatdan mos bo'lgan xonadonda nishon materiallarini tayyorlash.
- Yoshlarning turmush tarzini tiklash va jamiyatni rivojlantirish dasturlarida alohida e'tibor berilishini ta'minlash
- Barcha manfaatdor tomonlarga kirishni ta'minlash uchun keng ko'lamli usullar bilan hamkorlikni amalga oshirish.

6. Shikoyat mexanizmi

6.1 Umumiy ko'rinish

AECOM, Masdar nomidan, IFC faoliyatiga muvofiq Loyiha uchun shikoyatlar mexanizmini ishlab chiqdi. Standartlar (2012) & Qo'llanmaEslatmalar, shuningdek, Ekvator tamoyillari (2020), OTB Xavfsizlik siyosati bayonoti (2009) va Birlashgan Millatlar Tashkilotining Biznes va inson huquqlari bo'yicha asosiy tamoyillari (UNGP). Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmlari bo'yicha turli tamoyillar va yaxshi amaliyot choralari taqdim etadi. Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmi tartibi va uning shikoyat shakli Loyihaning manfaatdor tomonlarni jalb qilish rejasida mavjud.

Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmining maqsadlari quyidagilardan iborat:

- Shikoyatlarni qabul qilish, qayd etish yoki hujjatlashtirish va ularga murojaat qilish uchun oson kirish mumkin, madaniy jihatdan mos va zarar ko'rgan jamoalar uchun tushunarli tartibni belgilang.
- Kompaniya/jamiatni jalb qilish jarayonida zarar ko'rgan jamoalarni mexanizm haqida xabardor qiling.
- Shikoyatlarga jabrlanuvchi hamjamiyatni jalb qilgan holda hamkorlikda yechimlarni qachon va qanday izlash kerakligini ko'rib chiqing.
- Ta'sirlangan jamoalarning barcha qatlamlari uchun osonlik bilan ochiq bo'lgan tushunarli va oshkora jarayondan foydalangan holda, hech qanday to'lovsiz va qasos olmasdan, tashvishlarni tezda hal qiling.
- Jinslar va zaif guruhlarning to'liq ishtirokini ta'minlash.
- Tizimni loyihalashda nizolarni hal qilishning odatiy va an'anaviy usullarini hisobga oling.
- Shikoyatlarni qabul qilish va ularga javob berish uchun javobgar bo'lgan kompaniya ichida izchil, tajribali va malakali xodimlarni tayinlang.
- Shikoyatlari yetarlicha ko'rib chiqilmagan deb hisoblaganlar o'z ishini qayta ko'rib chiqish uchun tashqi organga murojaat qilishlari uchun ularni bartaraf etish mexanizmini yarating.
- Qabul qilingan shikoyatlar va berilgan javoblarni hujjatlashtirish va vaqti-vaqti bilan jamiyatga hisobot bering.
- Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmi ushbu jamoalarni tashvishga solayotgan masalalar bo'yicha davriy hisobotlarni taqdim eting.
- Loyihaning manfaatdor tomonlari qonuniy, foydalanish mumkin, bashorat qilinadigan, adolatli, huquqlarga mos keladigan va shaffof tizimdan foydalanish imkoniyatiga ega bo'lishini ta'minlash.

6.2 Mas'uliyat

Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmini amalga oshirish guruhiga kompaniyaning E&S menejeri va Jamiyat bilan aloqalar bo'yicha tayinlangan xodim (CLO) kiradi. 6-1-jadval Amalga oshirish guruhida aniq mas'uliyat va javobgarlik chegaralari o'rnatiladi. Jamoaning barcha a'zolari shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmi bo'yicha etarli darajada o'qitiladi.

CLO ingliz, rus va o'zbek tillarini yaxshi biladigan, mahalliy hamjamiyat va mahalliy urf-odatlarini yaxshi biladigan O'zbekiston fuqarosi bo'ladi.

6-1-jadval, Shikoyatlarni boshqarishdagi rol va mas'uliyat

Rol/obyekt	Shikoyatlarni boshqarish bo'yicha mas'uliyat
Kompaniyaning E&S menejeri	<ul style="list-style-type: none"> • Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmi (GM) majburiyatlarini bajarish uchun CLO zarur resurslar va xodimlarga ega bo'lishini ta'minlang. Jiddiy shikoyatlarni tekshirish va ushbu shikoyatlarga tegishli echimlarni taklif qilish orqali shikoyatlarni hal qilishni qo'llab-quvvatlang. • Kelajakda loyihaning ekologik va ijtimoiy ko'rsatkichlarini yaxshilash uchun berilgan shikoyatlar vaqt o'tishi bilan takrorlanmasligi uchun ishlatilishini ta'minlash. • Shikoyatlarni ko'rib chiqish jarayonining samaradorligini kuzatib boring va kerak bo'lganda uning samaradorligini oshirish uchun o'zgartirishlar kiriting.
Kompaniyaning hamjamiyat bilan aloqalar bo'yicha xodimi (CLO)	<ul style="list-style-type: none"> • GM haqida xabardorlikni oshirish va GM varaqasi va blankalarining nusxalarini tarqatish. • Shikoyat bilan murojaat qilmoqchi bo'lgan odamlarga amaliy yordam ko'rsatish, shunda ular Shikoyat shaklini to'ldirishlari mumkin. • Shikoyat reestrini yangilash uchun kompaniyaning E&S menejeriga ma'lumotni, to'ldirilgan shikoyat shakllarining nusxalarini yuboring. • Boshqa manfaatdor tomonlar, shu jumladan, tashvish bildirgan shaxs/guruh bilan yaqin hamkorlikda shikoyatlarni tekshirish va hal qilishni qo'llab-quvvatlash.

EPC pudratchi vakillari	<ul style="list-style-type: none"> EPC Pudratchining ishchi kuchi a'zosi bilan aloqada bo'lgan shaxs yoki guruh tomonidan berilgan har qanday shikoyatlarni rasmiy ro'yxatga olish, tekshirish va hal qilish uchun Kompaniya CLOga yo'naltirish. Kompaniyaning yuzaga kelgan har qanday shikoyatlarni tekshirish va hal qilish jarayonida ularni har tomonlama qo'llab-quvvatlash.
LRP qo'mitasi	<ul style="list-style-type: none"> Zarur bo'lganda, tashqi ma'lumotni talab qiladigan shikoyatlarni hal qilish uchun LRP bilan maslahatlashish mumkin. Shikoyatchi tomonidan berilgan barcha shikoyatlar LRP qo'mitasiga xabar qilinadi va Qo'mita apellyatsiya jarayonining hal etilishini nazorat qiladi.

Har qanday shaxs yoki tashkilot sharhlar va/yoki shikoyatlarni bir necha usul bilan yuborishi mumkin:

- Telefon orqali
- Elektron pochta orqali
- To'g'ridan-to'g'ri xabar orqali (matn yoki telegramma)
- Onlayn: elektron pochta orqali va/yoki onlayn shakl orqali
- Loyiha darvozasidagi pochta qutisi va jamoat joylariga kirish mumkin
- CLO bilan uchrashuvlar davomida

6-2-jadval. Mas'ul shaxslar va aloqa ma'lumotlari

Qurilishdan oldingi bosqich	Qurilish bosqichi
Masdar	Masdar
Xurshid Karamatov, Jamoatchilik bilan aloqalar bo'limi xodimi e-mail:kkaramatov@masdar.ae	Tasdiqlash uchun
Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha xodimi (CLO)	Jamiyat bilan aloqalar bo'yicha
Saida Yusupova, Jamoatchilik bilan aloqalar bo'limi menejeri e-mail:Saidayusupova@gmail.com Murojaat uchun telefon raqami: (+99893) 522-00-70 (+99890) 319-77-21	xodimi (CLO) Tasdiqlanishi kerak

6.3 Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmini amalga oshirish

Shikoyatlarni ko'rib chiqish tartibi, shikoyat shakllari va javoblar haqidagi barcha ma'lumotlar rus va o'zbek tillarida mavjud bo'ladi. Mexanizmga kirish bepul bo'ladi. Barcha yozma va/yoki og'zaki shikoyatlar Masdar CLO tomonidan qayd etiladi. Masdar quyidagi 6.5-bo'limda tasvirlangan jarayon bosqichlarini bajaradi.

Loyihaning kreditorlari ham o'zlarining Mustaqil Hisobdorlik Mexanizmlari Tarmog'iga (IAM) ega. Bu shikoyatchilarga, agar mavjud Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmi ishlamayotgan bo'lsa ham, Loyiha bo'yicha har qanday tashvishlarini bildirish imkoniyatini beradi.

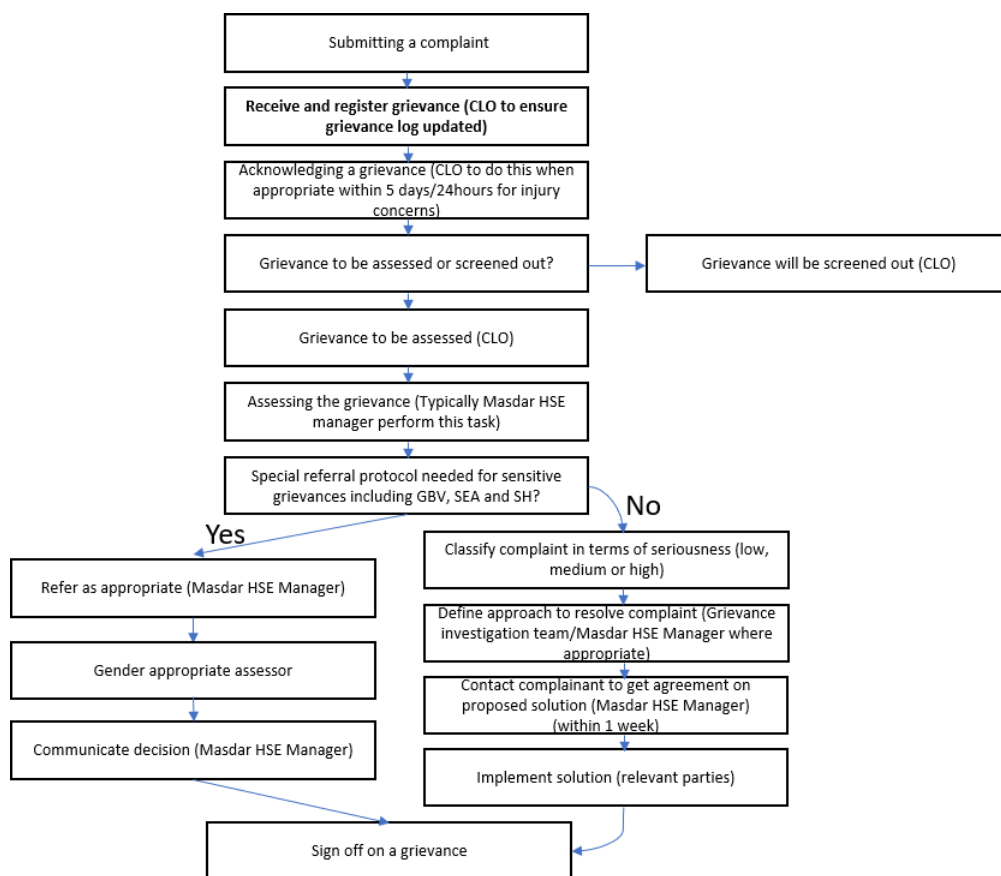
6.4 Shikoyatlarni ko'rib chiqish tartiblarini e'lon qilish

Shikoyat bo'yicha aloqa ma'lumotlari avvalroq ma'lumotni oshkor qilish yig'ilishlari va barchasi davomida jamiyatga etkazilgan keyin uchrashuvlar. Baholash uchrashuvlari chog'ida OTL bo'ylab barcha fermerlarga shikoyat qilish mexanizmining qisqacha mazmunini o'z ichiga olgan varaqalar topshirildi. Hokimlik va mahallalarga plakat berildi. Shikoyat mexanizmi 2022-yil noyabr oyida hamjamiyat a'zolari bilan o'tkazilgan uchrashuvlarda ham ma'lum qilingan.

Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmlari kelgusida plakatlar (loyiha maydonchasida, maydonning 5 km buferida joylashgan kengash turar-joy klasterlari), jamoatchilik bilan bo'lajak maslahat uchrashuvlari, mahalliy va viloyatlarga xatlar (va onlayn xatlar) orqali e'lon qilinadi. hokimiyat organlari.

6.5 Shikoyat mexanizmini joriy etish

Pastdagi oqim sxemasi 6-1-rasm-1 shikoyatlarni topshirish, qabul qilish va ko'rib chiqish jarayonini ko'rsatadi.

6-1-rasm. Shikoyatlarni ko'rib chiqish jarayoni sxemasi

Qabul qilingandan so'ng, shikoyatlar imkon qadar tezroq (qabul qilingan kundan boshlab 5 yoki undan kam ish kuni ichida) tan olinadi. Rasmiy tasdiqlash — shikoyat raqami yoki boshqa identifikator va dastlabki javob berish muddati Loyihaning CLO tomonidan taqdim etiladi. Shikoyatlarning ko'pchiligi shikoyat olingan kundan boshlab bir oy davomida hal etilishi kerak, murakkabroq tekshiruvlar uchun shikoyatchi shikoyat olingan kundan boshlab ikki hafta ichida yangilanadi va yangilangan muddat taqdim etiladi. Masdar mexanizm doirasidan tashqarida nima borligi va jamoalar muammolarni hal qilish uchun qanday muqobil usullardan foydalanishi mumkinligi haqida birinchi maktub chiqaradi.

Shikoyat jurnali yuritiladi, unda har bir shikoyatni ko'rib chiqish bo'yicha ko'rilgan barcha harakatlar hujjatlashtiriladi. Masdar o'zining shikoyat mexanizmi orqali kelib tushgan shikoyatlar tafsilotlarini tekshirish uchun to'liq mas'uliyatni o'z zimmasiga oladi, "xarajatsiz" tamoyiliga amal qiladi. E&S menejeri jiddiy shikoyatlarni tekshirish uchun javobgar bo'ladi, lekin kerak bo'lganda loyiha CLOga vakil qiladi.

Barcha shikoyatlar E&S guruhida iloji boricha maxfiy saqlanadi va faqat shikoyatni hal qilish uchun zarur bo'lgan hollarda boshqa xodimlar bilan baham ko'riladi. Masalan, pudratchilar yoki LRP qo'mitasi kabi uchinchi tomon ishtirok etishi kerak bo'lgan ba'zi hollarda, shikoyatchi xabardor qilinadi va ma'lumot berilishidan oldin ruxsat olinadi.

Shuningdek, genderga asoslangan zo'ravonlik (GBV), jinsiy ekspluatatsiya harakatlari (SEA) va jinsiy zo'ravonlik (SH) uchun maxsus protokol bo'ladi. Bu mahalliy hamjamiyat tomonidan qo'llanilishi mumkin bo'lgan xavfsiz, maxfiy va mavjud shikoyat mexanizmini o'z ichiga oladi. Genderga bog'liq bo'lgan hisobot uchun anonim qator ham o'rnatiladi. Shikoyatlarni qabul qilgandan so'ng, ayollar, zaif guruhlar va barcha jinslar tegishli tarzda vakillik qilingan ko'rib chiqish komissiyasi shikoyatlarni tekshiradi. Qo'mita, shuningdek, shikoyatlarni ko'rib chiqish bo'yicha chora-tadbirlarni muvofiqlashtirish uchun mahalliy jamoat tashkiloti bilan hamkorlik qiladi.

Jarayon osonlikcha kirishi va manfaatdor tomonlarni qo'rqitmasligi muhim. Shikoyatni

baholash davomida Masdar:

- Baholashni kim o'tkazishini aniqlang. Odatda, Masdar HSE menejeri bu vazifani bajaradi yoki uni boshqaradi tegishli xodimlar yoki baholash bo'limi (ishlab chiqarish, xaridlar, atrof-muhit, jamoatchilik bilan aloqalar, inson resurslari).

- Shikoyat mohiyatini birinchi qo'ldan tushunish uchun shikoyatchilar bilan bevosita muloqot qilish uchun kompaniya a'zosini (odatda CLO) tanlang.
- Tomonlar, masalalar, qarashlar va variantlarni aniqlang:
 - Ishtirok etgan tomonlarni aniqlang.
 - Shikoyatda ko'tarilgan muammolar va tashvishlarni aniqlang.
 - Boshqa manfaatdor tomonlarning, shu jumladan kompaniyadagilarning fikrlarini to'plang.
 - Tomonlar ko'rib chiqqan dastlabki variantlarni aniqlang va hal qilish uchun turli yondashuvlarni o'rganing.
- Shikoyatni jiddiyligi bo'yicha tasniflang (kichik, muhim yoki katta). Jiddiylig kompaniyaga ham, jamiyatga ham ta'sir qilish potentsialini o'z ichiga oladi.

Shikoyatni tekshirish guruhi shikoyatni hal qilish bo'yicha taklifni taqdim etadi, bu taklif Oliy rahbariyat tomonidan qo'llab-quvvatlanadi. Keyin E&S menejeri CLOdan taklif qilingan yechim bo'yicha kelishuv olish uchun shikoyatchi bilan bog'lanishni so'raydi.

Agar barcha tomonlar taklif qilingan yechimni qabul qilsalar, kelishilgan harakatlar belgilangan muddatda amalga oshiriladi. Shikoyatchi taklif qilingan qarorni qabul qilmasa, Masdar vaziyatni qayta ko'rib chiqishi va shikoyat mexanizmidagi barcha muqobil variantlar o'rganilganligiga ishonch hosil qilishi kerak. Shikoyatni ko'rib chiqish mexanizmi doirasida barcha tomonlar uchun maqbul bo'lgan yechimni kelishib olishning iloji bo'lmasa, shikoyat tashqi mexanizmlarga yuboriladi.

Javobni shakllantirishda Masdar quyidagilarni ta'minlaydi:

- Javobda shikoyatchilarning hal qilish jarayoni haqidagi fikrlari ko'rib chiqiladi, shuningdek, muayyan chora ko'riladi. Javob muammolarni qanday hal qilish bo'yicha yondashuvni taklif qilishi yoki dastlabki hal qilishni taklif qilishi mumkin.
- Agar kerak bo'lsa, CLO shikoyatchiga javobni taqdim etadi va muhokama qiladi yoki shikoyat koordinatori, tegishli kompaniya rahbari va shikoyatchi bilan uchrashuv o'tkazadi. Agar to'g'ridan-to'g'ri uchrashuv imkoni bo'lmasa, keyingi qadamlarni kelishish uchun fasilitator sifatida xizmat qiluvchi neytral uchinchi tomon bilan uchrashishni ko'rib chiqing.
- Agar ish murakkab bo'lsa va hal qilish muddatini ta'minlash imkoni bo'lmasa, Loyiha oraliq javobni - og'zaki yoki yozma xabarni taqdim etadi, bu shaxsni kechikish haqida xabardor qiladi, sabablarini tushuntiradi va keyingi qadamlar uchun qayta ko'rib chiqilgan sanani taklif qiladi.

Barcha mulohazalar va shikoyatlarga shikoyatchi tomonidan Sharhlar va shikoyatlar formasida ko'rsatilgan aloqa usuliga muvofiq og'zaki yoki yozma ravishda javob beriladi. Sharhlar shikoyat sifatida ko'rib chiqilmaydi va shuning uchun sharhlovchi javob talab qilmasa, ularga javob berilmaydi.

Shikoyatning yaqindan monitoringi, iloji bo'lsa, zaruriy harakatlar amalga oshirilganligi to'g'risidagi dalillarni to'plash orqali amalga oshiriladi (masalan, shikoyatchining tasdiqlovchi xati va/yoki fotosuratlar yoki shikoyat yopilganligini tasdiqlovchi boshqa tegishli dalillar)

6.6 Fikr-mulohaza so'rash

Masdar shikoyatchi(lar)dan shikoyat hal qilinganligi to'g'risida imzo chekishni so'raydi va o'z fikr-mulohazalarini so'raydi. Bunga shikoyatlarni hal qilish hujjati orqali erishiladi.

Barcha shikoyatlar xodimlarning tegishli darajasida imzolanishi kerak. Shikoyatni imzolagan xodim ishonchni ta'minlash uchun mavzu bo'yicha etarli bilimga ega bo'lishi kerak. Ro'yxatdan o'tish amalga oshirilgandan so'ng, bu shikoyat shakliga yoziladi.

Yechilgan holda imzolanmagan har qanday shikoyatlar qo'shimcha tekshiriladi.

6.7 Apellyatsiya va boshqa murojaatlar

Agar shikoyatchi shikoyat ko'rib chiqish jarayonining natijalaridan mamnun bo'lmasa, u avtomatik ravishda apellyatsiya berishlari mumkin.

E&S menejeri tomonidan navbatdagi tekshiruvni boshlaydi va MHP qo'mitasi, hokimlik va mahalla fuqarolar yig'inini jalb qiladi, bundan mustasno, maxfiylik sababli tashqi tomonlarni jalb qilish maqsadga muvofiq bo'lmagan hollar bundan mustasno.. Agar kompaniya GM shikoyatdan keyin ham shikoyatni hal qila olmasa, Shikoyatchi boshqa tashqi kanallardan foydalanishi mumkin, masalan:

- Hokimlikka rasmiy shikoyat bilan murojaat qilish
- Mustaqil javobgarlik mexanizmlari orqali kreditorlar bilan bevosita bog'lanish

- Yuridik manba qidirilmoqda

6.8 Shikoyat mexanizmini monitoring qilish va hisobot berish

Shikoyat mexanizmi har yili nazorat qilinadi va baholanadi. Taklif etilayotgan monitoring va baholash tadbirlari quyida keltirilgan:

- Shikoyatlarni ko'rib chiqish uchun javob vaqtlari va shikoyatlarning vaqt o'tishi bilan takrorlanishi bo'yicha shikoyatlar jurnalini kuzatib boring.
- Manfaatdor tomonlarning qoniqish darajasini o'lchash boshqa manfaatdor tomonlar ishtiroki yig'ilishlariga nisbatan ikkinchi darajali jihat sifatida.
- Masdarning ommaviy axborot vositalarida yoritilishini kuzatib boring.
- Ishtirok etilgan yig'ilishlar, jamoat yig'ilishlari, fokus-guruh muhokamalari va hokazolarni o'z ichiga olgan barcha ishtirok tadbirlarini yozib oling.
- Barcha aloqa materiallarining kutubxonasini (elektron yoki qog'oz nusxada) saqlang.
- Qoniqish darajasini aniqlash uchun manfaatdor tomonlar bilan suhbatlar o'tkazing.
- Ishlashning asosiy ko'rsatkichlari (KPI) bo'yicha ishlashni ishlab chiqish va baholash.
- Rejalar va tadbirlarni qayta ko'rib chiqing.

Masdar har oyda kamida bir marta kelib tushgan shikoyatlar (ochiq va yopiq) va ular qanday hal qilinganligi haqida ichki hisobot beradi.

7. Huquqiy va siyosat asoslari

7.1 Milliy huquqiy baza

7.1.1 O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi

Art. Konstitutsiyamizning 105-moddasida mahallalar raislari va maslahatchilari fuqarolar tomonidan ikki yarim yil muddatga saylanadigan o'zini o'zi boshqarish organi sifatida e'tirof etilgan. Bu muhim, chunki ushbu turdagi tashkilot qaror qabul qilish uchun muhim kanaldir

mahalliy hamjamiyat jarayoni. Mahallalar umumiy tashabbus va chora-tadbirlarni, shu jumladan ekologiyaga oid tadbirlarni bevosita qishloqlar, viloyatlar, tumanlar va shaharlarda amalga oshiradilar. Mahallaning asosiy tamoyillari demokratiya, oshkoralik, ijtimoiy adolat, insonparvarlik va

o'zaro yordam. Mahalla tegishli qarorlar qabul qilish uchun javobgardir mahalliy ahamiyatga molik muammolar, jumladan, infratuzilmani yaxshilash va rivojlantirish, hasharlar tashkil etish (yakshanba kuni ixtiyoriy haq to'lanmagan ish) va kam ta'minlangan oilalarga ijtimoiy yordam ko'rsatish va boshqalar.

7.1.2 Yer kodeksi

Yer kodeksi 1998 yilda qabul qilingan bo'lib, u (i) qishloq xo'jaligidan tashqari ehtiyojlar uchun yer uchastkalarini olib qo'yish va berish, (ii) qishloq xo'jaligi mahsulotlari yetishtirgan yo'qotishlarni qoplash, (iii) yerga egalik va huquqlarni, (iv) turli davlatlarning majburiyatlarini tartibga soladi. yer boshqaruvi organlari, (v) yer egasi, foydalanuvchi, ijarachi va mulkdorning huquq va majburiyatlari, (vi) yer toifalari turlari, (vii) yer olish va kompensatsiya qilish, (viii) yer nizolarini hal qilish va erni muhofaza qilish, (ix)) yer uchastkalariga bo'lgan huquqlarni tugatish muddatlari, (x) yer uchastkasini davlat va jamoat ehtiyojlari uchun olib qo'yish va olib qo'yish, (xi) yer to'g'risidagi qonun hujjatlarini buzgan holda yer uchastkasini olib qo'yish muddatlari.

U (i) er ijarachilari, (ii) ijarachilar, (iii) yer egalari va (iv) yerdan foydalanuvchilarni yer sotib olingan taqdirda yo'qotishlar va zararlarni qoplash huquqiga ega deb tan oladi.

Umuman O'zbekistonda barcha yerlar davlat mulki hisoblanadi. Biroq, 2020-yil mart oyida "Qishloq xo'jaligiga mo'ljallanmagan yer uchastkalarini xususiyashtirish to'g'risida"gi qonun kuchga kirdi (qarang 7.1.7.)

7.1.3 Fuqarolik kodeksi

Fuqarolik Kodeksi (i) mulkni, (ii) mulkiy obyektlarni, (iii) mulk huquqini tugatish asoslarini, (iv) mulk huquqi yo'qolgan taqdirda kompensatsiya to'lash huquqini, (v) intellektual mulk huquqlarini, (vi) tartibga soladi. mulkni sotib olishning umumiy qoidalarini, (vii) mulk qiymatini hisoblash va kompensatsiyaga bo'lgan huquqlar va (viii) huquqlarni bekor qilish shartlari.

Unda aytilishicha, agar boshqa huquqiy hujjat bilan tartibga solinmagan bo'lsa, yo'qotishlar to'liq kompensatsiya sifatida talab qilinishi mumkin. Bu huquqlarni tiklash uchun zarur bo'lgan xarajatlarni, har qanday mulkning yo'qolishi yoki shikastlanishini, yo'qolgan daromadlarni o'z ichiga oladi. Bundan tashqari, jabrlangan tomon buzilgan huquqlar asosida har qanday boshqa tomon tomonidan olingan har qanday daromadni talab qilishi mumkin.

Bundan tashqari, kodeksda aytilishicha, mulkka bo'lgan har qanday huquqlar davlat ro'yxatidan o'tkazilishi kerak.

7.1.4 Mehnat kodeksi (1995-yil 21-dekabr)

Mehnat munosabatlarining barcha shakllaridagi mehnat munosabatlarini tartibga soladi va barcha ish beruvchilar va xodimlar, shu jumladan O'zbekiston fuqarolari, chet el fuqarolari, fuqaroligi bo'lmagan shaxslar, xorijiy xalqaro tashkilotlar va yuridik shaxslarning xodimlari uchun majburiydir. Boshqa me'yorlar qatorida Kodeksda (i) xodimlarning manfaatlarini, mehnat salomatligi va xavfsizligini himoya qilish va (ii) ish beruvchilar tomonidan to'lanishi kerak bo'lgan ish joyini yo'qotish uchun tovon to'lash to'g'risidagi qoidalar mavjud. Majburiy ko'chirish holatlarida loyiha tashabbuskorlari tovon to'laydilar. Bu norasmiy xodimlarga kompensatsiya to'lanishini kafolatlamaydi va shuning uchun barcha APlar ishini yo'qotganlar uchun kompensatsiya olishlarini kafolatlamaydi.

Ushbu Loyiha natijasida er sotib olish Loyihadan ta'sirlangan hech kimning ishini yo'qotishiga olib kelmaydi. Shu sababli, ishni yo'qotish natijasida kompensatsiya qo'llanilmaydi va bu milliy talablar va kreditor standartlari o'rtasidagi bo'shliqni tahlil qilishda hisobga olinadigan narsa emas. Biroq, agar kutilmaganda ish yo'qotilsa, loyiha yo'qotilgan ish o'rinlari uchun, ular xoh vaqtinchalik yoki doimiy bo'lishidan qat'i nazar, jabrlangan xodimlarga (rasmiy va norasmiy) kompensatsiya taqdim etadi.

7.1.5 911-son "Jismoniy va yuridik shaxslarning mulkiy huquqlarini kafolatlash hamda yer uchastkalarini olib qo'yish hamda tovon to'lash tartibini takomillashtirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi qarori.

Vazirlar Mahkamasining mazkur qarori bilan davlat ehtiyojlari va investitsiya loyihalari uchun yer uchastkalarini olib qo'yish natijasida zarar ko'rgan jismoniy va yuridik shaxslarga kompensatsiya to'lash tartibi belgilandi. Bu jismoniy va yuridik

shaxslarning turar-joy er uchastkalari, uy-joylari, bino va inshootlariga taalluqlidir. Bu xususiylashtirilgan yer uchastkalariga taalluqli emas.

Umumiy tamoyillar quyidagilardan iborat:

- Yer uchastkasini davlat ehtiyojlari uchun olib qo'yish yer egasining roziligi yoki yerdan foydalanuvchi bilan kelishilgan holda, xalq deputatlari Kengashlarining qarori, shuningdek O'zbekiston Respublikasi Prezidenti va Vazirlar Mahkamasining qarorlari bilan amalga oshiriladi.
- Bunday qarordan so'ng, mahalliy davlat hokimiyati organlari (hokimliklar) olingan yer uchastkalarida binolarni buzish to'g'risida o'z qarorlarini chiqaradilar. Ular mahalliy adliya bo'limlari tomonidan ko'rib chiqilishi va tasdiqlanishi kerak.
- Kompensatsiya shartnomalari olish tashabbuskori va erdan foydalanuvchilar tomonidan tuziladi va imzolanadi. Ular notarius tomonidan tasdiqlangan bo'lishi kerak va har qanday buzish faqat kelishilgan tovon to'liq to'langanidan keyin boshlanishi mumkin.
- Mavjud er ajratish to'g'risidagi qarorlar erlarni keyinchalik sotib olishni osonlashtirish uchun o'zgartirilishi yoki bekor qilinishi mumkin emas.
- Bundan tashqari, u yer sotib olishning maqbul maqsadlari va ularning jarayonlarini, shu jumladan kompensatsiya qilinishi kerak bo'lgan elementlarni va kompensatsiya usullarini o'z ichiga olgan asosni belgilaydi.

7.1.6 Vazirlar Mahkamasining 146-son “Shaharsozlik faoliyatini amalga oshirish va qishloq xo'jaligidan tashqari boshqa ehtiyojlar uchun yer uchastkalari berish tartibini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi qarori.

Asosan qishloq xo'jaligi yerlariga yo'naltirilgan ushbu qaror (i) shaharsozlik va obodonlashtirish uchun yer uchastkalarini berish tartiblarini tartibga soladi.

qishloq xo'jaligidan tashqari boshqa maqsadlarda foydalanish va (ii) zarar ko'rgan tomonlarga kompensatsiya to'lash tartibi. Ikkinchisi, uchastkaga biron bir o'zgartirish kiritilishidan oldin, kompensatsiya jarayonini yakunlash kerakligini ta'kidlaydi. Shuningdek, u tuproq sifati ko'rsatkichi bo'yicha qishloq xo'jaligi yerlarining yo'qotilishini qoplash fondini tashkil qiladi.

7.1.7 O'zbekiston Respublikasining “Qishloq xo'jaligiga oid bo'lmagan yer uchastkalarini xususiylashtirish to'g'risida”gi O'QRQ-552-sonli Qonuni.

Qonun qishloq xo'jaligiga mo'ljallanmagan yerlarni O'zbekiston fuqarolari va rezident yuridik shaxslar uchun xususiylashtirishga ruxsat beradi. Ilgari barcha yerlar tabiatan O'zbekiston davlatiga tegishli edi. Mazkur qonun mamlakatimizda yerni xususiylashtirish islohotining boshlanishini ifodalaydi va Yer kodeksining 8-moddasiga muvofiq qishloq xo'jaligi yerlarining quyidagi ta'rifidan tashqarida bo'lgan yer uchastkalarini xususiylashtirishga ruxsat beradi:

“Qishloq xo'jaligi ehtiyojlari uchun berilgan yoki shunday maqsadlar uchun mo'ljallangan yerlar. U sug'oriladigan va lalmikor yerlar, ekin maydonlari, pichanzorlar, doimiy yaylovlar, doimiy ekinlar va uzumzorlarni o'z ichiga oladi”.

Xususiylashtirish jarayoni endigina 2020-yilda boshlanganligi sababli, yerlarning katta qismi hamon umrbod meros qilib qoldiriladigan egalik, doimiy foydalanish, vaqtinchalik foydalanish yoki ijara va birgalikda egalik qilish va foydalanishda saqlanib qolayotgani tushuniladi. Yerdan foydalanish qoidalari doimiy ravishda buzilgan hollarda ushbu foydalanish huquqlari bekor qilinishi mumkin.

Qishloq yerlarini tartibga solishning olti turi mavjud (FAO, 2022):

1. Uy va kichik bog'dan iborat uy-joy uchastkalari.
2. Tamorka, odatda yashash uchun mo'ljallangan uyga ulashgan xususiy er uchastkasi. Hajmi 0,35 ga sug'oriladigan va 0,5 ga sug'orilmaydigan yerlar sifatida tartibga solingan. Biroq, bu mavjud bo'lishiga bog'liq, chunki er ko'pincha kolxozlarning er zaxirasidan olinadi (3-tur).
3. Qishloq xo'jaligi erlarining katta qismini egallagan shirkatlar, aktsiyadorlik korxonalari sifatida tuzilgan kolxozlar. Ushbu shartnomalar har yili fermerlarga ekin turlari va ishlab chiqarish darajasini belgilab beradi.
4. Yakka tartibdagi fermer xo'jaliklari ko'pincha 50 yilgacha bo'lgan uzoq muddatli ijara asosida tashkil etiladi. Bu qishloq xo'jaligi hokimiyati va mahalliy hukumat tomonidan nazorat qilinadigan jarayonning natijasidir.
5. Dexon, dehqon xo'jaliklari shirkatlardan birining yer maydonida 0,35 ga dan 1 ga gacha bo'lgan kichik oilaviy xo'jaliklari shirkatlar tomonidan nazorat qilinadigan jarayon natijasidir. Ular meros bo'lishi mumkin, lekin faqat oila a'zolari tomonidan ishlashi mumkin.
6. Kollektiv bog'dorchilik yerlari. Ular bog'-uzumzor kompaniyalari uchun har bir a'zo uchun 0,006 ga va oshxona-bog'dorchilik

kompaniyalari uchun 0,08 ga bilan cheklangan.

Bundan tashqari, qonun xususiylashtirilgan yerlarni yana qanday qilib milliyalashtirish mumkinligi haqidagi bir nechta stsenariylarni qamrab oladi. Shuningdek, u quyidagi jadvalda ko'rsatilgan institutsional asosni o'rnatadi.

7-1-jadval. O'zbekistonda yerlarni xususiylashtirishning institutsional asoslari

Tashkilot	Mas'uliyat
Vazirlar Mahkamasi	(1) Shaharsozlik bo'yicha hujjatlarni ishlab chiqish, tasdiqlash va nashr etish (2) Bo'sh turgan yer uchastkalarini xususiylashtirishning qonuniy tartibini belgilash (3) To'lovlar miqdori va usullarini belgilang (4) Yer uchastkalarining bozor qiymatini aniqlash tartibini belgilash
O'zbekiston Respublikasi Yer resurslari, geodeziya, kartografiya va davlat kadastri davlat qo'mitasi (Davlat Geodezkadastr yoki GKZGDK deb ham yuritiladi)	(1) Er uchastkalariga bo'lgan huquqlarni ro'yxatdan o'tkazish (2) Er uchastkalarini inventarizatsiya qilishni boshqarish (3) Uchastkalarining fazoviy xususiyatlarini aniqlash (4) Er uchastkalari uchun hujjatlarni tayyorlash
Urbanizatsiyani rivojlantirish jamg'armasi	(1) Er uchastkalarini sotish uchun elektron auktsionlarni o'tkazish (2) Er uchastkalarini xususiylashtirish natijasida hosil bo'lgan pul mablag'lari (3) Urbanizatsiya jarayonlari uchun mablag'lardan foydalaning
Mahalliy hokimliklar (hokimliklar deb ham yuritiladi)	(1) Xususiylashtirish uchun er uchastkalarini aniqlang (2) Shaharsozlikni rivojlantirish jamg'armasiga o'tkazish uchun yer uchastkalarini aniqlash (3) Er uchastkalarini xususiylashtirish bo'yicha tegishli qarorlar qabul qilish
Davlat aktivlarini boshqarish agentligi	(1) Elektron auktsionlarni tashkil qilish va ularning to'g'ri bajarilishini ta'minlash

Manba: Kosta Legal (2019)

7.1.8 O'zbekiston Hukumatining "Xalqaro moliya institutlari va xorijiy davlat moliya tashkilotlari tomonidan moliyalashtiriladigan loyihalarni tayyorlash va amalga oshirish samaradorligini oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 3857-son qarori.

Ushbu rezolyutsiya xalqaro donorlar tomonidan moliyalashtiriladigan loyihalar uchun har qanday kompensatsiya, agar mavjud bo'lsa, xalqaro donorning qoidalariga rioya qilishi kerakligini tartibga soladi.

7.1.9 O'zbekiston Respublikasining № 336-sonli "Xususiy mulkni himoya qilish va mulkchilik huquqlarining kafolatlari to'g'risida"gi Qonuni.

Ushbu qonun xususiy mulk egalari mulki davlat ehtiyojlari uchun sotib olingan yoki shikastlangan taqdirda to'liq bozor qiymatini qoplash huquqini tartibga soladi. Bundan tashqari, unda aytilishicha, egasining huquqlaridagi har qanday o'zgarishlar uchun kompensatsiya jarayoni, shu jumladan har qanday mumkin bo'lgan shikoyatlar ham yakunlanishi kerak.

7.1.10 O'zbekiston Prezidentining "O'zbekiston Respublikasida investitsiya muhitini tubdan yaxshilash chora-tadbirlari to'g'risida"gi 5495-son Qarori.

Rezolyutsiya zarar ko'rgan tomonlar bilan maslahatlashishni talab qiladi. Bundan tashqari, u kompensatsiya jarayonini sotib olishdan oldin tugatish zarurligini kuchaytiradi. Bundan tashqari, u davlat organlari tomonidan noqonuniy sotib olish buyrug'i bo'lgan taqdirda kompensatsiyalarni o'z ichiga oladi. Bundan tashqari, unda erlarni majburiy ravishda olib qo'yishning asosli sabablari sanab o'tilgan: Davlat mudofaasi va jamoat xavfsizligini ta'minlash, muhofaza etiladigan tabiiy hududlar, erkin iqtisodiy zonalarni tashkil etish va ularning faoliyati, xalqaro shartnomalardan kelib chiqadigan majburiyatlarni bajarish; foydali qazilmalar konlarini topish va o'zlashtirish, avtomobil va temir yo'llar, aeroportlar, aerodromlar, aeronavigatsiya inshootlari va aviatsiya markazlari, temir yo'l transporti obyektlari, ko'priklar, metropolitenlar, tunnellar, energiya tizimlari va elektr

uzatish liniyalari, aloqa liniyalari, kosmik faoliyat obyektlarini qurish (va rekonstruksiya qilish), magistral magistral, muhandislik-kommunikatsiya tarmoqlari.

7.1.11 O'zbekiston Hukumatining "Jismoniy va yuridik shaxslarga yerlarning davlat ehtiyojlari uchun olib qo'yilishi munosabati bilan yetkazilgan zararni qoplash uchun markazlashtirilgan zaxiralar mablag'larini jamlash va ulardan foydalanish tartibini tasdiqlash to'g'risida"gi 1047-son qarori.

Qaror bilan davlat va davlat ehtiyojlari uchun yer olish uchun zarur bo'lgan kompensatsiyalarni moliyalashtirish uchun mas'ul bo'lgan Respublika markazlashgan jamg'armasi (RMJ) tashkil etildi.

7.1.12 O'RQ-378-son "Jismoniy va yuridik shaxslarning murojaatlari to'g'risida"gi Qonun

Ushbu qonun davlat organlariga murojaat va shikoyatlar bo'yicha talablar va jarayonlarni tartibga soladi. Shuningdek, u ularni hal qilish bo'yicha ko'rib chiqish muddatini taqdim etadi: 15 kun, ishning murakkabligi asosida bitta holatga uzaytirish imkoniyati.

7.1.13 Vazirlar Mahkamasining 2018-yil 26-dekabrda "Elektr ta'minoti obyektlarini muhofaza qilish qoidalarini tasdiqlash to'g'risida"gi 1050-son qarori.

Qaror elektr ta'minoti ob'ektlarining yerga bo'lgan ehtiyoji, jismoniy ob'ektlarini qoplaydigan, shuningdek, ularga texnik xizmat ko'rsatish yoki ta'mirlash uchun foydalanishga oid yer masalalarini tartibga soladi. Ushbu sifatda u bundan kelib chiqadigan har qanday zararni qoplashni ham tartibga soladi. Shuningdek, u erdan foydalanuvchilarga energiya infratuzilmasining xavfsiz ishlashini buzadigan narsalarni qurish yoki ekishni taqiqlaydi. Energetika infratuzilmasi va uning atrofida yerlarni davlatga qaytarish jarayonida etkazilgan zararni qoplash huquqiga ega emas. mo'ljallangan holat.

7.1.14 Vazirlar Mahkamasining 1047-sonli "Davlat yoki jamoat ixtiyoriga yer uchastkalarini olib qo'yish munosabati bilan jabrlangan jismoniy va yuridik shaxslarga kompensatsiya to'lash uchun markazlashtirilgan mablag'larni shakllantirish va ulardan foydalanish tartibi to'g'risida"gi qarori. ehtiyojlar" 26th2018 yil dekabr

Mazkur qaror loyihalar turidan kelib chiqib, kompensatsiya to'lovlari manbalarini belgilaydi. Kompensatsiya uchun mablag' ajratish Respublika markazlashtirilgan jamg'armasi (RMJ) Kuzatuv kengashi tomonidan hal qilinadi.

7.1.15 Milliy qurilish standartlari va qoidalarini № KMK 2.10.08-97. "0,4 – 750 kV elektr tarmoqlarini qurish uchun yer ajratish me'yorlari"

Ushbu hujjat er uchastkalarining kengligi va qurilish uchun vaqtincha va doimiy ajratiladigan er uchastkalari hajmini belgilaydi. 0,4 – 750 kV kuchlanishli elektr uzatish liniyalari, elektr uzatish minoralari, transformator podstantsiyalari va taqsimlash qurilmalari. U (i) ikki ustunli uzatish minoralarining doimiy er talablari uchun quyidagi formulani taqdim etadi:

$F = n(F_0 + f)$ bu yerda F_0 minora egallagan er maydoni, n minoralar soni va f minora atrofida 1 dan 1,5 m gacha (tuproq turiga bog'liq) quruqlik chizig'ini bildiradi. (ii) uch g'ildirakli minoralar uchun er ehtiyoji quyidagi formula bo'yicha hisoblanadi: $F = \eta * \pi * R^2$, bu erda η - ustunlar soni, R - minora ustunlari atrofida 1,5 m doira. (iii) elektr uzatish liniyasini o'rnatish uchun vaqtincha er ehtiyojlari 1,0 kV liniyalari minoralar va aloqa liniyasi minoralari uchun 8 m dan ikki zanjirli 220 kV liniyalar uchun 32 m gacha o'zgarib turadi. Kommutatorlar va podstantsiyalar qurilishi loyiha talablariga qarab 50 m² dan 25 ga gacha.

7.1.16 2022-yil 29-iyundagi O'RQ-781-son "Ijtimoiy ehtiyojlar uchun kompensatsiya to'lash sharti bilan yer uchastkalarini olib qo'yish tartibi to'g'risida"gi Qonun.

Ushbu qonunning maqsadi jismoniy va yuridik shaxslarga tegishli yerlarni va ularning qismlarini olib qo'yish tartibini belgilashdan iborat. Ushbu yangi qo'llaniladigan qonun Loyihaga nisbatan qo'llanilishi tushuniladi, ammo bu qonun LRP natijalariga ta'sir qilmaydi va milliy boshqaruv talablarini soddalashtiradi.

7.1.17 "Baholash faoliyati to'g'risida"gi qonun (2009 yilga qadar o'zgartirilgan)

Ushbu qonunda baholash litsenziyalangan faoliyat turi ekanligi va baholovchilar litsenziyalangan va mustaqil bo'lishi kerakligi nazarda tutilgan (4-modda). U baholash majburiy bo'lgan voqealarni, shu jumladan aktivlarni sotib olishni nazarda tutadi (11-modda).

7.1.18 O'zbekiston Respublikasining "Yaylov yerlari to'g'risida"gi 538-sonli Qonuni (2019-yil 21-may) (o'zgartirilmoqda)

Ushbu qonun O'zbekistonda yaylovlarni muhofaza qilish va dalalardan foydalanish qoidalarini ta'minlash maqsadida ishlab chiqilgan. Yangi qonun mamlakatdagi yaylovlarning har xil turlarini belgilaydi. Shuningdek, qonunda yaylovlarni muhofaza qilishda davlatning roli borligi belgilab berilgan. Bundan tashqari, u turli manfaatdor tomonlarning yaylovlarni boshqarish, shuningdek, yaylovlarni saqlash bo'yicha mas'uliyatini tavsiflaydi. Bunga yaylovlarni qayta tiklash va himoya qilish, masalan, yaylovlarni baholash kabi monitoring tadbirlari kiradi.

7.2 Institutsional asos

O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi va qonunchilik normalari va qoidalarini qonun chiqaruvchi, davlat va ijro etuvchi

hokimiyat organlarining ekologik va ijtimoiy mas'uliyatini, shuningdek, xususiy tadbirkorlarning mas'uliyatini belgilaydi. ning kirish qismi konstitutsiyada "xalqaro huquqning umume'tirof etilgan normalarining ustuvorligi" tan olingan. Shuning uchun xalqaro konventsiyalar va ratifikatsiyalar milliy qonunchilikdan birinchisi qat'iyroq bo'lganda ustun bo'ladi, deb hisoblanadi.

O'zbekistonda tabiatni muhofaza qilish bo'yicha mas'ul oliy ijroiya organi Oliy Majlisga (Parlamentga) bo'ysunuvchi va hisob beruvchi Tabiatni muhofaza qilish davlat qo'mitasi (TMDQ) hisoblanadi. U davlat siyosatini belgilaydi, qonun hujjatlarini qabul qiladi, vazirliklar va idoralarning EHT masalalari bo'yicha faoliyatini muvofiqlashtiradi va boshqaradi. Vazirlar Mahkamasi tabiatni muhofaza qilish davlat siyosatini amalga oshirish, ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish davlat dasturlarini ishlab chiqish va amalga oshirishni muvofiqlashtirish uchun mas'ul ijro etuvchi organ hisoblanadi. Vazirlar Mahkamasi ularning bajarilishini nazorat qiladi va tabiat resurslarini hisobga olish va baholash uchun javobgardir. Hududlarning atrof-muhitni muhofaza qilish bo'yicha majburiyatlari ma'muriyat rahbari (hokimlar) boshchiligidagi xalq deputatlari Kengashlari zimmasiga yuklanadi.

Tabiatni muhofaza qilish tadbirlarini amalga oshirish, nazorat funksiyasi va tabiatni muhofaza qilish bo'yicha javobgarlik bir qator vazirlik va idoralar zimmasiga yuklatilgan. Bu organlarning vazifalariga davlat xizmatining barqaror tizimini ta'minlash, rivojlantirish va ixtisoslashtirilgan dasturlar, strategiyalar va harakatlar rejalarini amalga oshirish va tabiatni barqaror boshqarish. Mintaqaviy boshqarmalar va idoralar, odatda, TMDQning quyi ijro etuvchi organlari hamda viloyat va tuman darajasidagi boshqa mas'ul vazirliklardir.

Hududiy miqyosdagi tashkilotlar respublika darajasidagi tuzilishga ega.

Jamoat yig'ilishlari (mahalla) o'zini o'zi boshqarishning mustaqil mexanizmi bo'lib, umumiy tashabbus va chora-tadbirlarni, shu jumladan ekologiya bilan bog'liq tadbirlarni bevosita qishloqlar, viloyatlar, tumanlar va shaharlarda amalga oshiradi.

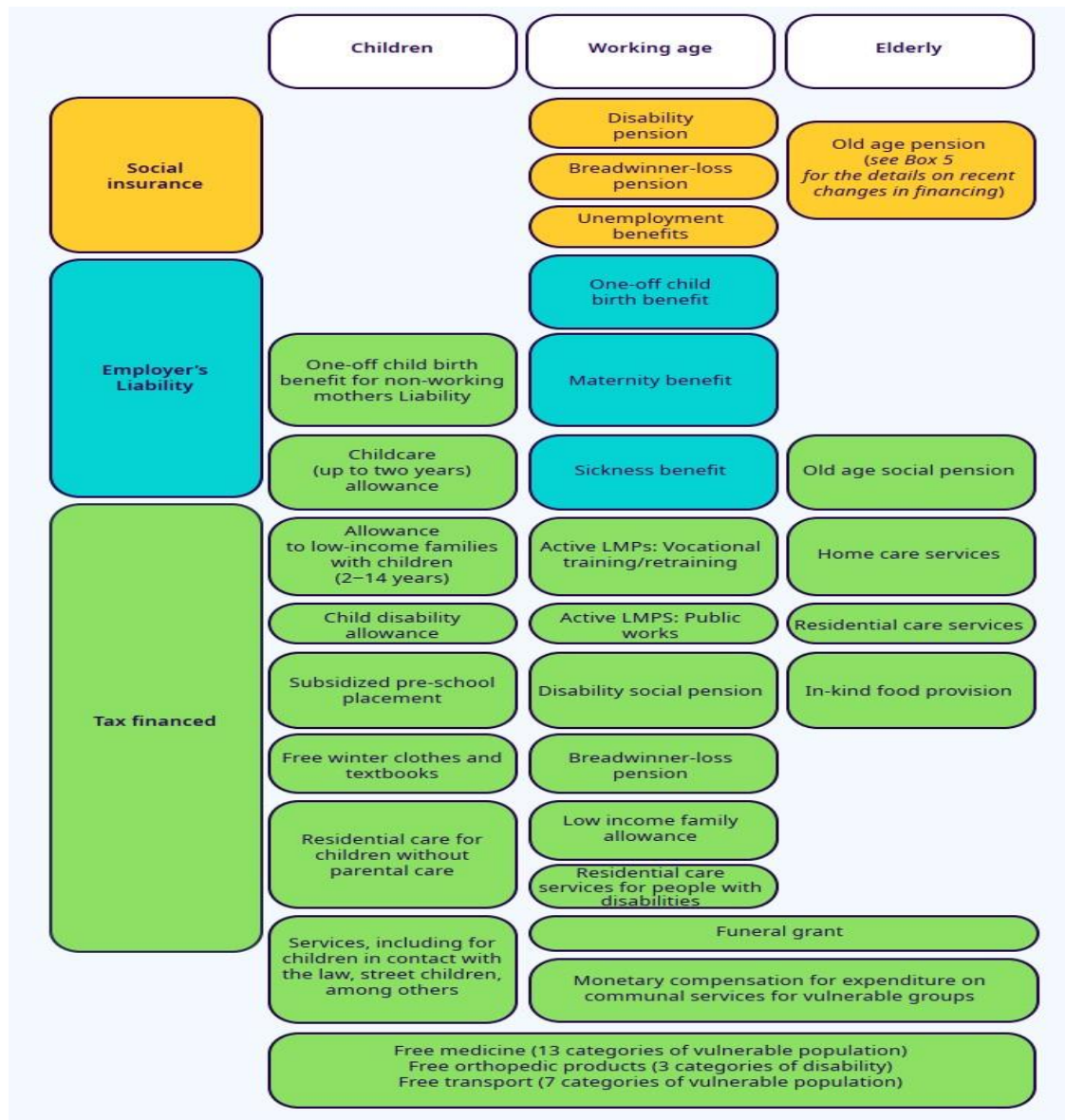
7.3 Ijtimoiy himoya tizimi

Mamlakatning ijtimoiy himoya tizimi asosan Sovet Ittifoqidan meros bo'lib, to'liq bandlik, umumiy bola parvarishi va keksa yoshdagi daromadlarni kafolatlash tamoyillariga qaratilgan. Uning asosiy tarkibiy qismlari - ijtimoiy sug'urta, ijtimoiy yordam, ijtimoiy yordam xizmatlari va mehnat bozoriga aralashuv.

Shaxsiy himoya sxemalari yaxshi vertikal amalga oshirilganligi haqida xabar berilgan, ammo sxemalarning gorizonta integratsiyasi nuqtai nazaridan etishmayapti. Bundan tashqari, bir sxemadan foydalanish boshqasiga muvofiqlikka qanday ta'sir qilishi mumkinligi haqida noaniqlik mavjud. Yana bir asosiy muammo - bu etarli ma'lumot va turli sxemalarga kirish. Buni 2020 yilda aholining yarmi, eng muhimi, eng kam ta'minlangan uy xo'jaliklarining uchdan bir qismigina hech qanday sxemadan foydalanmayotganini ko'rsatadigan statistik ma'lumotlardan dalolat beradi. cheklangan resurslarni ehtiyojga qarab taqsimlash uchun javobgardir.

7-1-rasmda O'zbekiston ijtimoiy himoya tizimining asosiy elementlari va ularni moliyalashtirish ko'rsatilgan. O'zbekistonning ijtimoiy himoya tizimini batafsil baholash uchun Xalqaro mehnat tashkiloti (XMT) tomonidan UNICEF va Jahon banki (XMT, UNICEF, Jahon banki, 2020) bilan hamkorlikda chop etilgan hisobotga qarang.

LRP mavjud ijtimoiy himoya tizimlariga asoslanishi va ulardan foydalanishi muhim ahamiyatga ega. Ushbu loyiha doirasida aniqlangan ijtimoiy himoyaga muhtoj shaxslar mavjud ijtimoiy himoya tizimlaridan yordam so'rashlari hamda qo'shimcha yordam olishlari uchun rag'batlantiriladi. loyihadan.

7-1-rasm. O'zbekiston ijtimoiy himoya tizimi

7.4 Milliy kontekstda yerni boshqarish

O'zbekiston fuqarolari yerga umrbod meros qilib qoldiriladigan egalik huquqidan faqat quyidagi hollarda foydalanishlari mumkin:

- Dehqon xo'jaliklari (yakka tartibdagi yoki oilaviy fermer xo'jaliklari)
- Yakka tartibdagi uy-joy qurish va maishiy foydalanish
- Kollektiv bog'lar va uzumzorlar

Yer uchastkalari yuridik va jismoniy shaxslarga uzluksiz, uzoq muddatli yoki vaqtincha egalik qilish va foydalanishga berilishi mumkin. Bu, odatda, Yer kodeksining 20-moddasi (1998) 4-bandiga ko'ra, qishloq xo'jaligi yoki o'rmon yerlari uchun. Fuqarolar va yuridik shaxslarga er uchastkalari odatda tumanlar, shaharlar, shaharlar hokimlari (hokimlari) tomonidan ijaraga beriladi. Biroq, agar biron bir chet el elementi ishtirok etsa, Yer kodeksining 24-moddasi 4-bandiga muvofiq, O'zbekistonning markaziy hukumati lizing sub'ekti bo'lishi kerak (1998).

Foydalanuvchilar erdan foydalanganlik uchun to'lovni yer solig'i shaklida amalga oshiradilar. Yer kodeksining 24-moddasi (1998-yil) 4-bandiga ko'ra, ijaraga olingan yer uchastkasini to'liq yoki hatto uning bir qismi sifatida ikkinchi ijaraga berishga yo'l qo'yilmaydi. Shuningdek, mazkur qoidada ijaraga olingan yer uchastkalarini sotish va sotib olish, garov sifatida xizmat qilish, hadya qilish va almashtirish mumkin emasligi belgilab qo'yilgan. Sublizingning o'ziga xos shakli - "xo'jalik ichidagi lizing" faqat shirkatdagi (sobiq kolxozlar) ishchi oilalariga ruxsat etiladi.

Xususiy fermer xo'jaliklari uchun er odatda taxminan 30 yilga ijaraga beriladi, lekin kamida 10 yildan ko'pi bilan 50 yilgacha bo'lishi mumkin. Fermer xo'jaliklari davlatning ba'zi aralashuvlariga (masalan, paxta va bug'doy yetishtirish uchun kotirovkalarga) duchor bo'ladi, lekin ko'pincha ular mahalliy hokimiyat (yoki hokimlik) tomonidan boshqariladi. Hokimlik, odatda, ijarachi shartnoma shartlariga (masalan, ekin ekish rejasini) rioya qilmasa, turli qonunbuzarliklar uchun ijara shartnomasini bekor qilishi mumkin.

Loyiha hududi atrofidagi yerlarning ko'p qismi Dehqon usulida tashkil etilgan. Dehqon xo'jaliklari - umrbod meros qilib qoldiriladigan egalik huquqi asosida kichik tomorqa yerlarida faoliyat yurituvchi qishloq xo'jalik ishlab chiqaruvchilari. Dehqon xo'jaliklari ko'p bo'lib, ular qishloq aholisining oziq-ovqat, bandlik, daromad kabi asosiy ehtiyojlarini qondirishi bilan juda muhim hisoblanadi. Dehqon xo'jaliklari asosan sabzavot, meva, go'sht, sut, tuxum va boshqa chorvachilik mahsulotlari yetishtirishga ixtisoslashgan. Dehqonlar ko'pincha shaxsiy dehqonlar uchun - naqd pul yoki ulush shartnomasi asosida ishlaydi (dehqonlar hosilining bir foizini oladi) (Melnikovova, L., & Havrland, B., 2016).

7.5 Kreditorlar standartlari

Ekvator tamoyillarini (EP) imzolagan xalqaro kreditorlar xalqaro talablarga javob beradigan loyihalarni talab qiladilar. standartlar. Loyihani ishlab chiqish va amalga oshirishda O'zbekiston qonunchiligi talablaridan tashqari quyidagi xalqaro yo'riqnomalar, qoidalar va siyosatlar qo'llaniladi va ular majburiy ko'chirishga tegishli bo'lganligi sababli qo'llaniladi:

- IFC ishlash standartlari (IFC, 2012).
- IFC Atrof-muhit, salomatlik va xavfsizlik (EHS) umumiy ko'rsatmalari, shu jumladan chiqindi suv va atrof-muhitdagi suv sifati, chiqindilarni boshqarish va xavfli materiallarni boshqarish, shovqinni boshqarish, mehnat salomatligi va xavfsizligi, shuningdek, qurilish va foydalanishdan chiqarish bo'yicha ko'rsatmalar (IFC, 2007a).
- Elektr energiyasini uzatish va taqsimlash bo'yicha IFC EHS yo'riqnomasi (IFC, 2007b).
- Yevropa tiklanish va taraqqiyot banki (YTTB) Ekologik va ijtimoiy siyosat, shu jumladan ishlash talablari (YETTB, 2019)
- Osiyo Taraqqiyot Bankining (OTB) Himoya siyosati to'g'risidagi bayonoti (OTB, 2009).

IFC ish standartlari, YETTB faoliyatiga qo'yiladigan talablar va Osiyo taraqqiyot bankining integratsiyalashgan himoya choralari tizimiga oid qo'shimcha ma'lumotlar quyida keltirilgan.

7.5.1 Ekvator tamoyillari va IFC ishlash standartlari

Ekvator tamoyillari (EP) butun dunyo bo'ylab barcha sanoat tarmoqlarida umumiy kapital qiymati 10 million AQSH dollari yoki undan ortiq bo'lgan barcha yangi loyihalarni moliyalashtirish uchun qo'llaniladi. Ral loyihalarni moliyalashtirish uchun asos bo'lib, u qayta ko'rib chiqilgan IFC faoliyati bilan ta'minlanadi. Standartlar (PS).

Rallarning loyihaga tatbiq etish darajasi loyiha joylashgan mamlakatning "Belgilangan" yoki "Tayinlanmagan"ligiga bog'liq. Belgilanmagan mamlakatlardagi loyihalar, masalan, O'zbekiston, IFC PS va Atrof-muhit salomatligi va xavfsizligi bo'yicha yo'riqnomalarida belgilangan standartlar va ko'rsatmalarga rioya qilishlari kerak.

Majburiy ko'chirishga tegishli bo'lgan IFC PS quyida batafsil bayon etilgan:

- IFC PS1 - Atrof-muhit va ijtimoiy xavflar va ta'sirlarni baholash va boshqarish.
- IIFC PS5 - Erni sotib olish va majburiy ko'chirish.
- PS5 odatda majburiy ko'chirishni boshqarish uchun global standart hisoblanadi va shuning uchun bu LRP uchun alohida ahamiyatga ega. PS5 quyidagi asosiy tamoyillarni o'z ichiga oladi: kompensatsiyani ta'minlash. PS5 tamoyillarining aksariyati OTB Xavfsizlik siyosati bayonoti bilan baham ko'riladi.

PS 5 ning asosiy qoidalari:

- 1. Loyiha loyihasi jismoniy va/yoki iqtisodiy ko'chirishning oldini olish yoki minimallashtirishning mumkin bo'lgan variantlarini ko'rib chiqadi ekologik, ijtimoiy va moliyaviy xarajatlar va foydalarni muvozanatlash.
- 2. Qayerda Bunday ko'chirishning oldini olish mumkin bo'lmasa, Ishlab chiquvchi ko'chirilgan jamoalar va odamlarga turmush darajasini yoki yashash vositalarini yaxshilash yoki tiklashga yordam berish uchun kompensatsiya va/yoki ko'chirish bo'yicha yordam taklif qiladi.
- 3. The Ishlab chiquvchi ko'chirish jarayonini rejalashtirish, amalga oshirish, monitoring qilish va baholash orqali manfaatdor tomonlarni jalb qilish jarayoni orqali zarar ko'rgan jamoalar va shaxslar bilan bevosita aloqada bo'ladi.
- 4. Ishlab chiquvchi kompensatsiyaga oid muayyan tashvishlarni olish va hal qilish uchun shikoyat mexanizmini o'rnatadi va ko'chirilganlar yoki mezbongar jamoalar a'zolari tomonidan o'z vaqtida ko'tarilgan ko'chirish.
- 5. Qayerda Majburiy ko'chirish muqarrar bo'lsa, Ishlab chiquvchidan RAP (jismoniy ko'chirish holatida) va/yoki Hayotiy faoliyatni tiklash rejasini (iqtisodiy ko'chirish holatida) tayyorlash talab qilinadi. RAP ko'chirish oqibatlarini bartaraf etish bo'yicha kompleks harakatlar rejasini taqdim etishi kerak. U loyiha salbiy ta'sirini yumshatish, barcha yo'qotishlarni qoplash va loyiha tufayli boshqa joyga ko'chiriladigan yoki ko'chiriladiganlarga rivojlanish uchun imtiyozlar berish uchun ko'riladigan protseduralar va tadbirlarni tavsiflashi kerak. Loyihani ishlab chiquvchi ko'chirish jarayoni uchun to'liq javobgar bo'lishi kerak.
- 6. In RAP va/yoki LRPni ishlab chiqishda, Ishlab chiquvchidan tegishli odamlarni aniqlash uchun aholini ro'yxatga olish va ularning aktivlarini aniqlash uchun asos sifatida ularning aktivlarini inventarizatsiya qilish talab qilinadi. Har ikkisi ham tegishli rivojlanish moratoriyiga bog'lanadi.
- 7. Qayerda ta'sirlangan shaxslar boshqa joyga ko'chirilishi talab etilsa, Ishlab chiquvchi qayta joylashtirishning mumkin bo'lgan variantlarini taklif qiladi, shu jumladan tegishli o'rnini bosadigan uy-joy yoki kerak bo'lganda pul kompensatsiyasi.
- 8. O'rnini bosuvchi uy-joy foydalanish huquqini kafolatlash bilan ta'minlanadi. Ijara yoki ijaraga olishning kafolati shart emas bepul egalik huquqi, lekin an'anaviy hokimiyatlar tomonidan taqdim etilgan an'anaviy huquqlarga ham tegishli bo'lishi mumkin, chunki ular ma'lum sharoitlarda egalik huquqining yuqori darajasini ta'minlaydi.
- 9. Aktivlarini yo'qotish yoki aktivlarga kirish huquqiga ega bo'lgan iqtisodiy ko'chirilgan shaxslarga bunday yo'qotishlar to'liq hajmda qoplanadi. almashtirish qiymati, shuningdek, ularning daromad olish imkoniyatlarini, ishlab chiqarish darajasini va turmush darajasini yaxshilash yoki hech bo'lmaganda tiklashga yordam berish. O'zgartirish qiymati aktivni yangi materiallar, shu jumladan mehnat, transport, soliqlar va har qanday/barcha tranzaksiya xarajatlari bilan tiklash xarajatlari sifatida aniqlanadi. Ushbu baholash usulini qo'llashda tuzilmalar va aktivlarning amortizatsiyasini hisobga olmaslik kerak. yashash joyi yerdan bo'lgan ko'chirilganlar uchun yerga asoslangan qayta joylashtirish strategiyalariga ustunlik berish kerak.
- 10. Aholining zaif qatlamlari va guruhlar ehtiyojlariga alohida e'tibor qaratish lozim. Bular uy xo'jaliklarining barcha a'zolari ersiz, qariyalar, surunkali kasallar, yolg'iz boshli uy xo'jaliklari, bolalar, mahalliy guruhlar, etnik ozchiliklar, nogironlar, etimlar yoki boshqa nochor ahvolda bo'lganligi sababli tirikchilik, norasmiy yoki ish haqi iqtisodiyotida qatnasha olmaydigan uy xo'jaliklari. . Xususan, RAP/LRP qo'shimcha maqsadli yordam (masalan, kredit mablag'lari, o'qitish, ish o'rinlari) va ularning daromad olish qobiliyatini, ishlab chiqarish darajasini va turmush darajasini yaxshilash yoki hech bo'lmaganda tiklash uchun imkoniyatlarni taqdim etishi kerak, buning uchun tirikchilik yoki daromad darajasi zaif oilalarga. salbiy ta'sir ko'rsatadi; va kerak bo'lganda, ularning daromad olish qobiliyatini tiklash uchun zarur bo'lgan vaqtni oqilona baholash asosida o'tish davrini qo'llab-quvvatlash;
- 11. Iloji bo'lsa, loyiha iqtisodiy foydalari ko'chirilgan odamlarga mahalliy tarkib mexanizmlari, jumladan, mahalliy kadrlar tayyorlash, ishga olish, mahalliy biznesni rivojlantirish va mahalliy xaridlar siyosati va tartiblari orqali erishilishini ta'minlash.
- 12. Yaylov, baliqchilik, ovchilik, terimchilik va tabiiy resurslarni qazib olishning boshqa shakllari kabi kommunal tabiiy resurslardan foydalanish barqaror tarzda tiklansin.

Yuqoridagi talablar uchun eng muhimi, turli xil yer egaliklariga ega bo'lgan jabrlangan shaxslarni tan olishdir. Jahon banki va IFC Faoliyat standartlariga muvofiq ko'chirilgan shaxslarga (1) o'zlari egallab turgan yoki foydalanayotgan er yoki mulklarga rasmiy qonuniy huquqlarga ega bo'lgan shaxslar kiradi; (2) er yoki mol-mulkka nisbatan rasmiy qonuniy huquqlarga ega bo'lmagan, ammo qonun hujjatlariga muvofiq tan olinadigan yoki tan olinishi mumkin bo'lgan erga da'voga ega bo'lganlar. milliy odat huquqi yoki (3) tan olinadigan yuridik egalik huquqiga ega bo'lmaganlar.

PS 1 rivojlanish bilan bog'liq atrof-muhit va ijtimoiy ta'sirlarni aniqlash uchun baholashning muhimligini belgilaydi, samarali hamjamiyat ishtiroki va loyiha ma'lumotlarini oshkor qilish va loyihadan ta'sirlangan mahalliy jamoalar bilan maslahatlashish va ekologik va ijtimoiy boshqaruv choralari. BuShunday qilib, ESIA tadqiqoti baholashning ushbu bosqichida qo'llaniladigan IFC PS1 talablariga javob berish uchun amalga oshirildi.

Qolgan IFC PS potentsial ekologik va ijtimoiy salbiy omillarning oldini olish va minimallashtirish uchun maqsad va talablarni belgilaydi atrof-muhitga ta'sir qilish va har qanday qoldiq ta'sirlarni qoplash/kompensatsiya qilish. Shuning uchun PS 2 dan 8 gacha baholash jarayonining bir qismi sifatida ko'rib chiqildi va tegishli bo'lsa, quyidagi mavzu bo'limlari doirasida muhokama qilindi. PS7 ushbu hududda mahalliy xalqlar yo'qligi sababli baholashdan tashqariga chiqdi.

7.5.2 OTB talablari

Himoya siyosati bayonoti (SPS) orqali OTB loyiha bilan bog'liq er sotib olish va erdan foydalanishga cheklovlar va ularning mavjud jamoalar va odamlarga salbiy ta'sir ko'rsatish potentsialini tan oladi. Buning asosiy jihatlaridan biri majburiy ko'chirish kafolatlaridir. 2-Xavfsizlik talabining eng muhim jihatlari zaiflik va Hayotiy faoliyatni tiklash choralari o'z ichiga oladi. Ularning asosiy maqsadi yerga egalik qilish, foydalanish huquqi va undan foydalanishda loyiha bilan bog'liq o'zgarishlarning salbiy ta'sirini oldini olish yoki minimallashtirishdir. Shu maqsadda quyidagi maqsadlar nomlanadi:

1. Mumkin bo'lgan joylarda majburiy ko'chirishdan saqlanish.
2. Loyiha va dizayn muqobilarni o'rganish orqali ixtiyoriy ko'chirishni minimallashtirish.
3. Loyihadan oldingi darajaga nisbatan real ko'rinishda barcha ko'chirilgan odamlarning turmush darajasini oshirish yoki hech bo'lmaganda tiklash.
4. Ko'chirilgan kambag'allar va boshqa zaif guruhlarining turmush darajasini oshirish.

Muhimi, OTB ham jismoniy, ham iqtisodiy joy almashishni salbiy ta'sir sifatida tan oladi. Ular erni doimiy yoki vaqtinchalik, to'liq yoki qisman, ixtiyoriy ravishda egallab olish yoki erdan foydalanishni yoki undan foydalanishni majburiy cheklashdan kelib chiqishi mumkin.

Agar ko'chirilganlar yer olishdan bosh tortish huquqiga ega bo'lmasa, ko'chirish majburiy emas deb hisoblanadi. Bu (i) qonuniy ravishda ekspropriatsiya qilish yoki erdan foydalanishni vaqtincha yoki doimiy cheklash va (ii) sotuvchi bilan muzokaralar muvaffaqiyatsizlikka uchragan taqdirda, xaridor ekspropriatsiyaga murojaat qilishi yoki erdan foydalanishga qonuniy cheklovlar qo'yishi mumkin bo'lgan muzokaralar natijasida yuzaga keladi.

OTB quyidagi uch turdagi shaxslarni kompensatsiya olish huquqiga ega deb tan oladi:

5. Qonuniy huquqlarga ega bo'lgan ko'chirilganlar, odatda erga tegishli ravishda ro'yxatdan o'tgan egalik huquqiga ega bo'lganlar tomonidan belgilanadi.
6. Erga hech qanday rasmiy yoki qonuniy huquqi bo'lmagan, ammo da'vosi milliy qonunlarga muvofiq tan olingan ko'chirilgan shaxslar. Bu yerga egalik huquqi tan olingan va boshqa vositalar bilan tartibga solinadigan shtatlarni o'z ichiga oladi.
7. Hech qanday rasmiy qonuniy huquqlarga ega bo'lmagan, ammo yashash joyi ko'rib chiqilayotgan erga bog'liq bo'lgan ko'chirilgan shaxslar.

Asosiy talablar ko'chirilgan odamlar uchun adolatli kompensatsiya, yordam va imtiyozlar, to'liq almashtirish qiymati bo'yicha kompensatsiya; ijtimoiy ta'sirni to'liq baholashni o'tkazish; ko'chirish rejasini tayyorlash; muzokaralar asosida er sotib olishning adolatligini ta'minlash; OTB veb-maydonida ma'lumotlarni oshkor qilish; zarar ko'rgan odamlar va jamoalar bilan maslahatlashish va ishtirok etish; shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmini yaratish; ba'zi hollarda tashqi ekspertlar yoki NNTlar tomonidan xavfsizlik choralari rioya etilishini monitoring qilish va hisobot berish; kutilmagan ta'sirlarni doimiy monitoring qilish va loyihani keyinchalik yangilash; mahalliy aholi uchun alohida e'tibor. ADB SPS 2009 dan LRPga tegishli maxsus talablar quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- Loyihani va yakuniy LARP loyahasini, shu jumladan maslahat jarayoniga oid hujjatlarni loyihani baholashdan oldin o'z vaqtida, qulay joyda, ta'sirlangan shaxslar va boshqa manfaatdor tomonlar uchun tushunarli shakl va tilda oshkor qilish. Yakuniy LARP va uning yangilanishlarini ta'sirlangan shaxslar va boshqa manfaatdor tomonlarga oshkor qilish.
- Jismoniy yoki iqtisodiy ko'chirishdan oldin kompensatsiya to'lash va boshqa qayta joylashtirish huquqlarini taqdim etish. Loyihani amalga oshirish davomida LARPni yaqin nazorat ostida amalga oshirish.

Jismoniy qurilish ishlarining boshlanishi OTB tomonidan ma'qullangan LARPni to'liq amalga oshirish bilan bog'liq va OTB tomonidan tasdiqlangandan so'ng, er sotib olish va ko'chirish ta'siriga ega bo'lgan tegishli loyiha komponentlari/bo'limlari uchun LARPni amalga oshirish bo'yicha Muvofiqlik hisobotlari. Loyihalarni batafsil loyihalash asosida aniqlanadigan ko'chirish ta'siri uchun SFV OTB ma'qullanganidan so'ng yakuniy LARPlarni tayyorlaydi va amalga oshiradi. OTB va SFV tasdiqlangan yakuniy LARPlarni o'z veb-maydonlarida va

SFV ularni AH va jamoalarga oshkor qiladi. dan keyinYakuniy LARP ma'qullanganda, SFV yakuniy LARP asosida AHLarga kompensatsiyalar va nafaqalarni to'laydi. AHLar to'liq kompensatsiyalar va nafaqalarni olgandan so'ng, SFV rasmiylashtirish uchun OTBgga barcha kompensatsiyalar to'langanligi va agar kerak bo'lsa, tegishli AHLarga yordam nafaqalari to'langanligini tasdiqlovchi

LARPni amalga oshirish bo'yicha Muvofiqlik hisobotlarini taqdim etadi. OTB tasdiqlaganidan so'ng, yer olish va ko'chirish ta'sir ko'rsatgan loyiha obyektlarida qurilish ishlari boshlanishi mumkin.

Ko'chirish bo'yicha xavfsizlik choralari monitoringi loyihani amalga oshirish davrida qayta tiklanmaguncha davom ettiriladi, vaqtincha foydalanilayotgan yerlar va yarim yillik monitoring hisobotlari ko'rib chiqish va oshkor qilish uchun OTBga taqdim etiladi. Agar LARPda ko'zda tutilmagan qurilish ishlari davomida kutilmagan ta'sirlar aniqlansa, SFV LARPga qo'shimcha yoki tuzatuvchi harakatlar rejasini (CAP) tayyorlaydi va amalga oshiradi va OTB tasdiqlash uchun LARPga muvofiqlik hisobotlarini taqdim etadi.

7.5.3 Er olish va ko'chirish asoslari (LARF)

OTB, shuningdek, O'zbekistonning quyosh energiyasi PPP dasturining qisman kredit kafolati bo'yicha ushbu loyiha uchun Yer olish va ko'chirish asoslarini (YYKK) ishlab chiqish jarayonining bir qismi bo'ldi. Ushbu loyiha uchun qo'llaniladigan ushbu tizimning asosiy o'ziga xos talablari (standart OTB va kreditor talablaridan tashqari) quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- Barcha ijtimoiy himoyaga muhtoj oilalar uchun eng kam ish haqining 5 oylik reabilitatsiya nafaqasi beriladi.
- O'zbekistonda baholash tartib-qoidalari LARFning 64-83-bo'limlarida ko'rsatilgan va 10-bo'limga kiritilganidek, ushbu LRPga qo'llaniladi.

LARFda ta'kidlanganidek, agar LAR ta'siri yuzaga kelishi mumkin bo'lsa, SFV LRP(lar)ni tayyorlaydi va amalga oshiradi va LRPning bajarilishini tasdiqlovchi LRP muvofiqligi hisobotini (loyiha komponentlari yoki LRP bilan kichik loyihalar uchun) tayyorlaydi, shu jumladan kompensatsiya to'lanadi. barcha AHLarga va tegishli ta'sirlangan uy xo'jaliklariga yordam pullari. LRPs muvofiqlik hisobotini tayyorlash quyidagi tadbirlarni o'z ichiga oladi:

- LRP va ichki monitoring hisobotlarini, yo'qotishlarni baholash tamoyillari, kompensatsiya va to'lov jarayonlari va muddatlarini ko'rib chiqing;
- Zarar ko'rgan uy xo'jaliklarining kamida 25 foizi bilan suhbatlar o'tkazish, ular kompensatsiya olganligini tekshirish va ularning kompensatsiya turlari va miqdoridan qoniqish darajasini baholash;
- AHLarning ularning yo'qotishlari va sotib olingan aktivlarini baholash bo'yicha qanoatlantirilishini, AHLarga kompensatsiyalarni qayta ishlash va yetkazib berish uchun sarflangan vaqtni, LARPda nazarda tutilganidek, zarar ko'rgan uy xo'jaliklari olgan to'liq miqdorni baholash;
- Har qanday aniqlangan nomuvofiqliklar, kamchiliklar yoki yetkazilmagan kompensatsiya holatlari uchun (agar kerak bo'lsa), muammoni hal qilish va LARF va OTB SPS (2009) ga muvofiqligini ta'minlash uchun tuzatish choralari taklif qilish;
- Muvofiqlikni ta'minlash uchun o'rganilgan saboqlarni tavsiya eting va kelajakdagi loyihalar uchun tavsiyalar ishlab chiqing.

Bunday komponentlar uchun qurilish ishlarini boshlash OTB tomonidan LRP amalga oshirilishini ko'rib chiqish va tasdiqlash sharti bo'ladi.

Ushbu LRP LARF tamoyillariga muvofiq ishlab chiqilgan, ammo huquqlar yoki majburiyatlar bo'yicha har qanday nomuvofiqliklar bo'lsa, eng yuqori darajadagi majburiyat yoki eng ehtiyotkor yondashuv qo'llaniladi.

7.5.4 Yevropa tiklanish va taraqqiyot banki talablari

Yevropa Tiklanish va Taraqqiyot Banki (YTTB) ta'sirni yumshatish bo'yicha o'z talablarini e'lon qildi Atrof-muhit va ijtimoiy siyosat (ESP) (2019) va ushbu LRP uchun tegishli 5-qoidaga rioya qilish talabi: Er olish, erdan foydalanishga cheklovlar va majburiy ko'chirish yerlarni sotib olishga ta'sir qiladi.

PR5 da batafsil bayon etilgan ba'zi asosiy talablar quyida umumlashtiriladi:

- Loyiha tufayli iqtisodiy yoki jismoniy ko'chishlar bo'lishini aniqlash uchun avvalroq ekologik va ijtimoiy baholash o'tkazilishi kerak. Loyiha, shuningdek, keyingi bosqichda qo'shimcha er talab qilinadimi yoki yo'qligini ko'rib chiqishi kerak.
- Agar loyiha tufayli ko'chish sodir bo'ladigan bo'lsa, ta'sir ko'lamini va ahamiyatini aniqlash uchun, shuningdek, loyihadan ta'sirlangan shaxslar va manfaatdor tomonlarning fikrlarini inobatga olgan holda, ijtimoiy-iqtisodiy bazani yaratish kerak; mazmunli maslahatlashuvlar orqali.
- Agar loyiha tufayli jismoniy yoki iqtisodiy ko'chish xavfi va ta'siri bo'lsa, mijoz ko'chirishni rejalashtirish hujjatlarini ishlab chiqish uchun jarayonga qayta joylashtirish bo'yicha mutaxassislarni jalb qiladi. Bu loyiha tomonidan ko'chirilgan har bir kishiga ta'sir qilish choralari ko'rish uchun ishlab chiqilishi kerak. YTTB hujjatning mohiyatini ekologik va ijtimoiy baholash jarayoni orqali aniqlaydi. Muqobil variantlar ham ko'chirish hujjatlarida ko'rib chiqilishi kerak va rejaning tafsilotlari Loyihaning hajmi va ta'siriga mutanosib bo'ladi.
- Mumkin bo'lgan hollarda ko'chishning oldini olish (agar sog'likka salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lmasa) yoki buning iloji bo'lmasa, siljishni minimallashtirish.
- Erni sotib olish bo'yicha kelishuvlar, hatto sotuvchining roziligisiz kirish huquqiga ega bo'lsa ham, amalga oshirilishi kerak. Bunga Loyihadan jabrlanganlarga adolatli va tegishli kompensatsiya berish orqali erishish mumkin.
- Zaif guruhlariga, ayniqsa, ijtimoiy-iqtisodiy bazaviy so'rovlar o'tkazish vaqtida, zaiflikni tahlil qilish, manfaatdor tomonlar bilan

maslahatlashuvlar, yordam choralari rejalashtirish, ta'sirni baholash, shuningdek, yumshatish va monitoring qilishda alohida e'tibor berilishi kerak. Ayollarning mazmunli ishtiroki uchun chora-tadbirlar ko'rish kerak va Loyiha yer olish, erdan foydalanishni cheklash va majburiy ko'chirishning erkaklar va ayollarga ta'sirini tushunishga intilishi kerak. Kompensatsiyani to'lash va belgilashda gender masalalari hisobga olinadi. Milliy qonunchilikda ayollarning huquqlari tan olinmasa, ayollarga imkon bo'lsa, yashash xavfsizligini ta'minlash choralari ko'riladi. Maslahatlashuvlar davomida ayollarning fikrlari adolatli ifodalanishi va rejalashtirish va amalga oshirishda hisobga olinishi kerak. Ayollar va erkaklarning kompensatsiya va aktivlarni almashtirish bo'yicha imtiyozlari hujjatlashtirilishi kerak. Bundan tashqari, yuzaga keladigan har qanday imkoniyatlar Loyihadan ta'sirlangan erkaklar va ayollarga teng bo'lishi kerak.

- Loyiha kimga ta'sir qilishi va kim kompensatsiya va yordam olish huquqiga ega ekanligini aniqlash uchun mijoz tomonidan Loyiha hududini ro'yxatga olish o'tkazilishi kerak. Bunday aktivlarni keyingi baholash uchun ta'sir qilingan aktivlarni inventarizatsiya qilish to'ldirilishi kerak. Qonunchilikka yoki aholini ro'yxatga olishning tugash sanasiga asoslanib, loyihaning bir qismi sifatida muvofiqlikni cheklash sanasi ham belgilanishi kerak. Tugash sanasi yaxshi hujjatlashtiriladi va butun loyiha hududida muntazam ravishda taqsimlanadi.
- Ta'sir qilingan aktivlarni baholash to'liq almashtirish qiymatida bo'lishi va malakali baholovchilar tomonidan amalga oshirilishi kerak. O'zgartirish qiymati qanday hisoblanganligi haqidagi tafsilotlar ham hujjatlashtirilishi kerak.
- Ta'sir qilingan shaxslar erga yoki mulkka rasmiy huquqqa ega bo'lgan shaxslar, aholini ro'yxatga olish vaqtida erga rasmiy huquqqa ega bo'lmagan, lekin milliy qonunchilikda tan olingan erga da'voga ega bo'lgan shaxslar yoki mulk huquqiga ega bo'lgan shaxslar sifatida tasniflanishi mumkin. yuridik aktivlar yoki ular foydalanadigan yerga nisbatan tan olinadigan da'vo yo'q.
- Agar yer sotib olish yoki erdan foydalanishni cheklash jarayonining bir qismi sifatida aktivlar yoki boshqa tabiiy resurslar almashtirilmasa, zarar ko'rgan shaxslar uchun kompensatsiya berilishi kerak. Kompensatsiya zarur deb topilgan boshqa yordam bilan birga to'liq almashtirish qiymati bo'lishi kerak. Iqtisodiy ko'chirilgan odamlarga ko'chirishda yordam ko'rsatilishi kerak. Kompensatsiyaning uchta toifasi quyidagilardan iborat: qonuniy yoki boshqa aktivlar uchun naqd yoki naqd pul, huquqiy yordam ko'rsatish.
zarar ko'rgan shaxslar yerga bo'lgan da'volarini tan olishlari, yerdagi har qanday inshootlar yoki inshootlar (masalan, ekinlar va daraxtlar) uchun kompensatsiya olishlari, daromadlarni yo'qotishlari va boshqa tirikchilik manbalari. Ko'chirish yoki erga kirish cheklovlari qo'llanilishidan oldin kompensatsiya berilishi kerak.
- Agar ko'chirilganlarning yashashi yerga asoslangan bo'lsa, mijoz yerga asoslangan kompensatsiyani taklif qiladi. Agar ko'chirilgan shaxslar tomonidan tovon to'lash rad etilsa, mijoz to'liq almashtirish qiymati bo'yicha kompensatsiyani ta'minlash, ko'chirishga yordam berish va turmush sharoitini yaxshilash bo'yicha nizolarni hal qilishda tegishli davlat organlari bilan hamkorlik qilishi kerak.
- Agar loyiha jamoat obyektlarini yo'qotishga hissa qo'shsa, ular loyiha faoliyatidan keyin teng yoki yaxshilangan xizmat darajasiga almashtirilishi kerak.
- Shuningdek, kompensatsiya, boshqa joyga ko'chirish yoki Hayotiy faoliyatni tiklash bilan bog'liq muammolarni hal qilish uchun imkon qadar tezroq, xolis bo'lgan samarali shikoyat mexanizmi bo'lishi kerak.
- Mijoz loyihaning xavf-xatarlari va ta'siri ko'lamini aks ettiruvchi ko'chirish rejasini amalga oshirishi kerak. Reja quyidagilarga oid dolzarb va ishonchli ma'lumotlarni o'z ichiga olishi kerak: Loyiha va ko'chirilgan yoki zarar ko'rgan guruhlariga potentsial ta'sirlar, ko'chirilganlarning har bir toifasi uchun tovon to'lash huquqi, aniqlangan har qanday ta'sir uchun tegishli yumshatish choralari, ko'chirishni samarali amalga oshirish uchun huquqiy chora-tadbirlar, byudjet yumshatish choralarga mutanosib ravishda qayta joylashtirish.
- Ko'chirishni rejalashtirish hujjatlari ekologik va ijtimoiy boshqaruv tizimiga kiritilishi kerak. Qayta joylashtirishni rejalashtirish hujjatlari A toifali loyihalar uchun zarur bo'lgan ESIA bilan birga taqdim etiladi va ETTB tomonidan sezilarli ta'sir ko'rsatadigan ba'zi B toifali loyihalar.
- Hukumat idoralari xususiy mulk bo'lgan loyihadan yer olish va ko'chirish uchun mas'ul bo'lgan hollarda, ular dastlabki bosqichdan boshlab ishtirok etishlari, yer olish jarayonlarida, shuningdek, rejalashtirish va monitoring qilishda faol rol o'ynashlari kerak. Mijoz hukumat va mahalliy qonunchilik o'rtasidagi bo'shliqlarni aniqlashi va bu kamchiliklarni YETTB va tegishli hukumat uchun maqbul bo'lgan tarzda bartaraf etishi kerak.
- Hukumat tomonidan boshqariladigan xususiy sektorning yer olish loyihalari uchun ko'chirish rejasini ishlab chiqilishi kerak. Bunga ko'chirilgan shaxslarning huquqlari tavsifi, PR5 va ushbu huquqlar o'rtasidagi tafovutlarni bartaraf etish bo'yicha harakatlar hamda ko'chirish rejasini amalga oshirishda davlat organi va/yoki mijozning moliyaviy mas'uliyati kiradi.
- Mijoz monitoring tartib-qoidalarini, xususan, yer olish va ko'chirish jarayonini, bunda asosiy manfaatdor tomonlar ishtirok etishini ta'minlashi kerak. Monitoring ta'sir ko'lamiga mutanosib bo'lishi kerak
Loyiha. Mijoz, hatto uchinchi tomonlar ularni to'ldirgan taqdirda ham, YTTB monitoring hisobotlarini taqdim etish uchun javobgardir.

- Agar Loyihaning ta'siri sezilarli bo'lsa, ETTB davriy ravishda tashqi muvofiqlikni tekshirishni yoki er sotib olish va ko'chirish bo'yicha faoliyatning tashqi yakuniy auditini talab qilishi mumkin. Agar ta'sir sezilarli bo'lsa, bu hisobotlar mijoz tomonidan oshkor qilinishi talab qilinishi mumkin (hatto uchinchi shaxslar tomonidan to'ldirilgan bo'lsa ham).
- Jismoniy ko'chirishning oldini olishning iloji bo'lmasa, ko'chirish rejasi kamida PR5 talablarini qamrab olishi kerak. Reja ko'chirish jarayonida monitoring va baholash sohaslarini amalga oshirishi, shuningdek, zaif guruhlar va jinslarning ehtiyojlariga alohida e'tibor qaratishi kerak. Mijoz muqobil sifatida egalik qilish kafolati bilan teng yoki undan yuqori qiymatdagi mulk yoki naqd pulni almashtirish narxini tanlashni taklif qilishi kerak. Har qanday ko'chirish joylari shunga o'xshash yoki yaxshilangan yashash sharoitlarini va xizmatlardan foydalanishni taklif qilishi kerak. Jamiyatlar ta'sir ko'rsatsa, yumshatish choralari ko'rish kerak.
- Agar Loyiha tirikchilik yoki daromadga ta'sir etsa, Loyihani amalga oshirishdan oldin daromadni saqlab qolish yoki yaxshilash choralari ko'rish kerak. Zaif guruhlar va gender jihatlariga alohida e'tibor qaratish lozim. Qo'shilganidan keyin baholashni o'z ichiga olgan chora-tadbirlar rejalashtirilishi kerak. Tugatish tekshiruvi aniqlangandan so'ng, jabrlangan shaxslar yordam olish huquqiga ega deb topilsa, iqtisodiy ko'chirish oqibatlarini yumshatish yopiq harakatlarga aylanishi mumkin.
- Hayotiy faoliyatni tiklash chora-tadbirlari, agar kerak bo'lsa, quyidagilarni o'z ichiga olishi kerak: zarar ko'rgan korxonalar uchun kompensatsiya, tadbirkorlik faoliyatini boshqa joyga ko'chirish xarajatlari uchun kompensatsiya, o'tish davridagi sof daromadni yo'qotish uchun kompensatsiya va mexanizmlarni o'rnatish va boshqa joylarga o'tkazish xarajatlari. Loyihadan jabrlangan, yerga nisbatan qonuniy da'volari bo'lgan shaxslarga teng yoki undan yuqori qiymatda almashtiriladigan er yoki teng yoki yuqori narxda kompensatsiya berilishi kerak. Yerga nisbatan qonuniy da'vosi bo'lmagan loyiha ta'sirlangan shaxslar uchun ular yerdan olingan aktivlar (masalan, ekinlar) uchun to'liq almashtirish qiymati bo'yicha kompensatsiya qilinishi kerak. Jamiyat resurslariga ta'sir etsa, ta'sirlarni minimallashtirish uchun mavjud resurslarni yaxshilash bilan birga naqd yoki naqd kompensatsiya berilishi kerak. Hayotiy faoliyatni tiklash chora-tadbirlari daromad olish qobiliyatini, ishlab chiqarish darajasini va turmush darajasini tiklash yoki yaxshilash uchun yordam choralari ko'rishni ham o'z ichiga olishi mumkin. Iqtisodiy ko'chirilgan shaxslar uchun o'tish davrlarini qo'llab-quvvatlash va mahalliy hamjamiyatlarga Loyihaning tegishli imtiyozlarini taqdim etish uchun chora-tadbirlar ishlab chiqilishi kerak.

7.5.5 Osiyo infratuzilmasi va investitsiya bankiga qo'yiladigan talablar

Osiyo infratuzilma va investitsiya banki (AIIB) Loyihaning qo'shimcha kreditori hisoblanadi. Xalqaro kreditorlar talablariga javob berish uchun Loyiha AIIB Ekologik va ijtimoiy asoslariga mos keladi. Ushbu doirada 2-ekologik va ijtimoiy standart mavjud: yer olish va majburiy ko'chirish. Ushbu standart qo'llaniladi

Loyiha, shuning uchun Masdar quyidagi harakatlarni amalga oshirishi kerak:

- Rejalashtirish - bu mulk va erni o'rganish, ko'chirilgan odamlarni ro'yxatga olish va ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlarni (shu jumladan, xavf-xatarlar, ta'sirlar va gender farqlangan yashash manbalari) baholash orqali Majburiy ko'chirish hajmini aniqlashni o'z ichiga oladi.
- Er sotib olish va ko'chirish rejasi - Bu LRPni tayyorlashni o'z ichiga oladi. LRP ko'chirilgan shaxslarning huquqlari, daromadlari va LR strategiyasi, monitoringi, shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmlari, jadvali, byudjeti va institutsional tuzilmalariga nisbatan aniq bo'lishi kerak. LRPning bir qismi sifatida erni o'rganish va aniq chegara sanalarini belgilash kerak muvofiqlik. Ko'chirilganlarning da'volari yechimga erishish jarayonlari bilan kuzatilishi kerak. Ma'lumotlar yoshi va jinsi bo'yicha ajratilgan holda to'planishi va zaif guruhlar to'g'risidagi ma'lumotlarni o'z ichiga olishi kerak. LRP Loyihaning ijtimoiy ta'siriga oid ESIA xulosalarini to'ldiradi, ammo majburiy ko'chirishga oid texnik ma'lumotlarni o'z ichiga oladi. Agar ko'chirish iqtisodiy bo'lsa, AIIB LRP tayyorlanishini talab qiladi.
- Er sotib olish va ko'chirishni rejalashtirish asoslari - ko'chirish bilan bog'liq faoliyatlar amalga oshirilmaydigan holatlarda to'liq aniqlangan bo'lsa, Majburiy ko'chirish tadbirlari Atrof-muhit va ijtimoiy siyosat (ESS) bosqichma-bosqich yondashuvi ostida amalga oshirilishi kerak. LARPF imkon qadar tezroq tayyorlanishi kerak.
- Proportsionallik - LARPni tayyorlash jismoniy va iqtisodiy ko'chirish doirasi va ko'chirilgan shaxslarning zaifligidan kelib chiqqan holda ko'rib chiqiladigan Loyiha ta'sirining darajasi va darajasi bilan bog'liq bo'lishi kerak.
- Yer agregatorlaridan foydalanish – loyiha erlarini sotib olish yoki ko'chirish jarayonlarini hal qilish uchun mahalliy er agregatoridan (yoki boshqa uchinchi shaxsdan) foydalanadigan mijozlar bankning oldindan roziligini olishlari kerak. Mijoz ESS2 ga rioya qilish uchun javobgarlikni saqlab qoladi va Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmini (GRM) yaratish uchun to'liq javobgarlikni o'z zimmasiga oladi. Agar uchinchi tomon kompensatsiya to'lashi va har qanday tegishli xarajatlarni to'lashi kerak bo'lsa ham, mijoz er uchastkasini olish jarayoni uchun javobgar bo'ladi.
- Maslahatlashuv – Maslahatlashuvlar tirikchilik vositalarini tiklash va er sotib olish bilan bog'liq bo'lishi kerak, ular mazmunli bo'lishi va kerak bo'lganda hamjamiyatlar va nodavlat notijorat tashkilotlari uchun ma'qul bo'lishi kerak. Kelajakdagi LRPni rejalashtirish, amalga oshirish, monitoring qilish va baholashda er olishdan ko'chirilgan deb tasniflangan har qanday shaxslar bilan maslahatlashish kerak.

Ushbu jarayon zaif deb tasniflangan har qanday shaxsni hisobga olishi va barcha manfaatdor tomonlarning ochiq ishtiroki uchun vositalar mavjudligini ta'minlash uchun qo'shimcha choralarni ko'rishi kerak.

- Shikoyatlarni ko'rib chiqish mexanizmi - Shikoyat mexanizmi shaffof va tushunarli jarayon bo'lishi uchun amalga oshirilishi kerak. Genderga xos bo'lgan va GBV bilan bog'liq muammolarga alohida e'tibor qaratish lozim va maxfiylikni ta'minlaydigan tegishli anonim xabar berish kanallarini yo'lga qo'yish kerak. Og'zaki hisobot va yozma protseduralar aralashmasi bo'lishi kerak
- Ijtimoiy qo'llab-quvvatlash - Qayta tiklash jarayonining ta'siri bo'lishi mumkin bo'lgan hollarda, ayniqsa zaif guruhlarda ijtimoiy masalalarni hisobga olish kerak. Bunga loyihada ko'chirish va tovon to'lash to'g'risida qarorlar qabul qilishdan oldin maslahatlashuvlar va jabrlangan aholi bilan qatnashish kabi ijtimoiy tayyorgarlikni amalga oshirish orqali erishish mumkin.
- Tirikchilik vositalarini tiklash – Loyiha loyiha doirasida ko'chirilgan odamlarning turmush sharoitini yaxshilash yoki hech bo'lmaganda tiklash maqsadida foydalanishga topshirilishi kerak. Bu orqali erishish kerak
 - Erga asoslangan qayta joylashtirish strategiyalari yoki erning o'rini almashtirish qiymati uchun pul kompensatsiyasi
 - Teng yoki undan yuqori qiymatdagi aktivlarni almashtirish
 - Qaytarib bo'lmaydigan aktivlar uchun to'liq almashtirish qiymati bo'yicha kompensatsiya
 - Jamiyatdagi resurslardan foydalanishni yaxshilash va loyiha tomonidan kamaytirilganlarga muqobil yashash manbalaridan foydalanish imkoniyatini oshirish uchun mo'ljallangan dasturlar.

Ushbu chora-tadbirlar har qanday loyihaga ta'sir ko'rsatadigan shaxslarga, ularning individual talablariga qarab ajratilishi kerak.

Tranzaksiya xarajatlari kompensatsiyani belgilashga kiritilishi kerak. Loyihaning o'ziga xos uslubiga qarab qo'shimcha xizmatlar uchun imkoniyatlar o'rganilishi kerak.

- Ko'chirish bo'yicha yordam - Bu loyiha tomonidan ko'chirilganlarga ko'rsatilishi kerak, jumladan:
 - Xavfsiz uy-joy va ish bilan ta'minlangan, shuningdek, loyihadan olinadigan har qanday imtiyozlarga ega bo'lgan ko'chirilganlar uchun turar joy kafolati
 - Qo'llab-quvvatlash va rivojlanish yordami (masalan, ish bilan ta'minlash imkoniyatlari)
 - Ijtimoiy xizmatlar, kerak bo'lganda
 - Ayollarga va ijtimoiy himoyaga muhtoj guruhlariga yordam berish uchun maxsus choralar ko'rildi
- Turmush standartlari - Loyiha kambag'al yoki zaif deb tasniflangan ko'chirilgan odamlarning turmush darajasini minimal darajada milliy standartlarga yaxshilash uchun ishlab chiqilishi va amalga oshirilishi kerak, shu jumladan ijtimoiy himoya tizimlariga kirishni ta'minlash, kerak bo'lganda er yoki daromad manbalariga kirish va va etarli uy-joy.
- Kompensatsiya va huquqlar – Majburiy ko'chirish uchun kompensatsiya va huquqlar Loyiha tufayli jismoniy yoki iqtisodiy ko'chirish sodir bo'lishidan oldin to'lanishi kerak. Gender masalalarini ko'rib chiqish kerak. Ayollarning yashash huquqini ta'minlash uchun qoidalar ishlab chiqilishi kerak, hatto milliy qonunchilik buni tan olmasa ham, agar kerak bo'lsa.
- Mulk huquqi yoki qonuniy huquqlariga ega bo'lmagan shaxs - Loyiha bo'yicha ushbu guruhga kiritilgan har bir kishiga ko'chirish bo'yicha yordam yoki yo'qolgan aktivlar uchun tovon to'lash muddati tugash sanalariga muvofiq taqdim etilishi kerak. Ular, shuningdek, er sotib olish va ko'chirish bo'yicha maslahatlashuvlarga kiritilishi kerak. Noqonuniy joylashtirilgan yerlar uchun kompensatsiya berilmasligi kerak.
- Muzokaralar asosida qayta joylashtirish - protseduralaryer olish uchun shaffof va adolatli bo'lishi kerak. Hisob-kitoblar bo'yicha muzokaralarga kirishgan har bir kishi Loyiha amalga oshirilgandan so'ng yaxshilangan daromadni saqlab qolishi yoki olishi kerak.
- Oshkora qilish – Hayotiy faoliyatni tiklash va yer olish hujjatlari loyihasi loyihaning zarar ko'rgan hududidagi maslahat jarayoniga kiritilishi kerak.
- Amalga oshirish, monitoring va nazorat - Majburiy ko'chirish loyihaning bir qismi sifatida e'lon qilinishi kerak va agar u muhim element bo'lsa, qo'shimcha loyiha sifatida ko'rib chiqilishi kerak. Er olish va ko'chirish jarayonini nazorat qilish butun amalga oshirish davomida saqlanishi kerak va tajribali mutaxassislar jarayonning maqsadlariga erishilganligini nazorat qilishlari kerak. Monitoring, shuningdek, loyihaning qo'shimcha ta'siri darajasini aniqlashi kerak,
- Uchinchi shaxslar - Mijoz er olish jarayonining boshida hukumat uchinchi tomon sifatida harakat qiladigan mas'ul tashkilotlar bilan shug'ullanishi va bu jarayonda ularni qo'llab-quvvatlashi kutilmoqda. Mijoz mahalliy va hukumat qonunchiligining bo'shliq tahlilini o'tkazishi va AIBning yer sotib olish bo'yicha siyosatini qondirish uchun kamchiliklarni bartaraf etishi kerak. Yer sotib olish va mijozning ko'chirish hujjatlari, agar kerak bo'lsa, uchinchi tomon hujjatlarini to'ldirish uchun ishlab chiqilishi kerak.

7.5.6 Yevropa investitsiya banki (EIB) talablari

Yevropa investitsiya banki (EIB) ham Loyihaning asosiy kreditori hisoblanadi. EIB bu kabi Loyihaga, jumladan, Ekologik va Ijtimoiy Standartlarining bir qismiga maxsus talablarga ega. Bunga 6-standart – Majburiy qayta joylashtirish kiradi. Quyidagi bo'limda Masdar loyihaga qo'llanilishi mumkin bo'lgan talablarni umumlashtiradi:

- Masdar jismoniy va/yoki iqtisodiy ko'chirishning oldini olish va/yoki minimallashtirish maqsadida loyihaning mumkin bo'lgan muqobil variantlari, dizaynlari va/yoki joylashuvini ko'rib chiqishini ta'minlashi kutilmoqda.
- Masdar ko'chirishni oldini olish yoki minimallashtirish uchun bufer zonasi hajmini yoki yo'l huquqlarini cheklashi kerak
- Ko'chirilgan yoki PAP sifatida tasniflash uchun quyidagi mezonlar qo'llaniladi:
 - Milliy qonunlarga muvofiq er yoki mulkka rasmiy qonuniy huquqlarga ega bo'lgan shaxslar
 - Er va/yoki mulklarga rasmiy qonuniy huquqlarga ega bo'lmagan, lekin milliy qonunlar bo'yicha tan olingan yoki tan olinadigan er yoki mulkka da'volari bo'lgan shaxslar
 - Erni va (yoki) mulkni egallab olgan/foydalanayotgan, lekin qonuniy huquqlarga ega bo'lmagan yoki ularga da'vo qilmaydigan shaxslar
- Masdar jismoniy yoki iqtisodiy ko'chirilishi mumkin bo'lgan hamda kompensatsiya va/yoki yordam olish huquqiga ega bo'lgan PAlarni aniqlash uchun ijtimoiy-iqtisodiy aholini ro'yxatga olish va dastlabki so'rov o'tkazishi kerak.
- Aholini ro'yxatga olish PAPlarning umumiy aholisini qamrab olishi va barcha yo'qotishlar inventarizatsiyasini o'z ichiga olishi kerak. Ijtimoiy-iqtisodiy bazaviy so'rov LQQning joriy ijtimoiy-iqtisodiy profilini, zaiflikni baholashni va maxsus choralar ko'rish zarurligini o'z ichiga olishi kerak. Ma'lumotlar jinsi va Loyihaga tegishli boshqa parametrlar bo'yicha ajratilishi kerak.
- Shuningdek, muvofiqlik uchun to'xtash sanasi bo'lishi kerak, u yaxshi hujjatlashtirilgan va Loyiha hududi bo'ylab tarqatilishi kerak. Ushbu chegara milliy qonunlarda ko'rsatilgan muddat yoki ko'chirishni rejalashtirish hujjatlarida ko'rsatilgan muddat uchun yoki aholini ro'yxatga olish yoki inventarizatsiya qilingan kundan boshlab oqilona vaqt oralig'ida amal qiladi. Loyiha hududiga cheklov sanasidan keyin kirib kelganlar Masdar tomonidan tovon puli talab qilinmaydi.
- Masdar barcha PEHga natura shaklida yoki to'liq almashtirish qiymati bo'yicha pul kompensatsiyasini tanlashni taklif qilishi kerak.
- Jismoniy ko'chirishda, muqobil uy-joyda, yangi turar-joyning qiymati avvalgisiga nisbatan teng bo'lishi yoki yaxshilanishi kerak. Masdar PAlar xavfsizligini ta'minlash uchun zarur bo'lgan joylarda chora ko'rishni ta'minlashi kerak egalik. Pul kompensatsiyasi, agar taklif qilingan bo'lsa, barcha ta'sirlangan aktivlarning bahosini aks ettirishi kerak.
- Iqtisodiy ko'chirishga kelsak, o'rnini bosadigan er teng yoki yuqori sifatli bo'lishi va iloji boricha dastlabki joyga yaqin joylashgan bo'lishi kerak. Jamiyat resurslariga ta'sir qilganda, madaniy jihatlarni hisobga olgan holda ekvivalent resurslar mavjudligini ta'minlash uchun choralar ko'rish kerak. Agar buning iloji bo'lmasa, Masdar EIBni asoslab berishi va yo'qolgan resurslarga kirish yo'qolishining o'rnini qoplashga yordam berishi kerak. Ta'sir qilingan aktivlar uchun pul kompensatsiyasini baholash to'liq almashtirish qiymatida bo'lishi kerak. Kimning yashashi yoki daromadiga salbiy ta'sir ko'rsatgan bo'lsa, unga manzilli yordam ko'rsatilishi va minimal darajada Hayotiy faoliyatni tiklash uchun o'tish davrida yordam ko'rsatilishi kerak.
- Masdar, shuningdek, zaif shaxslar yoki guruhlariga alohida e'tibor berib, ko'chirilgan PAPlarga ko'chirishda yordam ko'rsatishi kerak. O'zgartirish er yoki pul kompensatsiyasi haqiqiy ko'chirish amalga oshirilishidan oldin berilishi kerak.
- Ko'chirish joylari taqdim etilsa, Masdar joylarni tanlash bo'yicha PAP bilan maslahatlashishi va iloji bo'lsa, tanlov taklif qilishi kerak. Ko'chirish joylari EIB standarti 6 Majburiy ko'chirishda ko'rsatilgan mezonlarga javob berishi kerak. Ushbu standartning bir qismi sifatida maslahat va oshkor qilish uchun to'liq talab SEPda tasvirlangan.
- Masdar EIB standarti 2- Manfaatdor tomonlarning ishtiroki bilan mos keladigan shikoyat mexanizmini joriy qilishi kerak. Bu jarayon huquqlar, ma'lumotlarga kirish, kompensatsiya yoki boshqa joyga ko'chirish bilan bog'liq muammolarni hal qilishi kerak.
- Majburiy ko'chirishga kelsak, EIB bunga toqat qilmaydi. Ko'chirish alohida holatlarda inson huquqlari bo'yicha xalqaro hujjatlar va milliy qonunchilik qoidalariga to'liq rioya qilgan holda amalga oshirilishi mumkin. EIB ko'chirishdan oldin xabardor qilinishi va EIB Ekologik va ijtimoiy standartlarning 6-standartida ko'rsatilgan shartlar bajarilganligi to'g'risida hujjatlashtirilgan bayonot bilan birga bo'lishi kerak.
- Maslahatlashuv, rejalashtirish va amalga oshirish jarayonida jinslar va zaif guruhlariga alohida e'tibor qaratish lozim. Mahalliy xalqlarga nisbatan ta'sirlardan qochish va minimallashtirishga ustuvor ahamiyat berish kerak.

- Majburiy ko'chirish bilan bog'liq loyihalar uchun rejalashtirish hujjatlari tayyorlanishi kerak, ular ta'sir darajasi va darajasini, jismoniy va iqtisodiy ko'chirilishini va ta'sirlangan shaxslarning zaifligini qamrab oladi. Bu 6-standartga muvofiq qayta joylashtirishni rejalashtirish hujjatlarini o'z ichiga olishi kerak, jumladan:
 - Loyihaning aniq dizayni, izi va tegishli ta'siri aniqlanmagan yoki alohida komponentlar hali ishlab chiqilishi kerak bo'lgan loyihalar uchun ko'chirish sxemasi. Ushbu hujjat doimiy ravishda yangilanib turishi kerak Loyiha davom etmoqda.
 - Muhim jismoniy ko'chishlarga olib keladigan loyihalar uchun ko'chirish rejasini tayyorlash kerak.
 - Iqtisodiy ko'chishga olib keladigan loyihalar uchun Hayotiy faoliyatni tiklash rejasi (LRP) tayyorlanishi kerak. LRPni yaxshilash yoki hech bo'lmaganda PEHning yashash sharoitlarini tiklash uchun ishlab chiqilishi kerak.
- Agar uchinchi shaxslar ko'chirishni tayyorlash va amalga oshirish uchun mas'ul bo'lsa, Loyiha hali ham 6-standart talablariga javob berishi kerak.
- Monitoring va baholashga kelsak, Masdar ko'chirish ko'lamini va xavflarni aks ettiruvchi monitoring tizimini yaratishi kerak. Monitoring hisobotlari EIBga taqdim etilishi kerak, shu jumladan shikoyatlar va ularni bartaraf etish mexanizmlari to'g'risidagi ma'lumotlar. Ko'chirish bo'yicha barcha tadbirlar tugallangandan so'ng, Masdar EIBga audit hisobotini taqdim etishi va kerak bo'lganda qo'shimcha harakatlarni amalga oshirishi kerak. Ko'chirishning salbiy oqibatlari bartaraf etilganda, ko'chirish tugallangan hisoblanadi.

Ko'chirish asoslari talablari, shuningdek, Ko'chirish rejasi va Hayotiy faoliyatni tiklash rejasi talablari haqida batafsil ma'lumotni EIB standarti 6 - Majburiy ko'chirish, 1a va 1b-ilovalarda topish mumkin.

7.6 Milliy va xalqaro talablar orasidagi farqni tahlil qilish

7-2-jadval. O'zbekiston milliy qonunchiligi va loyihaning Kreditorlari Standartlarini (OTB, YETTB va XMK) taqqoslash.

Mavzu	Qayta joylashtirish bilan bog'liq qarz beruvchi standartlari	Milliy qonunchilikka muvofiq talablar	Aniqlangan farqlar va farqlarni bartaraf etish choralari
Qo'llash doirasi	Erga kirish yoki boshqa resurslardan foydalanishni cheklash, shu jumladan dengiz va suv resurslari, yog'och va o'rmon bo'lmagan o'rmon mahsulotlari, chuchuk suvlar, dorivor o'simliklar, ovchilik va yig'ish joylari, yaylovlar va ekin maydonlari kabi kommunal mulk va tabiiy resurslardan foydalanishni cheklashni o'z ichiga olgan yer bilan bog'liq operatsiyalar. , Kreditor standartlariga bo'ysunadi. Bunday cheklashlar jismoniy ko'chish (ko'chirish, er yoki boshpana yo'qotish) va/yoki iqtisodiy ko'chish (erni, mulkni yo'qotish yoki erdan foydalanishni cheklash, mulk va tabiiy resurslarni daromad manbalari yoki boshqa yashash vositalarini yo'qotishga olib kelishi mumkin), qisman, doimiy yoki vaqtinchalik bo'lishi mumkin va kreditorlar standartlariga muvofiq yumshatilgan bo'lishi kerak.	Huquqiy va siyosiy baza O'zbekistonda yer olish va kompensatsiya siyosatiga oid milliy qonunlar va qonun hujjatlarini o'z ichiga oladi: (i) Yer kodeksi (30.04.1998); (ii) Vazirlar Mahkamasining 16.11.2019 yildagi "Jismoniy va yuridik shaxslarning mulkiy huquqlarining kafolatlarini ta'minlash hamda yer uchastkalarini olib qo'yish va zararni qoplash tartibini takomillashtirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi 911-son qarori; (iii) Vazirlar Mahkamasining 25.05.2011 yildagi "Shaharsozlik faoliyatini amalga oshirish uchun yer uchastkalari berish tartibini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 146-son qarori. <i>va boshqa bo'lmagan qishloq xo'jaligi maqsadlari</i> ; (iv) Fuqarolik kodeksi (1996 yil 29 avgust) (v) O'zbekiston Respublikasining "Qishloq xo'jaligiga mo'ljallanmagan yer uchastkalarini xususiylashtirish to'g'risida"gi Qonuni. (vi) O'zbekiston Hukumatining "Xalqaro moliya institutlari va xorijiy davlat moliya tashkilotlari tomonidan moliyalashtiriladigan loyihalarni tayyorlash va amalga oshirish samaradorligini oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori. (vii) O'zbekistonning "Xususiy mulkni himoya qilish va mulk huquqining kafolatlari to'g'risida"gi qonuni (viii) O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 16.07.2018 yildagi "Xalqaro moliya institutlari va xorijiy davlat moliya tashkilotlari ishtirokida kadrlar tayyorlash va loyihalarni amalga oshirish samaradorligini oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 3857-son qarori; (ix) O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 01.08.2018 yildagi "Kardinal chora-tadbirlar to'g'risida"gi 5495-son Farmoni <i>takomillashtirish investitsion muhit the respublika O'zbekiston</i> ". (x) O'zbekiston Hukumatining "Tasdiqlash to'g'risida"gi qarori mablag'larini jamg'arish va ulardan foydalanish tartibi	Huquqiy va siyosiy asos yer sotib olish va "erdan foydalanuvchilarga, ijarachilarga va yer egalarga" majburiy ko'chirish qoidalarini o'z ichiga oladi, biroq qonunchilik va siyosat asoslari davlat erlarini kompensatsiya bilan bog'liq to'lovlar uchun istisno qiladi. LRPda loyihadan ta'sirlangan yerdagi har qanday ekinlar va infratuzilma uchun kompensatsiya to'lanadi. Yer davlat mulki bo'lib, ma'lum maydonlar uchun ijaraga beriladi. O'zbekiston Respublikasi qonunlari va OTBning 2009 yildagi Himoya siyosati to'g'risidagi bayonoti (SPS) o'rtasidagi tafovutlarni (i) Prezidentning "Xalqaro moliya institutlari ishtirokida loyihalarni ishlab chiqish va amalga oshirish samaradorligini oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 3857-son qarori orqali bartaraf etish mumkin. (XMT) va xorijiy Davlat tashkilotlari (XMT)" va (ii) Prezidentning "O'zbekiston Respublikasida investitsiya muhitini tubdan yaxshilash chora-tadbirlari to'g'risida"gi 5495-son Farmoni xalqaro moliya institutlari (XMI) tomonidan moliyalashtiriladigan loyihalarni ularning talablariga muvofiq tayyorlash va amalga oshirishni ham talab qiladi. mazmunli maslahatlashuvlar olib borilishi natijasida barcha bo'shliqlar kamaydi. OTB SPS (2009) talablari va milliy qonunlar o'rtasidagi tafovutlar O'zbekistonda ilgari OTB ko'magida amalga oshirilgan loyihalarda o'zaro kelishilgan.

		<p>Davlat ehtiyojlari uchun yerlarni olish munosabati bilan jismoniy va yuridik shaxslarga yetkazilgan zararni qoplash uchun markazlashtirilgan zaxiralar</p> <p>(xi) "Jismoniy va yuridik shaxslarning murojaatlari to'g'risida"gi qonun</p> <p>(xii) Vazirlar Mahkamasining "Elektr ta'minoti obyektlarini muhofaza qilish qoidalarini tasdiqlash to'g'risida"gi qarori.</p> <p>(xiii) u Milliy qurilish standartlari va qoidalari № KMK 2.10.08-97. "0,4 – 750 kV elektr tarmoqlarini qurish uchun yer ajratish me'yorlari"</p> <p>(Xiv) O'RB 781 - Ijtimoiy ehtiyojlar uchun erlarni kompensatsiya to'lash bilan olib qo'yish tartibi to'g'risida</p>	
Muqobil loyiha dizaynlari	<p>Jismoniy va/yoki iqtisodiy ko'chish (ayniqsa, ijtimoiy yoki iqtisodiy jihatdan zaif bo'lganlar uchun) kabi ta'sirlarning oldini olish yoki minimallashtirish uchun mijozlar tomonidan muqobil loyiha dizaynlari ko'rib chiqilishi kerak. Mijoz, agar u milliy qonunchilik talablariga va Kreditorlar standartlarida belgilangan qoidalarga muvofiq bo'lmasa va majburiy ko'chirishning asosiy tamoyillariga mos keladigan tarzda amalga oshirilmasa, majburiy ko'chirishga murojaat qilmasligi kerak. jarayon.</p>	Bu milliy qonunchilikka muvofiq talab emas.	Loyiha hududi ichida va uning atrofidagi ijtimoiy ta'sirlarni iloji boricha oldini olish yoki minimallashtirish va ijobiy ijtimoiy ta'sirlarni kuchaytirish.
Ko'chirilganlar uchun kompensatsiya va imtiyozlar	<p>Mijoz ko'chirilgan jamoalar va shaxslarga to'liq almashtirish qiymati bo'yicha aktivlarning yo'qolishi uchun kompensatsiya va boshqa yordamni taklif qilishi kerak.</p>	<p>Bino va inshootlarni baholash ularning bozor qiymati, shuningdek, tegishli tranzaksiya xarajatlari bilan belgilanadi. Erdan qutqarilgan har qanday materiallar ishlab chiqaruvchining mulki bo'ladi, ammo er egasi har qanday qutqarilgan materiallarni o'z xohishiga ko'ra sotib olishi mumkin.</p> <p>Qishloq va o'rmon xo'jaligi ishlab chiqarishidagi yo'qotishlarni baholash kadastr uchun mas'ul davlat organi bo'lgan "Davlatgeodeskadastr"ga bo'ysunuvchi, o'zini o'zi moliyalashtirgan Yer tuzish va ko'chmas mulk kadastr davlat korxonalari tomonidan amalga oshiriladi. Milliy qonunchilikda, shuningdek, agar mulkdorlarning huquqlarida biron bir o'zgarish yuz bersa, kompensatsiya jarayoni tugallanishi kerak va bu har qanday mumkin bo'lgan shikoyatlarni o'z ichiga oladi.</p>	<p>Kompensatsiyani tan olishda milliy va qonunchilik o'rtasida potentsial farq mavjud, chunki milliy qonunchilik bozor qiymatiga ishora qiladi, bu to'liq almashtirish qiymatini aks ettirmaydi.</p> <p>Masdar tranzaksiya xarajatlari, hisoblangan foizlar, o'tish va tiklash xarajatlari va boshqa tegishli to'lovlar kabi elementlarga qo'shimcha ravishda bozor qiymatini o'z ichiga olgan to'liq almashtirish qiymati asosida har qanday hosil yoki infratuzilmaning yo'qolishi uchun kompensatsiya beradi.</p>
	Agar yashash joyi yerga asoslangan bo'lsa, mijoz yerga asoslangan kompensatsiya taklif qiladi.	Yer kodeksining 41-moddasi (4-bandi) (30-modd).	Qarz beruvchi standartlari ham, davlat tomonidan ham erni naqd pul bilan to'lashdan ko'ra naqd pul kompensatsiyasiga nisbatan mos keladi.

Ko'chirish bilan bog'liq kompensatsiy a muddati		1998 yil aprel) ijarachilarga ekvivalent er uchastkasini taklif qilishni (naturaviy er to'lovi) va yo'qotilgan foyda va boshqa yo'qotishlarni qoplashni talab qiladi.	Erga tegishli bo'lmagan variantlar bir xil sifatli erni almashtirish imkoniyati bo'lmaganda yoki sotib olish imkoni bo'lmaganda yoki ko'chirilganlar naqd pul kompensatsiyasini talab qilish to'g'risida asosli qaror qabul qilganda zarur bo'lishi mumkin.
	Mijoz kompensatsiya to'lovlarini amalga oshirgandan so'ng tegishli er uchastkasiga va tegishli aktivlarga egalik qiladi.	Milliy qonunchilikka ko'ra, kompensatsiya to'lashdan oldin er uchastkasini egallab olish mumkin emas.	Qonunchilik yerni ko'chirish to'lovlarining xronologiyasi bo'yicha mos keladi. Masdar har qanday er sotib olishdan oldin yer uchun kompensatsiya to'lovlari amalga oshirilishini ta'minlaydi.
	Mijoz ko'chirilgan jamoalar va shaxslarga Loyihadan tegishli rivojlanish imtiyozlarini olish imkoniyatini beradi.	Milliy qonunchilikka ko'ra, uy-joy ishlab chiqaruvchining ko'chirilgan jamoalar va shaxslarga Loyihadan foyda olish imkoniyatini taqdim etish majburiyati yo'q.	Milliy qonunchilikda rivojlanish uchun imtiyozlar berish talabi yo'q. Biroq, mahalliy hamjamiyat manfaatlarini ta'minlash eng yaxshi amaliyotdir. Buni amalga oshirish uchun Masdar Quyosh fermasi qurilishi va foydalanish bosqichida bandlik imtiyozlarini taklif qiladi rivojlanish. Masdar qurilish bosqichida hamjamiyatni rivojlantirish rejasini ishlab chiqadi.
Zaif guruhlar	Aholining zaif guruhlar uchun, ayniqsa, ijtimoiy-iqtisodiy bazaviy so'rovlar vaqtida, zaifliklarni tahlil qilish, manfaatdor tomonlar bilan maslahatlashishlar, yordam choralarini rejalashtirish, ta'sirni baholash, shuningdek, ta'sirni yumshatish va monitoring qilishda alohida e'tibor beriladi. Yetkazib berish va tashkil etish kompensatsiya gender masalalarini hisobga oladi.	Mamlakat qonunchiligida tegishli talab yo'q, biroq Vazirlar Mahkamasining ikkita qarori bilan ehtiyojmand oilalar va ijtimoiy nafaqalarni ko'rib chiqish hamda nogironlarni ijtimoiy qo'llab-quvvatlash va turmush sharoitini yaxshilash chora-tadbirlari bilan bog'liq bir qator qonun hujjatlari Hukumat tomonidan ko'rib chiqilmoqda. nogironlarni ijtimoiy himoya qilish. Shunday qilib, aholining ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlarini qo'llab-quvvatlash hukumat tomonidan markaziy va mahalliy darajada muntazam ravishda amalga oshiriladi va loyihani amalga oshirish bilan bog'liq qo'shimcha to'lovlarni talab qilmaydi.	Huquqiy siyosat va asos zaif va jiddiy AHLar (i) qo'shimcha pul mablag'lari bilan ta'minlanishini talab qiladi, (ii) davlat yordam dasturida ro'yxatdan o'tgan va (iii) loyiha bilan bog'liq bandlik ustuvorligi. Vazirlar Mahkamasining 3857-son qarori. Hech qanday AH kuchli ta'sirga duchor bo'lmaydi. Kreditorlar standartlariga muvofiq, Loyiha ayollar va erkaklarning kompensatsiya va aktivlarni almashtirish bo'yicha imtiyozlarini hisobga oladi va hujjatlashtirilishi kerak. Loyihadan kelib chiqadigan har qanday imkoniyatlar Loyiha ta'siri ostida bo'lgan erkaklar va ayollar uchun teng bo'lishi kerak.
Jamiat ishtiroki	Manfaatdor tomonlarning ishtiroki mijozga zarar ko'rgan jamoalar bilan muloqot qilish imkonini beradi. Bu ma'lumotni o'z ichiga olishi kerak qayta joylashtirish variantlari, muqobillari va tanlovlari haqida.	Milliy qonunchilikka ko'ra, ma'lumotni jamoatchilikka yoki PAPlarga oshkor qilish majburiyati yo'q.	Huquqiy siyosat va asos milliy qonunchilikka mos kelmaydi, bu esa maslahatni talab qilmaydi. Biroq, Kreditorlar standartlari jamiatning keng manfaatlarini ta'minlaydigan va tashvishlarni bildiradigan standartlarni o'z ichiga oladi. Manfaatdor tomonlarni jalb qilish amalga oshirildi va bo'ladi

	Ayollarning mazmunli ishtiroki uchun chora-tadbirlar ko'rish kerak va mijoz er olish, erdan foydalanishni cheklash va majburiy ko'chirishning erkaklar va ayollarga ta'sirini tushunishga harakat qilishi kerak.		Loyihani amalga oshirishdan oldin, amalga oshirish jarayonida va undan keyin davom etish. Bu lizing oluvchilar, boshqa fermerlar, chorvadorlar, zarar ko'rgan jamoa a'zolari va hukumat vakillari kabi bir qator zarar ko'rgan tomonlar bilan bo'ladi. Maslahatlashuvlar davomida ayollarning fikrlari adolatli ifodalanishi va rejalashtirish va amalga oshirishda hisobga olinishi kerak. ning o'ziga xos tafsilotlari majburiyatlarni 4-bobda topish mumkin.
	Mijoz rejalashtirish, amalga oshirish, monitoring va baholash jarayonida tegishli ma'lumotlarni oshkor qiladi kompensatsiya to'lovlari, Hayotiy faoliyatni tiklash faoliyati va ko'chirish faoliyati.	Erni sotib olish va amalga oshirish jarayonida sub-ijaraga huquqiy va taklif qilinayotgan o'zgartirishlar to'g'risidagi ma'lumotlar LHKlarga yetkaziladi. Milliy qonunchilikka ko'ra, ma'lumot berish, kompensatsiyani kuzatish yoki Hayotiy faoliyatni tiklash bo'yicha muqobil vazifalarni bajarish talabi yo'q.	Milliy qonunchilik Qarz beruvchi standartlaridan farq qiladi, chunki faqat amalga oshirish jarayonida qonuniy er olish to'g'risidagi ma'lumotni ATQga almashtirish talabi mavjud. Biroq, manfaatdor tomonlar o'rtasida yaxshi hamkorlikni saqlab qolish eng yaxshi xalqaro amaliyotdir. Loyihadan ta'sirlangan yoki potentsial ta'sir ko'rsatadigan manfaatdor tomonlar bilan muntazam uchrashuvlar davom etishi kerak. Ushbu jarayon haqida batafsil ma'lumotni 4-bobda topishingiz mumkin bu LRP.
Shikoyat mexanizmi	Mijoz shikoyat qilish mexanizmini yaratadi va amalga oshiradi.	Shikoyatlarni jarayon davomida istalgan vaqtda yuborish mumkin. Har qanday shikoyatlarni tekshirish va nazorat qilish uchun hokimliklar yoki boshqa davlat vakillari orqali yuborish mumkin. Istalgan vaqtda PAP (yoki shikoyati bo'lgan boshqa tomon) sud qarori uchun sudga murojaat qilishi mumkin. Shikoyatlarni ko'rib chiqish tartibi Jismoniy va yuridik shaxslarning murojaatlari to'g'risidagi 2014 yil 3 dekabrda O'RQ-378-son (10.03.2020 y.) Qonun bilan tartibga solinadi. Shikoyat masalani mohiyati bo'yicha hal etishi shart bo'lgan davlat organiga kelib tushgan kundan e'tiboran o'n besh kun ichida ko'rib chiqiladi. Qo'shimcha o'rganish va (yoki) tekshirish zarur bo'lganda qo'shimcha hujjatlarni so'rash bir oygacha	Qarz beruvchi standartlari ham, milliy qonunchilik ham loyihadan ta'sirlangan shaxslarga bir nechta mexanizmlar orqali shikoyatlarini bildirish imkonini beradi. Masdar allaqachon hamjamiyat a'zolari va boshqa har qanday PAPlar uchun osonlik bilan foydalanish mumkin bo'lgan shikoyat mexanizmini ishlab chiqqan. Jarayonning to'liq tafsilotlarini 6-bo'limda topishingiz mumkin. Masdar shikoyatlar bo'yicha qayta ishlangan har qanday ma'lumotdan ijtimoiy faoliyatini doimiy ravishda yaxshilash maqsadida har qanday so'rovlarni hal qilish va yopish uchun foydalanish majburiyatini oladi. Masdar loyiha yozuvlari va so'rovnomalari yangilanib turishini ta'minlaydi va shikoyat qilish uchun sudga murojaat qilmoqchi bo'lgan guruhlar yoki shaxslarga tegishli hujjatlarni taqdim etadi.

Ko'chirish va Hayotiy faoliyatni tiklashni rejalashtirish va amalga oshirish	Mijoz ko'chirilgan deb tasniflanganlarni aniqlash va ko'chirilgan shaxs tovon to'lash va/yoki yashash vositalarini tiklashda yordam olish huquqiga ega yoki yo'qligini aniqlash uchun miqdoriy va sifat usullari kombinatsiyasidan foydalangan holda tegishli ijtimoiy-iqtisodiy dastlabki ma'lumotlarni to'plash uchun aholini ro'yxatga olish o'tkazadi. Yig'ilgan ma'lumotlar orqali loyiha zarar ko'rgan jamoalar va ma'lumotlar taqsimoti bilan odamlarning ijtimoiy va iqtisodiy profilini o'rnatadi; ta'sir ko'rsatadigan tirikchilik manbalarini va ularning umumiy hayot uchun ahamiyatini aniqlash zararlangan odamlar; zararlangan hududlarda yerga egalik qilish rejimlarini aniqlash	Milliy qonunchilik aholini ro'yxatga olish so'rovini o'tkazishni talab qilmaydi, biroq sub-ijara shartnomalarini olish jarayonida LQT ro'yxati tuziladi, biroq ma'lumotlarda ularning ijtimoiy-iqtisodiy holati ko'rsatilmaydi.	Ijtimoiy-iqtisodiy so'rovlar milliy qonunchilikka muvofiq talab qilinmaydi. PAPlarning shaxsi to'g'risidagi ma'lumotlar Sub-lizing shartnomalarida saqlanadi. LARF va kreditorlar standartlari barcha zarar ko'rgan uy xo'jaliklarining ijtimoiy-iqtisodiy ro'yxatini ishlab chiqishni talab qiladi. Masdar loyiha hududidan sub-lizing shartnomalari bo'lgan fermerlar haqidagi ma'lumotlarni to'pladi. Fermer va chorvadorlar uchun aloqa ma'lumotlarini olish uchun so'rovlar ham to'plangan. Ijtimoiy-iqtisodiy bazani yaratish uchun, shuningdek, LRPni ishlab chiqarishga tayyorgarlik ko'rishda ma'lumotlar to'plangan - bu har qanday muvofiq PAPlarni tekshirish uchundir. kompensatsiya va Hayotiy faoliyatni tiklash uchun yordam.
--	--	---	---

	maydon; yer olish va ko'chirish jarayoniga ta'sir qilishi mumkin bo'lgan har qanday gender muammolarni aniqlash; va zaiflikning tegishli omillarini aniqlash.		Yakuniy LRPni oshkor qilishda kompensatsiya va yordam olish huquqiga ega deb hisoblangan fermer va chorvadorlarning shaxsi tegishli tuman vakillari bilan tekshiriladi.
Iqtisodiy bo'lmagan er uchastkalari	Iqtisodiy bo'lmagan er uchastkalari (ko'pincha etim er deb ataladi) butun er uchastkasi bilan birga olinishi kerak.	Milliy qonunchilik er egasi yoki ijarachiga erning qolgan maydoni (ularning fikricha) iqtisodiy bo'lmagan taqdirda tanlanishi mumkin bo'lgan muqobil er uchastkasini so'rash imkoniyatini beradi.	Naqd pul kompensatsiyasi milliy qonunchilik asosida amalga oshiriladi. Loyiha ta'siriga ko'ra, loyiha asosida iqtisodiy bo'lmagan er uchastkalari yaratilishi kutilmaydi.
Monitoring va baholash	Mijoz LRPning bajarilishini nazorat qilish va baholash uchun tartib-qoidalarini belgilaydi. Monitoring jarayonida PAP bilan maslahatlashiladi.	Milliy qonunchilik loyiha amalga oshirilgandan keyin monitoringni talab qilmaydi.	Garchi bu milliy qonunchilikning talabi bo'lmasa-da, samarali monitoring va baholashni yo'lga qo'yish eng yaxshi amaliyot hisoblanadi. Kelgusi monitoring va baholash tadbirlari davomida ATQ bilan maslahatlashiladi. Bu haqda batafsil ma'lumot 12.5.1-b'limda keltirilgan
Muvofiqlik uchun chegara sanasini belgilash	Mijoz quyidagi shartlarga ega bo'lish muddatini belgilaydi: (i) amaldagi qonunchilikda ko'rsatilganidek; yoki (ii) aholini ro'yxatga olish yoki inventarizatsiya tugash sanasidan (qaysi biri oxirgi bo'lsa) foydalanish. Mijoz zarar ko'rgan shaxslarni tugatish sanasi haqida xabar berishi kerak. I Belgilangan muddatdan keyin yer bilan bog'liq har qanday yaxshilanishlar kompensatsiya olish huquqiga ega bo'lmaydi. To'xtash sanasi haqidagi ma'lumotlar hujjatlashtiriladi va butun jarayon davomida ATQga yetkaziladi.	Milliy qonunchilikda cheklov sanasini qabul qilish alohida qayd etilmagan. Biroq, amalda bu sotib olinadigan aktivlar bo'yicha o'tkazilgan baholash so'rovlarini yakunlash bilan ifodalanadi.	Milliy qonunchilikka muvofiq loyiha doirasida o'tkazilgan baholash so'rovlari yakuniy sana bilan bir xil asosda tuzilgan. Loyihamning joriy loyihasidan foydalanib, mavjud er sharoitlarini aniqlash uchun loyiha infratuzilmasining har bir ma'lum joyida (FV maydoni va OTL) yer tadqiqotlari o'tkazildi. Bu joylarda hech qanday jismoniy aktivlar aniqlanmagan. Loyiha hududidagi lizing oluvchilarga loyiha infratuzilmasining joylashuvi, shuningdek, tugatish sanasining maqsadi haqida ma'lumot berildi. Lizing oluvchilardan minnatdorchilik varaqasini imzolash so'ralgan.
Tugatish auditi	Ishlash standartiga muvofiq qayta joylashtirishga salbiy ta'sir ko'rsatilsa, LRPni amalga oshirish tugallanadi. Bu LRP auditini o'tkazish talabi bo'lishi mumkin.	Milliy qonunchilikka ko'ra, ko'chirishni rejalashtirish hujjatlarini tayyorlash yoki yakuniy audit o'tkazish talab etilmaydi.	Garchi milliy qonunchilikka muvofiq yakuniy tekshiruvlar talab qilinmasa-da, Masdar amalga oshirish jarayonida LRP tomonidan belgilangan har qanday harakatlarga erishish uchun komissiya tekshiruv tugallanishini ta'minlaydi. Mustaqil maslahatchi amalga oshiradi Masdar tomonidan topshirilgan audit.
Ko'chirilganlar toifalari	Qarz beruvchi standartlariga ko'ra, kimdir o'zi egallab turgan yoki foydalanayotgan er yoki mulkka qonuniy huquqlarga ega bo'lsa yoki er yoki mulkka rasmiy qonuniy huquqlariga ega bo'lmagan, ammo yerga nisbatan tan olinadigan da'voga ega bo'lgan shaxs ko'chirilgan shaxs sifatida tasniflanishi mumkin. milliy qonunlarga.	Ko'chirilgan shaxs milliy qonunchilikka muvofiq o'zi egallab turgan yoki foydalanayotgan mulkka qonuniy huquqlarga ega bo'lgan shaxs sifatida tasniflanishi mumkin.	Milliy qonunchilikka ko'ra, erga rasmiy huquqi bo'lmagan har qanday shaxs ko'chirilgan shaxs sifatida tasniflanmaydi. Masdar har qanday norasmiy ko'chmanchilarni, shu jumladan loyiha hududida ijaraga olingan fermerlar va chorvadorlarni, shuningdek, kengroq mahalliy aholini tan oladi. jamiyat. Ushbu guruhlarining barchasi kompensatsiya olish huquqiga ega

			loyiha ta'sirida bo'lgan o'z aktivlari yoki ularning turmush tarziga ta'sir ko'rsatsa, yashash vositalarini tiklash
Yer ijarachilari va aktsiyadorlar	Erdan ijarachi yoki aktsiyador sifatida foydalanadigan har bir kishi faqat zarar ko'rgan mulk shaklida kompensatsiya olish huquqiga ega. Ushbu turdagi ATQLarga loyiha tomonidan olib qo'yilgan yerning o'zi uchun kompensatsiya berilmaydi. LRPning bir qismi sifatida ijarachilar va aktsiyadorlarga boshqa joylarda yashashni davom ettirishga imkon beradigan choralar ko'rish kerak.	Milliy qonunchilikda loyiha ta'siri ostida bo'lgan er uchastkalari aktsiyadorlari yoki ijarachilari uchun Hayotiy faoliyatni tiklash bo'yicha biron bir chora-tadbirlar ko'rish talabi yo'q.	Milliy qonunchilik er ijarachilari va aktsiyadorlarning huquqlarini tan oladi, garchi Hayotiy faoliyatni tiklash choralari ko'rishni talab qilmasa ham. Loyiha hududida faol barcha lizing oluvchilar, chorvadorlar va fermer xo'jaliklari ishchilariga kompensatsiya va/yoki Hayotiy faoliyatni tiklash choralari ko'riladi (cho'ponlar norasmiy ko'chmanchilar sifatida tasniflanadi, shuning uchun ular faqat yashash vositalarini tiklash choralari ko'rish huquqiga ega). Loyiha hududida aktsiyadorlar mavjud emas.
Iqtisodiy siljish	Faqat iqtisodiy o'zgarishlarga olib keladigan loyihalarga kelsak, mijoz kompensatsiya qilinadigan vositalarni taqdim etishini kutish va bu LRP, shuningdek, boshqa yordam choralari orqali amalga oshiriladi. Har qanday yordam yoki kompensatsiya chora-tadbirlari to'g'risida ma'lumot berish usuli ham shaffof, ham PAPlar uchun tushunarli bo'lishi kerak.	Milliy qonunchilikka ko'ra, ko'chirishni rejalashtirish hujjatlarini tayyorlash talab etilmaydi.	Garchi bu milliy qonunchilikda talab bo'lmasa-da, Masdar loyiha natijasida har qanday iqtisodiy o'zgarishlarga nisbatan LRPni muvaffaqiyatli va adolatli amalga oshirishga intiladi. Hududdan foydalanayotgan ijarachilar, chorvadorlar, shuningdek, jamiyatning turli a'zolari ushbu Qonunning 7-bobida ko'rsatilganidek, tovon puli va/yoki Hayotiy faoliyatni tiklash choralari ega bo'ladilar. LRP.
	Qarz beruvchi standartlariga asosan, ko'chirilgan shaxslar (milliy qonunchilikka binoan o'zlari foydalanadigan yoki egallab turgan yerga qonuniy huquqlarga ega bo'lganlar yoki milliy qonunchilikka binoan erdan foydalanish bo'yicha tan olinadigan da'voga ega bo'lgan norasmiy ko'chmanchilar) teng yoki undan ko'p mol-mulk olish yo'li bilan tovon to'lanadi. ular yo'qotgan mulk/erning to'liq narxini qoplaydigan qiymat yoki pul kompensatsiyasi. Milliy qonunchilikka binoan yerga bo'lgan da'volarini tan olmagan har qanday norasmiy ko'chmanchilarga ekinlar va irrigatsiya infratuzilmasi kabi yerni yaxshilagan aktivlari uchun kompensatsiya to'lanadi. Bevosita yerning yaxshilanishiga olib kelgan har qanday aktivlar uchun kompensatsiya hisoblab chiqiladi va ularga yetkaziladi bu yo'qolgan har qanday aktivning o'rnini to'liq almashtirishiga ishonch hosil qiling.	Milliy qonunchilik o'zlari egallab turgan yoki foydalanayotgan er yoki mulkka rasmiy qonuniy huquqlarga ega bo'lgan ko'chirilgan shaxslarni tan oladi.	Milliy qonunchilikka muvofiq yerga hech qanday qonuniy da'vosiz hech kimga kompensatsiya to'lash shart emas, biroq Masdar ko'chirilgan shaxsni tasniflash nuqtai nazaridan Kreditorlar standartlari asosida loyihadan jabrlangan har qanday shaxs yoki guruhlariga kompensatsiya to'lash eng yaxshi amaliyot ekanini tan oladi. . Masdar har qanday ko'chirilgan shaxsga tegishli ravishda kompensatsiya berilishini yoki ushbu LRPning 7-bobida muhokama qilinganidek, yashash huquqini tiklash bilan ta'minlanishini ta'minlaydi.

Masdar iqtisodiy jihatdan ko'chirilganlar qatoriga kiritilgan va loyiha faoliyati natijasida daromadlari yoki turmush tarziga jiddiy ta'sir ko'rsatgan shaxslarga quyosh fermasi loyihasi amalga oshirilgandan so'ng daromad, ishlab chiqarish va turmush darajasini yaxshilash yoki tiklash imkoniyatlari taqdim etilishini ta'minlaydi.

Milliy qonunchilik Hayotiy faoliyatni tiklash choralarini ko'rishni talab qilmaydi.

Garchi bu milliy qonunchilikda talab bo'lmasa-da, Masdar iqtisodiy jihatdan ko'chirilgan har qanday shaxsga (qarz beruvchi standartlari bo'yicha tasniflangan) daromad olish, ishlab chiqarish va minimal darajada hayot darajasiga ega bo'lish imkoniyatini beradi. loyiha, lekin yaxshilangan standartda ham bo'lishi mumkin.

Masdar tomonidan har qanday PAPga beriladigan har qanday yordam o'tish davrida beriladi, bu esa daromad salohiyati, ishlab chiqarish darajasi va turmush darajasi bo'yicha loyihadan oldingi boshlang'ich darajaga qadar Hayotiy faoliyatni tiklash chora-tadbirlarini amalga oshirish uchun zarur bo'lgan vaqtni oqilona aks ettiradi.

Bu milliy qonunchilikka muvofiq talab emas.

Milliy qonunchilikka muvofiq talab qilinmaydi.

Qurilish jarayonida yo'qolgan erlarning juda past foizi tufayli ijarachilar va chorvadorlarga o'tish davrida yordam ko'rsatishning hojati yo'q.

8. Muvofiqlik, huquqlar, yordam va imtiyozlar

Muvaffaqiyatli tomonlar (jismoniy shaxslar, shaxslar, shaxslar guruhlar, oilalar, muassasalar yoki boshqa yuridik shaxslarni qamrab oladigan) erining vaqtincha yoki doimiy yo'qolishi yoki er uchastkasida loyiha bilan bevosita bog'liq bo'lgan obodonlashtirish uchun kompensatsiya yoki Hayotiy faoliyatni tiklash to'g'risida da'vo qilishlari mumkin. .

Muvaffaqiyatli tomonlarga ijtimoiy-iqtisodiy aholini ro'yxatga olish va mulkni o'rganish vaqtida mulkka egalik, birgalikda mulk, ijara, ijarachilar yoki boshqa cheklangan manfaatlarga ega bo'lgan har qanday shaxslar shaklida aniq bo'lgan erga rasmiy manfaatdor bo'lgan barcha shaxslar kiradi.

Sheroboddagi loyiha hududida, yagona rasmiy er huquqlari ijarachilarga va ularning uy xo'jaliklariga tegishli bo'lsa-da, 9-bo'limda ko'rsatilganidek, ikkinchisiga ta'siri ahamiyatsiz deb hisoblanadi.

Muvaffaqiyatli tomonlar yanada ta'sirlangan shaxslarga - qonuniy maqomidan qat'i nazar, imtiyozga ega bo'lgan yoki erdan foydalanadigan yoki ushbu erdagi obodonlashtirilgan shaxslarga kengaytirilishi mumkin. Ta'sir etuvchi tomonlar atamasi yanada kengroq bo'lib, quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- 1. Rasmiy yoki milliy qonunchilikka muvofiq er va mulklarga bo'lgan qonuniy huquqlar.
- 2. Odatiy milliy qonunchilikda tan olingan yerlar va mulklarga bo'lgan huquqlar.
- 3. Yo'q lizing oluvchi tomonidan tan olinadigan qonuniy huquq yoki er yoki mulkka bo'lgan milliy qonunchilikka binoan da'vo, ammo so'rov vaqtida erni muntazam ravishda egallab yoki undan foydalanishni e'tiborsiz qoldirmaydi/toqat qiladi.

Ushbu LRP ta'sirlangan shaxslarning ta'rifini milliy qonunchilikka va eng yaxshi xalqaro amaliyot. Ta'riflar turlicha bo'lsa, eng yuqori yoki eng qamrab oluvchi ta'rif qabul qilinadi. Ramka yerga bo'lgan manfaatlarni va erdagi har qanday yaxshilanishlarni o'z ichiga oladi. Muvofiqlik da belgilangan 8-1-jadval quyida.

8-1-jadval. Muvofiqlik doirasi

Yo'qotish turi	Muvofiq shaxslar	Tavsif
Erga mutlaq huquqlar	Ijarachi	Erga mutlaq huquqlarga ega bo'lgan shaxs, oila yoki jamoaviy shaxs
	Ijarachi	Ijaraga oluvchi tomonidan erining bir qismini alohida yoki lizing oluvchi bilan birgalikda faol dehqonchilik qilgan yoki foydalanayotgan ijarachilar tan olingan, lekin yerga nisbatan hech qanday da'vosi yo'q.
	De-fakto yo'lovchi yoki foydalanuvchi	Erdan hech qanday xavfsiz egalik huquqisiz foydalanadigan, lekin Lizing oluvchi tomonidan e'tiborga olinmaydigan/toqat qiladigan har qanday shaxs, oila yoki jamoaviy shaxs.
Tuzilmalar va boshqa asosiy vositalar	Aktiv-egasi	Har qanday inshootga yoki boshqa asosiy vositalarga, ularning egalik qilish maqomidan qat'i nazar, nizosiz egalik qiluvchi shaxs, oila yoki jamoa xo'jaligi.
Ekinlar va daraxtlar	Ekin egasi	Yerda bir yillik va ko'p yillik ekinlar va/yoki daraxtlarni parvarish qiladigan shaxs, oila yoki jamoa xo'jaligi, shu yerdagi egalik turidan qat'i nazar.
	Klaster fermerlari	Ijaraga oluvchilar nomidan bir yillik va ko'p yillik ekinlar va/yoki daraxtlarni parvarish qiladigan va ularning maoshi bog'liq bo'lgan kelishilgan ishlab chiqarish kvotasiga ega bo'lgan shaxs, oila yoki jamoa xo'jaligi.
Biznes	Biznes egalari (klaster fermalari egalari)	Loyiha bo'yicha sotib olinadigan er uchastkasida ishlayotgan tovarlar, xizmat ko'rsatish korxonalari.
	Xodimlar (ya'ni fermerlar) ya'ni	Ijaraga oluvchiga kunlik ish haqi evaziga (hosildorlik va hosildorlikdan qat'iy nazar) fermer xo'jaligini yurituvchi yoki boshqa mehnat manbasini ta'minlovchi shaxs, oila yoki jamoaviy shaxs.

Jamoa tuzilmalari	Ta'sirlangan hamjamiyat	Jamiyatning umumiy manfaati uchun foydalaniladigan har qanday tuzilma, infratuzilma yoki harakatsiz jihozlarning egasi yoki homiysi bo'lgan har qanday jamoa.
Kommunal yer	Ta'sirlangan hamjamiyat	Ularning umumiy manfaati uchun foydalaniladigan har qanday jamoa umumiy erlarining mulkdorlari yoki vasiylari bo'lgan har qanday jamoa.

8.1 Muvofiqlik istisnolari

Madar 2022-yil 9-dekabrda moratoriy ("kesish sanasi") e'lon qildi, bu vaqt bo'yicha muvofiqlik chegaralarini belgilaydi. Kesish sanasining ma'nosi aktivlarni o'rganish davomida har bir lizing oluvchiga yetkazildi. Kesish sanasidan keyin aktivlar yoki ekinlarni yaratgan tomonlar ushbu ekinlar yoki aktivlar uchun kompensatsiya olish huquqiga ega emaslar. Ishlab chiquvchining shikoyat qilish mexanizmi bahsli muvofiqlikni tekshirish va qaror qabul qilish uchun ishlaydi.

8.2 Huquqlar doirasi

Dastlabki huquqlar asosi (8-2-jadval8-2) yo'qoladigan mol-mulk turidan kelib chiqib, tegishli shaxslarga ko'chirish bo'yicha tovon yoki natura shaklida ko'rsatiladigan yordam turlarini belgilaydi. Ushbu tuzilma, shuningdek, tegishli shaxslarga nafaqalar berish yoki yashash vositalarini tiklash dasturlariga kirish shartlarini belgilaydi. Mumkin bo'lgan taqdirda, Ishlab chiquvchi va loyihadan ta'sirlangan shaxslarga eng mos kompensatsiya shaklini tanlash imkonini beradigan bir qator variantlar taqdim etiladi.

Qarz beruvchining talablariga muvofiq, LRPni tasdiqlash bo'yicha seminar davomida manfaatdor tomonlar bilan maslahatlashuvdan so'ng Huquqlar doirasi o'zgarishi mumkin va shuning uchun qo'shimcha tuzilma dastlabki ko'rib chiqilishi va o'zgarishi mumkin.

Huquqlar doirasi LARF tamoyillariga muvofiq ishlab chiqilgan, ammo huquqlar bo'yicha har qanday nomuvofiqliklar bo'lsa, eng yuqori darajadagi majburiyat yoki eng ehtiyotkor yondashuv qo'llaniladi.

8-2-jadval. Huquqlar doirasi

Nr	Aktivning yo'qolishi/ Ta'sir tavsifi	Muvofiq shaxs yoki guruh	Huquq	Qo'llanilishi	Muvofiq uy xo'jaliklari soni	Jabrlangan odamlar soni (uy xo'jaliklarida)
Qishloq xo'jaligi						
1	Ijaraga olishning bir qismi sifatida ekin maydonlariga kirishning mutlaq huquqlarini yo'qotish	Ekin maydonlarining egalari yoki ijarachilari yoki rasmiy nomga ega shaxslar	<p>1-VARIANT: Uzilish yuz bergan oylar soniga ko'paytirilgan yoki, agar u doimiy bo'lsa, to'rt yilga ko'paytirilgan oxirgi uch yil ichida yerdan olingan o'rta oylilik daromadga asoslangan pul kompensatsiyasi.</p> <p><i>Izoh: 1-variant foydasiga juda zaif ijarachilar uchun yo'l qo'yilmasligi kerak bo'lgan variant (agar umumiy yerga egalikning 5% yoki undan ortig'i yo'qotilgan bo'lsa).</i></p> <p>2-VARIANT: Uy xo'jaligidan xuddi shu yoki yaxshilangan yaqinlikda teng yoki yaxshilangan mahsuldorlik salohiyatiga ega uchastkaga almashtirishni ta'minlash. Agar taqdim etilgan yer o'z egasini majburiy ko'chirish xavfiga duchor qilmasa, ijara turlari doirasida kafolatlangan ko'chmas mulk egaligi olinishi mumkin. Agar o'rin bosuvchi uchastka natural shaklda taqdim etilsa, kafolatlangan egalikni ta'minlash bilan bog'liq avans ma'muriy xarajatlar Quruvchi tashkilot tomonidan qoplanadi (masalan, qonun tomonidan o'rganish uchun belgilangan xarajatlar, ijara asosidagi egalikda ijara to'lovlari yoki ma'muriy xarajatlar).</p> <p><i>Eslatma: Ushbu variant loyiha tomonidan doimiy asosda yerining 10% yoki undan ko'pi begonalashtirilgan yoki yerning 10% yoki undan ko'pi loyihani amalga oshirish natijasida norentabel bo'lgan faqat ijara olingan uchastkalar uchun imkonli. Agar ijarachi juda zaif bo'lsa, ushbu chegara 5% gacha va undan ko'proqqa pasaytiriladi</i></p>	Faol	<p>Solar PV hududida 36 ta uy xo'jaligi va 2 ta korxona va 2 ta uy xo'jaligi OTL ostida rasmiy mulk huquqiga ega.</p> <p>Quyosh PV maydoni ichida yerlari bo'lgan ijarachilarga ega 2 ta uy xo'jaligi. Ular o'z yerlarining 10% yoki undan ko'prog'ini doimiy ravishda yo'qotmoqda.</p> <p>Yerning 5% dan ko'prog'ini doimiy ravishda yo'qotadigan zaif rasmiy mulk egalari yo'q.</p>	OTL bo'ylab 156 ta'sirlangan odam va Quyosh PV hududida 11 ta'sirlangan odam (rasmiy nomga ega)
2	Yerni tayyorlash yoki yaxshilashni yo'qotish	Fermerlar (rasmiy yoki norasmiy kirish huquqiga ega)	<p>1-VARIANT: Tekshirish paytida mavjud bo'lgan erni tayyorlash (shu jumladan sug'orish, elektr energiyasi bilan ta'minlash, tozalash yoki shudgorlash) uchun almashtirish qiymati bo'yicha pul kompensatsiyasi yoki davlat stavkasi yoki qaysi biri yuqoriroq bo'lsa, erni almashtirish huquqi berilgandan keyin to'lanadi (agar mavjud bo'lsa).), shuning uchun kompensatsiya erni tayyorlash uchun mo'ljallangan maqsadda ishlatilishi mumkin.</p> <p><i>Eslatma: O'ta zaif uy xo'jaliklari uchun 2-variant foydasiga (agar yo'qotilgan yerlar umumiy yer egaliklarining 5% yoki undan ortiq bo'lsa) qo'llanilishi mumkin bo'lgan variant.</i></p> <p>2-VARIANT: Quruvchi ekvivalent unumdorlikka ega bo'lgan o'rinni bosuvchi yer uchastkasini tayyorlashni tashkil qiladi.</p> <p>VA</p> <p>1. Yerni tayyorlash uchun almashtirish qiymatining 10% ekvivalentidagi buzilish uchun nafaqa.</p>	Faol	<p>37 ta uy xo'jaligi va 2 ta korxona OTL bo'ylab ijara olingan bo'lib, ular OTL ta'siriga uchragan yerni tayyorlash uchun kompensatsiya olish huquqiga ega.</p> <p>Quyosh PV hududida yo'q</p>	OTL bo'ylab 157 kishi zarar ko'rgan. Quyosh PV hududida yo'q.

3	Ekinlarni yo'qotish	Ekinlar egasi	<p>1-VARIANT:(1) davlat tomonidan belgilangan ekin stavkasi yoki (2) o'rnini bosuvchi qiymat bo'yicha kompensatsiya, moratoriy vaqtida mavjud bo'lgan, yig'ib olish imkoni bo'lmagan ekinlar uchun qaysi biri yuqoriroq bo'lsa, rejalashtirilgan olib tashlashdan oldin istalgan vaqtda to'lanadi. aytilgan ekinlar. Yo'qotilgan fasllar soniga ko'paytiriladi</p> <p>Ushbu parametr faqat loyiha jadvali va/yoki ko'rib chiqilayotgan o'simlikning hayot aylanishi tufayli hosilni yig'ish mumkin bo'lmagan holatlar uchun ruxsat etiladi.</p> <p><i>Eslatma: Qashshoqlik chegarasidan past bo'lgan yoki moliyaviy qiyinchilikka duchor bo'lgan muhim zaif oilalar uchun oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash uchun kompensatsiya bo'lib-bo'lib to'lanishi mumkin.</i></p> <p>2-VARIANT:Moratoriy vaqtida mavjud bo'lgan, lekin (1) hukumat tomonidan belgilangan hosil darajasida yoki (2) o'rnini bosuvchi qiymat bo'yicha kelgusi mavsumlar uchun kompensatsiyani ta'minlagan ekinlar uchun joriy hosilni yig'ib olishga ruxsat bering, mavjud ekinlar uchun qaysi biri yuqoriroq bo'lsa. so'rov vaqtida.</p> <p>VA</p> <p>1.A Buzilish uchun nafaqa ko'rsatilgan ekinlarning o'rnini bosuvchi qiymatining 10% ga teng.</p>	Faol	<p>37 ta uy xo'jaligi va 2 ta korxona OTL bo'ylab zararga olish huquqiga ega</p> <p>OTL ta'sirida yo'qolgan ekinlar uchun kompensatsiya.</p> <p>Quyosh PV hududida yo'q, chunki loyiha norasmiy fermerlar ekinlaridan qochadi.</p>	<p>OTL bo'ylab 157 kishi zarar ko'rgan.</p> <p>Quyosh PV hududida yo'q.</p>
4	Vaqtinchalik foydalanish doirasida qishloq xo'jalik ekinlarini yetishtirish yoki yig'ish qobiliyatini loyiha jadvali munosabati bilan vaqtincha yo'qotish	Fermerlar (rasmiy yoki norasmiy kirish huquqiga ega)	<p>1-VARIANT:(1) davlat tomonidan belgilangan stavka yoki (2) almashtirish qiymati, qaysi biri yuqoriroq bo'lishidan qat'i nazar, va yig'im-terimdan bashorat qilingan yillik umumiy foyda, hosildorlikni qayta tiklash uchun zarur bo'lgan fasllar soniga ko'paytiriladi. o'rim-yig'im vaqti. Ushbu parametr faqat loyiha jadvali va/yoki ekinlarning hayot aylanishi tufayli hosilni yig'ish mumkin bo'lmagan hollarda ruxsat etiladi.</p> <p>2-VARIANT:Ko'chirishga o'tish davrida dehqon xo'jaliklarining yo'qotilgan hosiliga teng bo'lgan o'tish davri oziq-ovqat paketlarini taqdim eting. Ushbu parametr faqat loyiha jadvali va/yoki ekinlarning hayot aylanishi tufayli hosilni yig'ish mumkin bo'lmagan holatlar uchun ruxsat etiladi.</p> <p><i>Eslatma: Variant faqat yerning 10% yoki undan ko'pi foydalanish uchun vaqtinchalik yo'qolgan ijara egalari uchun mavjud</i></p> <p>VA</p> <p>Buzilish uchun nafaqa ko'rsatilgan ekinlarning o'rnini bosuvchi qiymatining 10% ga teng.</p>	Faol	<p>Dehqonchilik qobiliyatini vaqtincha yo'qotganlik uchun kompensatsiya olish huquqiga ega bo'lgan OTL bo'ylab 37 ta uy xo'jaligi.</p>	<p>OTL bo'ylab 157 kishi zarar ko'rgan.</p> <p>Quyosh PV hududida yo'q.</p>

5	Yashash uchun asosiy qishloq xo'jalik vositalarining doimiy yoki vaqtinchalik yo'qotilishi	<p>Fermerlar (rasmiy yoki norasmiy kirish huquqiga ega)</p> <p>Biznes egalari</p> <p>Xodimlar yoki norasmiy ishchilar</p>	<p>Zarar ko'rgan dehqonlar va chorvadorlarning turmush darajasini yaxshilash va yaxshilashga qaratilgan Hayotiy faoliyatni tiklash. Turli xil tirikchilik vositalarini tiklash variantlari kiritilishi mumkin va ular ta'sir darajasiga mutanosib bo'ladi. Yashash uchun vositalarni ta'minlash choralari quyidagilarni o'z ichiga oladi.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fotoelektr stansiyasi hududida ijaraga olingan uchastkalarga ega ikkita uy xo'jaligi uchun boy berilgan imkoniyatni tan olish uchun yerni yaxshilashga grant: • Veterinariya bo'yicha trening • Go'sht, sut yoki jun ishlab chiqarish bo'yicha trening • Qishloq xo'jalik ekinlarining hosildortigini oshirish bo'yicha texnik trening. • Tadbirkorlik va moliya bo'yicha trening • Zaif uy xo'jaliklari uchun preferentsial bandlik <p>Yashash uchun vositalarni tiklash choralari 11-bo'limda batafsil tavsiflangan.</p> <p>Jiddiy ta'sir uchun nafaqa daromad keltiruvchi o'z aktivlarining 10% va undan ortig'ini vaqtinchalik yoki bir umrga yo'qotgan har qanday uy xo'jaligiga taqdim etiladi. Nafaqa olti oylik minimal ish haqiga teng bo'ladi.</p>	Faol	Ta'sir ko'rsatilgan barcha uy xo'jaliklari	Barcha jabrlangan odamlar
---	--	---	---	------	--	---------------------------

6	Samarali mevali daraxtlarni yo'qotish	Daraxtlar egasi	<p>1-VARIANT:(1) davlat tomonidan o'rnatilgan kompensatsiya stavkalari yoki (2) daraxt qayta tiklanmaguncha, qayta ekish xarajatlari va unumdor daraxtlardan olingan jamlangan yo'qotilgan daromad (ya'ni, almashtirish stavkasi) bilan belgilanadigan pul kompensatsiyasini ta'minlash, qaysi biri yuqoriroq bo'lsa, moratoriy davrida mavjud bo'lgan daraxtlar uchun.</p> <p>Zaif oilalar uchun yo'qotilgan daromadlar uchun kompensatsiya daraxtlarning yo'qolishi va yangi daraxtlarning hosildor bo'lishi o'rtasidagi davrni qamrab oluvchi davriy qismlarda to'lanishi kerak.</p> <p>2-VARIANT:O'z o'rnini bosadigan daraxtlar bilan ta'minlang va yo'qolgan hosil uchun to'lang, daraxtlar unumdor yoshga yetguncha. O'ta zaif uy xo'jaliklari uchun, moratoriy davrida mavjud bo'lgan daraxtlarni almashtirish uchun zarur bo'lgan vaqt davomida zarar ko'rgan uy xo'jaliklarining yo'qotilgan hosiliga teng bo'lgan o'tish davri oziq-ovqat paketlarini taqdim etishni ko'rib chiqing. Agar yo'qotilgan hosil uchun pul varianti tanlansa, yo'qolgan oraliq hosilni ta'minlash uchun maqsadli foydalanishga imkon berish uchun uni bo'lib-bo'lib to'lash kerak bo'ladi.</p>	Faol	7 ta uy xo'jaligida loyiha ta'sir ko'rsatgan hosil beruvchi daraxtlar bor, biroq birortayam uy xo'jaligi o'z daraxtlarining 10% yoki ko'pini yo'qotmaydi.	
7	Fermer xo'jaligi boshpanasi, inshooti yoki qurilgan aktivlarini yo'qotish	Boshpana egasi Boshpanadan norasmiy foydalanuvchilar	<p>1-VARIANT:(1) hukumat tomonidan o'rnatilgan kompensatsiya stavkalari yoki (2) moratoriy vaqtida mavjud bo'lgan qishloq xo'jaligi boshpanalarining qaysi biri yuqoriroq bo'lsa, almashtirish qiymati bilan belgilanadigan pul kompensatsiyasini ta'minlash (eskirishni hisobga olmagan holda).</p> <p>2-VARIANT:Ishchi kuchi, transport va tranzaksiya xarajatlari uchun qisman pul o'rnini bosuvchi qiymat kompensatsiyasini hamda yaxshilangan o'rnini bosuvchi ferma boshpanasini qurishga imkon beruvchi o'zgartirish materiallari to'plamini ta'minlash.</p> <p>VA</p> <p>1. Ushbu fermaning boshpanasini almashtirish qiymatining 10% ekvivalentidagi buzilish uchun nafaqa.</p> <p>2. Turg'un bo'lmagan materiallarni qutqarishga ruxsat berish</p>	Faol	Quyosh hududidagi norasmiy fermer uy xo'jaligi loyiha tomonidan almashtiriladigan ba'zi aktivlarga ega, jumladan pechka pechi, omborxona va ferma boshpanasi.	Bir uy xo'jaligida 7 ta jabrlangan kishi
8	Yerga norasmiy kirish huquqini yo'qotish	Erdan norasmiy foydalanuvchilar	<p>Soliqlar, tranzaksiya, ro'yxatdan o'tish to'lovlari va boshqalar kabi har qanday ma'muriy xarajatlarni to'lashni o'z ichiga olgan holda, qo'llab-quvvatlash va texnik maslahatlar, rasmiy (ishlab chiqarish xavfsizligi) ijara/sub-lizing shartnomasini taqdim etish orqali yordam berish.</p> <p>VA</p>	Faol	Bir norasmiy fermer FV hududi yaqinidagi fermerlik yeridan foydalanadi, lekin uning yerini loyihadan qochadi.	8 ta jabrlangan kishi

Erga kirish cheklovlari tufayli yo'qolgan daromadni aks ettirish uchun pul kompensatsiyasi, bu loyihadan kelib chiqadigan erdan foydalanishdagi o'zgarishlarning bevosita natijasi sifatida ko'rsatilishi mumkin.

VA

Norasmiy erdan foydalanuvchilarning boshqa joylarda o'z turmushini tiklashi uchun zarur bo'lgan boshqa amaliy yordam, shu jumladan Hayotiy faoliyatni tiklash choralarini ko'rish

Bir norasmiy
yerdan
foydalanuvchi
OTLdan jabrlandi.

Kommunal tabiiy resurslarning doimiy yo'qolishi

9 Tabiiy resurslarning doimiy yo'qotilishi, yaylovlar yerlari / jamoa yeri	Yaylovbutun jamiyat	<p>1-VARIANT:Yerdan foydalanuvchilarga tegishli yaqinlikdagi muqobil umumiy yaylov yerlarini aniqlash va kerak bo'lganda ko'rsatilgan erlarning ko'chirish qobiliyatini oshirish yoki muqobil yerlardan foydalanish imkoniyatini yaxshilash.</p> <p>2-VARIANT:O'zgartirish yoki qolgan erlar bo'yicha barqaror qishloq xo'jaligi loyihasi bilan jamiyatning turmush tarzini tiklash tashabbusi. ,</p>	Faol emas	<p>Biroq, yerdan cho'ponlar vaqti-vaqti bilan foydalanadilar</p> <p>shimolda hali ham mavjud bo'lgan mo'l yaylovlar mavjud.</p> <p>Jamoa yerlarining boshqa foydalanuvchilari aniqlanmadi</p>
--	----------------------------	---	-----------	---

Tabiiy jamoa resurslarining vaqtinchalik yo'qotilishi

10 Tabiiy resurslar, yaylovlar / umumiy foydalanuvdagi yerlarning vaqtinchalik yo'qotilishi	Butun yaylov hamjamiyati	Bezovtalik davrida muqobil yerdan vaqtincha foydalanish yoki ozuqa bilan ta'minlash shaklida jamoaning o'tish davrini qo'llab-quvvatlash	Faol emas	Loyiha davlat yaylov qo'mitasidan ayni paytda bu yerdan hech kim foydalanmayotgani haqida yozma tasdiqnoma oldi
---	--------------------------	--	-----------	---

Ish

11 Ishning yoki ish haqining yo'qotilishi		<p>Loyiha har qanday xodimlarni daromadlariga ta'sir qilmasligini ta'minlash uchun ularning ish beruvchilari bilan qonuniy kelishuvga erishish orqali ishni yo'qotishdan yoki daromadlarni kamaytirishdan himoya qilishga intiladi.</p> <p>Agar kutilmagan ishdan bo'shatish yoki ish haqining kamayishi sodir bo'lsa, loyiha zarar ko'rgan xodimlarga (rasmiy va norasmiy) olti oylik muddat uchun oxirgi uch yil davomida hisoblangan o'rtacha oylik ish haqi asosida kompensatsiya to'laydi va shuningdek ular muayyan yashash uchun vositalardan foydalanish huquqiga ega bo'ladilar (agar bu ta'sir sodir bo'lsa, ishlab chiqiladi, hozirda uning paydo bo'lishi kutilmayapti)</p>	Faol	<p>Klaster fermer xo'jaligida 95 ta jabrlangan kishi 18 ta uy xo'jaliklari ish bilan ta'minlangan va OTL ta'siriga uchragan klaster yerlarini o'zlashtirmoqda. Loyiha ushbu uy xo'jaliklarining daromadlariga ta'sir qilmasligini ta'minlash uchun klaster bilan qonuniy kelishuvga erishadi.</p>
---	--	---	------	---

Zaif oilalar

12	Zaif yoki nomutan osib zarar ko'rgan uy xo'jaliklar	Zaif oilalar	<p>Uy xo'jaligiga olti oy davomida eng kam ish haqi miqdorida zaiflik uchun nafaqa beriladi.</p> <p>Loyiha bilan bog'liq ishlarda ishga joylashish, o'qitish imkoniyatlari, o'z-o'zini ish bilan ta'minlash va ish haqiga ko'maklashish uchun ustuvorlik taqdim etiladi.</p> <p>Aniqlangan o'ziga xos zaiflikni aks ettirish uchun zaif va nomutanosib ravishda ta'sirlangan</p>	Faol	12 ta zaif oila aniqlandi	42 kishi jabrlangan
----	---	--------------	--	------	---------------------------	---------------------

Sherobod quyosh PV		odamlarni qo'llab-quvvatlash uchun boshqa maxsus yordam choralarini ko'rsatildi. Masalan, keksalar va sog'lig'i bilan bog'liq muammolarga duchor bo'lgan shaxslarga ko'proq tez-tez tashrif buyurish va muloqot qilish, ularning xotirjam bo'lishini va LRPni amalga oshirish jarayonida yaqindan xabardor bo'lishlarini ta'minlaydi.	8. Muvofiqlik huquqlari yordam va muloqot		
		Ularni ijtimoiy ta'minot dasturiga kiritish uchun mahalliy hokimiyat organlari jalb qilinadi.			
Gender					
13	Gender tengsizligi	Katta ta'sir ko'rsatadigan uy xo'jaliklaridagi ayollar	Katta ta'sirga uchragan uy xo'jaliklari uchun (loyihadan ko'chirilgan erlarning 10% dan ko'prog'i): Barcha turmush o'rtoqlar tovon to'lashdan oldin mulkning sherik egalari sifatida ro'yxatga olinishi kerak. Barcha kompensatsiyalar barcha turmush o'rtoqlarga to'lanadi va nizo bo'lsa, er-xotin o'rtasida teng taqsimlanadi. Barcha turmush o'rtoqlar barcha kompensatsiya shartnomalarini imzolashlari kerak.	Faol emas	Faol qishloq xo'jalik yerlarining 10% yoki undan ko'pi bir umrga ko'chirilgan bo'lsa, birortayam uy xo'jaligi jiddiy ta'sirga uchramaydi.
Ko'rsatilmaganlar/kelmaganlar					
14	Ko'rsatilmaganlar/kelmaganlar	O'rganish yoki kompensatsiya jarayonida qatnashmagan qishloq xo'jalik ekinlari yoki aktivlarning egalari	Egasini joylashtirish imkoni bo'lmagan mol-mulk yoki ekinlar o'rganiladi va jami kompensatsiya paketining qiymati (pul va naturada) hisoblab chiqiladi va ma'lum bir muddat ishonchli boshqaruvda saqlanadigan uchinchi shaxslarning eskrou hisobvarag'iga joylashtiriladi. 5 yildan. 5 yillik muddat o'tgandan so'ng, mulk egasi da'vo arizasisiz, mablag'lar to'lash vaqtida Jamiyatni ko'chirish bo'yicha qo'mita bilan kelishilgan holda aniqlangan ehtiyojlardan kelib chiqib, tegishli qishloqqa mo'ljallangan jamiyatni rivojlantirish tadbirlariga sarflanadi. Agar aktiv egasi 5 yillik muddatdan oldin da'vo arizasi bilan murojaat qilsa va aktivga egalik huquqini tasdiqlovchi hujjatlarni taqdim eta olsa, mablag'lar aktiv egasiga ta'sir qilingan aktivlarni almashtirish imkoniyatini berish uchun sarflanadi.	Zarur bo'lganda	Ayni paytda kelmaganlar aniqlanmagan

9. Ko'chirish ta'sirini baholash

Ta'sirlarning qisqacha tavsifi quyidagi jamlanma jadvalga kiritilgan.
0-1-Jadval - Ta'sirlar bo'yicha xulosa

Predmet	PV maydoni	OTL	Jami
Ta'sir ko'rsatilgan kishilar soni	<ul style="list-style-type: none"> 18 ta oila a'zosi 	Jami <u>252</u> : <ul style="list-style-type: none"> Oilalarning 157 ta a'zosi klaster xo'jaligi xodimlariga tegishli 95 nafar xonadon a'zolari 	<u>270</u> ta'sir ko'rsatilgan kishi
Ta'sir ko'rsatilgan uy xo'jaliklari soni	Jami: <u>3</u> <ul style="list-style-type: none"> 2 ta ijaradagi uchastka 1 ta norasmiy fermer 	Jami: <u>37</u> <ul style="list-style-type: none"> Xususiy sub-ijara shartnomalari bo'lgan 20 ta uy xo'jaligi Shaxsiy foydalanish uchun rasmiy yer ajratilgan (auksion) 15 ta xo'jalik Vaqtinchalik ta'sir ko'rsatlayotgan turar-joyga tutash shaxsiy bog'i bo'lgan 1 ta uy xo'jaligi Doimiy va vaqtincha ta'sirga uchraydigan davlat zaxirasidagi yerda bog'lari/uchastkasi bo'lgan 1 ta norasmiy fermer Eslatma: bunga 2 ta korxona (klaster fermasi va Ipak fabrikasi) va 18 ta ish bilan ta'minlangan xonadon kirmaydi.	<u>40</u> ta ta'sir ko'rsatilgan uy xo'jaligi
Yerni doimiy olish <u>(ga)</u>	<ul style="list-style-type: none"> Faqat maydon <u>631</u> ga 	<ul style="list-style-type: none"> Faqat minoralar <u>1.174</u> ga 	<u>632.17</u> ga
Yerni vaqtinchalik olish <u>(ga)</u>	<ul style="list-style-type: none"> Qo'llanilmaydi - vaqtinchalik borish yo'lidan foydalanilmaydi 	<ul style="list-style-type: none"> Har bir minora uchun umumiy montaj maydoni <u>9.125</u> ha Minoralarga olib boradigan kengligi 6 m yo'llar Kabellarni tortish uchun 18 metrlik begonallashtirish polisasi 	
Boshqa yerlarni olish - doimiy: <ul style="list-style-type: none"> Sterilizatsiya zonasi <u>(ga)</u> Yaqinlashish yo'llari (umumiy gektar miqdori) Kichik stansiya (umumiy gektar miqdori) 	<ul style="list-style-type: none"> Yaqinlashish yo'li: loyiha doirasida faqat mavjud yo'llar yaxshilanadi, shu bois qo'shimcha yer ajratilishi ko'zda tutilmagan PV hududida sterilizatsiya zonasi yo'q Kichik stansiyalar fotoelektr maydoni hududida joylashgan 	<ul style="list-style-type: none"> Qo'llanilmaydi - faqat yuqorida ko'rsatilganiday, minoralar maydoni 	
Boshqa yerlarni olish - vaqtinchalik: <ul style="list-style-type: none"> Vaqtinchalik yaqinlashish yo'llari (umumiy gektar miqdori) Minora yig'iladigan maydon (umumiy gektar miqdori) Ishchilar lageri (umumiy gektar miqdori) 	<ul style="list-style-type: none"> Qo'llanilmaydi - Faqat fotoelektr tizimlari maydoni <u>631</u> ga 	<ul style="list-style-type: none"> Qo'llanilmaydi - yuqorida ko'rsatilganiday faqat minorani yig'ish joyi va vaqtinchalik yaqinlashish yo'llari 	
Ta'sir ko'rsatilgan korxonalar (rasmiy / norasmiylari soni alohida)	<ul style="list-style-type: none"> Qo'llanilmaydi 	<u>2</u> ta korxona: <ul style="list-style-type: none"> Subijara shartnomasiga ega klasterli ferma (paxta va bug'doy yetishtiradi) Klaster xo'jaligida band bo'lgan <u>18</u> ta uy xo'jaligi, OTL ta'siridagi yerga ishlov beradi Ipak fabrikasiga tegishli yer Izoh: yana bitta uy xo'jaligida ham 4 kishi ishlaydi, lekin ularga OTL ta'sir qilmaydi.	
10% yoki undan ortiq ishlab chiqarish aktivlarini yo'qotgan jiddiy zarar ko'rgan uy xo'jaliklari soni	<ul style="list-style-type: none"> Qo'llanilmaydi. Ikki ijaradagi uchastka doimiy ta'sir ostida (10% dan ortig'i), ammo ular mahsuldor emas, investitsiyalar yoki ishlov berilish belgilari yo'q. Shunga qaramasdan, bu uy xo'jaliklari yashash uchun vositalar tiklanishiga ega bo'ladi. 	<ul style="list-style-type: none"> Qo'llanilmaydi 	
Jismonan ko'chirilgan uy xo'jaliklari soni	<ul style="list-style-type: none"> Qo'llanilmaydi - Bitta norasmiy fermer o'zining ochiq pechi va omborini boshqa joyga 	<ul style="list-style-type: none"> Qo'llanilmaydi 	

ko'chiradi/almashtiradi, lekin bu uning yashash joyi yoki qishloq xo'jaligi yerlariga ta'sir qilmaydi.

Sterilizatsiya sababli ko'p yillik ekinlarining 10% yoki undan ortig'idan mahrum bo'lgan uy xo'jaliklari soni	• <u>Qo'llanilmaydi</u>	• <u>Qo'llanilmaydi</u>	
1 mavsum va undan ortiq vaqt davomida ishlab chiqarish aktivlarining 10% yoki undan ko'pini yoki ulardan foydalanish imkoniyatini vaqtinchalik yo'qotgan ta'sir ko'rsatilgan uy xo'jaliklarining soni (individual LR ko'magiga ega bo'lishlari kerak)	• <u>Qo'llanilmaydi</u>	• <u>HEUL qurilishi davrida 17 ta uy xo'jaligining 10% dan ortiq yeri vaqtinchalik ta'sir ostida bo'ladi, biroq ta'sirlarning ko'pchiligi qisqa muddatli bo'ladi, ya'ni ekinlar shikastlanadi, chunki transport vositalari kabellarni osish uchun hudud bo'ylab yuradi. Hamma LR huquqiga ega bo'ladi.</u>	<u>17 ta uy xo'jaligi</u>
1 mavsum va undan ortiq vaqt davomida ishlab chiqarish aktivlarining 10% yoki undan ko'pini yoki ulardan foydalanish imkoniyatini vaqtinchalik yo'qotgan ta'sir ko'rsatilgan kishilar (uy xo'jaliklarining a'zolari) soni (individual LR ko'magiga ega bo'lishlari kerak)	• <u>Qo'llanilmaydi</u>	• <u>17 ta uy xo'jaligidan 65 kishi</u>	<u>65 kishi</u>
Zaif uy xo'jaliklarining soni	• <u>1 (norasmiy fermer xo'jaligi)</u>	• <u>11 ta uy xo'jaligi</u>	<u>12 ta uy xo'jaligi</u>
Zaif odamlar soni	• <u>Uy xo'jaligining 7 ta a'zosi</u>	• <u>11 ta uy xo'jaligining 35 ta a'zosi</u>	<u>42 kishi</u>
Ta'sir ko'rsatilgan yaylovlar umumiy gektar miqdori	• <u>Rasmiy yaylovlar ta'sir ostida emas, ammo davlat zaxirasidagi 617 ga yerdan cho'ponlar kamdan-kam foydalanadi yoki kesib o'tadi. Maydonga kirish yo'l orqali ta'minlanadi.</u>	• <u>Doimiy:</u> • <u>Davlat yaylovi – 0.57 ga</u> • <u>Vaqtinchalik:</u> • <u>Davlat yaylovi – 43.2 ga</u> <i>Ma'lumotlar kadastr boshqarmasi tomonidan taqdim etildi</i>	
Ta'sir ko'rsatilgan suv ta'minoti nuqtalari	• <u>Qo'llanilmaydi</u>	• <u>Qo'llanilmaydi</u>	
Ta'sir ko'rsatilgan qabristonlar, maktablar va tibbiyot markazlari yoki boshqa ijtimoiy infratuzilmalar soni	• <u>Qabristonga oldindan ajratilgan yer (kelajakda kengaytirish uchun) loyihaga ajratilgan, ammo qabristonning o'ziga ta'sir ko'rsatmaydi va unga kirish imkoniyati saqlanib qoladi.</u>	• <u>Qo'llanilmaydi</u>	
Ta'sir qilingan yer turlari: • <u>Qishloq xo'jalik yerlari (ga)</u> • <u>Yaylovlar</u> • <u>Qamoqxona koloniyasi yerlari</u> • <u>Davlat zaxirasi</u>	Doimiy: • <u>Davlat zaxirasi - 617ha</u> • <u>Ikkita ijara mulki (unumsiz) – 14 ga</u> Vaqtinchalik: • <u>Qo'llanilmaydi</u>	Doimiy: • <u>Qishloq xo'jalik yerlari – 0.67ga</u> • <u>Davlat yaylovi – 0.57 ga</u> • <u>Qamoqxona koloniyasi yerlari – 0.05 ga</u> Vaqtinchalik: • <u>Qishloq xo'jalik yerlari – 67.02 ga</u> • <u>Davlat yaylovi – 43.2ga</u> • <u>Qamoqxona koloniyasi yerlari – 4.61ga</u> <i>Ma'lumotlar kadastr boshqarmasi tomonidan taqdim etildi</i>	
Yerni olish tartibi (zarurat bo'lganida)	Ijaradagi ikkita uchastkani yopish yo'li bilan majburiy ko'chirish/ekspropriatsiya (yer PAHga tegishli emas, balki ijarada).	Ijara huquqlarini yoki yerga bo'lgan norasmiy huquqlarni o'zgartirish yo'li bilan majburiy ko'chirish/ekspropriatsiya (yer PAHga tegishli emas, balki ijarada).	

9.1 Quyosh FV maydoni

Solar PV hududida 18 kishidan iborat jami uchta uy xo'jaligi aniqlandi.

- uchastkadan g'arbda ijara mulkiga egalik qiluvchi 10 kishidan iborat uy xo'jaligi
- uchastkadan sharqda ijara mulkiga egalik qiluvchi 1 uy xo'jaligi (Ushbu a'zo O'zbekistondan tashqarida yashagan va boshqa uy xo'jaligi a'zolari haqida ma'lumot bermagan)
- 7 kishidan iborat uy xo'jaligi, u uchastkadan sharqdagi hududda qishloq xo'jaligi bilan norasmiy shug'ullanadi.

9.1.1 Lizing oluvchilar

Hozirgi vaqtda Quyosh FV hududida ijaraga olingan ikkita lizing oluvchi mavjud (SB070 va SB064). Lizing oluvchilarning hech biri ijaraga ega bo'lgan uy xo'jaligi tomonidan foydalanilmagan, biroq SB064 boshqa fermer (quyida tilga olingan norasmiy fermer) tomonidan foydalanilgan.

Tayyorlangan:

Ijaraga oluvchi SB070 va SB064 dastlab yerdan foydalanmaganliklarini aytishgan, lekin keyinchalik telefon orqali o'zlarining ijara yerlaridan chorva mollarini boqish uchun foydalanish niyatida ekanliklarini va biri sug'orish kanali o'rnatishni rejalashtirganliklarini tasdiqladilar. Ikki lizing oluvchi bu yerda hali hech qanday dehqonchilik yoki tirikchilikni boshlamagan edi. Ijaraga ega bo'lgan uy xo'jaliklarida hech qanday dehqonchilik yoki erdan foydalanish yo'qligi sababli ushbu ikki ijaraga umumiy tirikchilik ta'siri unchalik katta bo'lmagan deb hisoblanadi, ammo ular yo'qolgan imkoniyatni tan olish uchun tirikchilik vositalarini tiklash dasturlariga kiritiladi va ikkalasi ham er oladi. 11-bo'limda batafsil tavsiflanganidek, ularning qolgan erlarida foydalanish uchun yaxshilash granti.

9.1.2 Norasmiy fermer

FV hududida norasmiy fermer bilan muloqotdan so'ng, loyiha chegarasiga o'zgartirish kiritish orqali foydalanilayotgan erning oldi olindi. Bu fermerga ko'chirish bilan bog'liq ta'sirlar unchalik katta bo'lmagan deb hisoblanadi, faqat ikkita aktiv almashtirilishi kerak (9.1.4. bo'limda tasvirlangan saqlash joyi va pechka). Dehqonchilik maydoni buzilmaydi va uning chorvachilik amaliyoti bu erni davom ettirishi mumkin.

9.1.3 Chorvachilar

3.1.3.2-bo'limda tushuntirilganidek, chorvachilar bahor oylarida loyiha hududidan vaqti-vaqti bilan foydalanadilar. Maydonni tekshirish chog'ida noyabr va dekabr oylarida Quyosh FV maydonchasi yaqinida o'tlash uchun maydondan o'tayotgan bir tojik cho'poniga duch keldi. Biroq, mahallalar va uchastka atrofidagi chorvadorlar bilan o'tkazilgan barcha suhbatlar shuni ko'rsatdiki, loyiha hududi mo'l-ko'l bo'lgan atrofda yaylovlardan past darajada. Shuning uchun chorvadorlarga ta'siri unchalik katta bo'lmazligi kutilmoqda, ammo vaqtinchalik chorvadorlar bilan hamkorlik qilish bo'yicha qo'shimcha choralar ularni loyiha ta'siridan xabardor qilish va ularga qandaydir ta'sir borligini tasdiqlash uchun kiritiladi..

9.1.4 Ta'sir qilingan tuzilmalar

Norasmiy fermerlar uyi va qabristondan qochish choralari ko'rilganidan keyin FV hududida ikkita ta'sirlangan inshoot mavjud. Bunga 9.1.2 da muhokama qilingan norasmiy fermerga tegishli bo'lgan pech va saqlash idishi kiradi. Bu ikki element quyida 9-1-1-rasm va 9-2-2-rasmda ko'rsatilgan. Norasmiy fermerga bu narsalar uchun naqd pul to'lanadi yoki ularni almashtirish uchun materiallar beriladi.

9-1-rasm. Norasmiy fermerga tegishli omborxona

9-2-rasm. Norasmiy fermerga tegishli pech

9.1.5 Iqtisodiy daraxtlar va ekinlar

Norasmiy fermerdan qochish uchun loyiha chegarasi o'zgartirilgandan so'ng, Quyosh FV hududida hech qanday iqtisodiy daraxtlar yoki ekinlar ta'sir qilmaydi.

9.2 Loyihaga kirish yo'li

Quyosh FV hududiga kirish yo'li shimoldan mavjud umumiy foydalanishdagi yo'l bo'ylab bo'ladi va har qanday yangi yo'llar uchun hech qanday ko'chish yoki yerni egallashga olib kelmaydi. Maydonga kirish ESIA OTLda ko'rsatilgan boshqa ta'sirlarni boshqarish uchun Yo'l harakati boshqaruvi rejasiga bo'ysunadi.

9.3 Havo uzatish liniyasi

252 shidan iborat jami 5637 ta uy xo'jaliklari OTLdan zarar ko'radi. Ularga quyidagilar kiradi:

- Subijara shartnomasi bo'lgan 20 ta uy xo'jaligi (96 kishi jabrlanadi)
- Aukcion doirasida berilgan yerga bo'lgan individual huquqlarga ega 15 ta uy xo'jaligi (57 ta ta'sir ko'rsatilgan kishi)
- Vaqtinchalik ta'sir ostida bo'lgan uyga tutash xususiy boqqa ega 1 uy xo'jaligi (3 ta ta'sir ko'rsatilgan kishi)
- Doimiy yoki vaqtinchalik ta'sir ostida bo'lgan davlat zaxirasidagi yerlarda bog'lari/uchastkalari bo'lgan 1 ta norasmiy fermer (1 ta jabrlangan shaxs)

Ushbu 37 ta uy xo'jaligidan tashqari quyidagilar bor:

- Subijara shartnomasiga ega 1 klaster fermerlik biznesi (paxta va bug'doy yetishtiradi)
- Klaster fermasi tomonidan yollangan 18 ta uy xo'jaligining yollanma ishchilari / pudratchilari (95 ta ta'sir ko'rsatilgan kishi), ular OTL ostidagi yerlarga ishlov beradi
- Subijara shartnomasiga ega ipak ishlab chiqaruvchi 1 ta kompaniya (ishchilariga ta'sir ko'rsatilmaydi).

9.3.1 Ijarachilar / Rasmiy huquq egalari

36 ta xo'jalik va 2 ta xo'jalik (klaster xo'jaligi va ipakchilik kompaniyasi) yer uchastkasiga ijaraga huquqida yoki rasmiy huquqlarga ega, shu jumladan, 20 ta ijara (49 yillik ijara) va 15 tasi rasmiy yerga (10 yil) auktsionlar doirasida berilgan, ularning mulkiga tutash yerga ega bitta xonadon. Ushbu ijara huquqi/mavqelarning barchasi dehqonchilik maqsadlarida foydalaniladi.

9-3-rasm. OTL ostidagi tipik qishloq xo'jaligi yerlarining 1 ko'rinishi

9-4-rasm. OTL ostidagi tipik qishloq xo'jaligi erlarining 2 ko'rinishi

OTL bo'ylab ushbu ijara mulklariga ta'sirini quyidagi turlarga bo'lish mumkin:

Doimiy yer olish: OTL minoralari uchun oyoq izi loyihaning amal qilish muddati uchun talab qilinadi va shuning uchun doimiy er olish deb hisoblanishi kerak. Har bir minora fermerlar bilan maslahatlashgan holda fermer xo'jaliklari infratuzilmasi va aktivlariga ta'sirini kamaytirish uchun joylashtirilgan. Eng yuqori doimiy yer olish ijaradagi umumiy yerning 0,20% (SB075) ni tashkil qiladi va shuning uchun tirikchilikka doimiy ta'sirlar ahamiyatsiz bo'ladi. Shu bilan birga, ushbu hududda yo'qolgan ekinlar va mulklar to'lanadi naqd to'lov bilan to'liq almashtirish qiymati.

Vaqtinchalik yer olish: Loyiha OTL qurish uchun yerga vaqtincha kirishni talab qiladi. Bunga quyidagilar kiradi:

- Og'ir texnikaning har bir obyektga kirishi uchun har bir minoraga 6 m kenglikdagi vaqtinchalik kirish yo'llari.
- Tayyorlangan:

- Har bir minora uchun qo'shimcha yig'ish maydoni talab qilinadi.
- Minoralar orasidagi OTLni to'xtatib turish uchun traktor uchun 18 m kenglikdagi yo'l kerak bo'ladi.

Ekinlarning yo'qolishi yoki aktivlarning shikastlanishi kabi ijaraga olingan vaqtinchalik ta'sirlar to'liq almashtirish qiymatida naqd pul bilan qoplanadi. Ijaraga eng katta vaqtinchalik ta'sir olingan yerlarning 21,58% ga (SB075) to'g'ri keladi, uy bog'lari yerlarining vaqtinchalik olinishi esa 100% ni tashkil qiladi. Bu uy xo'jaliklari oraliq ko'makka va yashash uchun vositalarni tiklash huquqiga ega bo'ladi. Oraliq davr konkret uy xo'jaligi uchun ko'pi bilan 6 oyni tashkil qilishi ko'zda tutilgan, uy xo'jaliklarining ko'pchiligi uchun esa u qisqaroq bo'lishi mumkin. Agar oraliq davr 6 oydan oshsa, qo'shimcha ravishda oraliq ko'mak taqdim etiladi.

Shartli sterilizatsiya zonasi:OTLning har bir tomonida 32 m masofada joylashgan yer maydoni "sterilizatsiya xavfsizligi zonasi" hisoblanadi.

Fermerlar bu yerdan foydalanishda davom etishlari mumkin va qurilishga ta'sir qilmaydi, ammo ular endi bu hududda 6 metrdan ortiq daraxtlar o'stira olmaydi yoki inshootlar qura olmaydi. Hech bir ijara mulkida baland bo'yli daraxtlar yo'qligi tasdiqlangan sterilizatsiya zonasidan ta'sirlangan.

Har bir uy xo'jaligi uchun yer olishning har bir turining foizi quyida 9-2-jadvalda jamlangan. Shuni ta'kidlash kerakki, 3-7-rasmga kiritilgan ko'plab kadastr uchastkalari davlat zaxirasida bo'lgan va shuning uchun hech qanday xususiy shaxs tomonidan ijaraga olinmagan va shuning uchun ta'sirlar ahamiyatsiz va quyidagi jadvalga kiritilmagan. Bir norasmiy yerdan foydalanuvchi davlat zaxirasida erni o'stirmoqda va vaqtincha OTL ta'siri ostida qoladi va daromad yo'qotilishi uchun kompensatsiya to'lanadi va Hayotiy faoliyatni tiklashga jalb qilinadi.

9-2-jadval. OTM bo'ylab yer uchastkasini olish loyihasi

Yo'q.	Kadastr posilkasi/xarita ma'lumotnomasi	Muddati turi	Uy xo'jaliklari ning umumiy yer maydoni	Yerdan vaqtincha foydalanish (ga)	% vaqtincha yer olish	Elektr tarmog'ida n doimiy foydalanish, (ga)	% Doimiy yer olish	sterilizatsiya zonasidagi yerning %	6 m dan ortiq daraxtlar sterilizatsiya zonasidan ta'sirlangan
Sherobod tumani									
1	SB073	Ijara mulki	134.9	0,77	0,57%	0,01	0,01%	1.06	yo'q
2	SB078, SB081	Ijara mulki	843.45	1.20	0,14%	0,02	0,00%	6.42	yo'q
3	SB052	Ijara mulki	60.06	1.38	2,29%	0,01	0,02%	2.86	yo'q
4	SB071	Ijara mulki	88.17	4.24	4,81%	0,04	0,05%	8.17	yo'q
5	SB069	Ijara mulki	230.5	1.35	0,59%	0,01	0,00%	1.25	yo'q
6	SB054	Ijara mulki	21.9	1.29	5,89%	0,02	0,09%	4.69	yo'q
7	SB080	Ijara mulki	35.7	1.09	3,06%	0,01	0,03%	1.25	yo'q
8	SB062	Ijara mulki	17.3	1.35	7,83%	0,01	0,06%	5.85	yo'q
9	SB068	Ijara mulki	67	1.00	1,50%	0,01	0,01%	3.13	yo'q
10	SB059	Ijara mulki	43.6	1.12	2,56%	0,01	0,02%	4.43	yo'q
11	SBNew1	Ijara mulki	30	0,97	3,22%	0,01	0,03%	tbc	yo'q
12	SB058	Ijara mulki	35.2	1.21	3,45%	0,01	0,03%	3.8	yo'q
13	SB053	Ijara mulki	26.1	0,46	1,75%	0,01	0,04%	5.56	yo'q
14	SB050, SB051	Ijara mulki	16.8	1.26	7,50%	0,01	0,06%	0.66	yo'q
15	SB063	Ijara mulki	19.9	0,60	3,01%	0,01	0,05%	3.52	yo'q
16	SB049	Ijara mulki	94.9	1.09	1,15%	0,01	0,01%	6.09	yo'q
17	SB067	Ijara mulki	79.9	1.38	1,73%	0,01	0,01%	2.72	yo'q
18	SB056	Ijara mulki	48.4	3.17	6,55%	0,02	0,04%	3.73	yo'q
19	SB082	Ijara mulki	225	3.08	1,37%	0,04	0,02%	2.78	yo'q
20	SB075	Ijara mulki	14.9	3.22	21,58%	0,03	0,20%	6.33	yo'q
NA	SB037, SB036, SB001, SB003, SB035, SB002, SB021, SB004, SB055	Qamoqxona	499	4.61	0,92%	0,05	0,01%	tbc	yo'q
Qiziriq tumani									
21	SB015, SB014, SB017, SB016, SB018	Klaster fermasi	23 494,00	34.76	0,15%	0,36	0,00%	3%	yo'q
22	SBNew2	Ijara mulki	0,25	0,04	17,52%		0,00%	tbc	yo'q
23	SBNew3	Ijara mulki	0,25	0,04	17,52%		0,00%	tbc	yo'q
24	SBNew4	Ijara mulki	0,25	0,04	17,52%		0,00%	tbc	yo'q
25	SBNew5	Ijara mulki	0,25	0,04	17,52%		0,00%	tbc	yo'q
26	SBNew6	Ijara mulki	0,25	0,04	17,52%		0,00%	tbc	yo'q
27	SBNew7	Ijara mulki	0,25	0,04	17,52%		0,00%	tbc	yo'q

Tayyorlangan:

28	SBNew8	Ijara mulki	0,25	0,04	17,52%		0,00%	tbc	yo'q
29	SBNew9	Ijara mulki	0,25	0,04	17,52%		0,00%	tbc	yo'q
30	SBNew10	Ijara mulki	0,25	0,04	17,52%		0,00%	tbc	yo'q
31	SBNew11	Ijara mulki	0,25	0,04	17,52%		0,00%	tbc	yo'q
32	SBNew12	Ijara mulki	0,25	0,04	17,52%		0,00%	tbc	yo'q
33	SBNew13	Ijara mulki	0,25	0,04	17,52%		0,00%	tbc	yo'q
34	SBNew14	Ijara mulki	0,25	0,04	17,52%		0,00%	tbc	yo'q
35	SBNew15	Ijara mulki	0,25	0,04	17,52%		0,00%	tbc	yo'q
36	SBNew16	Ijara mulki	0,25	0,04	17,52%		0,00%	tbc	yo'q
37	Norasmiy fermer 2	Norasmiy fermer (ajralish)	8.4	0,38	4,52%	0,01	0,12%	tbc	yo'q
38	Uy bog'i 1	Uy bog'i	0.11	0.11	100%		0,00%	100%	yo'q
39	SB020	Ipakchilik korxonasi	150.5	0.554	0.37%	0.01	0.007 %	tbc	yo'q
Jarqo'rg'on tumani:									
NA	SB061	Hukumat yaylovi Qo'mita		43.20		0,57	yo'q	yo'q	yo'q

(Manba: Sherobod, Qiziriq va Jarqo'rg'on tuman kadastr bo'limi tomonidan taqdim etilgan vaqtinchalik va doimiy yer talablari, AECOM GIS tahlili asosida hisoblangan sterilizatsiya zonasi, daraxtlarning mavjudligi baholash kompaniyasi tomonidan tasdiqlangan)

Qurilishning vaqtinchalik xususiyatidan kelib chiqqan holda, "etim yer" (yaroqsiz yoki iqtisodiy jihatdan yaroqsiz bo'lib qolgan yerlar, chunki unga kirishga to'sqinlik qilgan yoki asosiy yer uchastkasidan uzilib qolgan) jiddiy ta'sir ko'rsatishi kutilmaydi. Buning sababi shundaki, ustunlar qurilishi va kabellarni to'xtatib turish qisqa vaqt ichida (bir necha kun) sodir bo'ladi va shuning uchun kirishga to'sqinlik qilmaydi. Yetim yerlarning ta'siriga oid fermerlarning har qanday da'volari shikoyat mexanizmi orqali ko'rib chiqiladi.

9.3.2 Norasmiy fermerlar

2022-yil 7-dekabrda Qiziriq tumani kadastr bo'limi tomonidan davlat zaxirasidagi yerlarda bog'i/uchastkasi bor norasmiy fermer aniqlandi va 2022-yil 14-dekabrda ijtimoiy-iqtisodiy ro'yxatga kiritildi. Bu fermer 22 yoshda, uning boshqa uy xo'jaligi, a'zolari yo'q. Fermerda davlat zaxirasidagi yerlarda xo'jalik yuritish uchun ruxsatnoma bo'lsa-da, bu faqat norasmiy kelishuv hisoblanadi, shu bois bu fermer zaif sanalib, zaif uy xo'jaliklari ro'yxatiga kiritildi. Bu fermerning doimiy yer maydoni kichik (0,12%). Norasmiy fermer huquq doirasiga muvofiq kompensatsiya olish va Hayotiy faoliyatni tiklash huquqiga ega bo'ladi.

9.3.3 Uy bog'i

2022-yil 7-dekabrda Qiziriq tumani kadastr bo'limi tomonidan yashash joyiga tutashib ketgan tomorqasi bor bir uy xo'jaligi aniqlandi va 2022-yil 14-dekabrda ijtimoiy-iqtisodiy ro'yxatga kiritildi. Bu tomorqadan kuzgi bug'doy yetishtirish uchun foydalaniladi. Bu yerning vaqtinchalik olinishi 100% bo'ladi, biroq ularga minoralar ta'sir qilmasligi tasdiqlandi, shu bois ularga ko'rsatiladigan barcha ta'sirlar vaqtinchalik bo'ladi. Shuningdek uyning o'ziga ham ta'sir bo'lmasligi (shu jumladan sterilizatsiya zonasi tomonidan ham) tasdiqlandi. Bu uy xo'jaligi huquqlar tizimiga muvofiq kompensatsiya olish, o'tish ko'magini olish va yashash uchun vositalarni tiklash huquqlariga ega bo'ladi.

9.3.4 Klaster fermasi

Katta klaster fermasi chiziq bo'ylab joylashgan va SB015 - SB018 kadastr uchastkalari uchun ijaraga ega. Bu klaster organik paxta yetishtirish biznesi bo'lib, ko'plab uy xo'jaliklari klasterda paxta etishtirish uchun kvotalar bo'yicha ishlaydi. ning ta'siri Klaster dehqonchilik biznesi bo'yicha OTLning o'zi arziyas deb hisoblanadi, chunki doimiy yer olishning past foizi va sterilizatsiya zonasidagi joriy erdan foydalanishga ta'sir qilmaydi. Ijtimoiy-iqtisodiy aholini ro'yxatga olish doirasida klasterga kiruvchi dehqonchilik bilan shug'ullanuvchi barcha xonadonlar ham so'rovdan o'tkazildi. Biroq, bu uy xo'jaliklariga ta'siri barcha er va ekinlarga ega bo'lgan va fermerlarni ish bilan ta'minlaydigan klaster fermer xo'jaligining harakatlariga bog'liq. Klaster fermasi klasterdagi birorta fermer OTL natijasida hech qanday daromad yo'qotmasligini ta'kidladi, biroq loyiha klaster fermasi bilan rasmiy huquqiy shartnoma tuzishi, xodimlarning daromadlariga ta'sir qilmasligini ta'minlashi muhim. Ishchilarning ish haqi maqomi loyiha tomonidan nazorat qilinadi.

9.3.5 Ipakchilik kompaniyasi

Ipak ishlab chiqaruvchi kompaniyaga tegishli ijara maydonidagi kichikroq yer va tut daraxti OTL ta'siriga uchragan. Ishchilar uchun hech qanday oqibatlar bo'lmasligi tasdiqlandi.

9.3.6 Qamoqxona (koloniya yerlari)

OTL shuningdek, hukumat qamoqxonasiga tegishli yerdan o'tadi. Qamoqxona rahbariyati ijtimoiy-iqtisodiy so'rov jarayonida ishtirok etgan, ammo so'rovning o'ziga kiritilmagan. Qamoqxona koloniyasi erlariga ta'sir kichik er egaligi tufayli ahamiyatsiz hisoblanadi. Mahkumlarning o'zlari mahkum maqomiga ko'ra cheklangan tirikchilikka ega va ular qamoqxona nazorati ostidadir. Biroq, loyiha qamoqxonadan hech qanday mahkumlarga OTL ta'siriga tushib qolmasligini ta'minlash uchun rasmiy yozma tasdiqni talab qilishi muhim. Loyiha bu maxbuslarning yashash uchun vositalariga ta'sir qilmasligiga ishonch hosil qilish uchun LRP yakunlanishidan oldin qamoqxona bilan yana konsultatsiyalar o'tkazadi.

9.3.7 Yaylov yerlari bo'yicha hukumat qo'mitasi

OTL yaylovlar qo'mitasi tomonidan boshqariladigan ochiq yaylovlar hududidan o'tadi. Erning bu maydoniga ta'siri kichik er egaligi tufayli ahamiyatsiz. Qo'mita OTL ostidagi maydondan foydalanayotgan fermerlar yo'qligini ham yozma ravishda tasdiqladi.

9.3.8 Fermer ishchilari

OTL bo'yicha ijarachilar odatda mavsumiy va doimiy qishloq xo'jaligi ishchilarini ularga hosil yig'ishda yoki erdagi chorva mollarini boqishda yordam berish uchun yollaydilar. Ushbu mavsumiy ishchilar odatda boshqa ishlamaydigan ayollardir. Ushbu fermer xo'jaliklarining mavjudligi qayd etilgan bo'lsa-da, bu fermer xo'jaliklarida erning kichikligi va mavsumiyligi sababli ularga ta'siri ahamiyatsiz deb hisoblanadi. FV maydonidan foydalanadigan ishchilar yo'q. Ta'sir ko'rsatilgan biror-bir fermer muntazam ravishda mavsumiy ishchi kuchidan foydalanishi yoki yo'qligini va qurilish biror-bir qo'shimcha vaqtinchalik ta'sirlarga olib kelishi mumkinligi yoki yo'qligini yakuniy LRP tasdiqlaydi. Agar qishloq xo'jalik ishchilariga kutilmagan oqibatlar ta'sir ko'rsatsa, huquqlar matritsasiga muvofiq ularni qo'llab-quvvatlash choralari ko'riladi.

9.3.9 Ta'sir qilingan tuzilmalar

OTL bo'ylab ta'sirlangan tuzilmalar yo'q. Fermerlar bilan maslahatlashgan holda OTL bo'ylab tuzilmalardan qochdi.

9.3.10 Xo'jalik daraxtlari va ekinlari

Daraxtlar va ekinlar lizing oluvchilar dehqonchilik qilgan OTL bo'ylab zarar ko'radi. Yuqorida 9.3.1-bo'limda ta'riflanganidek, bu daraxtlar va ekinlarning yo'qolishi erning kichik foizi tufayli ularga egalik qiluvchi ijarachilarga ozgina doimiy ta'sir va vaqtinchalik ta'sir ko'rsatadi. Daraxtlar va ekinlarga bo'lgan barcha ta'sirlar to'liq almashtirish qiymatida naqd pul bilan qoplanadi.

Sterilizatsiya zonasining hozirgi erdan foydalanishga ta'siri (masalan, daraxtlar) hech qanday uy xo'jaliklariga ta'sir qilmaydi, chunki hech bir xonadonda 6 m dan ortiq daraxtlar yo'qligi tasdiqlangan.

10. Baholash va kompensatsiya

10.1 O'zbekistonda baholash qoidalari.

Quyidagi milliy qonunlar baholash jarayonini tartibga soladi:

- Baholash faoliyati to'g'risidagi qonun (2009 y. o'zgartirilgan). baholash litsenziyalangan faoliyat turi hisoblanadi va baholovchilar litsenziyalangan va mustaqil bo'lishi kerak (4-modda). U baholash majburiy bo'lgan voqealarni, shu jumladan aktivlarni sotib olishni nazarda tutadi (11-modda).
- Vazirlar Mahkamasining 2011 yil 25 maydagi 146-son "Shaharsozlik faoliyati va qishloq xo'jaligidan tashqari boshqa maqsadlar uchun yer uchastkalari berish tartibini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori (2-ilova – Egalari, foydalanuvchilarini aniqlash to'g'risidagi nizom ijarachilar va er egalari, qishloq va o'rmon xo'jaligi mahsulotlarining yo'qolishi); Ushbu qarorda kompensatsiya qiymatlarini hisoblash metodologiyasi va formulasi keltirilgan.
- O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki Boshqaruvining "Ijaraga olish huquqini baholash tartibini tasdiqlash to'g'risida"gi qarori (08 y.)th20014 yil aprel) Adliya vazirligi tomonidan.

10.2 Ushbu LRP uchun baholash tamoyillari

Xalqaro eng yaxshi amaliyot va loyiha homiysining barcha standartlariga muvofiq, ekinlar, daraxtlar, aktivlar va daromadlar uchun barcha kompensatsiya zararlarining bozor qiymati va boshqa har qanday tranzaksiya xarajatlari, hisoblangan foizlar, o'tish xarajatlari hisobga olinmagan holda to'liq almashtirish qiymatiga asoslanadi. soliqlar, amortizatsiya yoki qutqarilishi mumkin bo'lgan materiallar uchun har qanday chegirmalar.

Loyiha ta'sirida bo'lgan ekinlari, aktivlari yoki inshootlari bo'lgan barcha jabrlangan odamlar loyiha hududida qonuniy egalik qilishlaridan qat'i nazar, kompensatsiya olish huquqiga ega bo'ladi.

Kompensatsiya qurilish uchun loyiha tomonidan ijara yoki er uchastkasiga har qanday tuzatish kiritilishidan oldin beriladi.

Ta'sir qilingan shaxslar baholash summolari ustidan shikoyat qilish imkoniyatiga ega bo'ladi va bu boshqa mustaqil baholash kompaniyasi tomonidan qayta baholanishiga sabab bo'ladi.

Har bir turdagi aktivlar uchun amal qiladigan printsiplar quyida batafsilroq taqsimlanadi:

- Ekinlar uchun kompensatsiya bir yillik ishlab chiqarish xarajatlari va oldingi uch yildagi o'rtacha daromaddan kelib chiqqan holda bir yillik o'rtacha sof daromadga ekvivalent nafaqa asosida o'rni bosuvchi qiymat bo'yicha to'lanadi.
- Mevali daraxtlar uchun kompensatsiya so'nggi uch yildagi o'rtacha daromadni daraxtning hosildorlik davriga yetishi uchun zarur bo'lgan yillarga va yangi ko'chatlar ekish xarajatlariga ko'paytirishdan kelib chiqqan holda to'lanadi. Yetilmagan daraxtlarga kompensatsiya o'sha yoshdagi o'rinsos daraxtlarni ekish va o'stirish xarajatlaridan kelib chiqqan holda to'lanadi.
- Fermerlar bilan maslahatlashgan holda OTL minorasi joylashuvi optimallashtirilganligi sababli inshootlar uchun kompensatsiya talab etilmaydi, biroq qurilish vaqtida tuzilmalarga etkazilgan har qanday kutilmagan zarar huquqlar matritsasiga muvofiq to'liq almashtirish qiymatiga asoslanadi.
- Daromadni / tirikchilikni yo'qotish uchun kompensatsiya oxirgi uch yildagi o'rtacha oylik daromadni uzilish sodir bo'lgan oylar soniga ko'paytirish asosida qoplanadi.
- Ijaraga berilgan yerdan doimiy yo'qotilganlik uchun pul kompensatsiyasi so'nggi uch yil ichida yerdan olingan o'rtacha oylik daromadni to'rt yilga ko'paytirilgandan kelib chiqqan holda.

Ushbu LRPda taqdim etilgan baholash ishlari barcha ta'sir ko'rsatilgan uy xo'jaliklarini o'z ichiga oladi, biroq, agar uy xo'jaliklaridan birortasi mavjud daromadini aks ettiruvchi qo'shimcha dalillarni taqdim etsa, axborot oshkor etilganidan keyin kompensatsiya summalariga kichikroq tuzatishlar kiritilishi mumkin.

Baholash jarayoni O'zbekistondagi mahalliy hukumat tomonidan tasdiqlangan, shu turdagi baholashni o'tkazish tajribasiga ega bo'lgan, shu jumladan OTB homiyligidagi oldingi loyihalar uchun ham baholash kompaniyasi tomonidan amalga oshirildi. Baholash kompaniyasining nomi va ma'lumotlari quyida keltirilgan:

- **Kompaniya nomi va manzili:** "BAHOLASH INTEGRAL" MCHJ, Toshkent sh., Yunusobod tumani, Bodomzor ko'chasi, 3, 7,8,9 xona
- **Hisob ma'lumotlari:** "O'zbekiston baholovchilar, ekspertlar va maslahatchilar jamiyati" jamoat birlashmasining a'zolik guvohnomasi 15.06.2022 y. 087-son

Tayyorlangan:

- **Sug'urta:** 2022-yil 15-iyundagi "Kafolat" AK kasbiy faoliyat sug'urtasi, Ro'yxatdan o'tish № 15.01.2022/70-01. 16.06.2022-15.06.2023 dan boshlab amal qiladi.

Baholash faoliyatini amalga oshirish uchun kompaniya jamoat professional tashkilotiga a'zo bo'lishi kerak.

Baholash jarayoni 2022-yil 15-sentabrdan 10-dekabrgacha bo'lgan davrda amalga oshirildi va quyidagi bosqichlarni o'z ichiga oldi:

- Har bir xonadon Sub-lizing bilan Loyiha infratuzilmasi ta'sir ko'rsatadigan kelishuvga (bu tarixan bo'shatilgan Quyosh FV maydonini emas, balki OTLni ham o'z ichiga oladi) tuman hokimligida baholovchilar va tuman hokimligi bilan yakkama-yakka uchrashuv o'tkazish uchun bog'landi. Ijaraga oluvchilarga er uchastkasidan o'rtacha daromadni hisoblash uchun foydalaniladigan ijaraga olinmagan soliq hisobotlarini taqdim etish imkoniyati berildi.
- Loyihaning infratuzilma koordinatalari aniqlangach, doimiy va vaqtinchalik yer uchastkalariga rasmiy yer buyurtmasini rasmiylashtirish uchun koordinatalar Energetika vazirligiga yuborildi.
- Shundan so'ng quyidagi idoralardan iborat komissiya tuzildi:
- Viloyat hokimligi
- Tuman hokimligi
- Tuman kadastr
- Tuman Qishloq xo'jaligi boshqarmasi
- Tuman tarmoq vakili
- Baholash kompaniyasining vakili
- Ijaraga olishning bir qismi sifatida har bir kadastr uchastkasi quyidagi yer olish va ta'sirlarni hisoblash uchun tekshirildi:
- Doimiy er olish (sub-ijara shartnomalariga o'zgartirishlar kiritish kerak)
- Vaqtinchalik yer olish (ekinlar, daraxtlar va infratuzilmaga etkazilgan zarar)
- Sterilizatsiya zonasi balandligi chegarasi 6 m bo'lgan daraxtlarga etkazilgan zarar
- Doimiy va vaqtinchalik ta'sirlar uchun yo'qolgan daromadlar qiymati yuqorida hisoblangan er uchastkasi, shuningdek, so'nggi uch yil ichida qayd etilgan o'rtacha daromaddan foydalangan holda hisoblab chiqilgan.

Quyida keltirilgan baholash ishlarining natijalarining amal qilish muddati baholash jarayoni boshlangan sanadan keyin bir yildan so'ng yakunlanadi (2023-yil 15-sentabr). Ushbu sanadan keyin, agar kompensatsiya jabrlangan uy xo'jaliklariga to'lanmagan bo'lsa, qayta baholash o'tkazilishi va kompensatsiya summalari yangilanishi kerak

10-1-jadval Baholash jadvali

	Kadastr posilkasi/xarita ma'lumotnomasi	Muddati turi	Ta'sir turi	narxi (so'm)	umumiy xarajat (so'm)	umumiy xarajat AQSH dollari*
Sherobod tumani						
1	SB073	Ijara mulki	Vaqtinchalik	6 601 652,17	6 870 130,43	611.44
			Doimiy	268 478,26		
2	SB078, SB081	Ijara mulki	Vaqtinchalik	24.000.000.00	24 400 000.00	2,171,60
			Doimiy	400 000,00		
3	SB052	Ijara mulki	Vaqtinchalik	12 770 920,17	13 060 876,70	1162,42
			Doimiy	289 956,52		
4	SB071	Ijara mulki	Vaqtinchalik	39 291 714,78	40 451 540,87	3600,19
			Doimiy	1 159 826,09		
5	SB069	Ijara mulki	Vaqtinchalik	21 058 809,31	21 602 774,53	1922,65
			Doimiy	543 965,22		
6	SB054	Ijara mulki	Vaqtinchalik	16 447 184,42	17 339 845,29	1543,25
			Doimiy	892 660,87		
7	SB080	Ijara mulki	Vaqtinchalik	13 936 486,26	14 382 816,70	1280.07
			Doimiy	446 330,43		
8	SB062	Ijara mulki	Vaqtinchalik	16 198 366,43	16 616 801,22	1478,90
			Doimiy	418 434,78		
9	SB068	Ijara mulki	Vaqtinchalik	16 006 354,61	16 564 267,65	1474,22
			Doimiy	557 913,04		
10	SB059	Ijara mulki	Vaqtinchalik	9 965 472,17	10 244 689,57	911.78
			Doimiy	279,217,39		
11	SBNew1	Ijara mulki	Vaqtinchalik	27 304 742,48	27 587 122,57	2455,25
			Doimiy	282,380,09		
12	SB058	Ijara mulki	Vaqtinchalik	14 526 236,87	14 944 671,65	1330.08
			Doimiy	418 434,78		
13	SB053	Ijara mulki	Vaqtinchalik	1 093 944,00	1 333 944,00	118.72
			Doimiy	240 000.00		
14	SB050, SB051	Ijara mulki	Vaqtinchalik	15 573 052,17	16 005 434,78	1424,48
			Doimiy	432 382,61		
15	SB063	Ijara mulki	Vaqtinchalik	5 354 956,61	5 634 174,00	501.44
			Doimiy	279,217,39		
16	SB049	Ijara mulki	Vaqtinchalik	6 542 350,65	6 730 285,43	599.00
			Doimiy	187 934,78		
17	SB067	Ijara mulki	Vaqtinchalik	12 784 552,83	13 074 509,35	1163,63
			Doimiy	289 956,52		

18SB056Ijaraga olingan vaqtinchalik37,941,672,3938,778,541,963,451,29

Doimiy836 869,57

19SB082Ijaraga olingan vaqtinchalik15,573,052,1716,005,434,781,424,48

Doimiy432 382,61

20SB075Ijaraga olingan vaqtinchalik35,891,364,0537,062,981,443,298,61

Doimiy1 171 617,39

NASB037, SB036, SB001, SB003, SB035, SB002,
SB021,

QamoqxonaYer yo'q

SB004, SB055

Qiziriq tumani

21	SB015, SB014, SB017, SB016, SB018	Klaster fermasi	Vaqtinchalik	132 183 547,83	235919543.5	20996.83
			Doimiy	103 735 995,65		
22	SBNew2	Ijara mulki	Vaqtinchalik	591 300,00	591 300,00	52.63
23	SBNew3	Ijara mulki	Vaqtinchalik	338 497,83	338 497,83	30.13
24	SBNew4	Ijara mulki	Vaqtinchalik	338 497,83	338 497,83	30.13
25	SBNew5	Ijara mulki	Vaqtinchalik	338 497,83	338 497,83	30.13
26	SBNew6	Ijara mulki	Vaqtinchalik	338 497,83	338 497,83	30.13
27	SBNew7	Ijara mulki	Vaqtinchalik	338 497,83	338 497,83	30.13
28	SBNew8	Ijara mulki	Vaqtinchalik	591300.00	591 300,00	52.63
29	SBNew9	Ijara mulki	Vaqtinchalik	338 497,83	338 497,83	30.13
30	SBNew10	Ijara mulki	Vaqtinchalik	338 497,83	338 497,83	30.13
31	SBNew11	Ijara mulki	Vaqtinchalik	338 497,83	338 497,83	30.13
32	SBNew12	Ijara mulki	Vaqtinchalik	338 497,83	338 497,83	30.13
33	SBNew13	Ijara mulki	Vaqtinchalik	338 497,83	338 497,83	30.13
34	SBNew14	Ijara mulki	Vaqtinchalik	338 497,83	338 497,83	30.13
35	SBNew15	Ijara mulki	Vaqtinchalik	338 497,83	338 497,83	30.13
36	SBNew16	Ijara mulki	Vaqtinchalik	338 497,83	338 497,83	30.13
37	Norasmiy fermer 2	Norasmiy fermer (ajralish)	Vaqtinchalik	5 400 000,00	8 400 000.00	747,60
			Doimiy	3 000 000.00		
38	Uy bog'i 1	Uy bog'i	Vaqtinchalik	865 565,22	865 565,22	77.04
39	SB020	Ipak fabrikasining yeri	Vaqtinchalik	3.996.098.35	417.9625.31	371.98
			Doimiy	183.526.35		

Jarqo'rg'on tumani:

NA	SB061	Hukumat Yaylov qo'mitasi	Yo'q
----	-------	--------------------------	------

Umumiy baholash summasi 54 613,84 AQSH dollari

10.3 Kompensatsiya jarayoni

LRPni baholash va tekshirishdan so'ng, har bir zarar ko'rgan uy xo'jaligi boshlig'i va turmush o'rtog'i bilan yakuniy kompensatsiya va Hayotiy faoliyatni tiklash paketlarini muhokama qilish kerak. Kompensatsiya to'lash metodologiyasi, to'lash muddatlari, miqdorlari va qo'shimcha yordam to'g'risida tuman hokimligi ishtirokida har bir xonadonga ma'lum qilinadi. Uy xo'jaligi to'g'ridan-to'g'ri tuman hokimligiga yoki loyiha shikoyatlarini ko'rib chiqish mexanizmi orqali bahoga e'tiroz bildirish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu qayta baholashga sabab bo'ladi va agar biror narsa ilgari o'tkazib yuborilganligi haqida etarli dalillar mavjud bo'lsa, baholash o'zgartiriladi.

Huquqiy shartnomalar tuman hokimligi va tuman qishloq xo'jaligi bo'limi tomonidan tuzilib, kompaniya va zarar ko'rgan xonadon tomonidan imzolanadi. Ushbu shartnomalarda kompensatsiya va qo'llab-quvvatlashning umumiy miqdori va to'lovlar muddati aniq ko'rsatilgan.

To'lov odatda bank o'tkazmasi yoki afzal bo'lsa chek orqali amalga oshiriladi. Loyiha to'lov turi to'lovni berishdan oldin kelishilganligini ta'minlaydi va to'lov usuli jabrlangan uy xo'jaligi uchun ochiq bo'lishini ta'minlaydi. To'lov kvitansiyasi jabrlangan xonadonga ham, kompaniyaga ham beriladi.

Barcha shartnomalar va to'lov kvitansiyalari kompaniya tomonidan xavfsiz va tartibli manorda saqlanadi.

To'lovning umumiy ma'lumotlar bazasi bo'ladi kompaniya tomonidan qo'llab-quvvatlanadi va LRPning oylik monitoringi haqida xabar beradi.

11. Hayotiy faoliyatni tiklash va jamiyat uchun imtiyozlar

Odamlar va guruhlariga ta'sir ko'rsatgan huquqlar matritsasi tafsilotlari 9-bo'limda tavsiflanganidek, ularga ta'sir qilishiga muvofiq tirikchilik vositalarini tiklash huquqiga ega bo'ladi.

Mahallalar, hokimliklar va boshqa jamoa a'zolari bilan suhbat chog'ida jamiyatni qo'llab-quvvatlashning mumkin bo'lgan chora-tadbirlari muhokama qilindi, jumladan:

- Jamiyat yetakchilari Masdardan quyosh texnologiyasi bo'yicha texnik maslahat olishga qiziqish bildirdi va quyosh panellarini sotib olish uchun jamiyatda mablag'lari borligini, lekin buni amalga oshirishdan oldin texnik maslahat zarurligini tushuntirdi.
- Treningchorvadorlarga variant sifatida AECOM tomonidan ilgari surilgan.
- "Bog'obod" mahallasidagi xotin-qizlar kundalik yumushlarini bajarishlari uchun velosiped olib berishni so'rashdi.
- Masdar tomonidan mahalliy hamjamiyat a'zolarini iloji boricha qurilish va foydalanish jarayonida imtiyozli ish bilan ta'minlash. Ish bilan ta'minlash - ESIA va LRP doirasida intervyu qilingan barcha odamlar tomonidan juda keng tarqalgan talab.
- Ta'sir ko'rsatilgan uy xo'jaliklari (ularning kattasi, imkoni boricha, turmush o'rtoqlari) ham 2022-yil dekabrda, ularning yashash uchun vositalarni tiklash bo'yicha choralarga doir afzalliklarini tushunish uchun so'rovdan o'tkazildi. Quyidagi natijalar qayd etildi:
 - o Quyosh fotoelektr stansiyasi hududida unumdor bo'lmagan ijara uchastkalariga ega ikkala uy xo'jaligi o'z grantini yerni yaxshilashga, ko'chat va uy chorvasini sotib olishga sarflashini bildirdi. Biroq ularga amalga oshirish bosqichida yakuniy qaror qabul qilishga ruxsat beriladi.
 - o Veterinariya bo'yicha trening eng ommabop o'quv paketiga aylandi
 - o Shuningdek, fermerlar o'z mahsulotini xorijga eksport qilishga qiziqish bildirib, biznes, sotuvlar va marketing masalalari bo'yicha trening va konsultatsiyalarni qutladilar.
 - o Jun va sutni qayta ishlash bilan shug'ullanuvchi ayollar ham marketing ko'nikmalariga qiziqish bildirdi.

Ushbu bosqichda ko'rib chiqiladigan hamjamiyat farovonligiga qaratilgan yashash uchun vositalar manbaini tiklash bo'yicha tashabbuslarning turlari quyidagi 11-1-jadvalda batafsil tavsiflangan. Bu choralar yakuniy LRP uchun qo'shimcha ravishda kuchaytiriladi, u quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- Yashash uchun vositalarni tiklash bo'yicha tashabbuslarda qatnashishi mumkin bo'lgan [NGO/CSO](#) sektoridagi hamkorlarni belgilash.
- Yashash uchun vositalarni tiklash bo'yicha tashabbuslarni amalga oshirish uchun bo'lg'usi mutaxassislar yoki xizmatlarni yetkazib beruvchilarni belgilash.
- Yerlarni yaxshilashga taqdim etiladigan grant doirasida beriladigan mos keladigan materiallar, urug'lar navlari yoki chorva zotlarini belgilash.
- Resurslarga bo'lgan ehtiyojni aniq belgilash va har bir tashabbus uchun resurslarni ajratish.

LRP ga qo'shimcha ravishda, loyiha doirasida hamjamiyatni rivojlantirish rejasi ishlab chiqiladi, u loyianing qurilish va foydalanish bosqichida amalga oshiriladi hamda loyihaaning afzalliklarini kattaroq hamjamiyatga taqdim etishga qaratiladi, u quyidagi tashabbuslarni o'z ichiga olishi mumkin:

- Yaxshilangan umumiy infratuzilma (masalan, uchastkaga olib boradigan va u orqali o'tadigan yo'l).
- Mahallalarga velosipedlar taqdim etish (LRP tadbirlari paytida so'rov bo'yicha).
- Quyosh texnologiyalari sohasida o'qish va yordamni taqdim etish (LRP tadbirlari paytida so'rov bo'yicha).
- Qurilish davrida qurilish maydonida ishlaydigan mashinalardan ijtimoiy loyihalarga yordam berish uchun foydalanilishi mumkin.
- Atrofdagi hamjamiyatlar farovonligi uchun materiallar va resurslarni taqdim etish (masalan, jamoat tuzilmalarini qurish uchun materiallar)
- O'qitish va salohiyatni oshirish.

11-1-jadval. Jamiyat manfaati bo'yicha chora-tadbirlar, asosiy xavflar va amaliy amalga oshirish uchun keyingi qadamlar

Nomi / Maqsadli oluvchilar	Tavsif RiskSteps	uchunxavflarni yengish Keyingi	amalga oshirish uchun qadamlar
Yerni yaxshilash uchun grant (chorva va ko'chatlarga sarflanishi mumkin) Maqsadli qabul qiluvchilar: <ul style="list-style-type: none"> FV hududida yerlari bo'lgan ijarachilar (ya'ni doimiy ta'sirga uchragan erlarning 20% dan ko'prog'i) yerni yaxshilash uchun grant olish huquqiga ega bo'ladi, ular ham grantni chorvachilik va ko'chatlarga sarflashni afzal ko'rishlarini bildirdilar 	<p>Yerni yaxshilash uchun grant (yoki materiallar, yer, ko'chatlar yoki chorva mollari bilan ta'minlash) va qolgan erlarning sig'imini yaxshilash maqsadida o'z erlarining muhim qismini (>10%) doimiy ravishda yo'qotgan ijarachilarga texnik maslahatlar.</p> <p>Pul miqdori 1000 AQSH dollarini tashkil qiladi, u uy xo'jaligining boshlig'i va uning rafiqasi o'rtasida bo'linadi.</p> <p>Loyiha doirasida uy xo'jaligi uchun materiallar/ko'chatlar/chorva mollari yetkazib beriladi. Agar uy xo'jaligi naqd pul to'lanishini talab qilsa, bu ushbu pullar qolgan yer sig'imini yaxshilashga yoki uy xo'jaligining farovonligini yaxshilashga sarflanishi sharti bilan amalga oshiriladi.</p> <p>Grant oluvchilarga pulni qanday investitsiya qilmoqchi ekanligini tushunish va mumkin bo'lgan yomon investitsiyalardan ehtiyot bo'lish uchun bepul maslahat va texnik maslahatlar berilishi kerak (masalan, muvaffaqiyatga erishish imkoniyati kam bo'lgan hududdagi suv qudug'i).</p>	<p>Grant uy xo'jaligi tomonidan kam investitsiya qilinishi mumkin, masalan, etarli miqdorda suv chiqarmaydigan quduqqa.</p> <p>Loyiha qurilishi tufayli materiallarning mahalliy narxining oshishi.</p> <p>Tanlanmagantaqdim etilgan naqd pul miqdori bo'yicha taxminlar.</p>	<p>Uy xo'jaliklariga naqd to'lovlarni etkazib berishda, har ikkala turmush o'rtog'i ham pulni qanday sarflashni xohlashlari haqida yozma shartnoma imzolaganligiga ishonch hosil qiling.</p> <p>Materiallar narxining o'zgarishini kuzatib boring va agar kerak bo'lsa, taqdim etilgan naqd pulni taqdim eting va tuzating.</p> <p>Qishloq xo'jalik</p> <ol style="list-style-type: none"> Bepul konsultatsiya berish va uy xo'jaligi tomonidan rejalashtirilayotgan yaxshilanishlarni amalga oshirish mumkinligi yoki yo'qligini tushunish uchun ta'sir ko'rsatilgan ijarachilarning qolgan yerlariga mutaxassisning borishi hamla uning umumiy konsultatsiyalarni berishi. Tekshiruvlar quyidagilarni o'z ichiga olishi mumkin: Sug'orish yoki suvga kirish yaxshilanishi mumkin bo'lgan joyni aniqlash. Yerdan foydalanishning yaxshilangan usullarini aniqlash (masalan, erga mos kelishi mumkin bo'lgan muqobil ko'chatlar va ekin turlari). Ekinlarni qayta ishlash yoki saqlashni yaxshilash mumkinligini aniqlash. Chorva yetishtirish imkoniyatini belgilash va mos keladigan zotni aniqlash. Uy xo'jaligi etarli maslahat olgandan so'ng, E&S jamoasi yerni yaxshilashga grantdan qanday foydalanishni yozma tasdiqlashni so'raydi. Tasdiqlashda turmush o'rtoqlarning birgalikdagi imzosi bo'lishi kerak. E&S guruhi uy xo'jaligini naqd pul, materiallar, ko'chatlar yoki chorva mollari bilan ta'minlashni tashkil qiladi.

Veterinariya salomatligi bo'yicha trening

Maqsadli qabul qiluvchilar:

- OTL bo'ylab fermerlar
- FV hududida lizing oluvchilar
- Norasmiy fermerlar

OTM bo'ylab fermerlar va ularning oila a'zolari uchun ochiq treninglar o'tkazildi. Treningda hayvonlarning veterinariya salomatligiga e'tibor qaratiladi, shu jumladan keng tarqalgan kasalliklarni qanday aniqlash, keng tarqalgan kasalliklar va jarohatlarni davolash usullari.

Har bir treningda maksimal 30 kishi

Treningga Fermerlar qatnashmayapti, chunki uning qadrini ko'rmaydilar yoki yaylov bilan band.

Cho'ponlar bir muncha vaqt o'tgach, mashg'ulotlarini unutilishlari mumkin.

Treningning afzalliklari e'lon qilinishiga ishonch hosil qiling.

Trening davomida ishtirok etish uchun qancha vaqt sarflanganini e'tirof etish uchun ozgina tetiklantiruvchi taomlarni taklif qiling.

Har bir trening ikkinchi marta o'tkaziladi, agar ular o'z jamoalarida o'tkaziladigan mashg'ulotlarga qatnasha olmasalar (masalan, ular yaylovda bo'lsa).

O'quv mashg'uloti kamida ikki hafta oldin e'lon qilinadi va agar qatnashuvchilar soni etarli bo'lmasa (ta'sirlangan uy xo'jaliklarining 60% dan kamrog'i) ikkinchi marta o'tkaziladi.

Mashg'ulot o'tkaziladigan joy maksimal 30 kishini sig'dira olishi kerak.

Trening ishtirokchilar tomonidan olib ketilishi mumkin bo'lgan o'quv materiallarini taqdim etishni o'z ichiga olishi kerak.

Mashg'ulotlar va materiallar o'zbek tilida bo'lishi kerak.

8. E&S jamoasi har bir o'quv kursi uchun ish hajmini ishlab chiqadi.
9. Ekoiijtimoiy masalalar bo'yicha jamoa treninglar o'tkazishda qatnashishi mumkin bo'lgan NGO/CSO sektoridagi hamkorlarni aniqlaydi hamda trening paytida fermerlarga taqdim etish mumkin bo'lgan qishloq xo'jalik bilimlarini tarqatish bilan shug'ullanuvchi tegishli xizmatlarni aniqlaydi.

10. E&S guruhi maslahatchi har bir trening turi uchun kamida ikkita mutaxassisni aniqlaydi, yaxshisi bunday treningni o'tkazish tajribasiga ega. Ayollarga mo'ljallangan treninglar uchun ayol murabbiylarga afzallik beriladi. Agar bunday mutaxassis mavjud bo'lmasa, mashg'ulot bo'yicha mutaxassis tomonidan jalb qilingan o'quv paketini ishlab chiqish uchun amaliyotchi mutaxassisdan foydalanish mumkin. Veterinariya mashg'ulotlarini o'tkazish uchun maslahatlar berish uchun maydonga borishi mumkin bo'lgan amaliyotchi veterinar aniqlanadi.

11. Mutaxassislar mahalliy mahallalar bilan maslahatlashib, har bir treningda nimalarga e'tibor qaratish mumkinligi, masalan, chorvadorlar qanday keng tarqalgan kasalliklar, jarohatlar va boshqa qiyinchiliklarni boshdan kechirishlari, dehqonchilik va go'sht/sut/jun ishlab chiqarishda qanday qiyinchiliklar borligini tushunishlari kerak.

12. Mutaxassislar yuqoridagi maslahatlashuvlar asosida barcha o'quv materiallarini ishlab chiqadi va ularning tarjima qilinishini ta'minlaydi.

13. Tegishli sanalar va joylarni belgilash va o'tloqlar o'rtasida o'tkaziladigan o'quv kursining mos kelishini ta'minlash uchun mahalliy mahallalar bilan maslahatlashing (masalan, Telegram va e'lonlar taxtasi orqali).

14. Treningni barcha jabrlangan uy xo'jaliklari kirishi mumkin bo'lgan joyda o'tkazing va o'quv materiallarini tarqatish va davomat ro'yxatini oling.

Go'sht, sut va jun ishlab chiqarish bo'yicha trening, Marketing va sotuvlar

Maqsadli qabul qiluvchilar:

- Zarar ko'rgan uy xo'jaliklaridagi ayollar (cho'ponlar va fermerlar)

OTL bo'ylab barcha fermerlarning turmush o'rtoqlari va ularning oila a'zolari uchun ochiq treninglar o'tkazildi.

Treningda go'sht, sut va jun mahsulotlarining bozordagi qiymatini qanday oshirish mumkinligi haqida so'z boradi.

Har bir treningda maksimal 30 kishi

Qishloq xo'jaligi ekinlari hosildorligini oshirish bo'yicha texnik

mashg'ulotlar, qishloq xo'jalik bilimlarini tarqatish bilan shug'ullanuvchi tegishli xizmatlardan foydalanish borasida maslahatlar.

Maqsadli qabul qiluvchilar:

- OTL bo'ylab fermerlar

OTL bo'ylab fermerlar uchun ochiq treninglar o'tkazildi.

Treningda urug'lik navlari, sug'orish texnikasi, o'rim-yig'im texnikasi bo'yicha maslahatlar berish kabi ekinlar hosildorligini oshirish usullariga e'tibor qaratiladi.

Qishloq xo'jalik mahsulotlarini qanday sotish va xalqaro darajada eksport qilish mumkinligi haqida trening va konsultatsiyalar

OTL bo'ylab joylashgan fermerlar uchun ochiq trening.

Treningda mahsulotni markirovka qilish va odatiy eksport usullari, shu jumladan odatiy muammolar va ularni yengib o'tish usullari taqdim etiladi.

Biznes va moliyaviy ta'lim

OTL bo'ylab fermerlar uchun ochiq treninglar o'tkazildi

Maqsadli qabul qiluvchilar:

- OTL bo'ylab fermerlar

Treningda dehqonchilik va biznes moliyasi, shu jumladan byudjetlashtirish, daromadlar, daromadlar va xarajatlar va soliqlarni prognozlash va boshqalar bo'yicha asosiy treninglar o'tkaziladi.

Har bir treningda maksimal 30 kishi

Imtiyozli bandlik

Maqsadli qabul qiluvchilar:

- OTL bo'ylab fermerlar
- FV hududida lizing oluvchilar
- Norasmiy fermerlar

Imtiyozli bandlik jamiyati a'zolari va loyihaning qurilish bosqichida ayniqsa zaif odamlar. Ish bilan ta'minlangan shaxs Masdar tomonidan zarur bo'lgan ko'nikmalarga ega bo'lishiga bog'liq bo'ladi, ammo iloji bo'lsa, ta'lim beriladi.

Ish bilan ta'minlash ham loyiha ehtiyojlari bilan cheklanadi va kafolatlanmaydi. Ish bilan ta'minlash hech kimni ular olish huquqiga ega bo'lgan kompensatsiyadan chetlamaydi.

Zaif odamlar ishga joylashish uchun zarur ko'nikmalarga ega bo'lmasligi mumkin.

Atrofdagi jamoalarda ishga joylashish umidlari yuqori va bu umidlar oqlanmasligi ham mumkin.

Masdar xodimlarga o'zlarining mehnat vazifalarini bajarishlariga imkon berish uchun ularni asosiy tayyorgarlikdan o'tkazishni maqsad qilgan bo'lishi kerak.

Agar zaif odamlar mehnat qila olmasa (masalan, yoshi, nogironligi yoki kasalligi tufayli) ularning oila a'zolaridan biri hisobga olinishi mumkin.

Mahalliy ish bilan ta'minlash bo'yicha qatnashish barcha yaqin atrofdagi jamoalar uchun tez-tez va ma'lumotli bo'lishi kerak. Mahalliy ish bilan bandlikning sezilarli darajada pasayishi ko'zda tutilgan hollarda, masalan, qurilishdan foydalanishga o'tishda, kutishni boshqarish uchun majburiyat rejasini ishlab chiqish kerak.

1. E&S jamoasi mahalliy ishga joylashish imkoniyatlarini aniqlash uchun Masdar HR jamoasi bilan maslahatlashadi.
2. E&S guruhi ishga joylashish uchun mos bo'lishi mumkin bo'lgan chorvadorlarni yoki zaif qatlamlarni aniqlash uchun mahalliy mahallalar bilan maslahatlashadi. Mahallalar tomonidan qarindosh-urug'chilikka yo'l qo'ymaslik uchun ehtiyot bo'lish kerak.
3. Ishga qabul qilish amaliyoti shaffofligi uchun E&S jamoasi tomonidan bandlik mezonlari to'plami ishlab chiqilishi va jamiyat bilan bo'lishishi kerak.
4. Mahalliy bandlik imkoniyatlarini kengaytirish uchun mahalliy bandlik rejasini ishlab chiqilishi kerak.
5. Jabrlangan shaxslar o'z vazifalarini muvaffaqiyatli bajarishlari uchun ularga treninglar o'tkazilishi kerak.
6. Ishga joylashish imkoniyatlaridan foydalanishlari uchun ijtimoiy himoyaga muhtoj uy xo'jaliklari va ayniqsa ayollarga malaka oshirish ko'zda tutiladi.

12. Amalga oshirish va monitoring

12.1 Rol va mas'uliyat

Kompensatsiya jarayonini amalga oshirish quyidagi sub'ektlar tomonidan amalga oshiriladi. Rol va mas'uliyat maqolada tasvirlangan 12-1-jadval quyida.

12-1-jadval. LRP rollari mas'uliyati

Tashkilot	LRPni amalga oshirishning bir qismi sifatida mas'uliyat
LRPni amalga oshirish bo'yicha menejer va jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha menejer	<ul style="list-style-type: none"> Kompensatsiya jarayonini har kuni amalga oshirish uchun umumiy javobgarlik. Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha xodimning maydoni. Ishlab chiquvchilarning E&S menejeri bilan bo'lishish uchun LRPni amalga oshirish bo'yicha monitoring va baholash ma'lumotlarini to'plang.
LRP qo'mitasi	<ul style="list-style-type: none"> Jamiyatni rivojlantirish rejasi va LRPning bajarilishini nazorat qilish va Hayotiy faoliyatni tiklashga yordam berish. LRP monitoringi hisobotlarini ko'rib chiqish va ichki va tashqi monitoring va baholash ko'rsatkichlaridan foydalangan holda LRPning davom etayotgan taraqqiyotini baholash. Tekshiruvning maqsadlari ish faoliyatini doimiy ravishda takomillashtirish va muammolar va muammolarning takrorlanishining oldini olish bo'lishi kerak. LRPni yakunlash auditi qachon o'tkazilishi kerakligini ko'rsating Kelajakdagi moliyaviy audit uchun ma'lumot beradigan barcha xarajatlar to'liq hisobga olinganligini tekshiring. Agar kerak bo'lsa, shikoyatlarni hal qilishda yordam bering. Apellyatsiya qilingan barcha shikoyatlarni ko'rib chiqish va hal qilish. Shikoyat mexanizmining samaradorligini monitoring qilish.
Kompaniyaning jamoatchilik bilan aloqasi bo'yicha mutasaddilari	<ul style="list-style-type: none"> Loyihaning shikoyatlarini ko'rib chiqish mexanizmini boshqarish, birinchi navbatda shikoyatchiga javob berish, jarayon davomida shikoyatchi bilan aloqani saqlab turish, shikoyatlarni tekshirish va ularni tugatish. Kompensatsiya jarayonini boshqarish, shu jumladan kompensatsiya hujjatlarini berish va to'lovlar, saqlash va barcha maxfiy ma'lumotlar. Shikoyat shakllarini qabul qilish va topshirish va E&S guruhiga hisobot berish. Manfaatdor tomonlarni jalb qilish rejasini va ma'lumotlar bazasini, shu jumladan yig'ilish protokollarini yuritish. Bo'lajak tadbirlar, uchrashuvlar va treninglar haqida jamoatchilik bilan muloqot qilish. Kerakli hollarda LRP uchun plakatlar, press-revizlar, ommaviy axborot vositalari va boshqa tashqi aloqalarni tayyorlang.
Dasturchilarning E&S jamoasi	<ul style="list-style-type: none"> Kompaniyalarni Atrof-muhit va ijtimoiy boshqaruv tizimlarini, shu jumladan ushbu LRPni tayyorlash va joriy etish. Jabrlangan shaxslarning barcha maxfiy yozuvlarini va kompensatsiya to'lovlarini tasdiqlovchi hujjatlarni tayyorlash va saqlash. Manfaatdor tomonlarni jalb qilish bo'yicha dolzarb ma'lumotlar bazasini saqlang va jalb qilish bo'yicha faoliyatni hujjatlashtirishda CLOni boshqaring. Shikoyatlarning dolzarb ma'lumotlar bazasini saqlash va shikoyatlarni hujjatlashtirishda CLOni boshqarish. CLOs va LRPni amalga oshiruvchi guruhlariga salohiyatni oshirish bo'yicha tadbirlarni taqdim etish. Loyihaning Ekologik va ijtimoiy xavflar reestrini olib boring, shu jumladan er sotib olish va LRP bilan bog'liq xavflar. Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha mutasaddilarning faoliyatini muvofiqlashtirish. Amalga oshirishning joriy holatini aks ettirish uchun monitoring hisobotlarini tayyorlang.
Energetika vazirligi	<ul style="list-style-type: none"> Rasmiy er tartibi va bahosini tasdiqlash uchun javobgardir. Kompensatsiya jarayonining umumiy ko'rinishi.
Mahalliy hokimlik	<ul style="list-style-type: none"> Agar kerak bo'lsa, zaif odamlarni mavjud davlat qo'llab-quvvatlash dasturlariga ro'yxatga olishda yordam berish. Jamiytdagi zaif odamlarni aniqlashda yordam berish. Har qanday kompensatsiya talablarini hal qilishda yordam berish.

Mahalliy mahallalar	<ul style="list-style-type: none"> Jamoa yig'ilishlarini tashkil etishga yordam berish Loyihaning asosiy ma'lumotlarini jamiyatga etkazishda yordam berish. Zarur bo'lganda, muayyan shikoyatlarni hal qilishda yordam berish. Zarur bo'lganda monitoring ma'lumotlarini taqdim etishda yordam berish.
Yer boshqaruvi organlari (viloyat hokimligi)	<ul style="list-style-type: none"> Ijaraga berish uchun javobgar Yerni sotib olish jarayonini boshqaring Yer bilan bog'liq barcha rasmiy tadbirlarda ishtirok eting
Ko'chirish bo'yicha milliy mutaxassis	<ul style="list-style-type: none"> Har kuni LRP ni amalga oshirish bo'yicha ishlash, bunda qayerda imkon bo'lsa, joriy etish bo'yicha menejer konsultatsiyalarini va ixtisoslashgan ko'chma xizmatlarni taqdim etish Murakkab shikoyatlarni ko'rib chiqish. Loyihaning jamoasining ichki a'zolariga treninglar taqdim etish. Qayerda zarur bo'lsa, davlat organlari bilan o'zaro aloqalar. Loyiha guruhining maxsus ko'magi. Ichki monitoringga hissa qo'shish va ichki monitoring bo'yicha hisobotlarni ishlab chiqish
Ko'chirish bo'yicha xalqaro mutaxassis	<ul style="list-style-type: none"> LRP ni amalga oshirish guruhiga tavsiyalar taqdim etish Xalqaro standartlar (kreditrlarning standartlari)ga rioya qilinishini hamda LRP bo'yicha barcha majburiyatlarning bajarilishini ta'minlash. Ichki monitoring haqidagi hisobotlarni ko'rib chiqish va tuzatuvchi harakatlarni ishlab chiqish

12.2 LRP qo'mitasining tarkibi

Loyiha LRPni amalga oshirish va monitoring qilishda yordam berish uchun LRP qo'mitasini yig'adi. LRP qo'mitasi tarkibiga quyidagilar kiritilishi kutilmoqda:

- Mintaqaviy Qishloq xo'jaligi boshqarmasi
- Kadastr idorasi
- Masdar jamoatchilik bilan aloqalar bo'limi
- Mahalliy hokimlik vakillari (ayollar ishlari bo'yicha tuman vakili ham bo'lishi ma'qullanadi)
- Mahalliy mahallalardan erkak va ayol vakillar
- OTL ostida ijaraga olingan uy xo'jaliklarining erkak va ayol vakillari

Qo'mitaning qo'shimcha a'zolari Hayotiy faoliyatni tiklash bo'yicha muayyan tashabbuslar amalga oshirilayotganda qo'shilishi mumkin, ular orasida NNT yoki fuqarolik jamiyati vakillari ham bo'lishi mumkin.

Zarur bo'lganda, LRP qo'mitasi muayyan mas'uliyatga ega bo'lgan kichik qo'mitalarga bo'linishi mumkin, masalan, hayotni ta'minlash bo'yicha muayyan tashabbuslarni amalga oshirish.

LRP qo'mitasi har uch oyda loyihani qurish va Hayotiy faoliyatni tiklash tashabbuslarini amalga oshirish jarayonida yig'iladi. Barcha tashabbuslar amalga oshirilgandan so'ng va barcha kompensatsiyalar to'langandan so'ng, LRP qo'mitasi har olti oyda LRPni yakunlash auditi o'tkazilgunga qadar yig'iladi.

LRP qo'mitasi tashkil etilishidan oldin, ijarachilar va chorvadorlar vakillari madaniy jihatdan mos, ammo adolatli va shaffof tanlov jarayonidan foydalangan holda tanlanishi kerak.

Komissiyaning barcha a'zolari o'quv mashg'ulotlarini o'tkazadilar, ular quyidagilarni o'z ichiga olishi kerak:

- LRP va LRP qo'mitasining maqsadlari, ko'lam, roli va mas'uliyati
- Muvofiqlik va huquqni tushunish
- Hayotni tiklash tashabbuslari
- Milliy qonunchilik va kreditor standartlari o'rtasidagi tafovutlar
- Shikoyat mexanizmi
- Monitoring va baholash jarayoni va LRPning monitoring bo'yicha majburiyatlari.
- Manfaatdorlar to'qnashuvlarini aniqlash va hal qilish.

Tayyorlangan:

Agar manfaatlar to'qnashuvi aniqlangan taqdirda, ushbu a'zoga nizo bilan bog'liq bo'lgan asosiy qarorlarni qabul qilishda ishtirok etish taqiqlanadi yoki muqobil a'zo tanlanadi.

Masdar E&S bo'limi LRP qo'mitasi uchun texnik topshiriqni (ToR) ishlab chiqadi va qo'mita bilan kelishiladi.

12.3 Amalga oshirish byudjeti

LRPni amalga oshirish uchun xarajatlar quyidagi jadvallarga kiritilgan. Ushbu xarajatlar hayotiy faoliyatni tiklash xarajatlari mutaxassislarning kunlik stavkalariga qarab va ta'sirlangan odamlar tomonidan yakuniy variantlar tanlanganidan keyin o'zgarishi mumkin. Byudjet taxminiy hisoblanadi va yakuniy LRPda yangilanishi mumkin. Shuni ta'kidlash kerak, 12-4-jadval kompaniyaning ichki resurslari tartibiga qarab kamaytirilishi mumkin bo'lgan LRP boshqaruvi uchun xarajatlarni o'z ichiga oladi.

12-2-jadval. Kompensatsiya xarajatlari loyihasi

Kompensatsiya	Taxminlar/eslatmalar	Miqdori (AQSH dollari)
Hisoblangan kompensatsiya miqdori	Sherobod tumani va Qiziriq tumani uchun joriy baholash loyihasi asosida.	54,613.84
Buzilishlar uchun 10% ustamalar	Umumiy baholash qiymatining 10% hisobidan	5.461.38
Jami		60.075.22

12-3-jadval. Hayotiy faoliyatni tiklash xarajatlari

Hayotiy faoliyatni tiklash chora-tadbirlari	Taxminlar/eslatmalar	Miqdori (AQSH dollari)
Tarixiy fermerlarga erni yaxshilash uchun grant	FV hududida ijarachilarga ega bo'lgan fermerlarga 500 AQSH dollari (ya'ni doimiy ta'sir 10% dan yuqori) va turmush o'rtog'iga 500 AQSH dollari beriladi	2000.00
Veterinar treningi	20 kunlik mutaxassislik vaqti (kuniga 400 AQSH dollari)	8 000,00
Go'sht va sutni qayta ishlash bo'yicha trening	20 kunlik mutaxassislik vaqti (kuniga 400 AQSH dollari)	8 000,00
Qishloq xo'jaligi ekinlari hosildorligini oshirish bo'yicha texnik mashg'ulotlar	20 kunlik mutaxassislik vaqti (kuniga 400 AQSH dollari)	8 000,00
Biznes va moliyaviy ta'lim	20 kunlik mutaxassislik vaqti (kuniga 400 AQSH dollari)	8 000,00
Norasmiy fermerga tegishli bo'lgan pech va omborni ko'chirish		1000.00
LR chora-tadbirlari uchun materiallar va uskunalar (uchrashuvlar uchun chop etish va oziq-ovqat va boshqalar)		2000,00
Zaiflik bo'yicha ruxsatnoma / Oraliq ko'mak	12 ta zaif uy xo'jaligi va yerining 20% da ko'piga ta'sir ko'rsatilgan 2 ta uy xo'jaligi uchun 6 oylik minimal ish haqi (oyiga 80 AQSH dollari)	6720.00
Jami		43 720,00

12-4-jadval – LRP boshqaruvi xarajatlari va ma'muriy xarajatlari

LRPni amalga oshirishni boshqarish vazifalari	Taxminlar/eslatmalar	Miqdori (AQSH dollari)
Kompensatsiya jarayonini boshqarish	Mahalliy maslahatchining har bir oilasiga 2 kun (kuniga 400 AQSH dollari)	6 400,00

Bitta komissiya tuzish	3 kunlik mahalliy maslahatchi vaqti (kuniga 400 AQSH dollari)	1200,00
Qo'mita majlislarini tashkil etish (har chorakda bir marta)	Mahalliy maslahatchi 6 ta qo'mita yig'ilishida qatnashadi (kuniga 400 AQSH dollari)	2,400,00
Manfaatdor tomonlarni jalb qilish faoliyati va treninglarni muvofiqlashtirish	40 kunlik mahalliy maslahatchi vaqti (kuniga 400 AQSH dollari)	16 000,00
Shikoyat bo'yicha xodim	6 oy davomida oyiga 2 kun, keyin 18 oy davomida oyiga 1 kun (kuniga 400 AQSH dollari)	12 000,00
Monitoring va baholash	2 yillik mahalliy maslahatchi uchun oyiga 2 kun (kuniga 400 AQSH dollari) va xalqaro mutaxassisning har choragida 1 kun (kuniga 1000 AQSH dollari)	27,200,00
O'rta muddatli audit	Mustaqil xalqaro mutaxassisning 5 kuni (kuniga 1500 AQSH dollari)	7.500.00
Tugatish auditi	Mustaqil xalqaro mutaxassisning 5 kuni (kuniga 1500 AQSH dollari)	7 500,00
Materiallar va jihozlar (uchrashuvlar uchun chop etish va oziq-ovqat va h.k.)	Yo'q	2000,00
CLO	Ikki yillik CLO yillik ish haqi	4,800,00
Ko'chirish bo'yicha milliy ekspertning texnik ko'rigi	6 oy davomida xalqaro mutaxassisning bir oydagi 5 kuni (kuniga 400 AQSH dollari)	12.000
Ko'chirish bo'yicha xalqaro ekspertning texnik ko'rigi	Oyiga 2 kun xalqaro mutaxassis vaqti (kuniga 1000 USD) 6 oy davomida	12 000
Monitoring va baholash	2 yil davomida oyiga 2 kun (kuniga 400 USD) va har chorakda xalqaro mutaxassis uchun 2 kun (kuniga 1000 USD)	35,200,00
Tugatish auditi	Mustaqil xalqaro mutaxassisning 3 kuni (kuniga 1500 AQSH dollari)	4,500,00
Jami		150 700,00

LRPning taxminiy umumiy qiymati (AQSH dollari): 254.495.22

LRPning hisobiy umumiy qiymati + 15% kutilmagan xarajatlar (AQSH dollarida): 292.669.51

12.4 Amalga oshirish jadvali

Quyida LRPni amalga oshirishning dastlabki jadvali taqdim etilgan. Loyiha imzolangan shartnomalarni olishi va qurilish ishlari boshlanishidan (jumladan, maydonni tozalash) oldin kelishilgan tovon to'lashi talab qilinadi.

LRP ni amalga oshirish bo'yicha faoliyat

Oy:

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

LRP loyihasi bo'yicha konsultatsiya ("yaxshi loyiha")	LRP yakunlangunga qadar	1 oy		
Zarur bo'lganda, LRPga qo'shimcha ma'lumotlar, jumladan, "amalga oshirishga tayyor" bo'lishini ta'minlash uchun yashash vositalarini tiklash chora-tadbirlari to'g'risidagi batafsil ma'lumotlar kiritiladi. Bu quyidagilarni o'z ichiga oladi: OTL bo'ylab joylashgan fermerlar uchun trening guruhlar/sheriklari va Quyosh PV hududida ijarachilar uchun ko'chat navlari va chorva mollarining haqiqiylikini aniqlash boyicha trening.	Yakuniy LRP oshkor etilgunga qadar	1 & 2 oy		
Yakuniy LRP ni oshkor qilish/konsultatsiya	Maydon qurilishga safarbar etilishidan oldin	2 oy		
LRPni amalga oshirish uchun zarur bo'lgan ichki xodimlarni yollash/tayinlash (amalga oshirish bo'yicha menejer va CLO va boshqalar)	Maydon qurilishga safarbar etilishidan oldin	2-3 oy		
Loyiha qurilishi boshlangani haqida e'lon	Maydon qurilishga safarbar etilishidan oldin	2-3 oy		
Qurilish bosqichida jabrlangan odamlarni yollash	Maydon qurilishga safarbar etilishidan oldin	2-3 oy		
Har qanday zarur trening/instruktajni o'z ichiga olgan LRP qo'mitasini tashkil etish.	Qurilish boshlanishidan oldin	2-3 oy		
Birorta ham xodim (klaster fermasi) OTL qurilishi natijasida daromadlarini yo'qotmasligini tasdiqlash uchun Klaster fermasi bilan huquqiy kelishuvni imzolashga erishish.	OTL qurilishi boshlanishidan oldin.	2-3 oy		
Kompensatsiya berish va subijara shartnomalariga tuzatish kiritish	OTL va PV zonasi qurilishi boshlanishidan oldin (hech bo'lmaganda har bir zarar ko'rgan xonadon erga kirish huquqini yo'qotishidan oldin). Agar kompensatsiya to'lash vaqtida uy	3-4 oy		

	xo'jaliklari yo'q bo'lsa, kompensatsiya yerni olishdan oldin uchinchi shaxslarning depozit hisobiga o'tkaziladi.									
Zaiflik bo'yicha nafaqa	Zaiflik bo'yicha nafaqa to'lovlari yer olish (vaqtinchalik yoki doimiy) sodir bo'lishi bilanoq boshlanadi va zarur bo'lganida, olti oy yoki undan ko'proq davom etadi..	3 oy- davom etmoqda								
Oraliq ko'mak	Uchastka to'liq devor bilan o'ralgan va qurilish uchun yerdan foydalanish taqiqlangan paytdan boshlab boshlanadi	3 oy- davom etmoqda								
Zarar ko'rgan uy xo'jaligi a'zolarini tirikchilikni tiklashda ishtirok etish uchun tanlash	Qurilish boshlangan kundan boshlab 2 oy ichida	4-5 oy								
Quyosh PV zonasidagi ikkita ijara uchastkasini ko'chatlar va qo'yalar bilan ta'minlash (yerni yaxshilash uchun taqdim etilgan grantining bir qismi sifatida)	Qurilish boshlangan kundan boshlab 2 oy ichida	4-5 oy								
Zarar ko'rgan fermerlarga tirikchilikni tiklash bo'yicha treninglar o'tkazish	Qurilish boshlangan kundan boshlab 6 oy ichida	4 -10 oy								
Tirikchilikni tiklash jarayonini monitoring qilish	Audit tugagunga qadar davom etadi	24 oy davomida								24 oy davom etadi
O'rta muddatli audit	LRP yakunlanganidan keyin 1 yil	LRP yakunlanganidan keyin 1 yil								
Tugatish auditi	Barcha LRP tadbirlari tugaganidan so'ng	LRPni amalga oshirish oxirida bir marta								

Sherobod quyosh PV

Loyiha raqami: 60667132

12.5 Amalga oshirish monitoringi

Monitoring ko'chirish va Hayotiy faoliyatni tiklashning muhim qismidir. Hayotni tiklash va kompensatsiya rejasining maqsadlariga erishilganligini baholash uchun monitoring zarur. Monitoring, birinchi navbatda, rejalar qay darajada samarali amalga oshirilayotganligini aniqlash uchun axborotdan tizimli foydalanishni nazarda tutadi. LRP monitoringining maqsadi quyidagilarni tekshirishdan iborat bo'ladi:

- LRPda tasvirlangan harakatlar va majburiyatlar amalga oshiriladi.
- Huquqga ega bo'lgan odamlar va jamoalar qurilish boshlanishidan oldin to'liq tovon oladilar.
- Zaif oilalar tegishli yordam oldi va loyiha natijasida bundan ham yomon ahvolda emas.
- Jabrlanganlar tomonidan berilgan shikoyat va shikoyatlar ko'rib chiqiladi va zarur hollarda tegishli tuzatish choralari ko'riladi.
- Zarur bo'lganda, zarar ko'rgan odamlarga huquqlarni etkazib berishni yaxshilash uchun LRP kompensatsiya jarayoni va tegishli tartiblarga o'zgartirishlar kiritiladi.
- Loyihani amalga oshirish jarayonida ijtimoiy himoyaga rioya qilinishini ta'minlash.

Monitoring rejasini ishlab chiqish ikki darajadagi monitoringni o'z ichiga olishi kerak: ichki monitoring va tashqi monitoring.

12.5.1 Ichki monitoring

Ichki monitoring - bu LRP rahbariyatiga (yoki LRPni amalga oshirish uchun tanlangan agentlikka) LRPda belgilangan bosqichlarga nisbatan jismoniy taraqqiyotni o'lchash imkonini beradigan ichki boshqaruv funktsiyasi.

Ichki monitoring:

- Tegishli ommaviy yig'ilishlar o'tkazilib, manfaatdor tomonlarni xabardor qilishda tegishli jarayonga rioya qilinganligiga ishonch hosil qiling.
- Kompensatsiya va huquqlarning yetkazib berilishi va ishlatilishini tekshiring.
- Kompensatsiya jarayoni LRP qoidalariga muvofiq amalga oshirilganligini tekshiring.
- Yechimni talab qiladigan har qanday shikoyatlarning yozuvlarini saqlang.
- Loyiha rahbariyati va tegishli mahalliy hokimiyat organlari tomonidan tasdiqlangan barcha kompensatsiya choralari amalga oshirilishini nazorat qilish.
- Kompensatsiya berish uchun mablag'lar o'z vaqtida taqdim etilganligini, ularning maqsadlari uchun etarli ekanligini tekshiring.
- LRP majburiyatlarining o'z vaqtida bajarilishini hujjatlashtiring (ya'ni kelishilgan summalarni to'lash).
- Loyihani amalga oshirish va qurish jarayonida ijtimoiy himoya choralari monitoringi hisobotlari kabi monitoring va baholash hisobotlari taqdim etilishini ta'minlash:
 - Bu har qanday ijtimoiy yoki ko'chirish bilan bog'liq muammolarni hal qilish uchun olib borilgan monitoring faoliyatini aks ettirishi kerak
 - Bu talablarga muvofiq tuzatish choralari ko'rishga imkon beradi LARF, OTB 2009 talablari va O'zbekiston qonunlari bilan.
- LARFga ko'ra, maxsusmaqsadli transport vositasi (SFV) ichki monitoringni yakunlashi va 2009 yil talablariga muvofiq, shu jumladan loyihani amalga oshirish jarayonida kutilmagan ta'sirlar aniqlangan taqdirda OTBni xabardor qilishi kerak. Bu tuzatuvchi harakatlar rejalarini shakllantirishni o'z ichiga olishi mumkin.
 - SFV Loyihaning davomiyligi uchun yarim yillik monitoringni taqdim etadi va amalga oshirish jarayonida har qanday muammo va shikoyatlar haqida hisobot beradi.
 - Daladan ma'lumot SFV tomonidan zarar ko'rgan uy xo'jaliklaridan to'planadi.

12.5.2 Tashqi mustaqil monitoring

Tashqi mustaqil monitoring ta'sir va ta'sir monitoringi shaklida bo'ladi. Bu tez-tez monitoring va baholash imkoniyatini beradi va buning natijalarini doimiy takomillashtirish geribildirim davriga kiritish mumkin. Loyiha rahbariyat har bir monitoring mashg'ulotidan so'ng yig'ilib, monitoringni baholash natijalari bo'yicha maslahatlashishlari va monitoring hisobotlarida ta'kidlangan muammolarni hal qilish uchun choralar ko'rish kerakmi yoki yo'qligini hal qilishlari kerak.

12.5.3 Ko'rsatkichlar

Bir qator obyektiv tekshirilishi mumkin kompensatsiya jarayonini nazorat qilish uchun ko'rsatkichlardan foydalaniladi. Ushbu ko'rsatkichlar quyida keltirilgan.

12-6-jadval. Kompensatsiya va Hayotiy faoliyatni tiklash bo'yicha faoliyatning kirish ko'rsatkichlari

Ko'rsatkich	Axborot manbai	Chastotasi	Ma'lumotlarni yig'ish uchun javobgarlik
Kirish ko'rsatkichlari			
Kompensatsiya jarayonining umumiy xarajatlari	Moliyaviy yozuvlar	Oylik	LRPni amalga oshirish bo'yicha menejer
Xarajatlarni taqsimlash:	Moliyaviy yozuvlar	Oylik	LRPni amalga oshirish bo'yicha menejer
<ul style="list-style-type: none"> Kompensatsiya to'lovlari Jamiyatni rivojlantirish rejasi Zaif odamlarga qo'shimcha yordam ko'rsatiladi Shikoyatlarni hal qilish 			
To'langan pul kompensatsiyasi to'lovlari soni	Moliyaviy yozuvlar va kompensatsiyalar bazasi	Oylik	LRPni amalga oshirish bo'yicha menejer
LRP uchun tayinlangan resurslar soni	Kadrlar bo'limi	Oylik	LRPni amalga oshirish bo'yicha menejer
To'langan zaiflik uchun nafaqalar soni	Moliyaviy yozuvlar	Oylik	LRPni amalga oshirish bo'yicha menejer va jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha mutaxassis
Davlat qo'llab-quvvatlash dasturlariga murojaat qilingan zaif odamlar soni	Engagement ma'lumotlar bazasi	Oylik	LRPni amalga oshirish bo'yicha menejer va jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha mutaxassis
LRP qo'mitasi yig'ilishlarining chastotasi			LRPni amalga oshirish bo'yicha menejer
Ishtirokchilar soni:	Engagement ma'lumotlar bazasi	Oylik	LRPni amalga oshirish bo'yicha menejer va jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha mutaxassis
<ul style="list-style-type: none"> OTL bo'ylab uy xo'jaliklarini ijaraga olish OTL bo'ylab uy xo'jaliklarida ayollar Quyosh FV hududida ijarachilar Norasmiy fermerlar Klaster fermasi Hukumat qamoqxonasi Zaif oilalar 			
Chiqish ko'rsatkichlari			
Fermerlarning loyiha haqida tushunchasi	Idrok so'rovi	Har 6 oyda	Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha mutaxassis
Turmush o'rtoqlarning loyihani idrok etishi	Idrok so'rovi	Har 6 oyda	Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha mutaxassis
Qabul qilingan naqd to'lovlari soni	Kvitansiyalarni tasdiqlovchi hujjat	Oylik	LRPni amalga oshirish bo'yicha menejer

Qabul qilingan shikoyatlar soni	Shikoyat mexanizmi	Oylik	LRPni amalga oshirish bo'yicha menejer
Ochiq va yopiq shikoyatlar soni	Shikoyat mexanizmi	Oylik	LRPni amalga oshirish bo'yicha menejer
Shikoyatlarni hal qilish uchun o'rtacha vaqt	Shikoyat mexanizmi	Oylik	LRPni amalga oshirish bo'yicha menejer

Ta'sir ko'rsatkichlari

Fermerlar tomonidan olingan daromadlarning o'zgarishi	Ijtimoiy-iqtisodiy tadqiqot	Har 6 oyda	Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha mutaxassis
Klaster fermerlariga beriladigan maoshlarning o'zgarishi	Ijtimoiy-iqtisodiy tadqiqot	Har 6 oyda	Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha mutaxassis
Klaster fermerlariga beriladigan bonuslarning o'zgarishi	Ijtimoiy-iqtisodiy tadqiqot	Har 6 oyda	Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha mutaxassis
Fermerlarning turmush o'rtoqlari tomonidan bildirilgan hayot sifatining o'zgarishi	Ijtimoiy-iqtisodiy tadqiqot	Har 6 oyda	Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha mutaxassis
Zaif deb hisoblangan uy xo'jaliklari soni	Ijtimoiy-iqtisodiy tadqiqot	Har 6 oyda	Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha mutaxassis
Zaif odamlarning daromadlari boshlang'ich darajaga nisbatan	Ijtimoiy-iqtisodiy tadqiqot	Har 6 oyda	Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha mutaxassis
Zaif odamlarning sarf-xarajatlari bazaviy darajalarni solishtirdi	Ijtimoiy-iqtisodiy tadqiqot	Har 6 oyda	Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha mutaxassis
Sog'lig'i bilan bog'liq muammolarga duchor bo'lganlar soni	Ijtimoiy-iqtisodiy tadqiqot	Har 6 oyda	Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha mutaxassis
Moliyaviy qiyinchilik haqida xabar bergan zaif oilalar soni	Ijtimoiy-iqtisodiy tadqiqot	Har 6 oyda	Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha mutaxassis
Oilani oziq-ovqat bilan ta'minlashda qiyinchiliklarga duch kelayotgan zaif oilalar soni.	Ijtimoiy-iqtisodiy tadqiqot	Har 6 oyda	Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha mutaxassis
Boshlang'ich darajaga nisbatan o'zlarining yashash sharoitlari/turish vositalarining o'zgarishi haqida xabar bergan zaif oilalar soni.	Ijtimoiy-iqtisodiy tadqiqot	Har 6 oyda	Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha mutaxassis
Davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanadigan xizmatlarda ro'yxatga olingan ijtimoiy himoyaga muhtoj oilalar soni	Ijtimoiy-iqtisodiy tadqiqot	Har 6 oyda	Jamoatchilik bilan aloqalar bo'yicha mutaxassis

12.5.4 LRPni yakunlash auditi

Ishlab chiquvchi LRP to'liq amalga oshirilganligini va zarar ko'rgan shaxslarning turmush sharoitini tiklash va iloji boricha yaxshilashda samarali ekanligini tekshirish uchun mustaqil maslahatchi bilan LRPni yakunlash auditini topshiradi. Agar yakuniy audit tirikchilik vositalarini tiklash bo'yicha tadbirlar LRP maqsadlarini amalga oshirishda muvaffaqiyat qozonmaganligini tan olsa, u kerak bo'lganda tuzatish choralarini tavsiya qiladi.

LRP yakuni auditining maqsadlariga quyidagilar kiradi:

- Iqtisodiy ko'chish bilan bog'liq ta'sirlarni minimallashtirishda LRPni amalga oshirish samaradorligini baholash
- LRPdagi barcha huquqlar va majburiyatlar topshirilganligiga ishonch hosil qiling
- Tirikchilik muvaffaqiyatli tiklanganligini baholang
- Shikoyat mexanizmi samarali tatbiq etilishini va jamiyat uchun ochiqligini ta'minlash.
- Hayotni tiklash tashabbuslari va kompensatsiya jarayonining umumiy samaradorligini oshirishi mumkin bo'lgan har qanday tuzatish harakatlariga ehtiyojni aniqlang.

